

STATYSTYKA POLSKI

WYDAWANA PRZEZ

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
TOM XXXII

STATISTIQUE DE LA POLOGNE

PUBLIÉE PAR L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE DE LA RÉPUBLIQUE POLONAISE
TOME XXXII

MIESZKANIA

ANALIZA WYNIKÓW SPISU MIESZKAŃ
Z 30.IX 1921

LOGEMENTS

ANALYSE DES RÉSULTATS DU RECENSEMENT DES LOGEMENTS
DU 30. IX 1921

WARSZAWA 1932

NAKŁADEM GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

Publications de l'Office Central de Statistique

I. Annuaire Statistique de la République Polonaise

Złoty

Paraît depuis 1922.	
Renferme des données statistiques illustrant tous les domaines de la vie publique, économique et sociale.	
Année d'édition	VI — 1928 14,00 et 15,00
"	VII — 1929 14,00 et 15,00
"	VIII — 1930 15,00 et 16,00

II. Petit Annuaire Statistique

Année I. 1930.	épuisé
" II. 1931, éditions polonaise, française et anglaise à 2,00	

III. Revue Trimestrielle de Statistique

Paraît depuis 1924.	
Renferme des articles et des données numériques embrassant les différents problèmes de la vie économique et sociale.	
Tome VI — 1929. Complet	56,00
" VII — 1930.	56,00
" VIII — 1931. (sans fasc. I).	42,00
" IX — 1932.	
Abonnement annuel dans le pays	28,00
" semestriel	16,00
" annuel à l'étranger	32,00

IV. Informations Statistiques

Paraissent depuis 1923; 1923 — 1930-deux fois par mois; à partir de 1931-trois fois par mois. Chaque fascicule renferme des informations actuelles du domaine de la statistique économique, des communications et des finances.	
Année d'édition VII. 1929. Complet	16,00
" VIII. 1930.	16,00
" IX. 1931.	16,00
" X. 1932.	
Prix d'un fascicule	1,00
Abonnement annuel dans le pays	16,00
" à l'étranger	20,00

Fascicules spéciaux:

Année d'édition 1931. Production industrielle en 1929 fasc. I, II 1930, fasc. III 1931 à	1,00
Année d'édition 1932, fasc. I. Statistique des administrations autonomes	1,00
Fasc. II. Statistique du crédit	0,60
" III. Statistique des sociétés anonymes	0,60
" IV. Statistique judiciaire, pénitentiaire et criminelle	0,60
" V. Santé publique	0,60
" VI. Finances publiques	0,60
" VII. Statistique de l'instruction et de la culture intellectuelle	1,00
Prix d'un complet de 7 fascicules publiés en 1932, dans le pays	4,00
" à l'étranger	6,00

V. Statistique du Travail—Revue trimestrielle

Paraît depuis 1922.	
Année d'édition VIII. 1929	14,00
" IX. 1930	14,00
" X. 1931	14,00
" XI. 1932	
Prix d'un fascicule	4,00
Abonnement annuel dans le pays	14,00
" à l'étranger	16,00

VI. Commerce Extérieur

a) Annuaire

Paraît depuis 1922.	
1929	5,00
1929—30.	8,00
1931, I partie (v. Statistique de la Pologne, série A.)	5,00

b) Bulletin mensuel

Złoty

Paraît depuis 1927.	
Année 1930. Complet	32,00
" 1931.	32,00
" 1932.	
Prix d'un fascicule	3,00
Abonnement annuel dans le pays	32,00
" à l'étranger	36,00

VII. Statistique des Prix

Année I. 1929. Bulletin mensuel. Complet	16,00
" II. 1930. Bulletin trimestriel	12,00
" III. 1931.	12,00
" IV. 1932. Prix d'un fascicule	3,20
Abonnement annuel dans le pays	12,00
" à l'étranger	16,00

VIII. Statistique de la Pologne

Tome VIII. Statistique des élections à la Diète et au Sénat en 1922	15,00
Tome IX. Fascicules 1—2. Statistique criminelle, 1924—1925. Prix d'un fascicule	24,00
Tome X. Statistique des élections à la Diète et au Sénat en 1928	10,00
Résultats du I recensement général du 30.IX 1921. Tomes XI—XXXVI.	

Exploitations rurales (tomes XI—XII):

Tomes XI. Fasc. 2. Départements du centre	8,00
" " 3. de l'est	4,00
" " 4. de l'ouest	6,00
" " 5. du sud	8,00
" XII. " 2. Terres en possession commune	6,00
Fascicule 1. Analyse	épuisé
Fascicule 2. Tableaux	
Logements, population, professions (Tomes XIV—XXXI). Complet	28,00

Prix d'un tome embrassant un département de 8,00 à 26,00 Tableaux relatifs à la Pologne entière (tome XXXI) 30,00	
Tome XXXIII, fasc. 1. Premier recensement général de la République Polonaise du 30.IX 1921. Formulaires et instructions	1,60
Tome XXXV. Ménages (tableaux)	8,00
Tome XXXVI. Fascicule 2. Lieu de naissance, durée de séjour (tableau)	10,00
Tome XXXVII. Statistique des finances communales 1925/26	16,00
Tome XXXVIII. Statistique judiciaire 1926	3,00
Tome XXXIX. Fasc. 3. Statistique des finances communales. Dépenses et recettes des administrations autonomes d'arrondissements et de départements en 1927/28	10,00
Tome XI. Fasc. 1. Budgets des familles ouvrières	2,00
Tome XI. Fasc. 1. Statistique des finances communales. Dépenses et recettes des communes rurales en 1927/28	4,00

Série A. Tome 25, I partie: Annuaire du Commerce Extérieur de la République Polonaise et de la V. I. de Dantzig	5,00
Série B. Fasc. 1. Statistique agricole en 1930/31. " " 2. Régions céréales de Pologne.	

IX. Annuaire de la Statistique des Villes de Pologne

Année 1928	3,00
Année 1930	4,00

X. République Polonaise—Atlas Statistique

Année 1930	20,00
----------------------	-------

XI. Répertoire de localités de la République Polonaise

Complet — 15 tomes (chaque tome embrasse un département)	67,00
Prix d'un tome de 2,40 à	10,00

PIERWSZY POWSZECHNY SPIS
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Z DNIA 30 WRZEŚNIA 1921 ROKU

STATYSTYKA POLSKA

WYDAWANA PRZEZ

GLÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

TOM XXXII

STATISTIQUE DE LA POLOGNE

PUBLIÉE PAR L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE DE LA RÉPUBLIQUE POLONAISE

TOME XXII

Publié de: 4.6.4. 18. [30]

12.5.83

MIESZKANIA

ANALIZA WYNIKÓW SPISU MIESZKAŃ

Z 30.IX 1921

LOGEMENTS

ANALYSE DES RÉSULTATS DU RECENSEMENT DES LOGEMENTS

DU 30. IX 1921

WARSZAWA 1932

NAKŁADEM GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

PRZEDMOWA — A V A N T - P R O P O S

Wyniki liczbowe spisu mieszkań, przeprowadzonego podczas pierwszego powszechnego spisu z dnia 30 września 1921 r., zostały ogłoszone w tomach XIV—XXXI *Statystyki Polski* (Mieszkania. Ludność. Stosunki zawodowe). Niniejszy tom zawiera napisaną przez b. pracownika Głównego Urzędu Statystycznego p. Ludwika Landaua szczegółową analizę tych wyników wraz z omówieniem metod przeprowadzenia i opracowania spisu mieszkań oraz z oświetleniem wartości zebranych danych. Przy końcu tomu zostały umieszczone przeglądy terytorjalne, podające najważniejsze wyniki spisu w liczbach względnych.

Jakkolwiek tom niniejszy (XXXII) wychodzi ze znacznym opóźnieniem, już po przeprowadzeniu w Polsce drugiego powszechnego spisu ludności, mieszkań i budynków, który miał miejsce 9 grudnia 1931 r., nie przestał on być aktualnym, gdyż stosunki mieszkaniowe uległy stosunkowo niewielkim zmianom, a wyniki obecnie przeprowadzonego spisu, tembardziej zaś ich analiza będą się mogły okazać dopiero za kilka lat. Analiza danych mieszkaniowych pierwszego spisu powszechnego pozwoli na porównanie ich z danymi drugiego spisu, a tem samem ułatwi analizę tych ostatnich i nada im większą wartość i wagę.

EDWARD SZTUM DE SZTREM

Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego

DR. RAJMUND BULAWSKI

Generálny Komisarz Spisowy

Les résultats numériques du recensement des logements, faisant partie du premier recensement général du 30 septembre 1921, ont été publiés dans les volumes XIV—XXXI de la *Statistique de la Pologne* (Logements. Population. Professions). Le présent volume donne une analyse détaillée de ces résultats, avec l'exposition de la méthode de dépouillement des données fournies par le recensement et avec une analyse critique de la valeur des chiffres obtenus. À la fin de l'ouvrage se trouvent des relevés territoriaux, présentant les résultats principaux du recensement en chiffres relatifs.

Bien que cet ouvrage paraisse avec un retard considérable, lorsqu'on a déjà procédé à un second recensement général de la population, des bâtimens et des logements (le 9 décembre 1931), les conditions d'habitation qui y sont présentées n'ont rien perdu de leur actualité et méritent d'être portées à la connaissance du public, d'autant plus que les résultats du recensement récent ne pourront être publiés que dans quelques ans. Une analyse scrupuleuse des données fournies par le premier recensement nous permettra ensuite de les confronter avec les résultats du deuxième recensement, et une analyse comparative de ces derniers ne manquera pas de leur assurer une plus grande valeur et importance.

EDOUARD SZTUM DE SZTREM

Directeur de l'Office Central de Statistique

DR. RAYMOND BULAWSKI

Commissaire Général du Recensement

ANALIZA WYNIKÓW SPISU MIESZKAŃ Z DNIA 30.IX 1921 ROKU

Część I. Uwagi ogólne

1. PRZEPROWADZENIE SPISU

Łącznie ze spisem ludności badane były w ramach spisu powszechnego z dnia 30 września 1921 r. także i stosunki mieszkaniowe. Kwestji tej poświęcone były dwa spisy, przeprowadzane łącznie ze spisem ludności: spis budynków i spis mieszkań.

Podstawa prawna spisu powszechnego — rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 czerwca 1921 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 58, poz. 368) stanowi tylko, że „w związku ze spisem ludności przeprowadzony będzie spis mieszkań” (§ 1, ust. 3) i nie zawiera żadnych bliższych postanowień, pozostawiając określenie zakresu spisu Głównemu Urzędowi Statystycznemu. Główny Urząd Statystyczny nie wprowadził pod tym względem żadnych ograniczeń i przeprowadził spis mieszkań na całym obszarze Państwa, we wszystkich miejscowościach.

Tak obszerny zakres terytorjalny spisu mieszkań nie jest częstym zjawiskiem. Wprawdzie istnieją państwa przeprowadzające stale spisy mieszkaniowe w całym kraju, są one jednak dość rzadkie: w Europie dane statystyki mieszkaniowej publikowane dla ogółu miejscowości znajdujemy poza Polską tylko w Anglii, Francji, Włoszech i Norwegii¹. Statystyka mieszkaniowa jest dziedziną, w dużej mierze jeszcze pozostawianą działalności samorządowej, z natury obejmującej tylko ośrodki miejskie; nawet przechodząc do statystyki państwowej, obejmują jednak spisy mieszkań przede wszystkim miasta, zwolna tylko doznając rozszerzenia zakresu. Charakterystyczny pod tym względem jest rozwój statystyki niemieckiej. Przed wojną statystyka Rzeszy spisów mieszkaniowych nie obejmowała; tylko poszczególne miasta, korzystając z prawa dołączania dodatkowych pytań przy spisach ludności, przeprowadzały równocześnie ze spisem ludności spis mieszkań; prowadzone przez poszczególne kraje dochodzenia obejmowały też z reguły tylko miasta, wyjątek stanowiła jedynie Badenia². Spis mieszkań z 1918 r. objął wszystkie gminy Rzeszy, liczące ponad 5 000 mieszkańców, częściowo i mniejsze, gdyż mógł być rozciągnięty na gminy uprzedysponowane lub mogące mieć znaczenie dla sąsiednich miast jako teren ekspansji ludności; wreszcie spis z 1927 r. objął już poza gminami ponad 5 000 mieszkańców prawie wszystkie gminy liczące od 2 000 do 5 000 mieszkańców, a z prawa objęcia mniejszych miejscowości kraje robiły użycie w szerokiej mierze; Saksonia np. poddała spisowi wszystkie gminy, Turyngia — liczące ponad 1 000 mieszkańców i t.d. Wszystkich gmin zasadniczo spisem nie objęto, uważając, że dane byłyby nieporównalne, gdyż na wsi podawanych jest często za dużo lub za mało izby; stosunki podajmu nie mają dla wsi poważniejszego znaczenia; ważniejsze jest badanie kwestji przebudnienia, ale uwzględnić trzeba ołmiennie warunki życia na wsi, przebywanie w większej mierze poza mieszkaniem i mniejsze naogół wymagania niż w mieście³. Rzezywskie porównywanie stosunków mieszkaniowych na wsi i w mieście wymaga zastrzeżeń; niemniej jednak zbadanie sto-

sunków mieszkaniowych na wsi, zwłaszcza zaś wspomianej kwestji przebudnienia jest niezmiernie ważnej; umożliwił to w Polsce obszerny zakres spisu z 1921 r.

Zakres rzeczowy spisu mieszkań w Polsce, nie określony w rozporządzeniu ani w instrukcjach, wynikał z techniki spisowej. Dane o mieszkaniach zbierane były: 1) na zasadniczych arkuszach spisowych, służących do spisu ludności, które zawierały też opis mieszkania, 2) na arkuszach spisu budynków względnie arkuszach dla nieruchomości, na których podawana była liczba mieszkań w każdym budynku względnie nieruchomości, oddzielnie zamieszkałych i niezamieszkałych. W ten sposób zasadniczo spis objął tylko mieszkania zamieszkane — instrukcja mówiła tylko o doręczaniu arkusza spisowych osobom zajmującym mieszkania i nie zawierała żadnego przepisu o dokonywaniu opisu mieszkań, w których mieszkańców nie było. Zasadnicze więc opracowanie spisu mieszkań, omawiane tutaj, obejmuje tylko mieszkania zamieszkane; te zato podlegały spisowi wszystkie, zarówno przeznaczone zasadniczo i wyłącznie na cele mieszkalne jak i przeznaczone na inne cele, jednak przejściowo zamieszkane. Nie objęte spisem pozostały mieszkania niezamieszkane w czasie spisu — lokale zarobkowe oraz mieszkalne z jakichkolwiek bądź względów w dniu spisu niezamieszkane. Liczba mieszkań ostatniej kategorii, podawana na arkuszach spisu budynków mogła być ustalona i została opracowana łącznie z wynikami spisu budynków; lokale z przeznaczenia zarobkowe i również faktycznie niezamieszkane pozostały całkowicie poza obrębem spisu.

Zasadniczo spis mieszkań przeprowadzany był na arkuszach spisowych (formularzach A), służących do spisu ludności. Mieszkankie było przy spisie ludności jednostką spisową: każdy arkusz spisowy (z ewentualnymi arkuszami dodatkowymi) obejmował ogół osób obecnych w terminie spisu w mieszkaniu (wzgl. zamieszkałych chwilowo nieobecnych) i zawierał na wstępie opis mieszkania. Arkusz spisowy wypełniany był w ten sposób, że w miastach i w miejscowościach, w których ludność sama wypełniała formularze, komisarz spisowy doręczał arkusz „osobie wynajmującej, względnie zajmującej mieszkanie”; odbierając od właściciela mieszkania wypełniony arkusz spisowy, komisarz sprawdzał na miejscu podane w nim daty; w innych miejscowościach komisarz sam wypełniał formularz, obchodząc poszczególne mieszkania. W ten sposób osobą dostarczającą informacji, piśmiennie lub ustnie, o mieszkaniu był właściciel mieszkania. Natomiast zawierający wykaz mieszkań, arkusz dla nieruchomości wypełniany był przez właściciela nieruchomości lub przez komisarza (na zasadzie jego zeznań); w ten sposób otrzymywało się kontrolę liczby mieszkań, określonej przez zajmujące je osoby, według danych udzielonych przez właściciela domu.

Wzór części formularza, przeznaczonej na opis mieszkania, oraz odpowiednie ustępy „Pouczenia o sposobie wypełniania arkusza spisowego (formularza A)” przytaczamy poniżej.

¹ *Les méthodes de la statistique de l'habitation* (Bureau international du Travail. Etudes et Documents. Série N. No 13. Genève 1928). str. 16. Pozatem dochodzenia obejmują wszystkie miejscowości w Belgji, lecz wyniki publikowane są tylko dla większych. Poza Europą statystyka mieszkaniowa obejmuje cały obszar spisowy w Australji i Kanadzie.
² R. F r a n k e, *Grundstücks- und Wohnungswirtschaft* (Die Statistik in Deutschland nach ihrem heutigen Stand, Festgabe für Georg v. Mayr, Band II, Monachum i Berlin 1911).

³ *Die Wohnverhältnisse im Deutschen Reich nach der Reichswohnungszählung 1927* (Statistik des Deutschen Reichs, Band 36a, Berlin 1930).

ARKUSZ SPISOWY №

Powiat _____ Gmina _____ Miejscowość (nazwa) _____
 Imię i nazwisko właściciela domu _____ ulica (plac) _____ № nieruchomości (domu) _____
 Imię i nazwisko właściciela mieszkania _____ № mieszkania _____

I. Opis mieszkania

(Pouczenie § 4)

- 1) Gdzie znajduje się mieszkanie: w piwnicy _____ suterenie _____ na parterze _____ na (którem) piętrze _____ na poddaszu _____
- 2) Ilość znajdujących się w mieszkaniu gospodarstw rodzinnych _____ gospodarstw osób samotnych _____
- 3) Czy znajduje się w mieszkaniu gospodarstwo zakładowe? (jakie?) _____ prócz tego chwilowo nieobecnych _____
- 4) Ogólna liczba osób obecnych w mieszkaniu _____
- 5) Mieszkanie składa się wyłącznie z izby kuchennej (tak lub nie) _____
 z _____ pokoiów (stancji), nie licząc kuchni, oraz z _____ kuchni

6) Z powyższego mieszkania służą:

a) Wyłącznie dla celów mieszkalnych	Liczba pokoiów	Liczba kuchni	KAZEM
b) Równocześnie jako mieszkanie i dla celów zarobkowych (przemysłowych, handlowych, rzemieślniczych i t. d.)			
c) Wyłącznie dla celów zarobkowych (przemysłowych, handlowych, rzemieślniczych i t. d.)			

- 7) Dokładne oznaczenie zawodu (przemysłu, rzemiosła, chałupnictwa, handlu i t. d.), wykonywanego w mieszkaniu _____
- 8) Czy istnieje w mieszkaniu osobny wychodek (ustęp)? (tak lub nie) _____

§ 4. Opis mieszkania

Po wypełnieniu nagłówka wypelnia się pytania na str. 1-ej co do „Opisu mieszkania”. Pytanie 1-e tego opisu nie wymaga wyjaśnienia. Na pytanie 2-e należy podać tylko ogólną sumę znajdujących się w mieszkaniu gospodarstw rodzinnych i gospodarstw osób samotnych; na pytanie 3 wskazać typ gospodarstwa zakładowego, o ile takowe w spisywaniem mieszkaniu się znajduje (patrz niżej § 5).

Odpowiedzi na dalsze pytania „Opisu mieszkania” nie następują trudności, należy tylko mieć na uwadze, że przy wykazywaniu ilości pokoiów (stancji) nie bierze się w rachubę znajdujących się w mieszkaniu przedpokoiów i korytarzy. Prócz tego odpowiedzi na pytania 2, 3 i 4 nie powinny być sprzeczne z odpowiedziami na stronie wewnętrznej formularza co do ilości gospodarstw i osób w mieszkaniu, zaś odpowiedzi na pytania 6 i 7 winny być uzgodnione z odpowiedziami strony wewnętrznej odnośnie do zawodu poszczególnych osób oraz miejsca jego wykonywania.

Pojęcia zasadniczych jednostek spisowych, jak widać z tych wzorów, nie były ściśle określone ani w samym arkuszu spisowym ani w dodanych do niego objaśnieniach. Definije więc i zakres tych pojęć wynikają z techniki przeprowadzenia spisu.

Pojęcie mieszkania ujmowane być może z dwóch zasadniczo różnych punktów widzenia: decyduje albo przeznaczenie mieszkania albo sposób faktycznego użytkowania jego. Wychodząc mianowicie z definicji najogólniejszej, że mieszkanie — to miejsce zamieszkania gospodarstwa domowego, możemy jako mieszkanie rozumić albo ogół pomieszczeń, przeznaczonych dla jednego gospodarstwa, albo faktycznie przez jedno gospodarstwo zajętych. W pierwszym wypadku decyduje związany z przeznaczeniem sposób budowy, względny techniczno-budowlany; mieszkaniem jest ogół pomieszczeń, konstrukcyjnie wydzielony, co znajduje wyraz przedewszystkiem w niezależnym dostępie (oddzielne wejście z ulicy lub z dostępnym dla przechodniów schodów); w drugim decydują względy natury społecznej: mieszkaniem jest ogół pomieszczeń, zajęty przez jedno gospodarstwo domowe, choćby obejmował on pomieszczenia przeznaczone zasadniczo dla kilku gospodarstw lub stanowił tylko część takiego pomieszczenia; przy konsekwentnem stosowaniu tego kryterium powstają mieszkania złożone z części izby — jeżeli jedną izbę zajmuje wspólnie kilka niezależnych od siebie gospodarstw. O ile rozgraniczenie mieszkań przeprowadzać chcemy z punktu widzenia ich przeznaczenia, opierać się można nie tylko na momentach techniczno-budowlanych; innego kryterium dostarczają stosunki prawne — fakt traktowania danego ogółu pomieszczeń jako całości, stanowiącej przedmiot umowy najmu między właścicielem domu a lokatorem; w analogiczny sposób traktowane muszą być pomieszczenia zajmowane przez samego właściciela domu lub oddawane przez właściciela na lokal służbowy.

Definicja wiążąca pojęcie mieszkania z jednym zajmującym je gospodarstwem stosowana była stale przy przedwojennych spisach miejskich w Niemczech, zastosowano ją też przy spisie państwowym z 1918 r.¹; przyjmuje to samo pojęcie i Belgja, w najradykałniejszej zaś postaci Bułgarja, licząc mieszkania z ulankową liczbą izb. Naogół jednak pojęcie to wychodzi z użytku; tak np. zarzuciły je Niemcy przy powojennym spisie mieszkaniowym z 1927 r. Dodatkją stroną tego ujęcia jest danie odpowiedzi bezpośrednio na pytanie, jakimi pomieszczeniami dysponują poszczególne gospodarstwa, brakiem natomiast poważnym jest uniemożliwienie badania kwestji podstawowego znaczenia, jaką jest częstość wypadków współżycia kilku gospodarstw w pomieszczeniu, przeznaczonem zasadniczo dla jednego. W Anglii mieszkanie jako pomieszczenie zajęte przez jedną rodzinę stanowi dodatkową jednostkę spisową.

Przewagę uzyskuje jako kryterium pojęcia mieszkania — przeznaczenie. Na czynnikach techniczno-budowlanych opiera rozgraniczenie mieszkań Anglja, tak samo postępuje i związek statystyczny miast włoskich. Obok tego jednak jako wygodne w zastosowaniu przyjmuje się i kryterium stosunków prawnych. W pracy Międzynarodowego Biura Pracy, poświęconej sprawie ujednolajnienia metod statystyki mieszkaniowej, wyrażono pogląd, że kryterium to nie jest wygodne i że rzadko jest stosowane — jednemi przykładami mają być statystyki miejskie w Sztokholmie i Warszawie². Różnice praktyczne w zastosowaniu tych obu kryteriów nie są znaczne; rozbieżność powstaje wtedy, gdy w danym domu dwa mieszkania jako jednostki konstrukcyjne odnajdą się jednemu lokatorowi lub gdy właściciel odnajmuje oddzielnie kilku lokatorom części jednego „mieszkania konstrukcyjnego”, wypadki te stosunkowo poważniejszej roli nie grają. Faktycznie zaś przyjęły kryterium prawne również i Niemcy przy ostatnim spisie 1927 r., stanowiąc w instrukcji spisowej, że „każdy, kto

¹ Obacz niżej zastrzeżenia co do znaczenia rzeczywistego przyjętych w tym spisie definicji, str. 7 i 8.

² Les méthodes de la statistique de l'habitation, str. 32.

wynajął mieszkanie od właściciela domu i płaci czynsz bezpośrednio właścicielowi domu lub jego zastępcy, winien wypłacić kartę mieszkaniową²; nieśluszenie więc wymieniono Niemcy jako trzymające się kryterium technicznego. Podobnież i w spisie polskim z 1921 r. w przedmowach do tomów, obejmujących wyniki spisu mieszkań, opierano definicję na czynniku technicznym: „Za oddzielne mieszkanie jest uważana część budynku, stanowiąca wyodrębnioną całość konstrukcyjną, przeznaczona na cele mieszkalne”. Omawiając jednak przeprowadzenie spisu powszechnego, zwraca uwagę dr. Buławski¹, że rozgraniczenie mieszkań faktycznie oparto się nie na czynnikach techniczno-budowlanych, lecz tylko na osobie właściciela mieszkania określonej przez stosunek do właściciela domu.

Wynika to z techniki spisowej. Opis mieszkania stanowił pierwszą część arkusza spisowego; według zaś instrukcji dla komisarzy spisowych (§ 9) obowiązek wypełniania arkusza spisowego (wzgl. udzielania komisarzowi zeznań w zakresie objętym formularzami spisowymi) spadał zasadniczo na osobę, zajmującą lub wynajmującą mieszkanie na swoje własne imię. Także właściciel domu, dając w arkuszu dla nieruchomości wykaz mieszkań i właścicieli mieszkań, podawał normalnie wykaz osób, którym odnajmął mieszkania; jeśliby jednak nawet wykazywał oddzielnie jednostki konstrukcyjne, odnajęte temu samemu lokatorowi (np. kierując się numeracją mieszkań), to dane nie mogłyby być wyszukanne wobec braku oddzielnych opisów na arkuszu spisowym.

Także pojęcie izby nie zostało zdefiniowane. W tym względzie zagadnienie polega na tem, jakie pomieszczenia mają być traktowane jako izby mieszkalne; znaczenie tej kwestji jest wielkie, gdyż liczba izb jest zasadniczą miarą wielkości mieszkań. Obok pokoiów w ścisłym tego słowa znaczeniu mieszkania obejmują często różnego rodzaju pomieszczenia—alkowy, komórki, korytarze, łazienki i t. p., z których niektóre mogą być wykorzystywane na cele mieszkalne. Przeprowadzenie ścisłego rozgraniczenia między ubikacjami, które mają być uważane za izby mieszkalne, a innemi staje się w tych warunkach niezmiernie trudne. Stosowane było dawniej (w Niemczech), później zarzucone kryterjum, czy dane ubikacje można opalać; określane też (Francja, Włochy) bywają minimalne rozmiary izby mieszkalnej przez postanowienie, że musi ona mieścić łożko dorosłej osoby; wreszcie stosowane jest kasuistyczne wyliczanie pomieszczeń, które mają być uważane za izby i takich, które do izb nie mają być wliczane. W niejednakowy sposób rozstrzygana jest sprawa kuchni, która niekiedy traktowana jest narówni z innemi izbami mieszkalnemi (np. w Anglii), niekiedy zaś podawana oddzielnie i bądź wliczana przy opracowaniu do liczby izb mieszczących wielkość mieszkania (np. przy spisie niemieckim z 1927 r.), bądź w opracowaniu uwzględniana oddzielnie (np. przy spisie niemieckim w 1918 r., w Szwajcarii).

Pouczenie o sposobie wypełniania arkusza spisowego³ ogranicza się do uwagi, że „przy wykazywaniu ilości pokoiów (stancji) nie bierze się w rachubę znajdujących się w mieszkaniu przedpokoiów i korytarzy”. Co do kuchni — jest ona w arkuszu wymieniona oddzielnie, kwestja wliczania jej lub odrębnego traktowania pozostawiona była do opracowania; tylko umieszczenie rubryki „Razem” w pytaniu 6 wskazywało na tendencję łączenia kuchni z pokojami i ten punkt widzenia utrzymał się przy opracowaniu. Brak dokładniejszego ogólnego czy kasuistycznego określenia pojęcia pokoju powodował z pewnością trudności przy spisie i prowadził do niejednakowego w poszczególnych wypadkach ich rozwiązywania; dowodem tego jest fakt, że po znowelizowaniu ustawy o ochronie lokatorów i uzależnieniu stawek komornego od liczby pokoiów (już po spisie—w 1924 r.) powstawały często sprawy co do liczby pokoiów, które mają być dla określenia tych stawek liczone. Sądzimy, że przy wypełnianiu arkusza spisowego przez lokatora i zwyczajowym wąskim zakresie

pojęcia „pokoju” liczba pokoiów podawana była raczej in minus i oznacza pewne zmniejszenie np. w stosunku do Niemiec, gdzie wliczane są wszystkie „bewohnbare Kammern”. Wagę tego braku dla całości wyników spisu mieszkań zmniejsza ta okoliczność, że ubikacje tego rodzaju zdarzają się najczęściej w mieszkaniach większych, w Polsce stosunkowo bardzo nielicznych, w mieszkaniach zaś jedno-, dwu- i trzyizbowych (t. j. jedno- i dwupokojowych) występują w nielicznych tylko wypadkach; większej roli więc pomijanie ewentualne tych izb grać nie mogło.

Jednostkami dodatkowemi, wchodzącemi w rachubę przy badaniu warunków mieszkaniowych, są: gospodarstwo i mieszkanie. Jednostki te występowały w części mieszkaniowej arkusza spisowego: pierwsza—w pytaniach 2 i 3, druga w pytaniu 4.

Pojęcie gospodarstwa wymaga określenia, jakie grupy osób uważane być mają za związane wspólnością życia, a przy jakim stopniu niezależności traktowane są oddzielnie. Przy spisie rozróżniono gospodarstwa rodzinne, gospodarstwa osób samotnych i gospodarstwa zakładowe. Kryterja, zastosowane do oddzielania od siebie gospodarstw, stanowią związki rodzinne i wspólne, względnie oddzielne stólowanie się; za gospodarstwo uważana jest grupa związana pokrewieństwem wraz ze wszystkimi wspólnie z nią stołującymi się osobami. Tak więc podajemy, samotny czy z rodziną, o ile stołuje się u lokatora głównego, wchodzi w skład jego gospodarstwa, w przeciwnym razie stanowi oddzielne gospodarstwo. Różnica między gospodarstwem rodzinnem a gospodarstwem osoby samotnej jest charakteru ilościowego: pierwszym jest każda grupa złożona z dwóch lub więcej osób, drugim — każda osoba pojedyncza, nie wchodząca w skład innego gospodarstwa (należy przytem wziąć pod uwagę, że decyduje stan ludności obecnej w dniu spisu: jeśli z dwóch wspólnie żyjących osób jedna była chwilowo nieobecna, druga liczona była jako stanowiąca gospodarstwo osoby samotnej)⁴.

Jako należące do gospodarstw zakładowych liczone były osoby, żyjące w hotelach i pensjonatach, w ogólnych pomieszczeniach robotniczych, w pomieszczeniach dla uchodźców i jeńców, w zakładach leczniczych i dobroczynnych, w zakładach wychowawczych i naukowych, w zakładach religijnych, w koszarach, w zakładach karnych; nie były wliczane do gospodarstw zakładowych rodziny właścicieli zakładów i personelu — w razie prowadzenia odrębnego gospodarstwa; traktowano je jako oddzielne gospodarstwa rodzinne.

Wreszcie pojęcie mieszkańca może być rozumiane bądź jako osoby zwykle w danem mieszkaniu mieszkającej, bądź jako osoby w danym terminie mającej tam miejsce pobytu. Dla badania warunków mieszkaniowych istotne znaczenie ma kwestja, ile osób zazwyczaj jest w mieszkaniu — winna być więc brana pod uwagę ludność stale zamieszkała, nie zaś — mogąca być w dniu spisu przypadkowo większą lub mniejszą — liczba ludności obecnej. Arkusz spisowy nie zawierał w opisie mieszkania pytania o liczbie osób, w niem mieszkających; obok jednak pytania o liczbie osób obecnych zamieszczono pytanie o liczbie chwilowo nieobecnych, a wyłączenie z obecnych przebywających tylko chwilowo powinno było być umozliwione przez odpowiednią adnotację w spisie osób. Rubryki jednak, dotyczące chwilowo obecnych i chwilowo nieobecnych, nie dały się przy spisie wyszukać i brak bezpośredniego pytania o liczbie osób mieszkających w danem mieszkaniu zmusił przy opracowaniu do oparcia się na liczbie ludności obecnej (obacz niżej).

Zakres pytań części mieszkańowej arkusza spisowego był, biorąc pod uwagę obszerny zakres terytorjalny spisu, obejmującego wszystkie miejscowości Państwa, duży. Przy spisach mieszkaniowych przeprowadzanych w formie specjalnych dochodzeń w miastach zakres pytań obejmuje zwykle szereg dalszych kwestyj: istnienie w mieszkaniu specjalnych ubikacji, urządzeń domowych

¹ Die erste allgemeine Zählung der Republik Polen vom 30. September 1921 (Allgemeines Statistisches Archiv, 17. Band, Heft 2, 1927).

² Zdaniem autora ujęcie to budzi pewne wątpliwości. Motywem badania częstotliwości wypadków współżycia kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu są trudności, które w tych warunkach uważanych za anormalne, powstają; trudności te zaś pozostają w związku z tym, że podajemy, nie stołując się u lokatora głównego, lecz z powodu wyodrębnienia takiej osoby jako nie należące do rodziny, nie tworzy z nich jednak oddzielnych gospodarstw — rozróżnia się więc obok wypadków współżycia dwóch i więcej gospodarstw w jednym mieszkaniu wypadki, gdy w mieszkaniu jest jedno tylko gospodarstwo, z przysługiem osobami pojedynczymi lub rodzinami. Główny Urząd Statystyczny uważa wszelkie stanowisko zajęte przy i spisie, za słuszne, podzielając wywoły Dr. R. Buławskiego, p. artykuł „Projekt drugiego polskiego spisu powszechnego na tle doświadczeń spisu 1921 r. oraz praktyki zagranicznej” — *Awartałnik Statystyczny*, rok 1930, zes. 1, str. 29—32.

i t.p. W ramach spisu powszechnego, łączącego ze spisem ludności cały szereg dodatkowych dochodzeń, nie było to możliwe; zresztą niektóre z tych spraw (istnienie połączenia z siecią wodocigową, kanalizacyjną, ogrzewania centralnego, oświetlenia gazowego, elektrycznego, ogrodu) były badane w większych miastach w obrębie spisu budynków (w rany opracowania dane te ze względu na oszczędnościowych, niestety, nie weszły). Natomiast połączenie danych mieszkaniowych na jednym arkuszu z danymi demograficznymi i zawodowymi stwarzało możliwości uwzględnienia tych danych przy opracowaniu statystyki mieszkaniowej; możliwości tej jednak przy opracowaniu nie wykorzystano.

II. OPRAWOWANIE WYNIKÓW SPISU

Wyniki spisu mieszkań opracowane zostały przy pomocy maszyny statystycznych, przy czym uwzględnione zostały odpowiedzi nie na wszystkie zawarte w arkuszu spisowym pytania. Część mieszkań pozatem nie weszła w ogóle w rany opracowania — mianowicie mieszkania zajęte przez gospodarstwa zakładowe. Nie stanowi to poważniejszego braku — dane dla mieszkań zakładowych nie mogą być i tak porównywane bezpośrednio z danymi dla innych mieszkań, pójście izby oddala się tu bardzo od znaczenia, jakie ma ono w zwykłych mieszkaniach (sala szpitalna, cela więzienna, izby z przeznaczeniem specjalnym odpowiednio do rodzaju zakładu) — jest to dziedzina wymagająca specjalnych, dostosowanych do badanego przedmiotu, dochodzeń statystycznych.

Nie wszystkie cechy uwzględniono w opracowaniu wszystkich miejscowości. Niektóre kwestie opracowano tylko dla większych miast, mianowicie liczących ponad 20 000 mieszkańców, nie wyzyskując tych danych dla mniejszych miasteczek i wsi.

Dla ogółu miejscowości postanowiono uwzględnić w opracowaniu cechy następujące: liczbę izb, liczbę gospodarstw domowych (rodziny i gospodarstw osób samotnych razem), liczbę osób przebywających w mieszkaniu w dniu spisu, posiadanie kuchni i uestępu. Odpowiedzi na to ostatnie pytanie okazały się jednak w dużym stopniu wadliwe ze względu na niedostateczne sprecyzowanie pytania. Brzmiało ono mianowicie: „czy istnieje w mieszkaniu osoba wychodek (ustęp)? (tak lub nie).” W tej reakcji powstała przedewszystkiem wątpliwość, jak należy odpowiedzieć, o ile mieszkańcy korzystają z oddzielnego uestępu, położonego jednak nazewnitrz mieszkania (co np. na wsi i w miasteczkach jest regułą). Wątpliwości były niejednokowo rozwiązywane przez różnych komisarzy spisowych i wartość danych była nadler problematyczna, wobec czego zaniechano ich ogłoszenia. Odpowiedź co do posiadania kuchni wyzyskana została tylko dla matych mieszkań, jedno-, dwu- i trzyizbowych, wśród których lokale bez kuchni zdarzają się częściej; w mieszkaniach większych wypadki takie są rzadkościami wyjątkami i przy niewielkich liczbach mieszkań bez kuchni oparte na nieporozumieniach błędne zapisy mogły już stanowić bardzo duży odsetek; samo zagadnienie traci już znaczenie.

Przy określaniu liczby izb w mieszkaniu uwzględniano zarówno pokoje jak i kuchnie, izby służące tylko dla celów mieszkalnych, równocześnie dla mieszkalnych i zarobkowych, wreszcie używane tylko dla celów zarobkowych; o ile jednak lokal jakiegoś przedsiębiorstwa lub instytucji połączony był w opisie mieszkania z mieszkaniem funkcjonalnusz, przelozonego i t.p., starano się — w miarę możliwości — wydzielać i liczyć tylko izby stanowiące prywatne mieszkania tej osoby. Mieszkania w ziemiankach, szopach, namiotach, wozach i t.p. miały być notowane jako mieszkania z niewiadomą liczbą izb; zasada ta jednak nie była ściśle zastosowana, liczby mieszkań z niewiadomą liczbą izb są często niższe niż odpowiednich typów budowli.

W miastach powyżej 20 000 mieszkańców uwzględniono dodatkowo kilka cech: położenie mieszkania, podział izb na służące tylko dla celów mieszkalnych, równocześnie dla mieszkalnych i zarobkowych oraz tylko dla zarobkowych, wreszcie podział mieszkających w mieszkaniu gospodarstw na rodzinne i osób samotnych. Zapełnienie nieuwzględnione pozostały odpowiedzi na pytania:

1) o istnieniu gospodarstwa zakładowego — w związku z pominięciem odpowiedniej kategorii mieszkań; 2) o liczbie osób chwilowo nieobecnych — liczba ta dla wyzyskania jej musiałaby być kombinowana z liczbą osób chwilowo obecnych celem ustalenia ludności zamieszkałej w danym mieszkaniu — materiał spisowy niestety na to nie pozwolił; 3) o podziale oddzielnie pokoiów i kuchni według przeznaczenia, co nie ma poważniejszego znaczenia; 4) o zawdzie wykonywanym w mieszkaniu — dane oparte na tym punkcie naładby dopiero właściwą wartość danym o wykonywaniu pracy zarobkowej w mieszkaniach.

Opracowanie danych uwzględnionych uskutecznione zostało maszynowo, w ten sposób, że w karcie maszynowej przeznaczonej 9 kolumn na dane mieszkaniowe, wybijając je na kartach dla pierwszej osoby w każdym mieszkaniu, jako zasadniczą cechę przyjęto liczbę izb; z tą cechą kombinowany był przy segregacjach podział według 1) posiadania kuchni i uestępu, 2) liczby osób obecnych, 3) liczby gospodarstw (rodziny i osób samotnych łącznie). Dla danych wyznaczonych specjalnie dla miast powyżej 20 000 mieszkańców również podstawą pozostał podział według liczby izb przy przeprowadzaniu dodatkowo segregacji: 1) według ogólny liczby gospodarstw i według liczby gospodarstw rodzinnych — co umożliwia przedstawienie wszelkich kombinacji, w jakich żyją wspólnie gospodarstwa rodzinne i gospodarstwa osób samotnych; 2) według liczby izb wyłącznie mieszkaniowych i według liczby izb mieszkalno-zarobkowych — ten podział umożliwia przedstawienie kombinacji, w jakich występują w mieszkaniach służących równocześnie dla celów mieszkalnych i zarobkowych izby wyłącznie mieszkalne, mieszkalno-zarobkowe i wyłącznie zarobkowe; 3) według posiadania tylko izb mieszkalnych lub także innych i według położenia — dzięki tym segregacjom można było przeprowadzić podział według położenia oddzielnie dla mieszkań służących wyłącznie dla celów mieszkalnych i dla służących równocześnie dla celów mieszkalnych i zarobkowych.

Uzyskane z opracowania dane ujęto w cztery tablice, które w zestawieniach tabelarycznych, obejmujących dane mieszkaniowe, demograficzne i zawodowe dla całego Państwa i poszczególnych województw, oznaczone zostały jako tablice II — V¹.

Tablica II obejmuje dane, opracowane dla wszystkich miejscowości Państwa, pozostałe zaś trzy tablice — dane, opracowane dodatkowo dla miast powyżej 20 000 mieszkańców. W tablicy II najniższą jednostką terytorijną jest powiat z podziałem na gminy wiejskie (ewent. z obszarami dworskimi), miasta poniżej 20 000 mieszkańców i miasta powyżej 20 000 mieszkańców; tablice III — V opracowane są dla poszczególnych miast.

Tablica II, przyjmując za podstawę podział mieszkań według wielkości — liczby izb, daje dla każdej kategorii wielkości podział mieszkań według liczby przebywających w niem osób i według liczby zajmujących je gospodarstw (rodziny i osób samotnych razem), dla mieszkań 1-, 2- i 3-izbowych ponadto liczbę posiadających kuchni. Ponadto podane są dla każdej kategorii wielkości mieszkań liczba izb i liczba osób, liczba izb jednak poza mieszkaniem z niewiadomą liczbą izb i z więcej niż 9 izbami (gdź wszystkie mieszkania ostatniej kategorii były wyznaczone jednakowo) — wobec tego nie podana jest ogólna liczba izb we wszystkich zamieszkałych mieszkaniach.

Tablica III dla każdej kategorii wielkości daje szczegółowy podział według liczby zajmujących mieszkanie gospodarstw rodzinnych i gospodarstw osób samotnych, uwzględniając wszelkie możliwe kombinacje rodzaju i liczby gospodarstw — łącznie są tylko wypadki występuwania 3 i więcej gospodarstw danego rodzaju.

Tablica IV przeprowadza podział według położenia dla każdej kategorii wielkości, zarówno dla ogółu mieszkań, jak i oddzielnie dla służących wyłącznie dla celów mieszkalnych i równocześnie mieszkalnych oraz zarobkowych.

Wreszcie tablica V obejmuje tylko mieszkania służące jednocześnie dla celów mieszkalnych i zarobkowych, dając szczegółową klasyfikację izb, jakie w takich mieszkaniach mogą występować: wyłącznie mieszkalne, równocześnie mieszkalne i zarobkowe oraz wyłącznie zarob-

kowe. Mieszkania więc każdej kategorii wielkości podzielone są na posiadające izby: 1) tylko mieszkalno-zarobkowe, 2) mieszkalno-zarobkowe i zarobkowe, 3) mieszkalne i mieszkalno-zarobkowe, 4) mieszkalne i zarobkowe, 5) mieszkalne, mieszkalno-zarobkowe i zarobkowe¹; druga grupa jest przytem podzielona według liczby izb mieszkalno-zarobkowych, trzecia, czwarta i piąta zaś, to jest te, w których występują izby wyłącznie mieszkalne, według liczby tych izb.

Poza temi tablicami, mieszczącymi zasadnicze wyniki statystyki mieszkaniowej, dane o liczbie mieszkań zawarte są w tablicy I, przeprowadzającej podział liczby ludności, budynków, a także mieszkań według wielkości miejscowości, oddzielnie dla wsi i miast.

Omówione tu tablice zawarte są w tomach XIV—XXX *Statystyki Państwa* tablice dla poszczególnych województw, w tomie XXXI tablice dla całego terytorjum objętego spisem (t.j. dla całego Państwa prócz Górnośląskiej części woj. śląskiego, miasta Wilna i pow. Wilno—Troki, Osmiana i Świeclany woj. wileńskiego).

Dane o mieszkaniach uzyskano ponadto przy opracowaniu statystyki budynkowej, przytem w innym nieco zakresie: objęte tu były nie tylko mieszkania zamieszkane i zajęte przez gospodarstwa rodzinne lub osób samotnych, ale też niezamieszkane i zajęte przez gospodarstwa zakładowe; pominięto natomiast mieszkania w budynkach niemieszkalnych. Przy publikowaniu tych danych wyodrębniono liczby mieszkań niezamieszkałych. Liczby mieszkań zamieszkałych różniły się od otrzymanych przy opracowaniu spisu mieszkań wobec różnicy w zakresie badań, ponadto ze względu na techniczno-statystycznych².

Kończąc uwagi o opracowaniu wyników spisu mieszkań, postaramy się zorientować, w jakiej mierze przepracowanie spisu i opracowanie jego wyników pozwalają oświetlić podstawowe zagadnienia statystyki mieszkaniowej.

Pierwsze zasadnicze zagadnienie—to wielkość mieszkań. Określenie ściśle wielkości mieszkania dałoby się skutecznie przez podanie jego powierzchni lub pojemności. Jest to jednak połączone z dużymi trudnościami technicznymi i jednym, o ile nam wiadomo, państwem, które zebrało dla ogółu miast dane o powierzchni mieszkań, jest Rosja, gdzie umożliwily to prawdopodobnie specjalne warunki i przepisy prawne, wymagające posiadania danych o powierzchni.³ Pozatem stosować wszędzie miarę wielkości mieszkań stanowi liczba ubikacji, z których mieszkanie się składa. Należałoby właściwie brać pod uwagę wszystkie ubikacje—Miejszynarodowe Biuro Pracy wysunęło w tym kierunku projekt liczenia ubikacji o charakterze dodatkowym, jak łazienki, przedpokój, alkowy i t. p. w postaci pewnych elementów izb mieszkalnych⁴; projekt ten jednak wymagałby bliższego opracowania i dotąd nigdzie nie został zrealizowany. Powszechnie więc wielkość mieszkań mierzona jest liczbą izb mieszkalnych—ta zasada znalazła zastosowanie i w Polsce. Oparcie się na liczbie izb mieszkalnych (łącznie z kuchnią) jako wyrazie wielkości mieszkania winno być połączone z dokładniejszym ustaleniem pojęcia izby; pod tym względem, jak widzieliśmy, przeprowadzenie spisu wykazuje braki, które jednak, zdając się, nie spowodowały większych błędów (ob. wyżej).

Dane o wielkości mieszkań wyzyskane być powinny dla określenia: 1) składu kontyngentu mieszkań, jakim rozporządza społeczeństwo, według ich wielkości, 2) rozkładu ludności według wielkości zamieszkiwanych przez nią mieszkań. Dane zawarte w tablicy II oświetlają obje te kwestie, gdyż dają zarówno podział liczby mieszkań według ilości izb, jak i liczby osób w każdej kategorii wielkości: pewną niewygodę publikacji stanowi brak ogólnej liczby izb, wynikający z niedostatecznych danych dla dwóch kategorii (mieszkania liczące 10 i więcej izb, mieszkania z niewiadomą liczbą izb), zresztą zupełnie drugorzędnych, tak że liczba ta może być obliczona z zupełnie dostatecz-

nem przybliżeniem. W zamieszczonych w zeszycie niniejszym przy końcu artykułu „Przeglądach terytorialnych” dane te przedstawiono w dwóch tablicach: tablica 1—mieszkania według liczby izb (z obliczoną na podstawie przybliżonej liczby ogólnej izb przeciętną izb na mieszkanie) i tablica 2—podział ludności według wielkości mieszkań. Ujęcie kwestji wielkości mieszkań w spisie uważać można za zupełnie wystarczające.

Większe wątpliwości budzi ujęcie zagadnienia współżycia kilku gospodarstw w mieszkaniach. Idzie tu o zbadanie ważnej zjawiska dla miast, w pewnych warunkach jednak także i dla wsi kwestji częstotliwych wypadków, gdy w jednym mieszkaniu żyją osoby niezwiązane ścisłemi, rodzinnymi lub analogicznemi do nich węzłami. Szczegółowo zbadano kwestję tę w ostatnim spisie mieszkaniowym niemieckim, rozróżniając następujące kategorie mieszkających wspólnie grup osób: 1) rodzina bez osób obcych—podnajemców i t. p., 2) rodzina z przyjętymi osobami pojedynczemi nie prowadzącemi oddzielnego gospodarstwa, 3) rodzina z przyjętymi rodzinami, nie prowadzącemi oddzielnego gospodarstwa, 4) dwa gospodarstwa domowe, 5) trzy więcej gospodarstw. W ten sposób many wyodrębnione wszelkie wypadki, gdy wskutek podnajmu i t. p. do mieszkania wchodziły obce osoby, przytem wynikające stąd trudności są stopniowane, w szczególności zaś wydzielone są wypadki, gdy w mieszkaniu więcej niż jedna grupa prowadzi gospodarstwo. Przy wprowadzonym w spisie 1921 r. pojęciu gospodarstwa z jednej strony nie są wydzielone wszystkie wypadki, gdy wspólnie mieszka kilka rodzin—podnajemcy bowiem stojący się u lokatora głównego włączani są do jego gospodarstwa i w statystyce mieszkaniowej niema śladów ich istnienia⁵—z drugiej strony zaś nie we wszystkich wypadkach, gdy w mieszkaniu notowanych jest kilka gospodarstw, faktycznie przez kilka grup prowadzone jest oddzielne gospodarstwo (własna kuchnia).

Opracowanie danych o współżyciu gospodarstw w mieszkaniach było bardziej szczegółowe dla większych miast (powyżej 20 000 mieszkańców), mniej — dla innych miejscowości. Dla większych miast podane w tablicy III liczby umożliwiają dokładniejsze wnikięcie w tę kwestię, zwłaszcza przez wydzielenie powodujących specjalnie wielkie trudności wypadków współżycia kilku gospodarstw rodzinnych. Dla innych miejscowości ograniczono się w tablicy II do wydzielenia w każdej kategorii wielkości mieszkań z jednym, z dwoma i z trzema i więcej gospodarstwami; w ten sposób na wsi badanie omawianej kwestii przedstawia znacznie węższe możliwości. Trzeba wprawdzie pamiętać, że zasadniczo palące staje się to zagadnienie głównie dla wielkich miast, gdzie warunki mieszkaniowe uzależnione są od postępu ruchu budowlanego; dla wsi mało ono raczej historyczne znaczenie, w związku ze skutkami, jakie dla warunków mieszkaniowych poczyniły wojenne zniszczenia i migracje ludności.

W „przeglądach terytorjalnych” dane ogólne o liczbie gospodarstw w mieszkaniach przedstawiono w tablicy 3, dane specjalne dla większych miast (podział mieszkań według liczby i rodzaju gospodarstw) w tablicy 6; w obu tablicach zestawienia odnoszą się do ogółu mieszkań i oddzielnie do mieszkań jednoizbowych, dwuizbowych i trzyizbowych, dla małych mieszkań bowiem kwestia współzależności kilku gospodarstw stała się specyjalnie ważna, jako powołująca na większe trudności.

Następną kwestję zasadniczego znaczenia stanowi gęstość zaludnienia mieszkań; liczbowy jej wyraz, przeciętna liczba osób na izbę, jest najlepszym obrazem warunków mieszkaniowych, w jakich żyje ludność danego terytorjum. Wartość tego stosunku zależy dla danego mieszkania od dwóch wielkości: liczby izb i liczby osób. Omawialiśmy już wyżej kwestję, związane z ustaleniem liczby izb; liczba osób, mająca dać pojęcie o gęstości zaludnienia, winna odpowiadać osobom, normalnie w tem mieszkaniu przebywającym. Jak już wyżej mówiliśmy,

mimo że arkusz spisowy zawierał pytania, dążące do uchwycenia ludności, zamieszkałej w danym mieszkaniu, odpowiedzi na nie okazały się wadliwe i możliwe było tylko określenie liczby ludności, przebywającej w mieszkaniu w terminie spisu. Różnice stąd wynikające nie powinny być jednak znaczne. Termin spisu (30 września) przypadł na okres, kiedy ludność przeważnie przebywa w miejscu stałego zamieszkania; jest to już po okresie wakacji i urlopów i związanych z nimi ruchów; nie przypadają w tym czasie żadne święta, powodujące przemieszczania ludności; zmiany więc w stosunku do ludności zamieszkałej mają raczej charakter przypadkowy, a wobec tego można przyjąć, że w większości wzajemnie się kompensują.

Wyzyskanie tych danych przy opracowaniu wyników spisu polegało na przeprowadzeniu klasyfikacji mieszkań — zarówno ogółu jak i każdej kategorii wielkości — według liczby przebywających w nich osób (tablica II). Jest to metoda najczęściej stosowana, niemniej jednak nie najbardziej wskazana. Podział ogólnej liczby mieszkań według liczby osób oczywiście nie nie mówi. Mieszkania zajęte np. przez 5 osób mogą zarówno przedstawiać najlepsze warunki mieszkaniowe (o ile będą to 5-izbowe lub większe mieszkania), jak i być w największym stopniu przeludnione (o ile będą to mieszkania jednoizbowe). Znaczenia nabiera więc podział dopiero dla poszczególnych kategorii wielkości. Ale w ten sposób materiał staje się najzupełniej surowym: brak jakiegokolwiek ogólniejszego ujęcia, niema podziału całości według faktycznej gęstości zaludnienia, brak sum mieszkań czy ludności dla określonych jej wartości. Bez porównania bardziej celowym wydaje się ujęcie, które za podstawę klasyfikacji bierze nie liczbę osób w mieszkaniu, ale wprost przeciwną liczbę osób na izbę w poszczególnych mieszkaniach; mieszkania i ludność dzielone są odrazu na grupy z określoną gęstością zaludnienia (mniej niż 0,5 osób na izbę, 0,5 — 1 osoby, 1 — 2 osoby i t. d.). W ten sposób otrzymujemy bezpośrednio liczby mieszkań — poszczególnych kategorii wielkości i ogółem — nieprzeludnionych i przeludnionych, z różnem napięciem przeludnienia czy komfortu oraz liczby mieszkającej w takich warunkach ludności. Zestawienie tablic tego rodzaju wymaga przy opracowaniu wyznaczenia dla każdego mieszkania nie tylko liczby osób, ale i stosunku jej do liczby izb — co nie przedstawia specjalnie wielkich trudności technicznych; w ten sposób opracowano np. wyniki spisu niemieckiego 1927 r. Przy zastosowanej w opracowaniu spisu polskiego metodzie bez trudu daje się ustalić przeciwną gęstość zaludnienia (liczba osób na izbę) dla ogółu mieszkań i dla grup określonej wielkości; dane te przedstawiono w „przeglądach terytorjalnych” w tablicy 4. Natomiast na znaczne trudności napotyka przeprowadzenie podziału ogółu mieszkań czy ludności według gęstości zaludnienia; zupełnie dokładnie wogóle nie można tego podziału dokonać, gdyż mieszkania liczące więcej niż 12 osób i więcej niż 5 izb, połączone są w większe grupy, nie daje się więc ściśle określić dla tych mieszkań gęstości zaludnienia; wyniki mogą być tylko przybliżone i wymagają szeregu obliczeń. W tabliczkach w tekście przeprowadzono podział ludności według gęstości zaludnienia zamieszkanych przez nią mieszkań dla całości obszaru spisowego; dla poszczególnych zaś jednostek terytorjalnych podano w tablicy 5 „przeglądów terytorjalnych” podział według gęstości zaludnienia tych kategorii mieszkań, które dla tego zagadnienia są najważniejsze: małych mieszkań — jedno- i dwu-izbowych na wsi, jedno-, dwu- i trzyizbowych w miastach.

Podobnie jak izba nie jest ścisłą miarą wielkości mieszkania ze względu na różnice wielkości samej tej jednostki, tak liczba osób i stosunek jej do liczby izb nie jest dokładną miarą gęstości zaludnienia, ze względu na różnice w tych osobach (zwłaszcza co do wieku) i w łączących je stosunkach. Międzynarodowe Biuro Pracy zaleca jako pierwszy krok w kierunku uwzględnienia tych różnic liczenie dzieci, jako ułameków osób dorosłych, np. od 4 do 14 — 15 lat jako równych po $\frac{1}{2}$, a do 4 lat — po $\frac{1}{3}$ osoby dorosłej¹. Myśl ta była zrealizowana — w jeszcze większym uproszczeniu — przy opracowaniu spisu niemieckiego 1927 r.: dzieci do lat 12 liczone były jako równe po $\frac{1}{2}$ pełnej osoby (Vollperson); podział mieszkań

i ludności według gęstości zaludnienia przeprowadzono raz opierając się na liczbie osób surowej, drugi raz na przełiczonej w ten sposób. Przełiczenia tego rodzaju nie wydają się celowe, są one zbyt prymitywne dla uchwycenia różnic, zachodzących w indywidualnych wypadkach.

Kwestję, łączącą się z zagadnieniem gęstości zaludnienia, stanowi wykonywanie w mieszkaniu pracy zarobkowej. Zasadniczo traktujemy mieszkanie jako służące celom mieszkalnym i w tej myśli obliczamy stosunek liczby osób do liczby izb; faktycznie jednak używane mieszkania może być ograniczone w ten sposób, że poszczególne izby są całkowicie lub częściowo wykorzystywane dla celów pracy zarobkowej — powoduje to oczywiście odpowiednie zagęszczenie ludności w pozostałej części mieszkania. Poza tem wykonywanie pracy w mieszkaniu może wywierać szkodliwy wpływ na zdrowie mieszkańców — zależy to oczywiście od rodzaju pracy. Stąd widać, że zagadnienie obejmuje dwa pytania: jaka część mieszkania jest poświęcana na wykonywanie pracy i jakiego rodzaju jest ta praca. Arkusz spisowy zawierał pytania co do tych obu stron zagadnienia. W opracowaniu jednak wyzyskano te dane w bardzo ograniczonym zakresie: objęto opracowaniem tylko większe miasta, a rodzaj wykonywanej pracy zupełnie pominięto, co znacznie zmniejsza wartość i tych danych, które opracowano. W celu określenia stopnia ograniczenia możliwości wykorzystania mieszkania dla celów mieszkalnych izby podzielone są na mieszkalne, mieszkalno-zarobkowe i zarobkowe; tabl. V podaje różne kombinacje, w jakich one występują. Wydaje się, że szczegółowość klasyfikacji odbiła się ujemnie na jasności tablicy. Zasadniczą sprawą jest liczba izb pozostałych wyłącznie dla celów mieszkalnych; w „przeglądach terytorjalnych” tabl. 8 podaje odsetek mieszkań, w których wykonywana jest praca zawodowa, wśród mieszkań różnej wielkości, a dla małych mieszkań bada ponadto kwestję posiadania i liczby izb wyłącznie mieszkalnych.

Dalsze zagadnienia statystyki mieszkaniowej stanowią warunki, w jakich jest mieszkanie, i udogodnienia, z jakich korzystają jego mieszkańcy: położenie (piętro, front lub oficyna, posiadanie ogrodu), istnienie w mieszkaniu specjalnych ubikacji i urządzeń (kuchnia, ustęp, pokój służbowy, łazienka, wodociąg, kanalizacja, oświetlenie gazowe i elektryczne i t. d.) Są to kwestje, w dużej części istotne dla warunków życia miejskiego; częściowo dotyczą one przytem cech, wspólnych zazwyczaj dla wszystkich mieszkań w domu, które zatem mogą być badane pod kątem widzenia statystyki budynkowej (np. połączenie z siecią wodociagową i kanalizacyjną). Faktycznie wiele odpowiedzi na pytania zamieszczono przy spisie 1921 roku w arkuszu dla nieruchomości (danych tych zresztą nie opracowano); opis mieszkań zawierał pod tym względem bardzo niewiele pytań, a mianowicie: o położeniu mieszkania według pięter, o posiadaniu kuchni i o posiadaniu ustępu. Jak wyżej mówiliśmy, dane o ustępach okazały się wskutek budzącego wątpliwości sformułowania pytania na tyle wątpliwe, że zrezygnowano z opublikowania ich. Pozostały więc tylko dane o położeniu i o kuchni. W pierwszym kierunku przeprowadzono w tablicy IV podział, oddzielnie dla mieszkań wyłączenie mieszkalnych i mieszkalno-zarobkowych, według położenia — w suterrenach, na poddaszu i na poszczególnych piętrach; w „przeglądach terytorjalnych” tablica 7 daje szczegółowy procentowy podział dla ogółu mieszkań, dla poszczególnych zaś kategorii wielkości wydziela mieszkania w suterrenach i na poddaszach. Co do kuchni, to dane te opublikowano tylko dla małych mieszkań, podając w tablicy II liczbę jedno-, dwu- i trzyizbowych mieszkań posiadających kuchnię (p. wyżej str. 4).

Kwestją nieporuszoną zupełnie w arkuszu spisowym, był tytuł prawny właściciela mieszkania: czy był on właścicielem domu, czy lokatorem, odnajmującym mieszkanie, czy wreszcie korzystał z niego na mocy stosunku służbowego; w zastosowaniu do miast kwestja ta w naszych warunkach, przy panowaniu typu domu koszarowego, nie nabrała jeszcze większego znaczenia.

Przy omawianych dotąd zagadnieniach traktowano ludność jako jedną całość, nie wprowadzając żadnych roz-

¹ Op. cit. str. 63 i 64.

różnień ze względu na osoby mieszkających. Oczywiście jednak zagadnienia te mogą być rozpatrywane z uwzględnieniem tych różnic, a więc np. podstawowe cechy—wielkość mieszkania i gęstość zaludnienia—oddzielnie dla osób różnego wyznania, narodowości, zawodu, stanowiska społecznego (według tych cech dla głowy rodziny). Szczególnie ważne jest uwzględnienie różnic w zawodzie i stanowisku społecznym, gdyż różne grupy żyją w zupełnie odmiennych warunkach, a przeprowadzając obliczenia łączące dla całej ludności, nie można zdać sobie sprawy z warunków mieszkaniowych poszczególnych grup. Powoduje to również trudności porównywania danych z różnych części kraju: niewiadomo, w jakiej mierze różnice wynikają z innego poziomu zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, w jakiej zaś są tylko odbiciem innej struktury społecznej ludności. Na wsi, przy dość jednolitym składzie ludności, kwestia ta gra mniejszą rolę; natomiast dla warunków miejskich jest bardzo ważna. Badania tego rodzaju były prowadzone—w Holandji, Włoszech, Norwegji, Szwecji, przy spisach miejskich w Pradze, w Zurichu i Bernie; w Polsce były one ułatwione przez połączenie cech mieszkaniowych i zawodowych dla głowy ludności na jednej karcie maszynowej, co umożliwiało uwzględnienie kombinacji tych cech—możliwość ta jednak nie była niestety (ze względuw oszczędnościowych) wyzyskana.

Brak ostatnio omówiony jest, zdaniem naszym, najważniejszy. Naogół podstawowe zagadnienia znalazły w spisie 1921 roku uwzględnienie, a warunki mieszkaniowe na wsi oświetlone są znacznie szczegółowiej niż w większości tego rodzaju dochodzeń.

III. DAWNE MATERJAŁY STATYSTYKI MIESZKANOWEJ

Statystyka mieszkaniowa prowadzona była na ziemiach tworzących obecnie Państwo Polskie w nader skromnych rozmiarach. Żadne z państw zaborczych nie obejmowało dochodzeniami nietylko całego terytorjum, ale nawet wszystkich miast; w zaborze pruskim do 1918 r., a w zaborze rosyjskim aż do spisu 1921 r. dochodzenia prowadzone były tylko przez władze samorządowe, w każdej z tych dwóch dzielnic w jednym zaledwie mieście.

B. zabór rosyjski podlegał spisowi ludności jedynie raz w 1897 roku; kwestie mieszkaniowe nie były przy tym spisie wcale poruszane. Nie objęły również danych danych w zakresie statystyki mieszkaniowej specjalne badania, prowadzone przez Centralny Komitet Statystyczny nad stanem miast za pośrednictwem władz lokalnych (w 1904 i 1910 r.)¹. Także i w obrębie prac Warszawskiego Komitetu Statystycznego, którego działalność obejmowała ro gubernij b. Królestwa Polskiego, nie przeprowadzono żadnego dochodzenia nad warunkami mieszkaniowymi. Jedynie więc dane, jakimi dysponujemy dla b. zaboru rosyjskiego, stanowią kilkakrotne badania stosunków mieszkaniowych w Warszawie.

Przy spisie jedynoludowym ludności w 1882 r. zebrano również dane o mieszkaniach. Spisem objęto wszystkie mieszkania oprócz koszar; pytania dotyczyły przeznaczenia mieszkania (prywatne, zajęte przemysłowo, dla wspólnego pobytu, t. j. zakładowe, niewynajęte), piętra, liczby izb ciemnych i z oknami, liczby okien, liczby ognisk—pieców, kuchni, posiadania przedpokoju, ustępu, liczby mieszkańców; podziału mieszkań według wielkości dokonano na podstawie liczby izb z oknami, różniąc też mieszkania bez takich izb—składające się tylko z izby ciemnej. Wyniki ujęto w 6 tablicach w wydawnictwie *Rezultaty spisu jedynoludowego ludności miasta Warszawy 1882 roku*, część II, Warszawa 1884 (rozdz. II, statystyka mieszkań, str. 68—85).

Specjalnie sprawie mieszkaniowej (wraz ze statystyką budynkową) poświęcono był spis sanitarny 1891 roku. Spis miał zakres węższy niż w 1882 r., objął tylko mieszkania prywatne dla celów mieszkalnych, z pominięciem lokali zakładowych, służących tylko dla celów zarobkowych i niewynajętych; natomiast bardzo rozległy był zasięg spraw, poddanych badaniu. Kwestjonariusz spisowy zawierał

pytania o położeniu (piętro), o liczbie pokoiów, kuchni, przedpokoiów, ustępów, łazienek, o posiadaniu sztucznych i zwykłych wentylatorów, pieców—hermetycznych, z szybami, kuchennych, żelaznych, o liczbie sypialni, łóżek, o prowadzeniu warsztatu w mieszkaniu, o istnieniu śladów wilgoci, o liczbie mieszkańców (z podziałem na mężczyzn, chłopców do lat 15, kobiety i dziewczęta do 15 lat), o istnieniu sublokatorów i o wysokości rocznego komornego. Pytania specjalne dodano dla mieszkań biedniejszej ludności, za jakie uznano mieszkania suterenne i jednopokojowe bez kuchni i przedpokoju; co do pierwszych zapytywano, czy nie są zalewane wodą, czy nie stykają się z piwnicami, czy nie mają okien wychodzących na ustępy i z jakiego materiału jest podłoga, co do drugich—jaka jest długość, szerokość i wysokość w metrach i ile izba ma okien. Jako kryterjum do podziału mieszkań według wielkości przyjęto liczbę pokoiów (poza kuchnią). Wyniki opracowano dzielnicami, zestawiając je w dwóch tablicach zasadniczych i szeregu dopełniających (specjalne tablice dla mieszkań w suterrenach, na poddaszach i dla mieszkań dozorców domowych). *Prace Warszawskiego Powiatowego Sanitarnego Komitetu. Leci Sanitarnego Pierwszej gor. Warszawy*, dwa tomy, Warszawa 1891 i 1893.

Wbrew zamiarom Komitetu Sanitarnego spis 1891 r. był ostatnim tego rodzaju aż do wojny. Podczas wojny, w 1916 roku przeprowadzono, w związku z rozszerzeniem granic miasta, spis na świeżo przyłączonych do miasta przedmieściach; spis ten obok ludności („zadomowionej”) i nieruchomości objął też mieszkania. Spisano wszystkie mieszkania, zajęte i niezajęte, mieszkalne i inne; w publikowaniu wyników ograniczono się do przeprowadzenia podziału według sposobu użytkowania i obliczenia przeciętnego zaludnienia. Wyniki te podaje *Rocznik Wydziału Statystycznego Magistratu m. st. Warszawy*, rok 1916, Warszawa 1919 (dodatek II, str. 105—137).

Nowe szczegółowe badanie stosunków mieszkaniowych przeprowadzone było w obrębie powiększonego już obszaru Warszawy w 1919 r. Dochodzenia tego bardzo obszernego i szczegółowo opracowanego omawiać tu nie będziemy; ograniczymy się do zaznaczenia, że objęło ono wszelkie lokale, mieszkalne i inne, a obszerny zakres pytań został naogół przy opracowaniu wyzyskany; nie uwzględniono jednak, mimo umieszczenia w kwestjonariuszu pytania o zawodzie, związku między warunkami mieszkaniowymi a stanowiskiem społeczno-zawodowym. Wyniki spisu 1919 r. opublikowano w wydawnictwie *Rezultaty spisu nieruchomości i mieszkań Wielkiej Warszawy 1919 r.*, tom II (Statystyka Mieszkaniowa), Warszawa 1923.

Dla Łodzi opublikowane są dane z 1918 r., obejmujące kwestie podziału mieszkań według wielkości i gęstości zaludnienia. *Rocznik Statystyczny m. Łodzi*, rok 1922 (Miesięcznik Statystyczny, sierpień—grudzień 1922 r., № 8—12), tabl. 100 i 101 (str. 52). Sposobu uzyskania tych danych źródło to nie podaje, odnoszą się one jeszcze do okresu wojennego i wykazują mieszkań i ludności o 22% wzgl. 26% mniej niż w 1921 r.

W b. zaborze pruskim spisy ludności przeprowadzane były co 5 lat, nie łączono ich jednak ze spisami mieszkaniowymi, uważając to za dziedzinę statystyki samorządowej. Po raz pierwszy spis mieszkań przeprowadzono w Niemczech jako dochodzenie państwowe w maju 1918 r., dążąc do uzyskania danych o przypuszczalnym zapotrzebowaniu mieszkań z chwilą zakończenia wojny. Spis objął zasadniczo gminy, liczące według spisu ludności 1917 r. 5000 i więcej ludności cywilnej; władze krajowe mogły uwolnić od niego gminy większe o charakterze wiejskim i rozciągając go na mniejsze gminy, leżące w okręgach przemysłowych lub wchodzące w rachubę dla zaspokajania potrzeb mieszkaniowych miast. Użytek z tego spisu robiono raczej dla rozszerzania zakresu spisu; na ziemiach polskich objął on 26 miast i 16 gmin podmiejskich (Poznań—4, Bydgoszcz—11, obecnie należących do miasta, Inowrocławia—1) w woj. poznańskim, 13 miast w pomorskiem, ponadto cały szereg gmin na Górnym Śląsku. Mieszkanie rozumiane było jako ogół pomieszczeń, zajmowanych przez jedno gospodarstwo; ponieważ jednak

¹ Jedynym, zdaje się, dochodzeniem Centralnego Komitetu Statystycznego, przy prowadzonym w 1899 roku.

k którem uwzględniono kwestje mieszkaniowe, był spis ludności w Petersburgu, prze-

listy domowe, na których przeprowadzany był spis, wypelniał właściciel domu, decydowała okoliczność, komu on odnajmował całe mieszkanie, względnie część jego, a więc właściwie pojęcie mieszkania zbliżone było do tego, jakie przyjął spis polski 1921 roku. Spisowi podlegały mieszkania zajęte i niezajęte, wyłączenie mieszkalne i połączone z lokalem zarobkowym. Formularz zawierał pytania o położeniu (dom frontowy, oficyna i t. d.), piętrze, czy mieszkanie jest zajęte, o liczbie izb mieszkalnych (dających się i nie dających się opalać), istnieniu ponadto własnej kuchni, o wysokości umownego czynszu rocznego, o rodzaju przedsięwzięcia, którego lokal objęty jest tym czynszem, o liczbie mieszkańców. Opracowanie przekazano władzom krajowym, jednak według ustalonych ogólnie wzorów; przy klasyfikacji mieszkań według wielkości, kuchni nie zaliczano do izb mieszkalnych, ale dla mieszkań 1-, 2- i 3-pokojowych uwzględniano, czy są z kuchnią, czy bez niej. Danych o położeniu, piętrze i rodzaju przedsiębiorstwa nie wyszyskano; ustalono podział mieszkań i ludności według wielkości mieszkań, udział w każdej grupie mieszkań niezajętych, przeciętny czynsz roczny mieszkania każdej wielkości oraz liczbę małych mieszkań silnie załudnionych i ich mieszkańców (zaliczono tu mieszkania 1-, 2- i 3-pokojowe, liczące więcej niż 2 osoby na pokój). *Reichszählungszählung im Mai 1918, Statistik des Deutschen Reichs*, tom 287, cz. I i II.

Większe miasta, powyżej 50 tys. (później 40 tys.) mieszkańców miały w Niemczech możność przeprowadzenia przy spisach ludności dodatkowych dochodzeń, w szczególności zaś spisów mieszkaniowych. Dane te zestawiane były dla ogółu miast w Rocznikach Statystycznych Miast Niemieckich, co miało znaczenie zwłaszcza dla miast, nie posiadających własnych urzędów i wydziałów statystycznych; Poznań był w tym położeniu do r. 1905. Przy zbieraniu danych o wynikach spisów 1895 roku okazało się, że Poznań przesłał materiał do opracowania Pruskiemu Biuru Statystycznemu i wyników jeszcze nie otrzymał (Rocznik VII, str. 53). W obszernym zakresie uwzględniony jest Poznań w zestawieniach danych z 1900 r. Dane dotyczą zasadniczo mieszkań zamieszkanych — zajętych, choćby przejściowo były bez mieszkańców (jako mieszkańców liczono ludność obecną); ustalono jednak też ogólną liczbę mieszkań niezajętych oraz lokali przedsiębiorstw. Jako mieszkanie rozumiana była jednostka odpowiadająca jednemu gospodarstwu. Podział według wielkości opierał się na liczbie pokoiów dających się opalać. W tablicach uwzględniono kwestię następującą: sposób użytkowania mieszkania, położenie — piętro, budynek frontowy czy oficyna, liczba pokoiów dających się oraz nie dających się opalać, kuchni, łazienek, izb w piwnicy, innych pomieszczeń, liczba mieszkańców, istnienie sublokatorów i mieszkających katem, czas zajmowania mieszkania, stosunek prawny (własny dom, mieszkanie odnajęte, służbowe, inne wolne), czynsz roczny. Wyodrębniono też mieszkania przedludnione, traktując jako takie — zgodnie z zasadą niemieckich statystyk miejskich — mieszkania jednopokojowe z sześciu i więcej mieszkańcami i dwupokojowe z 11 i więcej mieszkańcami (Rocznik XI, str. 69 i nast.). Bardzo niewiele danych o Poznaniu zawierają zato dane z 1905 roku: poza danymi ogólnymi uwzględnione jest tylko piętro, liczba pokoiów, stosunek prawny i czynsz roczny. Podział według wielkości oparł się tym razem na ogólnej liczbie izb, jednak poza kuchnią; osobna tablica uwzględnia kwestię posiadania kuchni, dla Poznania daje liczby zupełnie nieprawdopodobne (Rocznik XVI, str. 433 i nast.)¹.

Spis mieszkań przeprowadzony łącznie ze spisem ludności 1910 roku opracowany już był i wydany przez miejski urząd statystyczny. Spis objął mieszkania zamieszkałe, łącznie z zajętymi przez gospodarstwa zakładowe. Formularz dla spisu mieszkań był bardzo obszerny: poza pytaniami uwzględnionymi już w 1900 roku badane były szczegółowo wygody, z jakich korzystają mieszkańcy — posiadanie łazienki, szpitalni, pralni, ogrzewania centralnego lub wspólnego dla piętra, gazu dla oświetlenia, gotowania i ogrzewania, światła elektrycznego, czy ustęp ma wodę

bieżąca, przy ustęпахach wspólnych dla wielu mieszkań liczba korzystających z niego gospodarstw, liczba sypialni, sposób spania mieszkańców katem (czy z rodziną właściciela mieszkania i ewent. z jakimi członkami jej). Opracowano te dane szczegółowo w 17 tablicach, specjalnie uwzględniając warunki mieszkań z sublokatorami. *Die Wohnungserhältnisse in Posen Ende 1910 (Ergebnisse der Grundstückszählung vom October 1910 und der Wohnungszählung vom 1. December 1910, Beiträge zur Statistik der Residenzstadt Posen. № 2*.

Na zasadzie danych spisu 1910 r. i statystyki ruchu budowlanego miejski urząd statystyczny ustalał bieżącą liczbę mieszkań w Poznaniu. *Rocznik Statystyczny Miasta Poznania*, rok gospodarczy 1921, tabl. 93.

B. zabór austriacki rozporządza największą ilością materiałów w dziedzinie statystyki mieszkaniowej. Jest to przedewszystkiem jedyna dzielnica, w której dla całego obszaru (wszystkich miejscowości) istnieją dane co do liczby mieszkań. Jednostką zbiorową przy spisach ludności w Austrii nie była bowiem rodzina czy gospodarstwo, ale grupa mieszkaniowa (Wohnpartei, „partia mieszkalna“ w tłumaczeniu urzędowym) — t. j. ogół osób zamieszkujących lokal wynajmowany przez jedną osobę od właściciela domu. Liczba grup mieszkaniowych odpowiada więc liczbie zamieszkanych mieszkań, rozumianych w tem samym znaczeniu co przy spisie polskim 1921 roku². Dane te z wydzieleniem liczby zakładów, były publikowane powiatami przy każdym spisie ludności: *Bevölkerung und Viehstand nach der Zählung vom 31. December 1869, zesz. 1, Österreichische Statistik*, t. I, zesz. 1 (spis 1880 r.), t. XXII, zesz. 1 (spis 1890 r.), t. LXIII, zesz. 1 (spis 1900 roku), *Neue Folge*, t. I, zesz. 1 (spis 1910 r.).

Ustawa o spisach ludności zawierała upoważnienie do badania w największych miastach warunków mieszkaniowych. Badania te były faktycznie od pierwszego spisu z 1869 r. stale prowadzone, obejmując przytem coraz szerszy zakres miast: w 1869 r. objętych było tylko 5 słownych miast Austrii, w 1880 roku już 8 miast i 15 przedmieść, w 1890 r. 19 miast z przedmieściami, w 1900 r. liczba miast wzrosła do 62, w 1910 r. do 98; przy ostatnich dwóch spisach w większych miastach stosunki badane były w sposób bardziej szczegółowy (spis mieszkań rozszerzony), w mniejszych zakres dochodzenia był skrócony (spis ograniczony).

Pojęcie mieszkania wyżej już omówiliśmy. Spisy obejmowały nietylko mieszkania zamieszkałe, ale i niezajęte oraz lokale przedsiębiorstw i biurowe; dopiero przy ostatnim spisie z 1910 r. ograniczono się zasadniczo do mieszkań zamieszkanych, dla innych ustalając tylko ich liczbę. Dane zapisywane były na zewnętrznej stronie formularza do spisu ludności, następnie zestawiane na formularzach zbiorczych dla całego domu przez właściciela; te arkusze zbiorcze były naogół podstawą opracowania, dla spisu rozszerzonego w 1900 r. i dla obu spisów w 1910 r. ze względu na obszerny ich zakres wprowadzono specjalne formularze. W szczególny sposób przeprowadzony był przy spisach austriackich podział mieszkań według wielkości; opierał się on nie na liczbie pokoiów czy izb łącznie z kuchnią, ale na liczbie ogólnej części składowych (Bestandteile), do których zaliczano: pokoje, alkowy (Kammern), przedpokoje, kuchnie, w 1910 r. także pokoje służbowe i łazienki.

W 1869 r. spisowi mieszkaniowemu nie podlegało żadne z miast polskich. W 1880 r. spisem objęte były Lwów i Kraków. Formularz zawierał pytania o położeniu mieszkania (piętro), przeznaczeniu (tylko na mieszkanie, na mieszkanie i lokal zarobkowy, tylko na lokal zarobkowy), liczbie części składowych (pokoiów, alków, kuchni, przedpokoiów) i podziale mieszkańców według stosunku do właściciela mieszkania (na członków rodziny, podnajemców, służbę i inne osoby). Dane zestawione były w dwóch tablicach kombinujących te cechy ze sobą. *Oesterreichische Statistik*, t. V, zesz. 3.

¹ Dane spisu 1905 r. ogłoszone były potem jako załącznik do sprawozdania administracyjnego miasta Poznania za 1906 r. *Ergebnisse der Wohnungszählung am 1. 12 1905 und der Wohnungserhebung von 1907/06*.

² O ile idzie o mieszkania odnajmowane (nie własne lub służbowe) terminologia austriacka używała równoznacznie z mieszkaniem (Wohnung) pojęcia jednostki najmu (Mietinheit).

W 1890 r. spis na ziemiach polskich objął znów Lwów i Kraków; zakres pytań nie uległ zmianie; w podziale mieszkańców według stosunku do właściciela mieszkania wydzielono mieszkających katem; opracowanie przeprowadza zasadniczo poszczególne miasta własnymi siłami i materiału lepiej niż przy poprzednim spisie wyzyskać nie było można. Wyniki podaje *Oesterreichische Statistik*, t. XXXII, zesz. 4.

Natomiast poważny krok naprzód zrobiono w dziedzinie statystyki mieszkaniowej przy spisie 1900 r. Jak wyżej wspomniano, spis przeprowadzany był w różnym zakresie dla dwóch grup miast; w szerszym dla jednej i w węższym dla drugiej. Z miast polskich spisowi rozszerzonemu podlegały Lwów, Kraków i miasto-przedmieście Krakowa Podgórze; spis ograniczony objął Bielsko i Cieszyń oraz Białą, Nowy Sącz, Tarnów, Rzeszów, Jarosław, Przemyśl, Strzyż, Drohobycz, Stanisławów, Kołomyję i Tarnopol. Dane spisu rozszerzonego dla Lwowa okazały się tak dalece wadliwe, że opracowano je tylko w zakresie pytań spisu ograniczonego.

Spis ograniczony 1900 r. nie różnił się zakresem dochodzenia i sposobem opracowania od spisu 1890 r. Opracowanie jednak było scentralizowane we wiedeńskiej Centralnej Komisji Statystycznej, co umożliwiło przy zastosowaniu systemu kartkowego przeprowadzenie wszechstronnego kombinowania cech ze sobą. Spis rozszerzony, prowadzony na specjalnych formularzach, obejmował cały szereg pytań dodatkowych: stosunek prawny (własny dom, mieszkanie wynajęte, służbowe lub z innych względów wolne od opłaty), czas objęcia mieszkania przez jego właściciela, ubezpieczenie przedmiotów w mieszkaniu od ognia, posiadanie wodociągu z wodą do picia, do mycia, ładu, elektryczności, urządzenie ustępu—wewnątrz czy zewnątrz mieszkania, czynsz roczny, terminy opłacania czynszu; ponadto były trzy pytania dotyczące specjalnie lokali przedsiębiorstw, których przy opracowaniu nie wyzyskano. Inne dane były wszystkie uwzględnione, przeważnie w kombinacji z wysokością czynszu. *Oesterreichische Statistik*, t. LXV, zesz. 1 (*Erweiterte Wohnungsaufnahme*) i 2 (*Beschränkte Wohnungsaufnahme*).

W 1910 roku utrzymano podział na spis rozszerzony i ograniczony, przy niewielkiej jednak różnicy ich zakresu—oznaczalo to zatem znaczne powiększenie zakresu dochodzenia dla miast, podlegających spisowi ograniczonemu. Bielsko przeniesiono tym razem do grupy miast ze spisem rozszerzonym, do miast zaś z ograniczonym dołączono jeszcze Brody.

Formularz spisu rozszerzonego obejmował pytania o liczbie gospodarstw, położeniu mieszkania (piętro), liczbie części składowych z podziałem każdej kategorii (pokojów, alków, przedpokojów, kuchni, pokoiów służbowych i łazienek) według sposobu użytkowania (mieszkanie, mieszkanie i przedsiębiorstwo, tylko przedsiębiorstwo) i z zaznaczeniem, czy ustęp jest w mieszkaniu; dalej o rodzaju wykonywanej w mieszkaniu pracy zarobkowej, o liczbie okien z podziałem według miejsca, na jakie wychodzą, o korzystaniu z ogrodu, wysokości czynszu rocznego lub tytułu korzystania z mieszkania bez opłaty; czy mieszkanie wynajęte z meblami, wreszcie o liczbie mieszkańców, z wydzieleniem śpiących poza mieszkaniem. Pominięto więc w stosunku do 1900 r. kwestię posiadania urządzeń specjalnych, ubezpieczenia od ognia, terminów czynszu i czasu zamieszkiwania, natomiast wprowadzono kilka pytań nowych, zwłaszcza o liczbie gospodarstw. Przy spisie ograniczonym opuszczone były tylko pytania o liczbie okien i korzystaniu z ogrodu. Opracowano wyniki znów systemem kartkowym, przeprowadzając dla wielkich miast niektóre kombinacje dodatkowe (np. skład mieszkania z liczbą mieszkańców). *Oesterreichische Statistik*, Neue Folge t. 4, zesz. 2.

We Lwowie przeprowadzany był trzykrotnie (w 1909, 1910 i 1913 r.) spis wolnych mieszkań. Wyniki ostatniego spisu podają *Wידomości Statystyczne o mieście Lwowie*, rocznik XIV (1910 i 1911), str. 257—272.

IV. OCENA WARTOŚCI DANYCH SPISOWYCH

Zasadnicze zagadnienia, jakie należy tu rozpatrzyć, są następujące: 1) czy przy spisie nie zachodziły wypadki opuszczania mieszkań i 2) czy rozgraniczanie mieszkań od siebie przeprowadzane było prawidłowe; ta druga okoliczność wpłynąć mogła na liczbę ogólną mieszkań i na podział ich według wielkości.

Spis mieszkań obejmował zasadniczo — poza pytaniami o mieszkańcach w spisie budynkowym — mieszkania zamieszkane, był więc co do zakresu ściśle związany ze spisem ludności; w każdym wypadku, gdy grupa osób była objęta spisem, musiało być nim objęte i mieszkanie, tem więcej, że ludność i mieszkania spisywane były na tym samym formularzu. Pominięcie mieszkania przy spisie mogło zatem nastąpić wtedy tylko, gdy pominięta była ludność i to wszystkie osoby, mieszkające w danem mieszkaniu. Wypadki tego rodzaju musiły być oczywiście bardzo rzadkie; luki w spisie ludności, o ile zachodziły, dotyczyły raczej pojedynczych członków rodziny; zupełność spisu mieszkań zamieszkałych wydaje się niewątpliwą. Poważniejsze braki zachodzić mogą w podanych w tomie XIII *Statystyki Polskiej* liczbach mieszkań niezamieszkałych; zapisy były często niejasne, budziły wątpliwości i były różnie interpretowane przy opracowaniu; jeżeli z jednej strony włączone być mogły do liczby mieszkań niezamieszkałych dane błędnie podane, to z drugiej strony ostrożność w liczeniu ich prowadzić mogła niekiedy do zmniejszenia liczby rzeczywistej¹.

Poważniej zaważyć mogły na dokładności liczby mieszkań i podziału jej według liczby izb trudności w rozgraniczaniu mieszkań od siebie. Dotyczy to w szczególności wsi. Kryterjum narzucone przez technikę spisową dla przeprowadzania tego rozgraniczenia — stosunek bezpośredni między osobą, zajmującą mieszkanie, a właścicielem domu (p. wyż. str. 3) — nie stosuje się wprost do wypadku, gdy idzie o mieszkanie zajmowane przez właściciela domu, lecz może być użyte dopiero w drodze rozumowania per analogiam; kryterjum to więc jest wygórné, gdy mamy do czynienia z mieszkańcami odnajmowanymi w domach wielomieszkaniowych jako regułą; gdy natomiast zasadą jest mieszkanie w małych domach, w większości wypadków własnych, jak to ma miejsce na wsi, odróżnienie podnajemcy od samodzielnego lokatora, uważanego za właściciela oddzielnego mieszkania, staje się już rzeczą trudną, a trudności mogły być w sposób niejednokowy rozwiązywane przez poszczególne osoby. Okoliczność ta mogła powodować — w stosunku do wyników, jakie otrzymałoby się przez zastosowanie kryterjum konstrukcyjnego, — bądź powiększanie liczby mieszkań (przy wydzieleniu części zajmowanych przez podnajemców), bądź zmniejszanie ich i podawanie większych liczb stosunkowo dużych mieszkań (przy łączeniu mieszkań znajdujących się w jednym domu w jedno mieszkanie większe). Jednorodność idealna materiału w tych warunkach jest nie do osiągnięcia; czynnikiem jednak, działającym wyrównawczo, jest istniejąca w każdym razie wspólność stosowanych w życiu oznaczeń i stąd ograniczony tylko zasięg wypadków traktowanych jako wątpliwe; pamiętać zaś należy, że idzie tylko o wypadki, gdy dom kilkunizbowy zamieszkiwany jest przez więcej niż jedną rodzinę — stanowi to przeważnie niezbyt wielką część ogółu mieszkań².

W mniejszej mierze wpływają te trudności na wyniki spisu mieszkań w miastach — jednak i tu mogą się odbić w wypadkach, gdy jest dużo małych domów, zbliżonych do typu wiejskiego. Zachodzi to zwłaszcza w miastach województw wschodnich i tam też podział mieszkań według wielkości wzbudził przy analizie pewne wątpliwości (obacz niżej str. 26). W miastach, gdzie typowym jest dom z mieszkaniami przeznaczonemi do odnajmowania, rozgraniczanie mieszkań nie nasuwa z reguły trudności. Dobrym przykładem jest pod tym względem Warszawa, gdzie na dwa lata przed spisem powszechnym przeprowadzony był specjalny spis nieruchomości i mieszkań. Pomiędzy ruch budowlany w międzyczasie (1919—1921 r.) był w zupełnym zaniku, dane te nadają się do bezpośredniego porównywania.

¹ Por. *Statystyka Polski*, tom XIII, zesz. 1, str. 24.
² W poszczególnych wypadkach zachodzi w danych spisowych odchylenia od przeciętnych, zdające się dowodzić innego, niż nógół pojmowania mieszkań, łączenia po kilka mieszkań w jedno — wywołuje to wzrost liczby większych mieszkań przy dużym wstód wstód do kilku gospodarstw; p. mż. o p.w. Białą (woj. krakowskięgo) str. 18 w odgłosach.

Tabl. 1. Mieszkania w Warszawie według spisu z 1921 r. i według spisu nieruchomości i mieszkań z 1919 r.
Les logements à Varsovie d'après le recensement de 1921 et d'après le recensement des immeubles et des logements de 1919

Data spisu Rodzaje mieszkań	Liczba mieszkań — Nombre de logements										Date du recensement Destination des logements
	ogółem total	mających izb — composés de ... pièces								liczba nie- właściwa, niewiadoma et plus	
		1	2	3	4—5	6—9	10 i więcej et plus				
1 9 2 1										1 9 2 1	
Wyłącznie mieszkalne	171 140 ^a	72 105	42 802	29 072	20 424	6 137	140	460	P. l'habitation exclusivement P. l'habitation et p. l'exercice d'un métier		
Mieszkalno-zarobkowe	23 301	3 981	6 132	5 167	4 745	3 252	24	947	Inhabités		
Niezamieszkanne	947	—	—	—	—	—	—	1 407			
Razem	195 388	76 086	48 934	34 239	25 169	9 389	164		Ensemble		
1 9 1 9									1 9 1 9		
Wyłącznie mieszkalne	156 409	63 577	39 435	27 392	19 624	6 043	122	216	P. l'habitation exclusivement P. l'habitation et p. l'exercice d'un métier		
Mieszkalno-zarobkowe	23 016	3 382	5 775	5 851	4 921	2 791	251	45			
Niezajęte mieszkalne	16 839	11 536	3 677	1 127	—	499	—	—	Inhabités		
Razem	196 264	78 495	48 887	34 370	34 251	9 339	251	261	Ensemble		

^a Łącznie z mieszkaniami nieokreślonego przeznaczenia.

^a Y compris les logements dont la destination est indéterminée.

Jak widać, w liczbach ogólnych zgodność jest zupełna: różnica między danymi obu spisów nie dosięga 0,5%. Także podział mieszkań według liczby izb wykazuje różnice nieistotne. Przesunięcie nastąpiło tylko między mieszkaniami niezamieszkanymi a zamieszkanymi (zwłaszcza w grupie mieszkań jedno-i-dwuzobowych), co przy ostrym głodzie mieszkaniowym było rzeczą zrozumiałą.

Poza Warszawą dla jednej tylko grupy miast, mianowicie dla 12 miast b. dzielnicy pruskiej dysponujemy danymi, pochodzącymi z okresu bliskiego daty spisu powszechnego i dającymi się z wynikami jego porównać. Są to dane spisu niemieckiego z maja 1918 r. Wprawdzie

pojęcie jednostki spisowej nie było przy spisie tym identyczne z przyjętym w 1921 r.—za mieszkanie uważano pomieszczenia odnające jednemu gospodarstwu, jak wyżej wykazywano jednak (str. 7 i 8), praktyka musiała być podobna jak w 1921 r. Porównanie przeprowadzić się daje tylko dla miast, które objęte były spisem 1918 r. i dają się wydzielić w liczbach z 1921 r.—miast takich poza Bydgoszczą, której granice były zmienione, okazało się 12. Do porównania bierzemy ogół mieszkań, zamieszkanym i wolnym, ostatnie dla 1921 roku wzięte są z wyników spisu budynków i nie dają się rozbić według wielkości.

Tabl. 2. Mieszkania w 12 miastach b. zaboru pruskiego według spisu z 1921 r. i według niemieckiego spisu mieszkań z 1918 r.
Les logements dans les 12 villes de l'ancien territoire Prussien d'après le recensement de 1921 et d'après le recensement allemand des logements de 1918

M i a s t a		Liczba mieszkań — <i>Nombre de logements</i>										V i l l e s	
		ogółem <i>total</i>	mających izb a — <i>composés de ... pièces a</i>							10 i więcej <i>et plus</i>	liczba nie- właściwa <i>nombre incorrecte b</i>		
			1	2	3	4	5	6—9					
Gniezno	1921 1918	5 771 5 872	1 047 1 048	1 857 1 648	1 166 1 275	872 802	406 537	378 493	23 69	22 —	1921 Gniezno 1918		
Inowrocław	1921 1918	5 308 5 343	921 953	1 717 1 507	1 116 1 092	739 733	386 391	381 538	32 46	16 —	1921 Inowrocław 1918		
Ostrów	1921 1918	3 502 3 355	665 600	907 772	780 730	571 574	273 295	255 350	19 34	32 —	1921 Ostrów 1918		
Pleszew	1921 1918	1 669 1 774	422 476	477 471	282 296	216 228	126 119	128 158	14 26	4 —	1921 Pleszew 1918		
Poznań	1921 1918	35 800 37 875	3 889 3 533	9 168 9 487	9 922 10 072	6 673 6 026	3 308 4 322	2 634 4 127	130 308	76 —	1921 Poznań 1918		
Chełmno	1921 1918	2 514 2 985	482 699	719 859	451 524	358 382	207 205	211 272	24 44	62 —	1921 Chełmno 1918		
Chojnice	1921 1918	2 324 2 687	311 446	455 554	499 571	492 489	241 254	272 317	30 56	24 —	1921 Chojnice 1918		
Grudziądz	1921 1918	8 019 9 787	304 579	1 874 2 467	2 930 3 412	1 479 1 586	669 744	634 893	61 106	68 —	1921 Grudziądz 1918		
Starogard	1921 1918	2 221 2 407	370 430	720 741	481 472	306 348	156 159	151 216	28 41	9 —	1921 Starogard 1918		
Tczew	1921 1918	3 727 4 256	302 191	836 820	1 422 1 905	651 695	273 350	188 260	24 35	31 —	1921 Tczew 1918		
Toruń	1921 1918	9 150 10 704	481 614	2 011 2 408	3 044 3 494	1 753 1 945	899 971	808 1 132	54 140	100 —	1921 Toruń 1918		
Wejherowo	1921 1918	1 926 2 373	124 253	466 569	633 740	331 392	144 180	167 203	18 36	43 —	1921 Wejherowo 1918		

Dane spisu 1918 r. w odsetkach danych z 1921 r.
Chiffres du recensement de 1918 en proportions p. cent des chiffres de 1921

Gniezno	102	100	89	109	92	132	130	300		Gniezno
Inowrocław	101	103	93	98	99	101	141	144		Inowrocław
Ostrów	96	90	85	94	101	108	137	179		Ostrów
Pleszew	106	113	99	105	106	94	123	186		Pleszew
Poznań	106	91	103	102	90	131	157	237		Poznań
Chełmno	119	145	119	116	107	99	129	183		Chełmno
Chojnice	116	143	122	114	99	105	117	187		Chojnice
Grudziądz	122	190	132	116	107	111	141	174		Grudziądz
Starogard	108	116	103	98	102	114	143	146		Starogard
Tczew	114	63	98	134	107	128	138	146		Tczew
Toruń	117	128	120	115	111	108	140	259		Toruń
Wejherowo	123	204	122	117	118	125	122	200		Wejherowo

^a Dla 1918 r. podział przeprowadzony przy uwzględnieniu kuchni, przyczem dla mieszkań 4-pokojowych i większych postawiono ogólnie dominowanie postawiania kuchni.

^b Łącznie z mieszkaniami niezamieszkanymi w 1921 r.

^a Pour l'année 1918 les logements sont répartis en tenant compte de la cuisine et en admettant que les logements ayant 4 chambres et davantage sont pourvus de cuisine.

^b Y compris les logements inhabités en 1921.

Różnice między wynikami obu dochodzeń są poważne, nie noszą one przymiotu charakteru przypadkowych odchyleń w różnych kierunkach i w różnym stopniu, lecz wykazują pewne tendencje ogólne. Mianowicie: 1) liczby ogólne mieszkań są według spisu 1918 roku naogół wyższe, przy czym w woj. poznańskim różnice są stosunkowo niewielkie, nie przekraczają 6%, podczas gdy w pomorskiem — z wyjątkiem tylko Starogardu — są bardzo duże, wahają się od 14 do 23%; 2) w podziale mieszkań według wielkości znaczący się wyraźnie różnice w liczbie dużych mieszkań — 6-izbowych i większych: według spisu z 1918 r. jest ich wszędzie znacznie więcej. Ta ostatnia okoliczność zdaje się dowodzić innego sposobu liczenia izb, jeśli bowiem nawet w miastach, w których spis 1918 r. wykazał tę samą lub mniejszą liczbę mieszkań co spis 1921 r., mieszkań 6 do 9-izbowych było o 30—40% więcej, a 10-izbowych i większych o 40—100% więcej niż w 1921 r., to musiało to wynikać z zapisywania w tych samych mieszkaniach większej liczby izb. Według przepisów z 1918 r. jako izby mieszkalne liczone być miały dające się i nie dające opalać pokoje i alkowy (heizbare, nicht heizbare Zimmer und Kammern), pomijane zaś tylko izby bez okna i łazienki, o ile nie były przeznaczone lub używane na cele mieszkalne, szpitalnie i t.p. Takie ujęcie pojęcia izby, w przeciwieństwie do spisu 1921 r., który mówił tylko o pokojach, spowodować mogło częstsze wliczanie różnych dodatkowych ubikacji do izb mieszkalnych, co spowodowało przesunięcia w klasyfikacji według wielkości, ujawniające się szczególnie jasno w małych grupach dużych mieszkań.

Przechodzimy teraz do rozbieżności w ogólnych liczbach mieszkań. Pierwszem nasuwającym się przypuszczeniem byłoby to, że wobec zasady liczenia mieszkań według odnajmujących je gospodarstw w 1918 r. musiano rozdzielać mieszkania w tych wypadkach, gdy w 1921 r. liczone one były jako jedno. Mówiliśmy jednak wyżej, że wobec wypełniania kwestionariuszy przez właścicieli domów, przepis głoszący, że „jeżeli mieszkanie odnajęte jest kilku oddzielnym gospodarstwom, to należy wnieść oddzielnie pomieszczenia odnajęte każdemu gospodarstwu” interpretowany był prawdopodobnie w ten sposób, że liczono oddzielnie pomieszczenia, odnajęte gospodarstwu przez właściciela domu, tak jak i w 1921 r. Wskazuje na to i fakt, że gdyby działał ten wzgląd, Poznań, największe miasto zaboru, musiałby w związku ze swym wielkomijskim charakterem mieć największą nadwyżkę mieszkań w 1918 r.; ma zaś tylko 6% mieszkań zaś jednoizbowych — podnajmowane są najczęściej pojedyncze izby — było nawet w 1918 r. mniej niż w 1921 r. Różnice w pojęciu mieszkania nie okazały więc prawdopodobnie większego wpływu.

O ile co do mieszkań zamieszkanych wyrażaliśmy przekonanie, że opuszczenia nie mogły być częste, o tyle mogły być (przy przeprowadzaniu lub opracowaniu spisu) pomijane mieszkania niezamieszkane. Wydaje się, że zachodziło to mianowicie w omawianym teraz wypadku. Wskazywałoby na to porównanie danych o liczbie ludności w 1921 roku z liczbami niemieckiego spisu wojennego z 1917 r. Stosunki liczb z 1917 r. do liczb z 1921 r. przedstawiają się jak następuje (w ‰):

Gniezno	86	Chełmno	105
Inowrocław	87	Chojnice	105
Ostrów	77	Grudziądz	109
Pleszew	95	Starogard	84
Poznań	85	Tczew	100
		Toruń	100
		Wejherowo	104

Część II. Analiza szczegółowa wyników spisu

Zagadnienia mieszkaniowe kształtują się w sposób zupełnie odmienny na wsi niż w miastach. Wynika to przede wszystkim z tego faktu, że na wsi regułą jest zamieszkiwanie własnych domów, podczas gdy w miastach są to wypadki wyjątkowe, zasadą zaś jest mieszkanie w domach czynszowych, na odnajmowanie mieszkań przeznaczonych. Na wsi więc stosunki mieszkaniowe są bezpośrednią funkcją wysokości dochodu i poziomowi kulturalnego ludności; ten ostatni czynnik jest specjalnie ważny wobec przewagi wypadków budowania własnymi siłami, a więc przy stosunkowo niskich kosztach budowy. W mia-

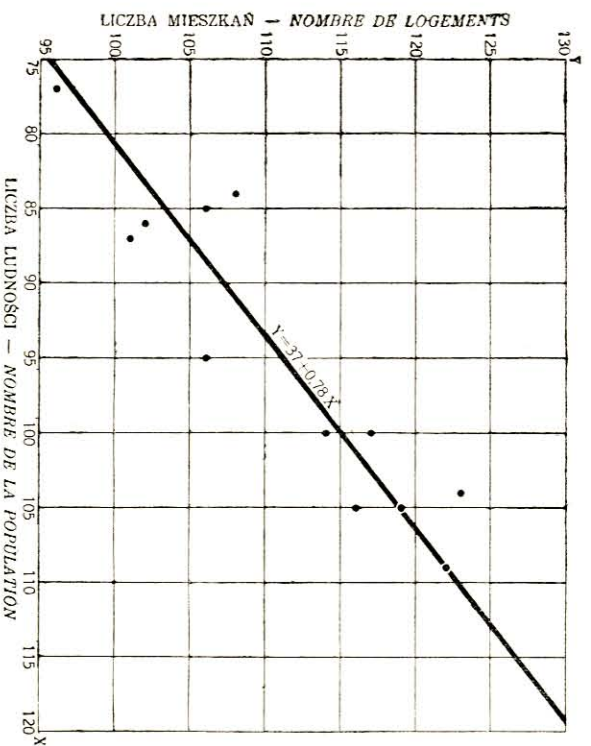
Wydawałoby się, że w 1921 r., po zakończeniu wojny i powrocie wojskowych do domów, po powstaniu już pewnego przyrostu naturalnego, liczba ludności powinna być znacznie wyższa, stosunek więc danych z 1917 do danych z 1921 r. winien być ułamkiem właściwym. Faktycznie jest on niższy od 100% wszędzie w woj. poznańskim, w pomorskiem natomiast tylko w Starogardzie — pozatem dosięga on lub nawet znacznie przekracza 100%. Każde to przypuszczać, że w międzyczasie musiały odbywać się w poważnych rozmiarach wędrówki ludności, odpływ jej z miast pomorskich, wskutek czego w 1921 r. były większe ilości mieszkań niezamieszkanych, często w opracowaniu spisu pomijanych — stąd niedobór mieszkań. W każdym razie stwierdzić trzeba, że stosunki ludności i mieszkań wykazują jaknajściślejszą współzależność, jak to wykazuje niżej podany wykres; współczynnik korelacji wynosi + 0,93.

Wykres 1.

Współzależność między stosunkami liczb ludności i mieszkań w miastach byłego zaboru pruskiego według spisów

z 1921 r. i z 1917—1918 r.

Corrélation entre les rapports des chiffres de la population et des logements dans les villes de l'ancienne Pologne prussienne d'après les recensements de 1921 et de 1917—1918

Eventualne ruchy ludności pozostawać mogły w związku z emigracją z miast b. zaboru pruskiego opiantów na rzecz Niemiec: miasta pomorskie miały naogół wyższy odsetek ludności niemieckiej niż w poznańskim, pozatem wcielenie woj. pomorskiego nastąpiło później, było więc tu do chwili spisu mniej czasu dla odbicia się już i zakończenia procesów wyrównawczych. Być może, iż wpłynęły i inne momenty (jak np. wliczanie w 1918 r. jakichś miejscowości podmiejskich); stwierdzić jednak trzeba, że współzależność stosunków liczb mieszkań i ludności pozwala sądzić, że mieszkania zamieszkane były liczone w tym samym zakresie przy obu spisach.

Dare, jakimi rozporządzamy dla badania wartości wyników spisu z 1921 r., są nader skromne. Naogół potwierdzają one wyrażone a priori przypuszczenia: że w zakresie mieszkań zamieszkanych zupełność spisu jest dostateczna, że znaczniejsze niedokładności i ewentualne braki istnieją w liczbach mieszkań niezamieszkanych, tak jak uchwycił je spis budynków, i że pewna niejednorodność występować mogła w liczeniu izb w mieszkaniach, odbijając się jednak wyraźnie tylko w nie grających poważnej roli grupach dużych mieszkań.

stach oczywiście też na sposób mieszkania wpływa poziom zamożności, już nie tak bezpośrednio jednak; tym czynnikiem pośredniczącym jest rozwój budownictwa, uzależniony od dopływu kapitału, stosunkowej opłacalności życia go w tej dziedzinie i t. d. W związku z tem szczególnie silnie na stosunkach mieszkaniowych w miastach odbiła się wojna i powojenny brak kapitałów, hamując ruch budowlany przy równocześnie rosnącej jeśli nie liczbie ludności, to w każdym razie liczbie gospodarstw.

Z tych względów analizę statystyki mieszkaniowej przeprowadzimy oddzielnie dla wsi i miast.

Celem zorientowania się w poziomie zamożności, warunkującym faktycznie poza obrębem województw zachodnich choć nieco wyższe wymagania mieszkaniowe, przeprowadzono szczegółowsze badanie dla jednego z powiatów województw centralnych. Wybrano w tym celu powiat o charakterze czysto rolniczym—pow. Łowicz, w którym ludność zatrudniona w przemyśle stanowi 2,9% ogólnej liczby czynnych zawodowej, przyczem są to wyłącznie rzemieślnicy, jedynym większym zakładem przemysłowym jest cukrownia Łyszkowice. Na ogólną liczbę 14 480 mieszkańców w powiecie wykazał spis zaledwie 713, t. j. 4,9% posiadających więcej niż dwie izby. Część tego przypada na mieszkania właścicieli i personelu administracyjnego większych majątków, doktorów, księży, personelu cukrowni; korzystając z jednej strony z danych „Skorowidza Miejscowości” o liczbie folwarków, z drugiej zaś ze statystyki zawodowej, oszacowano liczbę tej grupy mieszkańców na 130; na mieszkania większe ludności rolniczej w ścisłym znaczeniu pozostaje około 580. Podział liczby gospodarstw według ich powierzchni ogólnej wykazuje poza 49 obiektami wielkiej własności (ponad 50 ha; odpowiada im liczba 53 folwarków): 215 gospodarstw o powierzchni 20 do 50 ha i 2773 gospodarstwa od 10 do 20 ha. Jeśli przyjąć, że mieszkańcy z 3 i więcej izbami są rozłożone równomiernie w tych obu grupach, to okaże się, że stanowią one nieco mniej niż piątą część liczby gospodarstw powyżej 10 ha; jeśli zaś przyjąć, że w gospodarstwach ponad 20 ha wszystkie mieszkania są tej wielkości, to z gospodarstw o powierzchni 10 — 20 ha już tylko 13% posiadać może te mieszkania. Obie te ewentualności dają pojęcie o zamożności, której przeciętne towarzyszyć zaczęła w tym powiecie zamieszkwanie na wsi w dwóch pokoleniach z kuchnią. Należy wprawdzie zaznaczyć, że rozpatrzony powiat ma niższy odsetek większych mieszkań niż przeciętne województwa centralne.

Stosunki te zresztą nie są jednakowe na całym obszarze Państwa poza województwami zachodnimi; grupy województw wykazują poważne różnice, jak to uwidocznia następująca tabelka, w której zestawiono odsetek mieszkańców liczących 3 i więcej izb na wsi z odsetkiem większych gospodarstw wiejskich.

Tańl. 3. Współzależność między odsetkiem większych mieszkań na wsi a odsetkiem gospodarstw wiejskich ponad 10 ha

L'interdépendance entre le pourcentage des logements plus grands dans la campagne et le pourcentage des exploitations rurales ayant plus de 10 ha d'étendue

Województwa <i>Départemens</i>	Odsetek mieszkań 3-izbowych i większych <i>Pourcentage des logements ayant 3 pièces et plus</i>	Odsetek gospodarstw wiejskich ponad 10 ha <i>Pourcentage des exploitations ayant plus de 10 ha de superficie</i>
Warszawa	12,5	25,7
Łódź	9,1	15,3
Kielce	5,5	7,5
Lublin	8,2	15,0
Białystok	17,2	25,6
Nowogródlek	7,0	16,6
Okr. adm. Wileński	6,0	23,0
Polesie	6,6	21,2
Wołyń	7,4	14,4
Śląsk Cieszyński	21,2	10,1
Kraków	8,3	3,6
Łwów	5,5	2,4
Stanisławów	3,6	2,4
Tarnopol	3,5	3,2

Porównanie tych liczb wykazuje, że przeciętnie w woj. centralnych odsetek większych mieszkań przewyższa nieco połowę odsetka, jaki stanowią wśród ogółu gospodarstw wiejskich gospodarstwa liczące ponad 10 ha powierzchni.

Współrzędność obu szeregów jest przejem dość wyraźna: poza woj. białostockiem kolejność województw jest w obu szeregach jednakowa: warszawskie, łódzkie, lubelskie i na ostatnim miejscu kieleckie. W woj. kieleckiem zresztą

stosunkowo odsetek większych mieszkań jest duży, gdyż dosięga prawie $\frac{3}{4}$ odsetka większych gospodarstw wiejskich; wynika to prawdopodobnie stąd, że w uprzemysłowanej części tego województwa do „wsi” administracyjnych należą często osady przemysłowe, w których są takie stosunki mieszkaniowe jak w miastach; właśnie bowiem w tej części województwa (pow. Będzin) jest największy odsetek większych mieszkań. Nie znajdujemy takiego tłumaczenia dla wysokiego odsetka w woj. białostockiem; jest ono mało uprzemysłowione; zamożność w stosunku do obszaru gospodarstw jest mniejsza niż w innych województwach centralnych wobec mniejszej stosunkowo powierzchni ziemi ornej; brak więc czynników gospodarczych, tłumaczących ten fakt, wyjaśnienia trzeba szukać w czynnikach charakteru kulturalnego. Kwestja ta wymaga obszerniejszego omówienia, co uczynimy dalej.

W województwach wschodnich odsetek większych mieszkań kształtuje się w jeszcze niższych granicach niż w województwach centralnych, gdyż stanowi przeciętnie trzecią część odsetka większych gospodarstw (połowę tego odsetka osiąga w woj. wołyńskim). Jeśli jednak wziąć pod uwagę większą w tej dzielnicy ilość nieużytków, a mniejszą ziemi ornej, niższe liczby przeciętnych zbiorów z hektara, to trzeba powiedzieć, że stosunek liczby większych mieszkań (ponad 2 izby) do liczby zamożniejszych gospodarstw nie wykazuje dużej różnicy w porównaniu z województwami centralnemi; wyrazem różnicy w poziomie kulturalnym tych obu dzielnic będzie już raczej stosunek mieszkań jedno- i dwuizbowych.

Natomiast korzystniej niż w centralnych przedstawiają się stosunki w województwach południowych. Tu odsetek większych mieszkań jest przeciętnie dwukrotnie wyższy niż odsetek gospodarstw ponad 10 ha; sam poziom jego jest zresztą tutaj, zwłaszcza na wschodzie, najniższy w Polsce wobec rozdrobnienia ziemi i nikłych ilości większych gospodarstw wiejskich¹.

Powróćmy teraz do kwestji szczególnie wysokiego odsetka mieszkań liczących więcej niż 2 izby w woj. białostockiem. Stwierdziłszy, że działać tu musi czynnik charakteru kulturalnego. Sądźmy, że decyduje tu odmienność skład ludności wiejskiej, duży udział grupy o wyższych nieco potrzebach—szlachty zasciankowej. Według Smoleńskiego², słownem źródłem drobnej szlachty, zamieszkującej w królestwie, jest wschodnia część dawnego województwa płockiego, dziesięć ziem księstwa mazowieckiego i województwo podlaskie; według dzisiejszego podziału (t. j. z okresu poprzedzającego wojnę) gubernje: wschodni skrawek płockiej, łomżyńska, stelsiecka, warszawska i część południowa suwalskiej. Wprawdzie i w innych częściach królestwa istniały lub i są jeszcze osady szlacheckie, lecz jak ich liczba była, a tembardziej jest dziś niewielką, okazuje zestawienie cyfr, w r. 1830 podanych przez Rodeckiego. Na województwo krakowskie przypadało wówczas właścicieli części szlacheckich 76, na sandomierskie 77, kaliszkie 212, lubelskie 328; gdy tymczasem płockie miało ich 10 607, mazowieckie 1 064, podlaskie 7 077, a augustowskie 13 049³. Jak zwraca jednak uwagę Korzon³, nie całe Podlasie weszło do tego obliczenia, ponieważ część jego należała do obwodu białostockiego (powiaty białostocki, sokólski i bielski), a później do gub. grodzieńskiej; „szczególnie obfituje w szlachtę szarackową powiat Bielski, nie objęty „Obrazem” Rodeckiego”. Zaledniogęsto szlachta obszar obejmując, jak wynika z tych danych, woj. białostockie, północno-wschodnią część warszawskiego i północną część lubelskiego; jest to właśnie terytorjum, na którem spis wykazał wysoki odsetek większych mieszkań. Według opisu Smoleńskiego⁴ dom szlachecki różni się znacznie od chaty chłopskiej, posiada bowiem większe rozmiary, składając się z reguły z trzech izb. Tu więc znajdujemy wytłumaczenie faktu dużych liczb mieszkań 3-izbowych i większych w woj. białostockiem; dowodzi to zarazem, jak poważnym czynnikiem, określającym sposób

¹ Trzeba wprawdzie pamiętać, że w woj. południowych spis wykazał bardzo duże braki; powierzchnia spisana jest znacznie zmniejszona, odsetek więc większych gospodarstw otrzymuje się mniejszy od rzeczywistego, a stosunek odsetka większych mieszkań do odsetka większych gospodarstw—większy.

² *Problema szlachty w Królestwie Polskiem*, Pisma Historyczne, tom I, str. 177.

³ *Wzrost i upadek Polski za Stanisława Augusta*, tom I, str. 97.

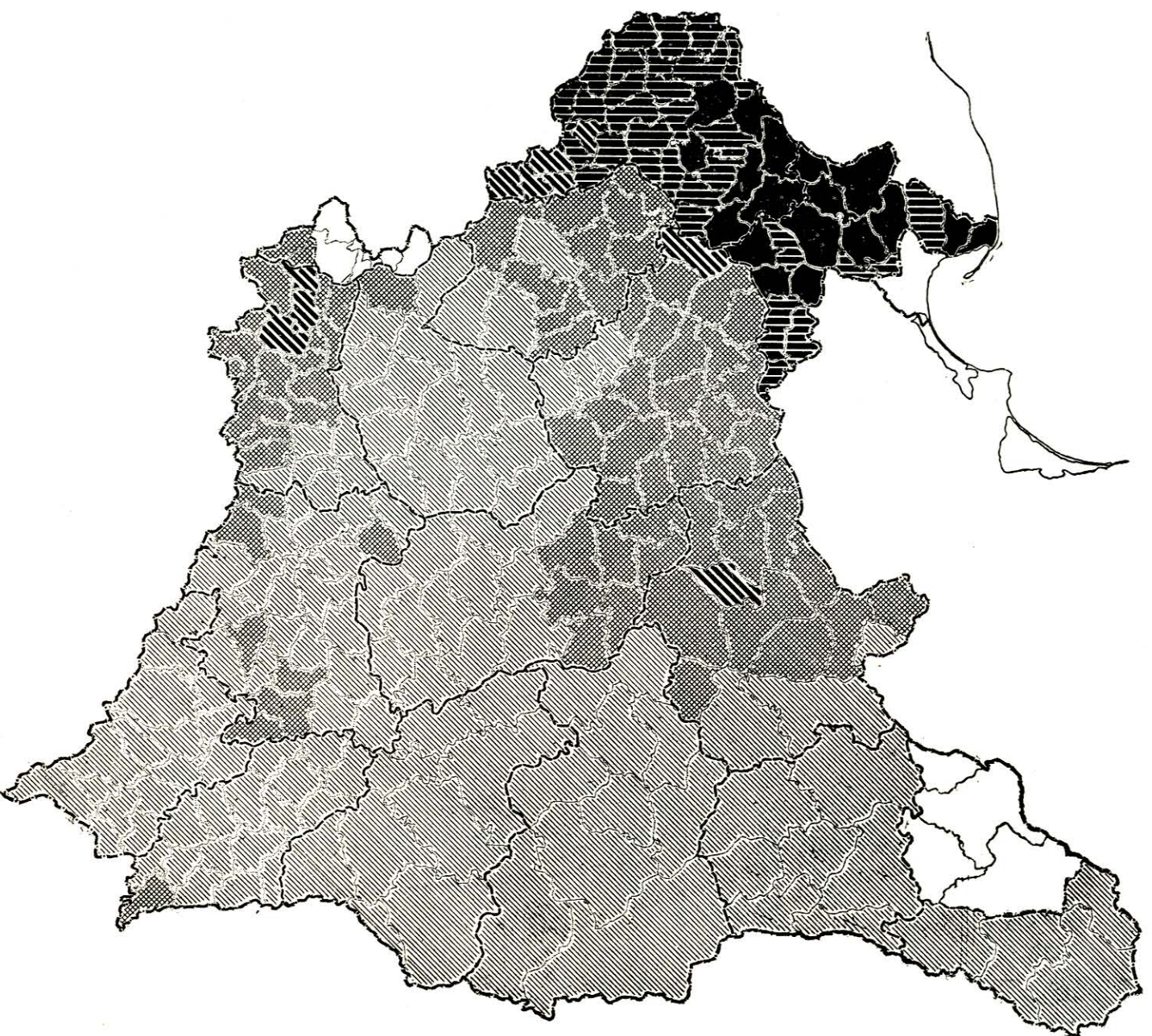
⁴ Op. cit., str. 183 i 184.

mieszkania, jest poza stopniem zamożności poziom kultu-
ralny ludności (Genetycznie zresztą z zamożnością związany).

Rozpatrzmy jeszcze szczegółowej różnice między poszczególnymi częściami Państwa pod względem ilości mieszkań większych, złożonych z 3 i więcej izb. Województwa zachodnie mają ich, jak wiemy, większość lub niewiele mniej od połowy. Szczególnie wysokim odsetkiem większych mieszkań na wsi odznacza się północna część tej dzielnicy—woj. pomorskie i przyległa część poznańskiego: mieszkania 3-izbowe i większe dochodzą tu do 60% (pow. Puck, Sępólno), z reguły zaś stanowią większość; stosunkowo mało jest ich w dwóch powiatach wzdłuż Wisły—Gniew i Tczew i pow. Lubawa—41 wzgl. 42%. W pozostałej części woj. poznańskiego większe mieszkania rzadko już tylko dochodzą do połowy ogólnej liczby, jest ich jednak przeważnie nie mniej niż 40%; zwarty obszar z niższym nieco odsetkiem (30—40%) stanowi południowo-wschodni kat województwa poznańskiego (pow. Gostyń, Rawicz, Kozmin, Jarocin, Pleszew, Krotoszyn, Odolanów, Ostrów, Ostrzeszów, Kępno)—jest to część, znajdująca się wogóle w najgorszych stosunkowo warunkach mieszkaniowych, występują tu w najpoważniejszej ilości budynki drewniane, a najmniejszą przewagę mają murowane.

Wykres 3.

Przeciętna liczba izb w mieszkaniach na wsi
Nombre moyen des pièces dans les logements dans la campagne

Przy przejściu do województw centralnych obraz radykalnie się zmienia. Pewien wpływ sąsiedztwa województw zachodnich ujawnia się jeszcze w nieco wyższym odsetku większych mieszkań w pasie przyległych powiatów (Kalisz, Słupca, Konin, Kolo, Niezawa, Włocławek, Lipno, Rypin, Sierpc, Mława)—wynosi on tu 10—20%, pozatem rzadko tylko przekracza 10%. Znaczniejszy obszar dużej ilości większych mieszkań stanowi opisane już wyżej terytorjum siedlzb drobnostachleckich: najwyższy poziom osiąga tu odsetek mieszkań z 3 i więcej izbami w pow. Wysokie Mazowieckie (36%), Bielsk (26%), Białystok (21%), Łomża i Suwałki (20%). Terytorjum to łączy się w północnej części woj. warszawskiego z poprzednim pasem powiatów graniczących z dzielnicą zachodnią. Natomiast południowa część woj. łódzkiego, całe woj. kieleckie i przyległa część warszawskiego oraz południowa część lubelskiego nie mają w żadnym prawie powiecie więcej niż 10% większych mieszkań; w woj. kieleckiem wyjątek stanowi tylko część uprzedyslowiona—pow. Będzin (11%), z reguły zaś odsetek wynosi 4—5%.

Podobne stosunki znajdujemy w województwach wschodnich: odsetek mieszkań, liczących więcej niż dwie izby, waha się w poszczególnych powiatach od 4 do 10%, w dwóch tylko (Brześć n/B. i Równe) osiągając to maximum.

Na południu Państwa w lepszych nieco warunkach mieszkaniowych jest tylko skrawek zachodni: Śląsk Cieszyński i przyległe powiaty woj. krakowskiego: większych mieszkań jest tu 23 % w pow. Bielsko, 20 % w pow. Cieszyń i Białą, 15 % w pow. Oświęcim; w innych powiatach zachodniej części woj. krakowskiego odsetek ten wynosi jeszcze 7 — 11 %, na wschodzie natomiast województwa i w pozostałych trzech południowych rzadko tylko dochodzi do 7 %; jedyny wyjątek stanowi pow. Lwów, liczący 13 % mieszkań 3-izbowych i większych. Najmniej jest ich w części południowo-wschodniej woj. stanisławowskiego i tarnopolskiego, zaledwie 2—3 %.

Grupę mieszkań, liczących więcej niż dwie izby, rozpatrywaliśmy tu jako całość. O ile idzie o skład jej, to większość stanowią mieszkania 3-izbowe — przeszło 60 %; około czwartej części jest mieszkań 4-izbowych, 8 % 5-izbowych i tyleż największych — z 6 i więcej izbami.

Jak widzieliśmy, z wyjątkiem jedynie województw zachodnich ogromną większość mieszkań wiejskich stanowi małe mieszkania, jedno- i dwuizbowe. Trzeba jednak zbadać jeszcze szczegółowo ilość mieszkań jednoizbowych, tego szczytu nędzy mieszkaniowej, występującego przecięź w przecięciu dla całego Państwa w prawie 60 % wypadków.

W najmniejszej ilości występują mieszkania jednoizbowe w województwach zachodnich, gdzie jest ich przeciętnie 16 %. Zdarzają się tu powiaty, w których odsetek tych mieszkań nie dosięga 10% (Tuchola, Świecie), a w opisanej wyżej części z najgorszymi warunkami mieszkaniowymi (na południowo-wschodzie woj. poznańskiego) waha się odsetek od 17 do 29% (poza to 29% osiąga w pow. Tczew).

W województwach centralnych już nawet części, znajdujące się w najpomysłniejszych warunkach mieszkaniowych, — powiaty, sąsiadujące z województwami zachodnimi, obszar siedlisk drobnoszlacheckich — mają przeważnie więcej niż 40 % mieszkań jednoizbowych na wsi; nie licząc wyjątki stanowią pow. Niezawą, Lipno, Włocławek i Konin w pierwszej grupie, Wysokie Mazowieckie, Białystok, Szczuczyn i Sokołów w drugiej — jest tu 30 — 40 % tych najmniejszych mieszkań. Poza temi częściami w województwach centralnych mieszkania jednoizbowe stanowią większość, która w woj. kieleckim i lubelskim przekracza zwykle $\frac{2}{3}$ ogólnej sumy, a w pow. Białgoraj dochodzi do 90% (jest to powiat, w którym niema prawie na wsi murowanych budynków — mniej niż 1%).

W województwach wschodnich mieszkanie jednoizbowe jest już typem bezwzględnie panującym, stanowiącym od 72 do 82% ogółu mieszkań; w pow. Kamień Koszyński odsetek dochodzi do 91%. Stosunkowo najlepiej przedstawia się woj. wołyńskie, w którym kilka powiatów (Równe, Ostrog, Krzemieniec) ma nie więcej niż $\frac{2}{3}$ mieszkań jednoizbowych.

Na południu stosunkowo dość pomyślnie kształtują się warunki mieszkaniowe w części zachodniej, na Śląsku Cieszyńskim i w przyległej części woj. krakowskiego; również jeszcze w kilku powiatach bardziej oddalonych, a położonych na obszarze Górzystym (aż do pow. Krosno i Sannok), mieszkań jednoizbowych jest niewiele, 20—50%; wpływa na to może łatwość w zdobywaniu materiału budowlanego przy wyższym już nieco poziomie kulturalnym. Po wschód mieszkania jednoizbowe stanowią w województwach południowych większość, której rozmiary w stanisławowskim i tarnopolskim nie ustępują województwom wschodnim.

Pod innym kątem widzenia badać możemy kwestię wielkości mieszkań, opierając się na odsetkach ludności mieszkającej w mieszkaniach różnej wielkości. Gdyby w mieszkaniach z różną liczbą izb przypadała jednakowa liczba osób na mieszkanie, to odsetki ludności pokrywałyby się z odsetkami mieszkań. Tak jednak nie jest: na mieszkanie 1-izbowe przypada przeciętnie na wsi 5,0 osób, na 2-izbowe — 5,8 osób, na 3-izbowe — 6,2 osób, na 4-izbowe i większe — 6,9 osób. Ze wzrostem więc wielkości mieszkania zwiększa się nieco (daleko nie w tym stopniu zresztą co wielkość mieszkania!) liczba ludności w mieszkaniu, odsetek zatem ludności w większych mieszkaniach jest nieco wyższy niż odsetek tych mieszkań: tak np. mieszkań 4-iz-

bowych i większych jest 4,4%, ludność w nich natomiast stanowi 5,7%; odwrotnie mieszkań jednoizbowych jest 59,3%, odsetek zaś ludności w nich jest nieco mniejszy — 55,1%. Ponieważ jednak przeciętne liczby osób w mieszkaniach różnej wielkości nie różnią się stosunkowo znacznie, odsetki ustalone tą drugą metodą, jak widać już zresztą z tych przykładów, nie odbiegają w większych rozmiarach od omawianych poprzednio; ograniczamy się więc w tym punkcie do krótkiego tylko przeglądu, nie wchodząc już w szczegóły.

W mieszkaniach liczących ponad dwie izby mieszka przeciętnie 13,6% ludności. Największy odsetek stanowi ludność w tych mieszkaniach w województwach zachodnich — 57,9% w pomorskiem, 47,3% w poznańskim; na Śląsku Cieszyńskim w tych pomyślniejszych warunkach mieszkaniowych żyje już tylko 28,2%, gdzieś indziej zaś drobna część. W woj. białostockiem więc przypada na te mieszkania 19,8% ludności, w pozostałych centralnych od 6,4 do 15,4%, we wschodnich od 6,5 do 8,5%, w południowych od 4,2 do 10,1%. Reszta ludności wiejskiej a więc poza województwami zachodnimi ogromna większość mieszka w 1—2-izbowych mieszkaniach, w szczególności na mieszkaniach 1-izbowych przypada na zachodzie 12% ludności, na Śląsku Cieszyńskim 33,5%, z województw centralnych w warszawskiem, łódzkim i białostockiem 43—45%, z południowych w krakowskiem 41%; w innych województwach (obejmujących 60% ludności wiejskiej) większość ludności na wsi mieszka w mieszkaniach jednoizbowych: 61% w lubelskiem, 67% w kieleckiem, 69—80% we wschodnich i 64—75% w południowych poza krakowskiem.

Pełnej wyrazistości nabiera obraz stosunków mieszkaniowych w Polsce dopiero na tle porównań międzynarodowych. Porównania te jednak w rozpatrywanej obecnie dziedzinie — stosunków mieszkaniowych na wsi — są trudne do przeprowadzenia wobec braku odpowiednich materiałów statystycznych. Ograniczono się więc do porównania danych dla Polski z liczbami statystyki angielskiej i niemieckiej, i te jednak wymagają omówienia.

Dane angielskie obejmują ogół miejscowości wiejskich (rural districts) i mają zakres, dający się dostosować do polskiego, t. j. pozwalają ustalić podział mieszkań zamieszkałych według wielkości; podział ten jednak jest dość ogólnikowy, rozróżniono mianowicie mieszkania, liczące: 1—3 izb, 4—5 izb, 6—8 i 9 lub więcej izb. Bardziej szczegółowy podział przeprowadzony jest nie dla całych mieszkań, lecz dla części, zajmowanych przez poszczególne rodziny; ponieważ jednak współzycie kilku rodzin w jednym mieszkaniu jest dość rzadkie, oba podziały niewiele się różnią.

Fragmentaryczny materiał uzyskano dla Niemiec. Ponieważ oba spisy mieszkaniowe, przeprowadzone w Rzeszy w 1918 i 1927 r., objęły zasadniczo tylko miasta (gminy powyżej 5 000 mieszkańców w 1918 r., powyżej 2 000 w 1927 r.), a fakultatywnie tylko mniejsze gminy, materiału zestawionego dla ogółu wsi niema. Faktycznie jednak w poszczególnych częściach Rzeszy objęto spiskiem dość znaczną część osiedli wiejskich, można więc było materiał ten wykorzystać. Najodpowiedniejsze w tym celu są dane spisu z 1927 r.; objął on prawie 7 tysięcy gmin liczących poniżej 5 000 mieszkańców, w tem znaczną część osiedli wiejskich: wszystkie bez wyjątku w Saksonji, wszystkie ponad 1 000 mieszkańców w Turynghji, znaczną część w szeregach krajów i prowincji. Pojęcie mieszkania, przyjęte przy tym spisie, zgodne jest ze stosowaniem w Polsce. Natomiast spis 1918 r. miał znacznie węższy zakres (2600 gmin do 5 000 mieszkańców), a jako mieszkanie uznawany był w zasadzie kompleks izb, zajętych przez jedno gospodarstwo, a więc ewent. część mieszkania w znaczeniu spisu polskiego i niemieckiego z 1927 r. Wobec fragmentarycznego jednak charakteru danych uwzględniono w porównaniu jako sprawdziany także dane spisu 1918 r., bliższe przytem terminem spisu polskiego. Dane te trzeba było obliczać dla wybranych grup gmin, gdyż opracowanie nie zawiera żadnych zestawień według wielkości gmin, z konieczności więc musiano się ograniczyć do niewielkiej ilości gmin; dane 1927 r. uwzględniono dla krajów lub części ich, w których spis objął znacz-

na część osiedli wiejskich: tak np. poza Saksonją i Turingją (p. wyż.) spis objął 41,3% ludności gmin od 1000 do 2000 mieszkańców w Północnej Bawarii, 39,0% ludności

teżże wielkości gmin w prow. Saksonji, 35,6% w prow. Hesse-Nassau i t. d. Obliczenia odsetków¹ i przeciętnej liczby izb na mieszkanie przeprowadzono na własną rękę.

Tabl. 4. Podział mieszkań wiejskich według wielkości w Polsce oraz w Niemczech i Anglii

Repartition des logements dans la campagne d'après leur grandeur en Pologne, en Allemagne et en Angleterre

Kraje	Uwzględnione gminy (communes envisagées)	odsetek mieszkań na wsi, liczących izb Pourcentage des logements à la campagne, composés de... pièces										Przeciętna liczba izb na miesz- kanie Nombre moyen de pièces par logement	Pays
		1	2	3	4	5	6-9	10 i więcej pièces	10 i więcej pièces	11 i więcej pièces	12 i więcej pièces		
Polska (bez woj. zachodn.) Woj. zachodnie	wszystkie "	64,2 16,4	28,3 38,4	4,8 25,2	1,6 11,8	0,5 4,6	0,5 2,9	0,1 0,7	1,5 2,7				Pologne (sauf les départ. de l'ouest) Dép. de l'ouest
Niemcy 1918 ^a													Allemagne 1918 ^a
Śląsk	58 gm. podm. Wrocławia 20 gm. poniżej 3000 m. 85 gm. poniżej 3000 m. 22 gm. poniżej 3000 m.	22,0 3,0 3,1 5,4	38,9 20,5 12,0 11,9	18,1 26,2 24,9 31,6	8,6 18,0 23,5 25,5	5,1 14,8 17,2 18,0	6,1 14,9 17,3 11,7	1,2 2,6 2,0 0,9	2,7 4,0 4,2 3,8				Silésie Saxe Saxe-Weimar Baden
Niemcy 1927:													Allemagne 1927
Prusy Wschodnie	9 gm. od 1000 do 2000 m. 70 gm. od 1000 do 2000 m.	10,2 21,2	27,2 33,8	31,5 22,7	30,5 21,7	21,7 50,5	0,6 0,6	0,6 0,6	3,1 2,7				Prusse Orientale Basse Silésie
Dolny Śląsk	14 gm. od 1000 do 2000 m.	2,3	11,7	36,4	50,5	66,2	1,1	2,8	3,8				Prov. de Saxe
Prow. Saska	63 gm. od 1000 do 2000 m.	0,7	12,2	18,1	66,2	66,2	2,8	1,2	4,5				Westphalie
Westfalja	74 gm. od 1000 do 2000 m.	1,5	8,6	24,6	64,1	71,5	1,2	2,8	4,2				Hessen - Nassau
Hessen-Nassau	104 gm. od 1000 do 2000 m.	0,9	9,6	15,2	71,5	71,5	2,8	1,2	4,6				Prov. Rhénane
Prow. Nadreńska	108 gm. od 1000 do 2000 m.	5,4	18,1	25,6	22,5	13,5	14,1	0,8	3,8				Bavière du Nord
Półn. Bawaria	wszystkie	1,5	22,5	30,5	19,4	10,6	13,2	2,3	3,3				Thuringe
Turyngia	wszystkie	1,3	9,1	25,4	28,8	17,3	16,7	1,4	4,3				Hesse
Hesja	35 gm. od 1000 do 2000 m.	0,6	7,1	24,2	27,2	18,8	20,6	1,0	4,4				Mecklenbourg-Schwerin
Mecklenbourg-Schwerin	6 gm. od 1000 do 2000 m.	0,6	7,1	34,5	27,2	14,9	14,6	1,1	4,1				Brunswick
Brunswik	23 gm. od 1000 do 2000 m.	0,6	4,6	19,9	33,6	18,7	20,3	2,3	4,6				
Anglia z Walją	wszystkie	17,4											Angleterre et Pays de Galles
Anglia z Walją ^a	"	0,7	6,2	13,3	26,8	22,7	25,7	4,6	5,2				Angleterre et Pays de Galles ^a

^a Częstość mieszkań zajęte przez jedno gospodarstwo. ^a Parties du logement occupées par un seul ménage.

Idealne w stosunkach europejskich warunki mieszkaniowe na wsi ma Anglia: mieszkań jednoizbowych jest zaledwie ulamek procentu, nawet gdy liczyć nie tylko całe mieszkania, lecz i części podnajmowane; wogóle mieszkania liczące nie więcej niż trzy izby stanowią tylko piątą część całej liczby mieszkań, najczęściej spotykane są mieszkania cztero- i pięcioizbowe, a poważną część — przeszło 30% stanowią nawet większe mieszkania. Zbliżone są warunki w północno-zachodnich prowincjach Niemiec, jak w Westfalji, prowincji Nadreńskiej; i tu mieszkań jednoizbowych prawie niema, a liczące więcej niż trzy izby stanowią 70% lub więcej. Przy przesuwaniu się na wschód warunki naogół ulegają pogorszeniu. W Saksonji mieszkania jednoizbowe są jeszcze rzadsze, zato dwu- i trzyizbowe stanowią już większość, większe od nich dochodzą już tylko do 45%. Rzykalne wreszcie pogorszenie widzimy na wschodzie: w Prusach Wschodnich i na Śląsku mieszkania jednoizbowe zdarzają się już dość często, typowe zaś są dwu- i trzyizbowe; większych mieszkań jest zaledwie 20—30%.

Otóż zbliżony do tych stosunków obraz dają w Polsce województwa zachodnie: i tu jest kilkanaście procent mieszkań jednoizbowych, większość stanowią dwu- i trzyizbowe, a większych od nich jest 20%. Jeśli jednak zachodnie województwa, dalekie od liczby dla Anglii i zachodnich Niemiec, nie ustępują w każdym razie wschodnim prowincjom Rzeszy, to warunki mieszkaniowe w reszcie Polski są na tle tych liczb czemś zupełnie niesłychanym: 64% mieszkań jednoizbowych i zupełnie niemal brak nie tylko czteroizbowych i większych mieszkań, ale i trzyizbowych odbijają się jaskrawo od obrazu zachodnio-europejskich warunków mieszkaniowych.

2. LICZBA GOSPODARSTW W MIESZKANIACH

Mieszkanie stanowi zasadniczo jednostkę przeznaczoną dla celów mieszkalnych jednego gospodarstwa; zajmowanie jednego mieszkania przez kilka gospodarstw jest objawem anormalnym, wysoce niepożądanym, związanym przede wszystkim z trudnościami, jakie napotyka rozwój ruchu budowlanego. Szczególnie na wsi, przy ogromnej przewadze najmniejszych mieszkań, jedno- i dwuizbowych, zamieszkiwanie wspólne kilku gospodarstw w jednym

mieszkanu powinno być normalnie bardzo rzadkie; faktycznie jednak zachodzi to dość często — w 6,2% mieszkań. Odsetek mieszkań, zajętych przez kilka gospodarstw jest nieco mniejszy niż w małych miastach (do 20 000 mieszkańców), gdzie wynosi on 7,7%, znacznie mniejszy niż w wielkich miastach (12,2%). W najmniejszych mieszkaniach, jednoizbowych, odsetek ten wynosi na wsi 4,8% dla większych stopniowo się podnosi: dla dwuizbowych stanowią 7,0%, dla trzyizbowych — 9,3%, dla czteroizbowych — 12,7%, dla pięcioizbowych — 13,0%, dla 6—9-izbowych — 15,8%, dla największych przestaje już podnosić się, wynosząc przeciętnie 15,6%.

Porównywanie odsetka mieszkań, zajmowanych przez kilka gospodarstw dla różnych części Państwa przeprowadzić należy oddzielnie dla mieszkań różnej wielkości. Przeciętny odsetek dla ogółu mieszkań zależny bowiem jest również od udziału większych mieszkań w ogólnej ich liczbie, gdyż w tych większych mieszkaniach współżycie kilku gospodarstw jest częstsze. Wskutek tego województwa zachodnie, mające najwięcej mieszkań wieloizbowych, mają stosunkowo dużo mieszkań zajętych przez kilka gospodarstw, chociaż w każdej poszczególniej grupie wykazują niskie odsetki. Zestawimy tu dla przykładu dane dla woj. poznańskiego i łódzkiego.

Tabl. 5. Częstość mieszkań z kilku gospodarstwami wogóle i w poszczególnych kategoriach wielkości na wsi w woj. poznańskim i łódzkim
Le pourcentage des logements occupés par plusieurs ménages en général et par catégories de grandeur, dans les villages des départements de l'ouest et de Łódź

Liczba izb w mieszkaniu Nombre de pièces dans le logement	Odssetek mieszkań zajmowanych przez więcej niż jedno gospodarstwo Pourcentage des logements occupés par plus d'un ménage		woj. łódzkie dép. de Łódź
	woj. poznański dép. de Poznań	woj. łódzkie dép. de Łódź	
Ogółem—Total	4,3	4,7	
1	2,3	4,0	
2	3,1	4,7	
3	5,0	7,1	
4	7,7	9,9	
5	7,6	13,4	
6—9	9,3	11,1	
10 i więcej—et plus	10,0	18,8	

¹ Przy spisie 1918 r. kuchnie nie były łączone z izbami mieszkalnymi, lecz mniejsze mieszkania dzielono na posiadające kuchnię i nie mające jej; w mniejszych zestawieniach więc za mieszkanie 1-izbowe uważano pokój bez kuchni lub kuchnię, za 2-izbowe dwa pokoje bez kuchni lub pokój z kuchnią, za 3-izbowe trzy pokoje bez kuchni lub dwa pokoje z kuchnią; za 4-izbowe trzy pokoje z kuchnią, za 5-izbowe wszystkie cztery pokoje i t. d.

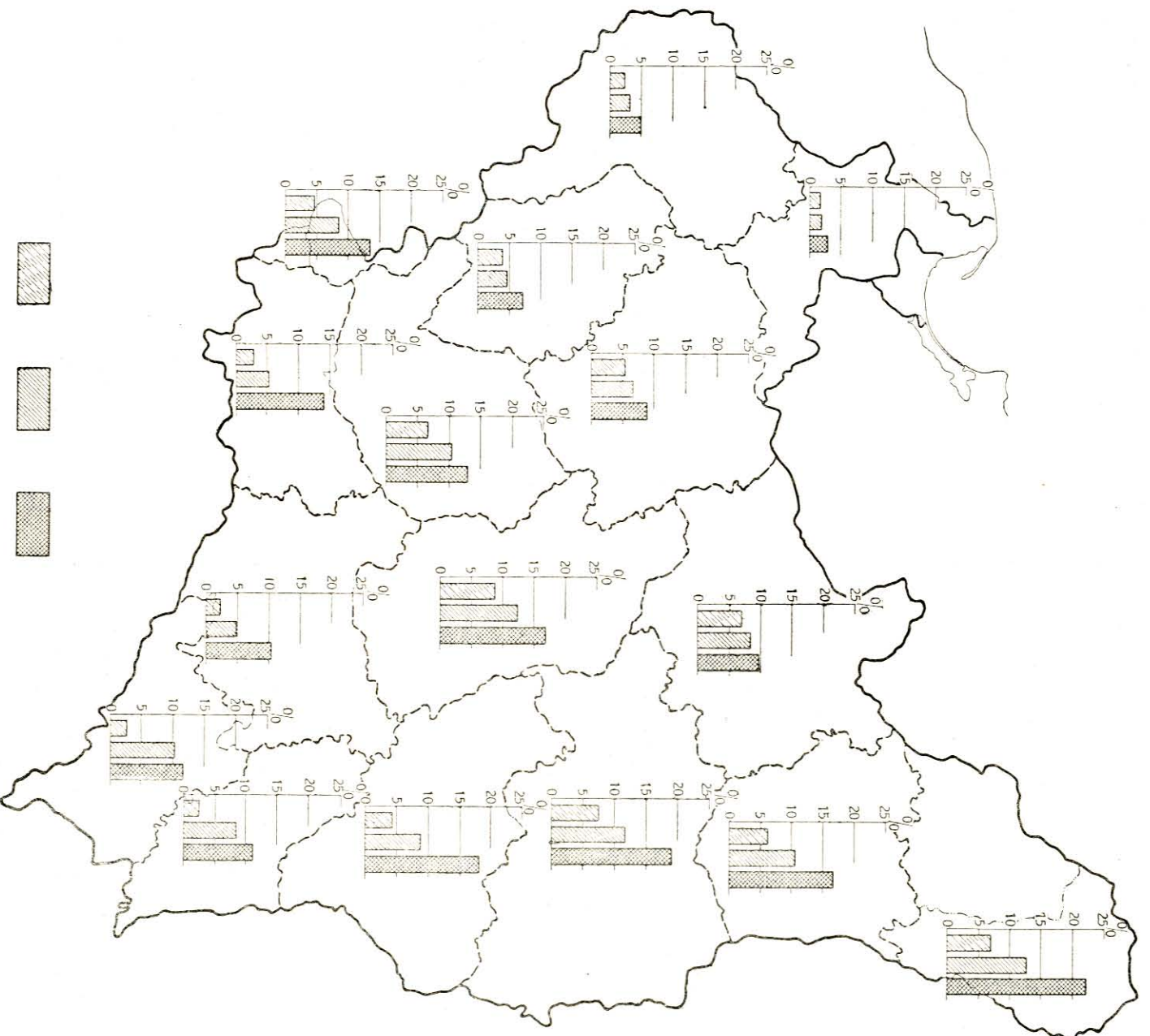
Jak widać z tabliczki, odsetki dla woj. poznańskiego stanowią przeważnie nie więcej niż $\frac{2}{3}$ odsetków dla woj. łódzkiego; pomimo to przeciętny odsetek wśród wszystkich mieszkań jest dla woj. poznańskiego bardzo niewiele niższy niż dla łódzkiego. Rozpatrywać więc dalej będziemy częstość występowania mieszkań z kilku gospodarstwami tylko dla poszczególnych grup wielkości, ograniczając się przytem do najważniejszych grup: jednoizbowych i dwuizbowych jako mających na wsi ogromną przewagę i trzyizbowych jako reprezentujących większe w tych stonkach mieszkania.

Wśród mieszkań jednoizbowych przeciętnie 4,8% zamieszkanych było przez więcej niż jedno gospodarstwo.

Wykres 4.

*Male mieszkanią na wsi zamieszkuje prawie 2 i więcej gospodarstwo
Les petits logements dans la campagne, occupés par 2 ménages et davantage*

Na tak wysoki odsetek wpłynęły w decydujący sposób województwa centralne i wschodnie: jedynie w Łódzkiem i wołyńskiem odsetek jest niższy niż przeciętnie w Państwie i wynosi 4,0% w pierwszym i 4,3% w drugim; w innych centralnych i wschodnich waha się od 5,4% w woj. warszawskiem do 8,8% w lubelskiem. W poszczególnych powiatach odsetek niejednokrotnie przekracza 10%: maximum w pow. Sejny wynosi 16,7%, dalej idą powiat Brześć η /Bugiem—14,0%, Włodawa—13,4%, Kobryn i Kosów—13,1%, Chełm—12,1%, Krasnystaw—11,6% i t. d.; nie dosięga 4% odsetek zaledwie w 15 powiatach na ogólną liczbę 115. Zgola niepodobny obraz przedstawiają nie tylko województwa zachodnie, ale i południowe. W poznańskiem mieszkań

jednostkowych zajętych przez kilka gospodarstw było 2,30^{0/0} jeszcze mniej w pomorskiem — 1,8^{0/0}; w niektórych powiatach odsetek takich mieszkań nie dosięga nawet 0,5^{0/0}, a w trzech zaledwie (na 54) przekracza 4^{0/0}: Pleszew—4,9^{0/0}, Działdowo—4,5 % i Szubin—4,2^{0/0}. Dość podobnie kształtują się stosunki w województwach południowych: przeciętnie odsetek waha się tu od 2,3^{0/0} w woj. łwowskim do 2,9 % w krakowskiem; w bardzo nielicznych wypadkach tylko przekracza 4^{0/0}—ośmiem w ośmiu powiatach na 83, z czego połowa przypada na zachodni skraj woj. krakowskiego

(pow. Biała, Chrzanów, Podgórze i Wieliczka); dość znaczny jest również odsetek na przyległym Śląsku Cieszyńskim—4,7^{0/0}.

Różnice te nie dają się łatwo wytłumaczyć. Jeśli w województwach centralnych i wschodnich w jednoizbowych mieszkaniach wypadki współżycia kilku gospodarstw zachodzą znacznie częściej niż w województwach zachodnich, to pozostaje to oczywiście w związku z nieporównanie lepszymi warunkami mieszkaniowymi na zachodzie, gdzie wogóle mieszkania jednoizbowe są stosunkowo

rzadkie, wyjątkowo więc tylko zamieszkwane być mogą równocześnie przez kilka gospodarstw. Natomiast mniej wydaje się rozumiać różnica między województwami centralnymi a południowymi na korzyść tych ostatnich—nie odpowiada to wcale innym symptomom warunków mieszkaniowych. Tak np. w woj. warszawskim 5,4% mieszkań jednoizbowych zajętych jest przez kilka gospodarstw, w łwowskim—tylko 2,3% w pierwszym zaś mieszkań jednoizbowych jest 49,4% w drugim 66,5% na izbę w tych mieszkaniach przypada przeciętnie 4,9 osób w woj. warszawskim, 5,1 osób, a więc nieco więcej w łwowskim. Na skupianie się po kilka gospodarstw w jednym mieszkaniu wpłynąć mogły okoliczności szczególne, związane ze skutkami wojny. Wypadki takie zachodziły więc prawdopodobnie częścieli na obszarach zniszczeń wojennych, gdzie wiele domów było zdemolowanych; faktycznie w wielu powiatach silnie zniszczonych podczas wojny znajdujemy wysokie odsetki mieszkań jednoizbowych z kilku gospodarstwami—tak w lubelszczyźnie (Włodawa, Chełm, Hrubieszów), w pasie przyfrontowym na wschodzie (Nowogródek, Baranówce, Kosów); ściślejszej współzależności jednak liczby dla poszczególnych powiatów pod tym względem nie wykazują, a przede wszystkim nie uwydatnia się wcale wpływ zniszczeń we wschodniej części województwa południowych na terenie długich walk, gdzie mimo to odsetek badany jest bardzo niski. Inną okolicznością, działającą już specjalnie na obszarze województwa centralnych i wschodnich, mogła być repatriacja: powracające do kraju rodziny zatrzymywały się przejściowo w mieszkaniach sąsiadów i krewnych i tu je zastawał spis. Współzależność między liczbą repatriantów a odsetkiem mieszkań jednoizbowych z kilku gospodarstwami zaznacza się niekiedy (np. wysoki odsetek w pow. Brześć n/Bugiem), nie ma jednak też charakteru ogólniejszego: woj. kieleckie, do którego repatrianci prawie nie kierowali się (w mniejszym stopniu również zniszczone, ma jednak ten odsetek bardzo wysoki—6,6%. W tych warunkach nie wydaje się wykluconym, że na wyniki wywarły wpływ jakies względy techniczne przy przeprowadzaniu czy opracowywaniu spisu; następny spis wykaze, o ile mamy tu do czynienia ze stałym objawem.

W mieszkaniach dwuizbowych odsetek zamieszkiwanych przez kilka gospodarstw wynosi 7,0%. Różnice między poszczególnymi dzielnicami odbiegają znacznie w tej grupie mieszkań od zaobserwowanych przy badaniu mieszkań jednoizbowych i odpowiadają bardziej innym danym o warunkach mieszkaniowych. Od całej reszty Państwa odcinają się wyraźnie województwa zachodnie, w których mieszkań dwuizbowych mieszczą więcej niż jedno gospodarstwo niewiele tylko częścieli niż jednoizbowe: przeciętny odsetek wynosi 2,0% w woj. pomorskim, 3,1% w poznańskim; poszczególnie powiaty nie wykazują znaczniejszych różnic, wyższe są odsetki mieszkań dwuizbowych z kilku gospodarstwami w części południowo-wschodniej woj. poznańskiego (do 7,0% w pow. Ostrzeszów), t. j. na obszarze, który wyżej charakteryzowaliśmy jako będący w najgorszych warunkach mieszkaniowych. W województwach centralnych współzycie kilku gospodarstw w mieszkaniach dwuizbowych zdarza się dość często: woj. łódzkie wykazuje 4,7% takich mieszkań, warszawskie—6,6%, białostockie—8,4%, kieleckie—10,3% i najwięcej lubelskie—12,8%; zbliżone do ostatnich są liczby dla województw wschodnich: od 8,7% w woj. wołyńskim do 12,7% w okr. adm. wileńskim. Szczególnie wysokimi odsetkami mieszkań, zajętych przez kilka gospodarstw, odznaczają się: północna część woj. kieleckiego, południowa część lubelskiego oraz zachodnie części polskiego i wołyńskiego: odsetki dochodzą tu do 24% w pow. Kobyń i 20% w pow. Brześć n/Bugiem, Lublin i Zamość. W województwach południowych stosunkowo niewiele takich mieszkań jest na zachodzie: 5,3% w krakowskim, 4,8% w łwowskim, natomiast bardzo dużo w obu województwach na wschodzie: w sta-

niawowskim 10,3%, w tarnopolskim 8,5%. Przeciętnie więc odsetek w województwach południowych jest niewiele niższy niż w centralnych.

Przechodzimy wreszcie do mieszkań trzyizbowych, a więc do grupy większych w naszych stosunkach mieszkań. Zamieszkiwanych łącznie przez kilka gospodarstw jest w tej grupie przeciętnie 9,3%. Różnice między poszczególnymi częściami Państwa są przytem ogromne: podczas gdy odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami waha się w przeciętnych wojewódzkich dla grupy mieszkań jednoizbowych od 1,8 do 8,8%, dla dwuizbowych od 2,0 do 12,7%, to dla trzyizbowych amplituda wahań podwaja się niemal: od 2,9 do 22,2%. Jest to rozumiać; przy wyższych wymaganiach mieszkania trzyizbowe zaspokajają z reguły potrzeby jednej rodziny i odsetek zajętych przez kilka gospodarstw ulega dalej niewielkiemu wzrostowi (województwa zachodnie); natomiast tam gdzie poziom życiowy jest niższy, mieszkanie trzyizbowe jako dość obszerne jest bardzo często wykorzystywane dla kilku rodzin i odsetek gwałtownie się podnosi (województwa centralne i południowe, a zwłaszcza wschodnie). W województwach zachodnich jest zajętych przez kilka gospodarstw: 2,9% w pomorskim, 5,0% w poznańskim; zdarzają się powiaty, w których niema w tych warunkach nawet 1% mieszkań trzyizbowych, a z reguły odsetek nie przekracza 6%, tylko w południowo-wschodnim kącie woj. poznańskiego odsetek ten stanowi 6—13%. Stosunkowo dość rzadko występuje po kilka gospodarstw w jednym mieszkaniu trzyizbowym również na zachodzie i północni województw centralnych: w woj. łódzkim odsetek tych wypadków wynosi 7,1%, w warszawskim—8,9%, w białostockim—9,8%; w tem ostatnim odsetek obniża się na obszarze siedzib drobnoszlacheckich (podobnież północny skrawek woj. lubelskiego). Natomiast w woj. kieleckim i lubelskim odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami przybiera już poważne rozmiary: 13,0 wzgl. 16,9%; jeszcze wyższy jest w województwach wschodnich, od 16,7% w woj. nowogródzkim do 22,2% w okr. adm. wileńskim; w pow. Kobyń odsetek dochodzi do 31%. Nie tak częste są te wypadki w województwach południowych: od 10,3% w krakowskim¹ do 11,7% w stanisławowskim.

Reasumując nasze uwagi co do poszczególnych grup mieszkań, stwierdzamy, że we wszystkich grupach rzadkością wypadków współzycia kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu wyrównują się województwa zachodnie. Znaczenie gorzej już przedstawiają się stosunki w województwach południowych i trzech centralnych—łódzkim, warszawskim i białostockim; pozostałe zaś dwa centralne—kieleckie (zwłaszcza na północy) i lubelskie (południowa część) oraz województwa wschodnie znają mieszkanie wspólne kilku gospodarstw jako częsty wypadek, zwłaszcza w choćby nieco większych mieszkaniach.

Celem porównania częstości wypadków współzycia kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu w Polsce i w innych krajach, znajdujących się w lepszych warunkach mieszkaniowych, zestawiono dane dla Polski z danymi dla Anglii i dla Niemiec, wykorzystując opisany w poprzednim rozdziale materiał. Co do Niemiec można było oczywiście oprzeć się wyłącznie na danych spisu 1927 r., gdyż w 1918 r. jako mieszkanie był traktowany zasadniczo kompleks pomieszczeń, zajętych przez jedno gospodarstwo. Obok współzycia kilku gospodarstw odróżniał spis niemiecki 1927 r. współzycie kilku rodzin, nie stanowiących oddzielnych gospodarstw; są to częściowo wypadki, przy polskim spisie traktowane jako współzycie kilku gospodarstw, częstość więc łącznie z niemi zaznaczono jako górną granicę liczby, odpowiadającej polskiemu odsetkom mieszkań zajętych przez kilka gospodarstw. W ten sposób otrzymano liczby następujące.

¹ Liczby dla woj. krakowskiego wykazują wśród mieszkań trzyizbowych wyższy nieco odsetek zajętych przez kilka gospodarstw—13,9%. Wynika to z niezmierzonej wysokości odsetka dla pow. Białą—44,1%. Liczba ta wydaje się nieprawdopodobną; biorąc pod uwagę również szczególne wyjątki, w tym powiecie odsetek większych mieszkań trzeba przypuścić, że przy spisie zostały wypakki liczenia po kilka mieszkań jednoizbowych i zapisywanie takiego kompleksu jako jednego mieszkania kilkuizbowego. Wymieniony w tekście odsetek dla woj. krakowskiego otrzymano, eliminując z obliczenia ten powiat.

Tabl. 6. Częstość mieszkań z kilku gospodarstwami na wsi w Polsce oraz w Niemczech i Anglii

Le pourcentage des logements occupés par plusieurs ménages dans la campagne en Pologne, en Allemagne et en Angleterre

Kraje	Odszetek mieszkań zajętych przez więcej niż jedno gospodarstwo wśród mieszkań <i>Pourcentage des logements occupés par plus d'un ménage parmi les logements composés de :</i>					Pays
	1—izbo- wych 1 pièce	2—izbo- wych 2 pièces	3—izbo- wych 3 pièces	4 do 9—izbo- wych 4—9 pièces	10—iz- bowych i więcej lokalności et plus	
Polska (bez woj. za- chodn.) . . . Woj. zachodnie	4,9 2,1	7,7 2,7	12,3 4,1	18,3 7,2	20,0 9,6	Pologne (sauf les dép. de l'ouest) Dép. de l'ouest
Niemcy ^a	0,9(3,3)	1,7(5,5)	2,7(7,1)	4,7(11,7)	4,4(9,4)	Allemagne ^a
Dolny Śląsk .	0,6(1,5)	1,5(3,7)	2,7(6,6)	6,4(13,1)	6,6(12,3)	Basse Silésie
Prov. Saska .	—	0,1(0,9)	0,9(5,5)	2,5(10,7)	4,1(13,3)	Prov. de Saxe
Westfalia . .	—	—	—	—	—	Westphalie
Prov. Nadren- ska	—	0,4(1,0)	0,9(3,4)	3,0(7,1)	5,7(9,1)	Prov. Rhénane
Saksonja . . .	0,1(0,8)	1,0(3,5)	1,9(5,8)	4,5(11,8)	3,9(7,3)	Saxe
Anglia . . .	0,5	2,6 ^b	4,2 ^c			Angleterre

^a Liczby w nawiasach oznaczają odszetek mieszkań z kilku gospodarstwami lub z podnajmami i rodzinami, choćby nie prowadzali oddzielnego gospodarstwa.

^b Mieszkania 4 do 8—izbowe. ^c Mieszkania 9—12-izbowe i większe.

^a Les chiffres entre parenthèses désignent le pourcentage des logements occupés par plusieurs ménages ou par les sous-locataires et les familles, même s'ils ne constituent pas des ménages à part. ^b Logements composés de 4 à 8 pièces. ^c Logements composés de 9 pièces et plus.

Mieszkania małe, liczące nie więcej niż trzy izby, są w pomyślnych warunkach mieszkaniowych wyjątkowo tylko zajęte przez kilka gospodarstw. W Anglii jest takich mieszkań zaledwie 0,5%; bardzo rzadkie są też w zachodnich prowincjach niemieckich: dla jednoizbowych i dwuizbowych odszetek nawet przy uwzględnieniu rodzin, nie stanowiących oddzielnych gospodarstw, dochodzi zaledwie do 1%; w trzyizbowych już prawie 1% ma więcej niż jedno gospodarstwo, w Saksonii zaś dla tych mieszkań odszetek dochodzi do 2%. W Polsce natomiast w województwach zachodnich odszetek, stopniowo podnosząc się, dla mieszkań trzyizbowych przekracza już 4%; w reszcie Państwa zaś nawet wśród mieszkań jednoizbowych 5% mieści więcej niż jedno gospodarstwo, dla trzyizbowych zaś (zresztą na tym obszarze już dość rzadkich) odszetek dochodzi do 12%. Mieszkania 4 do 9-izbowe, w Anglii typowe, liczą 2,6% zajętych przez kilka gospodarstw; zbliżony jest odszetek na zachodzie Niemiec, w Saksonii i w prow. Saskiej dochodzi już do 5—6%, w województwach zachodnich wynosi 7%, w reszcie Polski 18%. Nieco wyższe są odszetki w największych mieszkaniach, wszędzie już rzadkich.

Współlicząc kilka gospodarstw w jednym mieszkaniu jest więc w Polsce, zwłaszcza poza województwami zachodnimi znacznie częstsze niż w mieszkaniach teje wielkości na zachodzie, przyczem specjalnie podkreślić trzeba częstość takich wypadków w najmniejszych mieszkaniach.

3. GĘSTOŚĆ ZAŁUDNIENIA MIESZKAŃ (LICZBA OSÓB NA IZBĘ)

Gęstość zaludnienia mieszkań—to najlepszy może wyraz stosunków mieszkaniowych. Niedostateczna ilość mieszkań, niedostateczna ich wielkość, skupianie się po kilka gospodarstw w jednym mieszkaniu—wszystko to znajduje odbicie w liczbach, przedstawiających gęstość zaludnienia mieszkań. Kwestia ta ujęta jest w tablicach w sposób dwójakty. W jednej tablicy podano dla mieszkań każdej wielkości przeciętną liczbę osób przysiadającą na izbę; liczby te dają obraz przeciętnej gęstości zaludnienia mieszkań; natomiast przeciętne liczby osób na całe mieszkanie jako nieporównane bez równoczesnego uwzględniania wielkości mieszkania w obliczeniach pominięto. Uzupełnienie tego obrazu daje druga tablica, w której przedstawiono podział mieszkań każdej wielkości według gęstości zaludnienia;

podzielono mianowicie mieszkania na: 1) liczące nie więcej niż dwie osoby na izbę—jest to najczęściej stosowana w statystyce mieszkaniowej granica, oddzielająca mieszkania nie przeludnione od przeludnionych; ta kategoria obejmuje zatem mieszkania nie przeludnione; 2) liczące więcej niż dwie, lecz nie więcej niż trzy osoby na izbę—nazwiemy tę kategorię mieszkaniami przeludnionymi w mniejszym stopniu; 3) liczące więcej niż trzy, lecz nie więcej niż cztery osoby na izbę—mieszkania przeludnione w większym stopniu; wreszcie 4) liczące więcej niż cztery osoby na izbę—tę kategorię oznaczamy jako mieszkania skrajnie przeludnione. Aby uprzytomnić sobie treść tego podziału, przypomnijmy, że mieszkaniem nie przeludnionem będzie: pojedyncza izba, zamieszkała przez dwie osoby, pokój z kuchnią, zajęte przez cztery osoby, dwa pokoje z kuchnią—przez sześć osób i t. d.; mieszkaniem przeludnionem w mniejszym stopniu—izba, zajęta przez trzy osoby, pokój z kuchnią—przez 5—6 osób, dwa pokoje z kuchnią—przez 7—9 osób i t. d.; mieszkaniem przeludnionem w większym stopniu—izba, zajęta przez cztery osoby, pokój z kuchnią—przez 7—8 osób, dwa pokoje z kuchnią—przez 10—12 osób i t. d.; mieszkaniami zaś skrajnie przeludnionymi będą, dopiero tę, w których liczba osób wyniesie: 5 lub więcej w pojedynczej izbie, 9 lub więcej w pokoju z kuchnią i t. d. Podział ten przedstawiony jest tylko dla małych mieszkań—na wsi jedno- i dwuizbowych, jako najliczniejszych i najczęściej przeludnionych. W liczbach odnoszących się do wsi całego Państwa podajemy go ponownie dla wszystkich grup wielkości:

Tabl. 7. Gęstość zaludnienia mieszkań różnej wielkości na wsi
La densité du peuplement des logements de différentes catégories de grandeur dans la campagne

Liczba izb w mieszkaniu dans le logement	Odszetek mieszkań z liczbą osób na izbę <i>Pourcentage des logements ayant le nombre de personnes par pièce</i>			
	do 2 jusqu'à 2	2 — 3	3 — 4	więcej niż 4 plus de 4
1	11,7	14,1	17,9	56,3
2	31,0	33,8	23,5	11,7
3	56,3	33,1	9,5	1,1
4	74,4	22,9	2,7	
5	89,7	9,3	1,0	
6—9	więcej niż 94,3 plus de	mniej niż 5,7 moins de		

Jak wynika z tej tabliczki, mieszkania jednoizbowe przeludnione są prawie zawsze—prawie w 90% wypadków; ponieważ zamieszkane są normalnie przez całe rodziny, liczące przeciętnie nie mniej niż 5 osób, większość ich jest według ustalonej powyżej terminologii skrajnie przeludniona. Wśród mieszkań dwuizbowych jest takich już niewiele—zaledwie 12%; w miarę zaludnionych jest jednak i w tej grupie niewiele—tylko 31%; najczęściej są one też przeludnione, jakkolwiek nie w tak silnym stopniu jak jednoizbowe, dochodząc zasadniczo do czterech osób na izbę. Dopiero wśród mieszkań trzyizbowych większość jest nie przeludnionych; i tu jednak jeszcze poważna ilość jest przeludnionych; trzecia część w mniejszym stopniu, 10% zaś nawet w większym. Z większych mieszkań niewiele już jest przeludnionych: z czteroizbowych czwarta część, z pięcioizbowych 10%; z jeszcze większych około 5%, i to oczywiście już w umiarkowanej formie.

Tak więc przy przechodzeniu od mniejszych do większych mieszkań stosunki szybko się poprawiają; w jednoizbowych przypada przeciętnie 5,0 osób na izbę, w dwuizbowych—2,9, w trzyizbowych—2,1, w czteroizbowych—1,7, w pięcioizbowych—1,3, w większych 1,0 osoba na izbę. Jak wiemy jednak, ogromna większość mieszkań wiejskich—to małe, jedno- i dwuizbowe mieszkania; stosunki więc dla nich obliczone są typowe dla ludności wiejskiej.

Uwidocznia to następująca tabliczka, w której zestawiono podział ludności wiejskiej według warunków mieszkaniowych, ujętych z omawianego teraz punktu widzenia.

Tabl. 8. Podział ludności wiejskiej według gęstości zaludnienia zajmowanych mieszkań

La répartition de la population rurale d'après la densité du peuplement des logements occupés

Liczba izb w mieszkaniu <i>Nombre de pièces dans le logement</i>	Liczba ludności w mieszkaniach, w których przypada <i>Nombre de la population dans les logements où il y a</i>			
	<i>do 2</i>			
	<i>jusqu'à 2</i>	2 — 3	3 — 4	więcej niż 4 <i>plus de 4</i>
1	427 976	886 848	1 492 260	7 617 741
2	1 022 579	1 910 667	1 797 084	1 200 582
3	595 913	617 338	240 210	38 876
4	379 451	213 020	36 121	
5	174 424	36 101	ca 5 903	
6—9	ca 166 845		ca 11 265	
10 i więcej — <i>et plus</i>	ca 51 669		—	
Razem — Ensemble	ca 2 818 857	ca 3 675 239	ca 3 571 579	ca 8 857 199
%	14,9	19,4	18,9	46,8

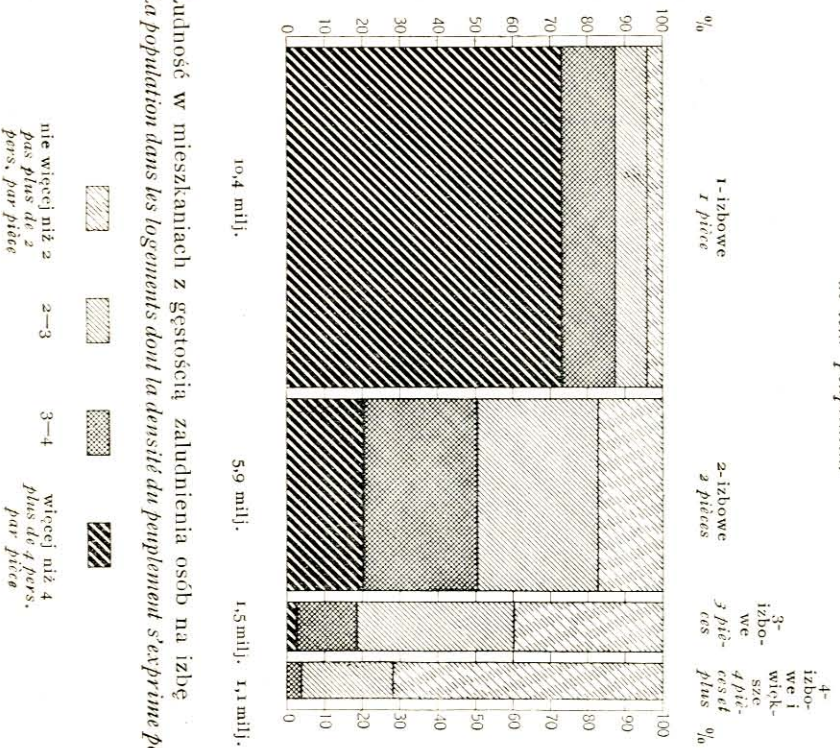
Tabliczka nie obejmuje mieszkań z niewiadomą liczbą izb, pozatem dla mieszkań, liczących więcej niż trzy izby, obliczenia mogły być dokonane tylko w przybliżeniu, gdyż klasyfikacja mieszkań według liczby przebywających w nich osób nie jest dość dokładna dla tego celu. Błędy jednak, stąd powstające, w ogólnej sumie ludności nie mogą dla żadnej z ustalonych czterech grup dojść do 0,5%, nie grają więc poważniejszej roli.

Z tabliczki wynika, że przeludnienie mieszkań jest na wsi niemal regułą ogólną, od której rzadko tylko zachodzą wyjątki: załedwie niecałych 15% ludności wiejskiej mieszka w nieprzeludnionych mieszkaniach. Bardziej jeszcze uderzające jest stopniowanie tego przeludnienia: blisko 20% ludności przypada na mieszkania, które nazwalismy przeludnionymi w mniejszym stopniu, prawie tyleż — na mieszkania przeludnione w większym stopniu, reszta wreszcie, a więc niemal połowa całej ludności (46,8%) — mieszka w mieszkaniach skrajnie przeludnionych: na izbę 5 lub więcej osób, na dwie izby—9 lub więcej. Trudno o bardziej dosadny obraz niż przy mieszkaniowej!

Wykres 5.

Ludność na wsi według wielkości mieszkań i gęstości ich zaludnienia

La population rurale d'après la grandeur des logements et la densité de leur peuplement

Ludność w mieszkaniach z gęstością zaludnienia osób na izbę

La population dans les logements dont la densité du peuplement s'exprime par

Chcielibyśmy zwrócić uwagę na jedną okoliczność: przeludnienie mieszkań na wsi nie jest bynajmniej wynikiem stosunków powojennych — zniszczeń w czasie wojny dokonanych i t. p. Na jedno gospodarstwo przypada na wsi przeciętnie 5 osób; mieszkając w jednej izbie, znajdują się ono w warunkach skrajnego przeludnienia, w dwóch izbach — w warunkach przeludnienia w mniejszym stopniu. Są to oczywiście normy przeciętne, od których faktycznie będą odchylenia w obie strony; jasnym jest jednak, że przeludnienie jest bezpośrednią i konieczną konsekwencją domniemanej roli, jaką grają w Polsce na wsi jedno- i dwuizbowe mieszkania.

Przedstawwszy w ten sposób ogólnie stosunki dla całego Państwa, przechodzimy do różnic, jakie wykazują poszczególne części Państwa między sobą. Różnice w przeciętnej liczbie osób, przypadającej w danym województwie czy powiecie na izbę, wynikać mogą z dwóch względów: 1) z odmiennego ustosunkowania liczby mieszkań różnej wielkości — widzieliśmy, że mieszkania większe mają znacznie mniejszą gęstość zaludnienia, im większy jest ich udział zatem na danym terytorium, tem bardziej obniża się przeciętna gęstość zaludnienia; 2) z różnic w liczbie osób na izbę w poszczególnych kategoriach mieszkań. Obie te cechy wykazują naogół zgodne tendencje: w tych samych częściach Państwa, w których występują w wyższym odsetku większe mieszkania, równocześnie w każdej poszczególnej kategorii wielkości mieszkań jest mniejsza gęstość zaludnienia. Wskutek tego efekty tych cech kumulują się i różnice w przeciętnej gęstości zaludnienia między województwami zaostrzają się. Należy przytem podkreślić, że okolicznością, mającą słownie wpływ, jest ustosunkowanie liczby mieszkań różnej wielkości; liczby osób na izbę w poszczególnych kategoriach nie różnią się już tak znacznie i słabiej odbijają się na ogólnej przeciętnej. Zilustruje to następujący przykład.

Województwa, stanowiące pod względem gęstości zaludnienia dwa skrajne bieguny, to woj. pomorskie i polskie. W woj. pomorskiem i więcej jest mieszkań większych i w poszczególnych kategoriach przypada mniej osób na izbę.

Tabl. 9. Wielkość mieszkań i gęstość zaludnienia mieszkań różnej wielkości na wsi w woj. pomorskiem i polskim

Grandeur des logements et densité du peuplement dans les logements de différentes catégories de grandeur dans la campagne des départements de Pomorze et de Pologne

Województwa <i>Départemens</i>	Mieszkania liczone izbami <i>Loggements composés de... pièces</i>					
	1	2	3	4	5	6—9
Odsetek mieszkań — <i>Pourcentage des logements</i>						
Pomorskie	15,6	32,9	28,1	13,4	5,6	3,3
Polskie	82,0	11,4	2,8	1,4	0,7	0,6
Liczba osób na izbę — <i>Nombre de personnes par pièce</i>						
Pomorskie	4,1	2,5	1,9	1,6	1,4	1,0
Polskie	5,3	3,2	2,1	1,7	1,4	1,2

W woj. pomorskiem przypada więc na izbę przeciętnie 2,0 osób, w polskim przeszło dwa razy tyle—4,3. Otóż gdyby założyć, że w woj. polskim pozostanie istniejące tam ustosunkowanie mieszkań według liczby izb, natomiast w każdej kategorii będzie taka gęstość zaludnienia jak w woj. pomorskiem, przeciętna spadłaby tylko do 3,3. Gdyby natomiast założyć odwrotnie, że pozostanie faktyczna gęstość zaludnienia w mieszkaniach każdej wielkości, natomiast podział mieszkań według wielkości odpowiedziałby liczbie woj. pomorskiego — przeciętna gęstość zaludnienia spadłaby do 2,3. Jak widać z tego, ilość mieszkań większych jest czynnikiem, przesądzającym w łwiej części o warunkach, jakie pod względem gęstości zaludnienia panować będą w mieszkaniach.

Różnice między poszczególnymi częściami co do podziału mieszkań według wielkości omówiliśmy wyżej. Pozostają więc do omówienia liczby gęstości zaludnienia mieszkań różnej wielkości oraz — jako wynik współdziałania tych obu czynników — przeciętna gęstość zaludnienia dla ogółu mieszkań.

Stosunki zaludnienia mieszkań z różną liczbą izb przedstawia dla przeciętnych wojewódzkich następująca tabliczka.

Tabl. 10. Gęstość zaludnienia mieszkań różnej wielkości na wsi w poszczególnych grupach województw

La densité du peuplement dans les logements de différentes catégories de granitaur dans la campagne, par groupes de départements

Grupy województaw	Liczba osób na izbę w mieszkaniach liczących izbę					Grupos de départements			
	Nombre de personnes par pièce dans les logements composés de... pièces								
	1	2	3	4	5	6—9			
Polska	5,0	2,9	2,1	1,7	1,3	1,0			
Poznańskie i pomorskie	4,1	4,3	2,5—2,8	1,9	2,1	1,6—1,7	1,3	1,4	1,0
Śląsk Cieszyński	3,8	2,6	2,1	1,8	1,4	1,0	1,0	1,0	1,0
Południowe	4,6	5,1	2,6—2,8	1,9—2,1	1,5—1,6	1,3	1,0—1,1	1,0	1,0
Centralne	4,8	5,2	2,8—3,1	2,0—2,2	1,6—1,8	1,2—1,4	1,0	1,0	1,0
Wschodnie	5,2	5,3	3,0—3,2	2,1—2,2	1,7—1,8	1,4—1,5	1,1—1,3	1,3	1,3

Tabliczka ta wykazuje: 1) że istnieją bardzo wyraźne różnice między stosunkami w mieszkaniach różnej wielkości—od 5 osób na izbę w mieszkaniach jednoizbowych przeciętna ciągle spada, dochodząc w mieszkaniach ponad 5 izb do 1 osoby na izbę; mieszkania jedno- i dwuizbowe są przeciętnie przeludnione we wszystkich bez wyjątku województwach, przytem jednoizbowe wszędzie poza Śląskiem Cieszyńskim—skrajnie (ponad 4 osoby na izbę); mieszkania trzyizbowe stoją na granicy przeludnienia; wreszcie mieszkania czteroizbowe i większe nie są przeciętnie w żadnym województwie przeludnione; 2) że stosunkowo niewielkie są różnice między przeciętnymi wojewódzkimi dla danej kategorii mieszkań. Najniższe naogół są liczby dla województw zachodnich, wyższe w południowych, a jeszcze bardziej w centralnych, najwyższe wreszcie we wschodnich; w najogólniejszych zarysach porządek ten zgadza się z tym, jaki zaobserwowaliśmy, badając częstość współżycia kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu; można więc przypuszczać, że różnice w gęstości zaludnienia poszczególnych kategorii mieszkań wiążą się z częstością występowania tego rodzaju wypadków.

W mieszkaniach jednoizbowych przeciętna liczba osób waha się w poszczególnych województwach od 3,8 do 5,3. Dyspersję danych dla powiatów przedstawia następująca tabliczka.

Tabl. 11. Podział powiatów według gęstości zaludnienia mieszkań jednoizbowych na wsi

La répartition des arrondissements d'après la densité du peuplement des logements composés d'une pièce dans la campagne

Województwa Départements	Liczba powiatów z przeciętną liczbą osób w mieszkaniach jednoizbowych Nombre des arrondissements où le nombre moyen de personnes dans les logements composés d'une pièce était					Przeciętna liczba osób w województwie Nombre moyen des personnes dans le département
	3,5—3,9	4,0—4,4	4,5—4,9	5,0—5,4	5,5—5,9	
Polska—Pologne	11	58	78	93	14	5,0
Warszawa	—	1	15	7	—	4,9
Łódź	—	4	6	3	—	4,8
Kielce	—	—	1	11	4	5,2
Lublin	—	—	6	9	4	5,2
Białystok	—	1	6	8	—	5,0
Nowogródek	—	—	—	6	1	5,3
Okr. adm. Wileński	—	—	—	4	—	5,2
Polesie	—	—	—	7	2	5,3
Wołyń	—	—	—	9	—	5,3
Poznań	6	19	2	2	—	4,3
Pomorze	3	13	9	—	—	4,1
Kraków	—	9	11	3	—	4,7
Lwów	—	—	7	17	3	5,1
Stanisławów	—	7	6	3	—	4,6
Tarnopol	—	4	9	4	—	4,7
Śląsk Cieszyński	2	—	—	—	—	3,8

Jak widać, mieszkania jednoizbowe są przeciętnie w większym stopniu przeludnione we wszystkich bez wyjątku powiatach, w ogromnej większości zaś nawet skrajnie przeludnione. Tylko na Śląsku Cieszyńskim i w województwach zachodnich są powiaty, w których przeciętnie przypada na mieszkanie mniej niż 4 osoby. Nawet w woje-

wództwach zachodnich typowe są powiaty z przeciętną od 4,0 do 4,4 osoby; do 5 osób jednak dochodzi tu przeciętna tylko wyjątkowo. Gorzej przedstawiają się stosunki w województwach południowych: i tu wprawdzie poza lwowskim znaczna część powiatów ma przeciętnie 4,0 do 4,4 osoby, niemniej często jednak występuje i przeciętna od 4,5 do 4,9 osób; zato przeciętna 5 osób na mieszkanie jednoizbowe osiągana jest lub przekraczana w niewielu tylko powiatach. Specjalnie silne zagęszczenie ludności cechuje woj. lwowskie, gdzie przeciętna 5,0—5,4 jest typowa. Z województw centralnych stosunkowo lepsze są stosunki w łódzkim i warszawskim, gdzie typową jest przeciętna 4,5—4,9; w białostockim przeciętna już często przekracza 5 osób na izbę, z reguły zaś w kieleckim i lubelskim. Wreszcie w województwach wschodnich ani jeden powiat nie ma mniej niż 5 osób przeciętnie na mieszkanie jednoizbowe.

W tabliczce tej mówiliśmy o przeciętnym zaludnieniu mieszkań jednoizbowych. Oczywiście zdarzają się i wyjątki, kiedy mieszkania te nie są przeludnione, są one jednak rzadkie. Tylko w województwach zachodnich i na Śląsku Cieszyńskim dosięgają one 30%; w województwach południowych oraz w warszawskim i łódzkim jest kilkanaście procent nieprzeludnionych mieszkań jednoizbowych, wreszcie w pozostałych centralnych i we wschodnich—mniej niż 10%. Natomiast skrajne przeludnienie—5 i więcej osób jest najczęstszym wypadkiem: mieszkań z taką gęstością zaludnienia jest na wsi w województwach wschodnich, w centralnych poza warszawskim i łódzkim oraz w lwowskim około 60% w innych południowych, w łódzkim i warszawskim—około 50%, w zachodnich nawet—około 40% i tylko na Śląsku Cieszyńskim niewiele ponad 30%.

Grupę mieszkań również z reguły przeludnionych, w mniejszym stopniu jednak stanowią mieszkania dwuizbowe. Przeciętnie przypada na nich 2,9 osób na izbę; dyspersja powiatów pod względem przeciętnej liczby osób na izbę w tych mieszkaniach przedstawiona jest w poniższej tabliczce.

Tabl. 12. Podział powiatów według gęstości zaludnienia mieszkań dwuizbowych na wsi

La répartition des arrondissements d'après la densité du peuplement des logements composés de deux pièces dans la campagne

Liczba powiatów z przeciętną liczbą osób na izbę w mieszkaniach dwuizbowych		Przeciętna liczba osób na izbę w województwie		
Nombre des arrondissements où le nombre moyen des personnes par pièce dans les logements composés de deux pièces était		Nombre moyen des personnes par pièce dans le département		
2,2—2,4	2,5—2,7	2,8—3,0	3,1—3,3	
Polska — Pologne				2,9
Warszawa	9	55	135	55
Łódź	—	1	14	8
Kielce	—	—	5	8
Lublin	—	1	3	12
Białystok	—	5	9	5
Nowogródek	—	2	13	—
Okr. adm. Wileński	—	—	4	3
Polesie	—	—	1	3
Wołyń	—	—	2	7
Poznań	2	1	6	2
Pomorze	4	9	22	3
Kraków	1	13	1	—
Lwów	—	8	13	1
Stanisławów	—	5	22	—
Tarnopol	2	4	10	2
Śląsk Cieszyński	—	4	10	1
		2	—	—

Nawet w powiatach z największą gęstością zaludnienia przeciętna liczba osób na izbę w mieszkaniach dwuizbowych nie dochodzi do tej wysokości, co w jednoizbowych w najlepszych warunkach; z drugiej strony jednak w żadnym powiecie przeciętna dla mieszkań dwuizbowych nie spada poniżej przyjętej granicy przeludnienia. W woj. pomorskim, w którym gęstość zaludnienia jest najmniejsza, typowa jest wartość przeciętnej od 2,5 do 2,7 osób na izbę; w poznańskim częściej wynosi ona 2,8—3,0, podobnie w województwach południowych; w dość wielu powiatach przeciętna jest niższa niż 2,8 osób na izbę, na-

tomiał bardzo rzadko tylko wyższa niż 3,0. Ołwrotnie w województwach centralnych: i tu najczęściej przypada przeciętnie 2,8 do 3,0 osób na izbę, ale w wielu powiatach (w woj. kieleckim i łódzkim nawet w większości) przeciętna przekracza 3,0; również często zdarza się to w województwach wschodnich.

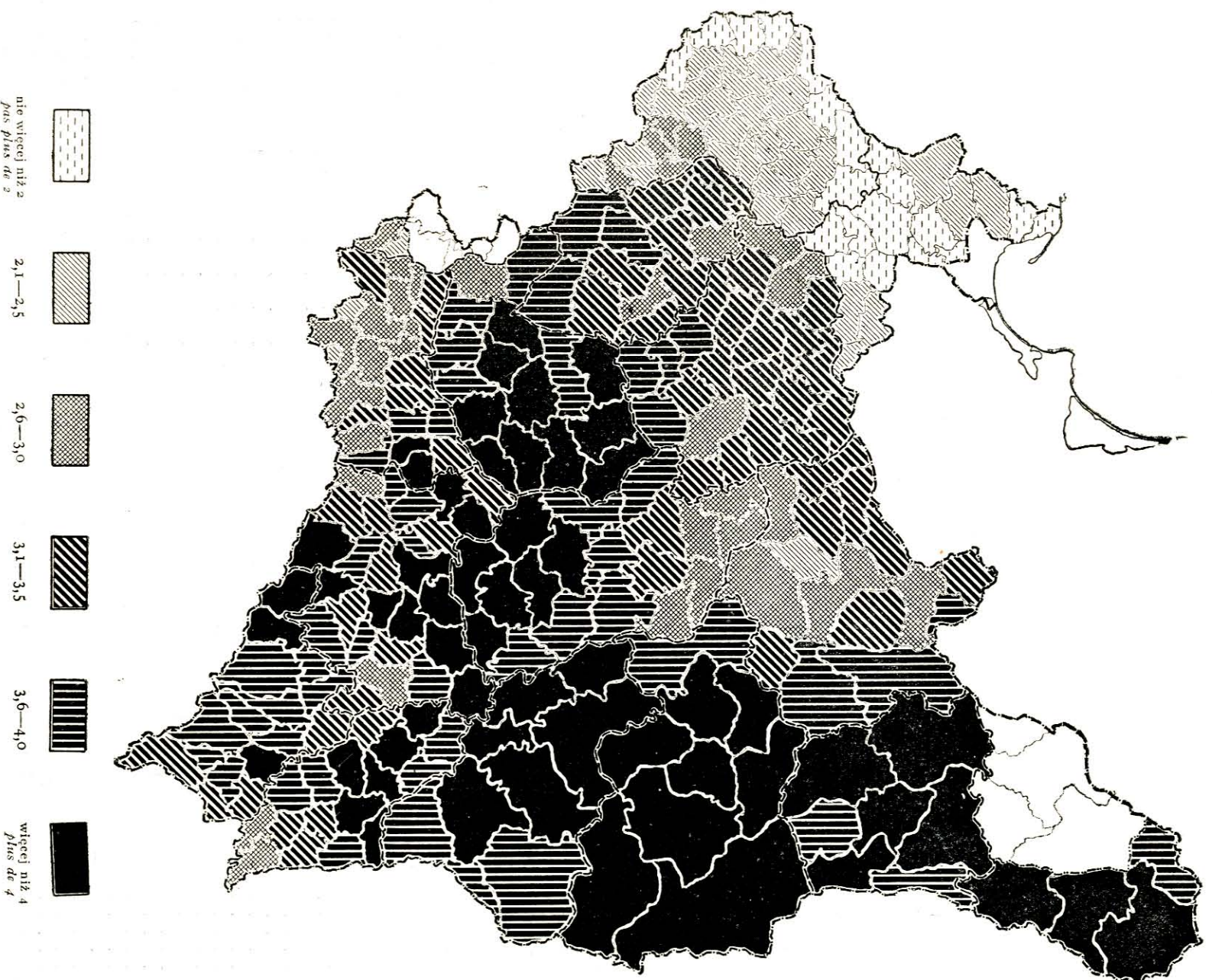
Mieszkania nieprzeludnione zdarzają się wśród dwuizbowych już dość często: w woj. pomorskim jest ich prawie połowa, w poznańskim, na Śląsku Cieszyńskim

i w województwach południowych—trzecia część i więcej, w centralnych i wschodnich—25 do 30%. Regułą pozostaje jeszcze przeludnienie, w mniejszym i większym stopniu; skrajne jednak przeludnienie powyżej 4 osób na izbę jest już przeważnie rzadkie: w woj. pomorskim, w południowych i na Śląsku nie osiąga 10%, w poznańskim i w centralnych waha się od 10% do 14%, we wschodnich jeszcze stanowi 14—19%.

Wykres 6.

Przeciętna liczba osób na izbę w mieszkaniach na wsi

Nombre moyen des personnes par pièce dans les logements dans la campagne

Grupę mieszkań, stojących już na granicy przeludnienia, stanowią trzyizbowe z przeciętną 2,1 osób na izbę; mieszkania nieprzeludnione są wśród nich nieco częstsze niż przeludnione, które jednak stanowią jeszcze przeciętnie

w Państwie 44%. Podział powiatów według gęstości zaludnienia mieszkań trzyizbowych przedstawia następująca tabliczka:

Tabl. 13. Podział powiatów według gęstości zaludnienia mieszkań trzyzbowych na wsi
La répartition des arrondissements d'après la densité du peuplement des logements composés de trois pièces dans la campagne

Województwa Départements	Liczba powiatów z przeciętną liczbą osób na izbę w mieszkaniach trzyzbowych Nombre des arrondissements où le nombre moyen des personnes par pièce dans les logements composés de trois pièces était					Przeciętna liczba osób na izbę w województwie Nombre moyen des personnes par pièce dans le département
	1,6—1,7	1,8—1,9	2,0—2,1	2,2—2,3	2,4—2,5	
Polska—Pologne	4	55	104	81	10	2,1
Warszawa . . .	—	1	4	17	1	2,2
Łódź . . .	—	—	3	8	2	2,2
Kielce . . .	—	1	8	6	1	2,2
Lublin . . .	—	1	10	8	—	2,1
Białystok . . .	—	1	9	5	—	2,1
Nowogródek . . .	—	—	4	3	—	2,1
Okr. adm. Wileński	—	—	1	3	—	2,2
Poleśie . . .	—	—	6	3	—	2,1
Wolyn . . .	—	—	3	5	1	2,2
Poznań . . .	—	7	7	19	3	2,2
Pomorze . . .	—	9	7	1	—	2,1
Kraków . . .	1	7	12	1	2	1,9
Łwów . . .	—	9	17	1	—	2,0
Stanisławów . . .	—	8	6	1	—	1,9
Tarnopol . . .	1	11	5	—	—	1,9
Śląsk Cieszyński . .	—	—	2	—	—	2,1

W woj. pomorskiem i w południowych nieliczne tylko powiaty mają w mieszkaniach trzyzbowych więcej niż 2,1 osób na izbę; w pozostałych województwach przeciętna jeszcze często przekracza tę wysokość — w przeszło połowie powiatów, zwłaszcza w woj. warszawskim, łódzkim, wołyńskim i w okr. adm. wileńskim, dowodząc, że w tych powiatach przeważają wśród mieszkań trzyzbowych przeludnione. Przeludnienie nie występuje już jednak w tej grupie w większym stopniu, przeciętna liczba osób na izbę nie przekracza w żadnym powiecie 2,5.

Mieszkania większe niż trzyzbowe nie wykazują już istotnych różnic w gęstości zaludnienia dla różnych części Państwa; nieliczne te mieszkania (ogółem w Państwie jest ich 4,4⁰⁰) nie dochodzą nigdzie w przeciętnej do granicy przeludnienia, wykazując zresztą ciągle jeszcze przy wzroście liczby izb spadek gęstości zaludnienia; dla mieszkań większych niż 5-izbowe spada ona do 1 osoby na izbę.

Przeciętna gęstość zaludnienia (liczba osób na izbę) dla ogółu mieszkań jest, jak to już mówiliśmy, wypadkową omówionych poprzednio czynników: gęstości zaludnienia w poszczególnych kategoriach mieszkań i stosunkowej ich liczebności. Badanie więc różnic terytorjalnych co do wysokości tej liczby nie może wnieść nic nowego; ponieważ jednak syntetyzując te cechy, jest przeciętna gęstość zaludnienia niejako ogólnym wykładnikiem warunków mieszkaniowych, omówimy ją w kilku słowach, używając w ten sposób obraz ogólny tych warunków.

Przeciętnie w Polsce wynosi na wsi gęstość zaludnienia mieszkań 3,4 osób na izbę. Jest to liczba bardzo wysoka, co wynika z przewagi najgęściej zaludnionych mieszkań jednoizbowych; w poszczególnych województwach waha się ona od 2,0 (w woj. pomorskiem) do 4,3 (w poleskkiem). Oczywiście jeszcze większa jest amplituda wahań dla powiatów — od 1,8 (pow. Świecie, Starogard, Chodzież) do 4,8 (pow. Kamień Koszyrski).

Tabl. 14. Gęstość zaludnienia mieszkań większych w Polsce oraz w Niemczech i Anglii
La densité du peuplement des logements ruraux en Pologne, comparée avec celle en Allemagne et en Angleterre

K r a j e	Odsetek ludności w mieszkaniach, w których przypada osób na izbę <i>Pourcentage de la population dans les logements où le nombre des personnes par pièce était</i>					Przeciętna liczba osób na izbę <i>Nombre moyen des personnes par pièce</i>										P a y s	
	do 1 <i>jusqu'à une</i>	1—2	2—3	3—4	więcej niż 4 <i>plus de 4</i>	ogółem <i>total</i>	w mieszkaniach liczących izb <i>dans les logements composés de ... pièces</i>										10 i więcej <i>10 et plus</i>
							1	2	3	4	5	6—9					
Polska (bez woj. zachodn.) Woj. zachodnie . . .	2,0 8,2	10,2 29,7	18,3 29,0	19,1 17,0	50,4 16,1	3,6 2,1	5,0 4,2	2,9 2,7	2,1 2,1	1,7 1,7	1,3 1,3	1,1 1,0	.	Połogne (sauf les dép. de l'ouest) Dép. de l'ouest Allemagne:			
Niemcy:																	
Półn. Bawaria . . .	38,5	45,9	11,3	2,9	1,4	1,1	2,7	1,8	1,3	1,1	1,0	0,8	0,6	Bawière du Nord			
Saksonja . . .	47,5	42,1	8,3	1,6	0,5	1,0	2,3	1,5	1,2	1,0	0,9	0,8	0,7	Saxe			
Turyngja . . .	49,5	42,6	6,4	1,1	0,4	1,0	2,5	1,6	1,2	1,1	0,9	0,8	0,5	Thuringe			
Hesja . . .	49,9	44,0	5,3	0,7	0,1	1,0	2,4	1,6	1,2	1,1	0,9	0,8	0,6	Hesse			
Mecklenburg-Schwerin . .	66,2	31,2	2,4	0,2	—	0,8	1,5	1,1	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6	Mecklenbourg-Schwerin			
Brunświk . . .	66,4	30,7	2,5	0,2	0,2	0,8	2,7	1,3	1,0	0,9	0,8	0,7	0,5	Brunswick			
Anglja . . .	58,5	35,0	5,8 ^a	0,7 ^b	0,2	0,8	2,2	1,4	1,2	1,0	0,9	0,7	0,4	Angletterre			

^a Mieszkania liczące 2—3,3 osób na izbę, a więc nieco obszerniejsza grupa. ^b Mieszkania liczące ponad 3,3 osób na izbę.
^a Les logements où il y a 2—3,3 personnes par pièce, donc c'est un groupe un peu plus vaste. ^b Les logements où il y a plus de 3,3 personnes par pièce.

W województwach zachodnich, przy licznych mieszkaniach 3-izbowych i większych, przeciętna liczba osób na izbę nie przekracza granicy przeludnienia (woj. pomorskie—2,0) lub tylko niewiele (poznańskie — 2,3). W woj. pomorskiem żaden powiat nie wykazuje liczby wyższej ponad 2,3, przeważnie zaś wynosi gęstość zaludnienia 2,0; podobnie jest w północnym skrawku i pogranicznych powiatach na zachodzie woj. poznańskiego. W pozostałej części tego ostatniego liczba osób na izbę nieco się podnosi, w części południowo-wschodniej, najgorzej usytuowanej, dochodzi do 2,5 i wyżej (maximum w pow. Koźmin—2,8).

W województwach centralnych wobec silniejszej przewagi małych mieszkań, a zwłaszcza wobec znacznie wyższego odsetka mieszkań jednoizbowych gęstość zaludnienia mieszkań jest o wiele większa. Stosunkowo pomysłniejsze są warunki na północy, w powiatach przyległych do województw zachodnich i w obszarze siedlisk drobnoszlacheckich: wprawdzie i tu gęstość z reguły nie jest niższa niż 3,0 osób na izbę, przeważnie jednak nie przekracza 3,5; w otoczeniu jądra obszaru drobnoszlacheckiego przeciętna dla kilku powiatów (Wysokie Mazowieckie, Bielsk, Białystok, Sokołów, Siedlce i Węgrów) nie dochodzi nawet do 3—poza to tak niska jest tylko w okolicach wielkich miast (pow. Warszawa i Łódź) i w pow. Nieśazawa. Natomiast w części południowej województw centralnych gęstość zaludnienia mieszkań przenosi 3,5 osób na izbę—w większości powiatów woj. kieleckiego i południowej części lubelskiego przekracza nawet 4,0 osób, dając zatem jako warunki typowe skrajne przeludnienie.

Wobec dominującej roli mieszkań jednoizbowych skrajne przeludnienie jest też regułą w województwach wschodnich: z 29 powiatów 22 mają przeciętną liczbę osób na izbę na wsi ponad 4,0; szczególnie silne jest przeludnienie mieszkań w woj. poleskkiem.

W województwach południowych względnie pomyślnie przedstawiają się stosunki w zachodniej części woj. krakowskiego, do Brzeska, Grybowa i Gorlic; gęstość zaludnienia waha się tu od 2,4 do 3,4. W pozostałej części woj. południowych przy dużej amplitudzie wahań (np. w woj. tarnopolskiem od 2,8 do 4,3) przeciętna najczęściej zbliżona jest do 3,7—3,8, dając w ten sposób obraz podobny jak w południowej części województw centralnych.

Stopień zagęszczenia ludności w mieszkaniach jest w pierwszej mierze zależny od rozkładu mieszkań według wielkości. Niezwykle wysokiemu w porównaniu z zachodnią Europą udziałowi najmniejszych mieszkań, jedno- i dwuizbowych, w ogólnej ich liczbie towarzyszyć więc musi niezwykle silny w porównaniu z temiz krajami sto- pień zagęszczenia ludności w mieszkaniach.

Podobnie, jak dla rozpatrywanych poprzednio zagadnień, wzięto do porównania dane dla Anglii i dla Niemiec (z 1927 r.); dane dla Niemiec nie obejmują wszystkich gmin, lecz przeprowadzono obliczenia dla wykazanych w tablicach 4 gmin; materiał rozporządzałny nie pozwolił niestety na objęcie zestawieniem prowincji pruskiej, lecz tylko innych krajów związkowych. Wyniki porównania przedstawiają się w sposób następujący:

Przeludnienie w tem znaczeniu, jakie tu przyjęto, t. j. mieszkanie w gęstości przekraczającej 2 osoby na izbę, jest w Anglii i Niemczech na wsi wyjątkiem. W Anglii w takich warunkach mieszka zaledwie 0,5% ludności wiejskiej; dane szczegółowe, dla poszczególnych okręgów wiejskich wykazują, że na ogólną liczbę ok. 700 okręgów Anglii i Walii zaledwie w 52 okręgach więcej niż 10% ludności mieszka w przeludnionych mieszkaniach; są to zresztą głównie okręgi przemysłowe¹. Niemiele różnią się stosunki w Niemczech; nawet w tych prowincjach, gdzie przeludnienie spotyka się w poważniejszych rozmiarach, nie ogarnia ono więcej niż kilkunastu procent ludności wiejskiej. Ludność w zupełnie pomysłnych warunkach, a więc w mieszkaniach z gęstością zaludnienia nie wyższą niż jedna osoba na izbę, stanowi w obu krajach poważną część: w Anglii większość, w Niemczech przeważnie połowę, a w każdym razie niewiele mniej niż 40%. W przeciwieństwie do tego w Polsce nawet w województwach zachodnich większość ludności — przeszło 60% mieszka w przeludnionych mieszkaniach; w reszcie Państwa mieszka tak prawie 90% ludności wiejskiej. W gęstości zaludnienia, przekraczającej 3 osoby na izbę, w Anglii i w Niemczech spotykanej w rzadkich tylko wypadkach, w województwach zachodnich mieszka 1/3 część całej ludności, w pozostałej części Państwa znaczna większość — prawie 70%.

Poza czynnikiem rozkładu mieszkań według wielkości, mianowicie większym udziałem w Polsce najmniejszych mieszkań podkreślić trzeba, że na częstość przeludnienia wpływa i większa gęstość zaludnienia w każdej poszczególnej kategorii wielkości. Wiąże się to zresztą również z kwestią poprzednią. W krajach, gdzie najmniejsze mieszkania są stosunkowo rzadkie, zamieszkywane one są przede wszystkim przez osoby samotne lub conajwyżej małe rodziny; w Polsce, gdzie te same mieszkania są najliczniejszą kategorią, mieszkają w nich rodziny normalnej wielkości: w Anglii i w Niemczech przypadają przeciętnie na małe mieszkanie 2—3 osoby, a więc znacznie mniej niż na rodzinę — w mieszkaniach 4-1 5-izbowych mieszka przeciętnie po 4—4,5 osób; w Polsce nawet w mieszkaniach jednoizbowych mieszka przeciętnie 5 osób, t. j. właśnie tyle, ile liczy średnio gospodarstwo. W większych mieszkaniach na wyższe liczby osób na izbę wpływa często skupianie się kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu. W rezultacie każda kategoria wielkości wykazuje znacznie wyższą gęstość zaludnienia niż w Anglii i w Niemczech, przyczem najbardziej uderzające są różnice w małych mieszkaniach, najliczniejszej w Polsce kategorii.

II. STOSUNKI MIESZKANIOWE W MIASTACH

1. WIELKOŚĆ MIESZKAŃ

Przystępując do analizy stosunków mieszkaniowych w miastach, podkreślić trzeba zasadnicze różnice między czynnikami oddziałującymi tu i na wsi. Przedewszystkiem mamy tu do czynienia z bez porównania szerszą skalą różnic w stanie majątkowym i w poziomie kulturalnym różnych grup ludności. Niezależnie zaś od tego działa czynnik ogólnego poziomu zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, w zależności przedewszystkiem od postępów i możliwości ruchu budowlanego. Innymi słowami, taki czy inny sposób mieszkania (wielkość mieszkań, gęstość zaludnienia) w danem mieście zależy: 1) od stosunkowej liczebności różnych grup ludności — najzamożniejszych, drobnonieszczęsta, urzędników, robotników i t. p.; 2) od sposobu mieszkania każdej z tych grup w związku z warunkami mieszkaniowymi. A więc np. z dwóch miast, z których w jednym każda grupa ludności mieszka przeciętnie w lepszych warunkach niż w drugim, przeciętne dane wykazać mogą lepsze warunki w drugim, o ile w ludności jego większą część stanowią warstwy zamożniejsze. Otóż oddzielenie wpływu tych dwóch czynników jest rzeczą bardzo trudną. Ideальnym środkiem byłoby uwzględnianie przy opracowaniu statystyki mieszkaniowej zawodu, względnie stanowiska społecznego właścicieli mieszkań; w braku tego (co jest zresztą regułą prawie ogólną) i przy dużych różnicach w składzie ludności róż-

nych miast analiza statystyki mieszkaniowej jest znacznie utrudniona. Zależność warunków mieszkaniowych od składu społeczno-zawodowego ludności nie ulega wątpliwości: pojęcie o sile jej daje następująca tabliczka, w której zestawiono odsetek mieszkań jednoizbowych (wśród lokali wyłącznie mieszkaniowych) w poszczególnych obwodach spisowych Warszawy z odsetkiem robotników wśród ludności czynnej zawodowo:

Tabl. 15. Współzależność między odsetkiem mieszkań jednoizbowych a liczbą ludności robotniczej w Warszawie
L'interdépendance entre le pourcentage des logements composés d'une pièce et le nombre de la population ouvrière à Varsovie

Obwody <i>Quartiers</i>	Odsetek mieszkań 1-izbowych wśród wyłącznie mieszkaniowych <i>Pourcentage des logements composés d'une pièce parmi les logements destinés exclusivement à l'habitation</i>	Odsetek robotników wśród czynnych zawodowo <i>Pourcentage des ouvriers parmi la population professionellement active</i>
1	31,4	46,1
2	40,9	56,3
3	16,9	38,6
4	44,7	53,5
5	44,6	56,8
6	35,0	45,1
7	44,7	64,0
8	48,1	73,8
9	74,8	78,2
10	62,0	68,6

W obwodach z najmniejszym odsetkiem ludności robotniczej (3,6,1) jest najmniej mieszkań jednoizbowych, w obwodach z największą liczbą tej ludności (9,8,10) najwięcej; społeczny współzależności obu szeregów wynosi +0,90. Znacznie wyższy odsetek mieszkań jednoizbowych w Łodzi niż w Warszawie (w Łodzi 59,7%, w Warszawie 39,1%) pozostaje niewątpliwie w związku z odmienną strukturą społeczną ludności obu miast: wśród czynnych zawodowo robotnicy przemysłowi (łącznie z zatrudnionymi w zakładach rzemieślniczych) stanowią w Warszawie 19%, w Łodzi zaś 46%; jest więc zupełnie możliwe istnienie tej różnicy przy wcale nielepszych przeciętnie warunkach mieszkaniowych zarówno ludności robotniczej, jak i zamieszkałej w Warszawie niż w Łodzi.

Z drugiej strony często pobliskie nawet miasta wykazują znaczne różnice w stosunkach mieszkaniowych, nie dające się wytłumaczyć inaczej jak różnicą w sposobie zabudowania miasta, powodującą, że te same warstwy ludności mieszczą w jednym mieście w pomysłniejszych warunkach niż innem. Weźmy do porównania dwa miasta woj. białostockiego, Grodno i Łomżę. Porównanie składu ludności w tych dwóch miastach każełoby spodziewać się raczej w Grodnie gorszych warunków mieszkaniowych; wyższy jest tam odsetek grup, żyjących normalnie w najgorszych warunkach: robotnicy, zatrudnieni w przemyśle i rzemiośle, stanowią w Grodnie 16% ludności czynnej zawodowo, w Łomży 10%; rzemieślnicy i drobny handel (niezatrudniający obcych sił roboczych) — w Grodnie 20% w Łomży 17%. Pomimo to wskaźniki warunków mieszkaniowych wykazują dla Grodna znacznie pomysłniejszy stan niż dla Łomży. W pierwszym z tych miast przeciętnie mieszkanie liczy 3,1 izbę, w drugim 2,5; w pierwszym mieszkaniu jednoizbowych jest 15,8%, w drugim 27,9%; w pierwszym na izbę przypada przeciętnie 1,6 osób, w drugim 1,8. O ile więc nie wchodzi w rachubę względy techniczno-statystyczne, trzeba sądzić, że pod względem rozwoju budownictwa mieszkaniowego Grodno znalazło się w lepszych od Łomży warunkach, te same warstwy mają w niem większe nieco mieszkania.

Oddzielenie przedstawionych tu dwóch czynników nie zawsze jest możliwe, a w każdym razie, nie pozwalając na dokładniejsze sprecyzowanie, wyznacza szeregu szczegółowych badań. W analizie więc naszej będziemy musieli z wyodrębnienia tych czynników zrezygnować i przedstawić tylko ten stan rzeczy, jaki pod wpływem równoczesnego ich działania się wytworzył; zawsze jednak, omawiając stosunki mieszkaniowe, czynniki te należy mieć w pamięci.

Typowe zarówno w mniejszych jak i w większych miastach są mieszkania małce: przeciętnie mieszkanie w obu grupach miast (poniżej i powyżej 20 000 mieszkańców) li-

¹ 14 okręgów w Durham i 10 w Northumberland (kopalnie węgla) oraz 9 okręgów w Yorkshire (przemysł wełniany); odsetek ludności w mieszkaniach przeludnionych dochodzi tu do 32,7%, w innych okręgach sięga zaledwie kilkunastu procent.

mieszkańców: jedno- i dwuizbowych jest tu też 70—80%, trzy- i czteroizbowych 16 do 23%, większych mieszkań wreszcie około 5%.

Nieco korzystniej przedstawiają się stosunki w województwach południowych, zwłaszcza w większych miastach. Małych mieszkań, składających się z jednej lub dwóch izb, jest w nich już tylko 60—70%, trzy- i czteroizbowych 25 do 30%, w dość szerokiej granicach waha się odsetek większych mieszkań: od 3 do 9%. W mniejszych miastach rozkład mieszkań według wielkości zbliżony jest do tego, jaki w województwach centralnych mają miasta ponad 20 tys.: 70—80% małych mieszkań, 17—23% średnich i 3—5% większych.

Wyraźnie odbijają się od tych dwóch dzielnic województwa zachodnie. Nawet w mniejszych miastach ilość małych mieszkań nie dosięga połowy ogólnej ich liczby: mieszkań jedno- i dwuizbowych jest tu 41—49%; równie wielką (w woj. pomorskim) lub niewiele mniej liczną (w poznańskim) grupę stanowią mieszkania składające się z 3 i 4 izb—35—41%; wreszcie stosunkowo bardzo liczne są duże mieszkania, wynosząc 16—17% ogólnej ilości. Jeszcze korzystniej przedstawiają się stosunki w większych miastach tej dzielnicy, zwłaszcza o ile idzie o stosunek liczebności mieszkań małych i średnich. Małe mieszkania stanowią zaledwie trzecią lub czwartą część (27—37%); przeważnie nad nimi mają średnie mieszkania trzy- i czteroizbowe—48—54%; większe mieszkania występują w niewiele tylko wyższym odsetku niż w miastach do 20 tys. mieszkańców—17—18%.

Dość zbliżony obraz do województw zachodnich daje Śląsk Cieszyński, mieszkania jednak są tu przeciętnie trochę mniejsze niż w odpowiedniej grupie (małych miast) województw zachodnich: małych mieszkań jest 57%, średnich—32%, dużych wreszcie—11%.

O ile stwierdzone dotąd różnice między warunkami mieszkaniowymi miast różnych dzielnic nie oddalały się zbyt od stosunków zaobserwowanych w statystyce budynków, i wydają się usprawiedliwione różnicami w kulturze materialnej odpowiednich dzielnic, o tyle mało odpowiadające oczekiwaniom rezultaty przynoszą dane dla województw wschodnich. Podczas gdy naogół jest to dzielnica, wykazująca niższy poziom kulturalny, tu otrzymujemy liczby zbliżone do dzielnic najwyższej stojącej—województw zachodnich. W miastach do 20 tys. mieszkańców odsetek małych mieszkań (jedno- i dwuizbowych) wynosi 48—60% średnich (trzy- i czteroizbowych) 30—40%, a dużych (pięcioizbowych i większych)—10—12%; w większych miastach małych mieszkań jest 41—43% średnich—45—46%, dużych zaś—11—13%. Jak widać więc, mieszkań stosunkowo większych jest znacznie wyższy odsetek niż w województwach centralnych, niewiele niższy zaś niż w zachodnich. Woj. białostockie zbliża się również pod tym względem do wschodnich, przyczem zaznacza się różnica między częścią, która wchodziła dawniej w skład gubernji łomżyńskiej (b. Królestwa Kongresowego), a resztą powiatów; te ostatnie dają liczby typu województw wschodnich, podczas gdy w pierwszych stwierdzamy analogię z innymi województwami centralnymi: tak np. odsetek mieszkań 5-izbowych i większych wynosi w jednej grupie powiatów 3,7% w drugiej—9,2%. Czem wy tłumaczyć te oznaki lepszych warunków mieszkaniowych na całym obszarze województw wschodnich?

Tłumaczenie, nie odrzucające samych danych, oparte być może na różnicach w strukturze ludności tych województw i reszty Państwa. Wśród grup ludności, znajdujących się w szczególności złych warunkach mieszkaniowych, niewątpliwie na pierwszym miejscu postawić trzeba ludność robotniczą w ścisłym znaczeniu, t. j. robotników przemysłowych. Otóż ze względu na bardzo niski stopień uprzedysposzczenia województw wschodnich ta grupa ludności reprezentowana jest w miastach, na ich obszarze położonych, w mniejszym stopniu niż w każdej z pozostałych dzielnic. Ten czynnik może powodować zmniejszenie odsetka zazwyczaj przez robotników zamieszkliwanych naj-

mniejszych, jedno- i dwuizbowych mieszkań. Nie wydaje się jednak, żeby wpływ tego czynnika mógł być tak poważny, by skompensować niższy poziom kulturalny ludności tej dzielnicy, znajdujący wyraz we wszelkich danych statystycznych, do niej się odnoszących.

Działy więc prawdopodobnie także i względy techniczno-statystyczne. Ponieważ wątpliwości budzi duży odsetek większych mieszkań, powstaje przypuszczenie, że mogły one powstać w materiale spisowym przez łączenie przy spisie po kilka małych mieszkań w jedno większe. Istotnie, na częste zachodzenie takich wypadków zdają się wskazywać dane o podziale mieszkań według liczby zamieszkujących je gospodarstw. Przy łączeniu w jedno kilku oddzielnych mieszkań powstawać musiało mieszkanie zajęte przez kilka gospodarstw; odsetek takich mieszkań jest rzeczywiście w miastach województw wschodnich nieprawdopodobnie wielki. Dla mniejszych miast waha się on w przeciętnych wojewódzkich od 16,4% do 24,3%, podczas gdy we wszystkich pozostałych dzielnicach dochodzi najwyższej do 10,9%; dla większych miast odsetek mieszkań z więcej niż jednym gospodarstwem wynosi w województwach wschodnich 26,7—28,2%, przekraczając nawet liczbę dla wyróżniającej się skupieniami gospodarstw Warszawy—w niej odsetek stanowi 20,1%. Tak wielka ilość mieszkań zajętych przez kilka gospodarstw nie wydaje się usprawiedliwioną; można by przypuszczać, że pozostaje ona w związku ze zniszczeniami wojennymi, ale liczby nie potwierdzają tego—np. zniszczony jeszcze w czasie spisu Brześć n/B. ma odsetek (29,8%) niewiele tylko wyższy od Pińska (26,2%); zresztą w nawet najbardziej zniszczonych miastach innych dzielnic odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami nie przekracza przeważnie 10%.

Należy więc przypuszczać, że wysoki odsetek większych mieszkań w województwach wschodnich powstał w części wskutek błędów popełnianych przez komisarzy spisowych, mianowicie przez łączenie mniejszych mieszkań na jednym kwestyjonariuszu i spisywanie ich łączne¹. Jakie były czynniki, któreby spowodowały masowe występowanie tego błędu? Musiały to być względy, związane z typem zabudowania tej dzielnicy; być może, że oddziaływała na ten sposób szczególnie wielka w województwach wschodnich ilość małych domów: cały dom był traktowany jako jedno mieszkanie. Zdaje się jednak, że omówione poprzednio czynniki niezależne od popełnionych ewentualnych błędów, również oddziałują; wskazuje na to fakt, że przeciętna liczba osób na izbę w mieszkaniach, a więc liczba nie ulegająca zmianie przez popełnienie błędu w ilości mieszkań, jest w miastach województw wschodnich niższa niż w województwach centralnych—bez porównania wyższa co prawda niż w zachodnich, do których zbliżony jest porównanie podział mieszkań według wielkości. W każdym razie w tych warunkach nie określonego o wielkości mieszkań w miastach województw wschodnich na zasadzie danych spisowych powiedzieć nie możemy, wątpliwości będą mogły być rozstrzygnięte dopiero na podstawie następnego spisu.

Dla pozostałych dzielnic omówimy jeszcze podział mieszkań według liczby izb bardziej szczegółowo, uwzględniając mniejsze jednostki administracyjne—powiaty; oddzielnie przedstawimy stan rzeczy w pięciu największych miastach obszaru spisuowego (Warszawa, Łódź, Lwów, Kraków, Poznań).

Województwa centralne, jak już mówiliśmy, mają warunki mieszkaniowe w miastach gorsze niż pozostałe dzielnice. W małych miastach około 80% stanowią mieszkania 1-i i 2-izbowe, z czego większość przypada na jednoizbowe—45%. Korzystniejszym stosunkowo układem odznaczają się miasta w powiatach, przylegających do województw zachodnich—Mława, Rypin, Lipno, Gostynin, Nieszawa, Słupca, Komin, Koło, Kalisz. Przeciętna liczba izb na mieszkanie, wynosząca naogół dla województw centralnych 1,8 lub 1,9, tu podnosi się do 2,0—2,2; odsetek mieszkań jednoizbowych nie przekracza tu naogół 40% (w pow. Nieszawa spada nawet do 29%), a łącznie z dwuizbowymi do-

¹ Względem, osłabiającym to rozumowanie, jest okoliczność, że i w mieszkaniach podanych jako jednoizbowe jest dość wysoki odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami. Natomiast udziwiający jest fakt, że właśnie tam, gdzie mieszkań jednoizbowych jest najmniej, są one najczęściej zaludnione (np. małe miasta pow. Grodno—najniższy w woj. białostockim odsetek mieszkań jednoizbowych z najwyższą liczbą osób); w normalnych warunkach zależność jest odwrotna.

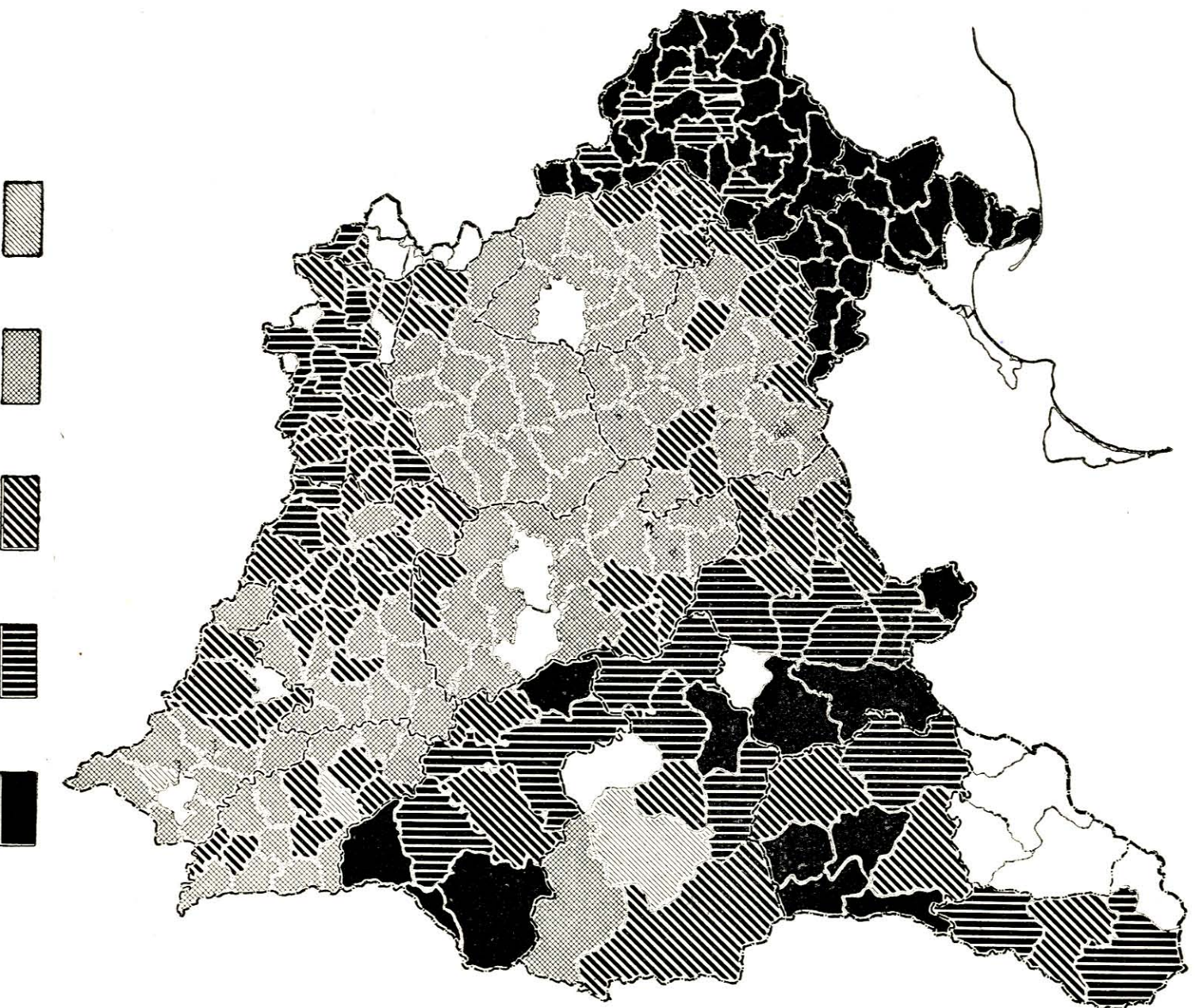
chodzi do 75%, pozostaje więc naogół na mieszkaniach dwupokojowych i większe przeszło 25% najwyżej jednak też tylko 29% (pow. Ryplin). Poza to wyższe nieco odsetki większych mieszkań znajdujemy w okolicach stolicy — w pow. Warszawskim i Radzymińskim, w zagłębiu dąbrowskim (pow. Będzin) i przylegającym doń również silnie uprzemysłowanym pow. olkuskim, wreszcie na Podlasiu w pow. Biada, Radzyń i Konstantynów. Wszędzie tu mamy tylko 30—40% mieszkań

jednoizbowych, a około 25% mieszkań dwupokojowych i większych, w pow. Biada i Radzyń nawet 33% wzgl. 32%. Odwrotnie najgorszymi warunkami odznacza się większość powiatów woj. kieleckiego i przyległe części warszawskiego i lubelskiego; mieszkania jednoizbowe stanowią tu przeważnie większość (np. pow. Włoszczowa — 58,3%, Rawa — 58,2%), a liczących więcej niż dwie izby jest zaledwie kilkanaście procent.

Wykres 8.

Przebieg liczby izb na mieszkaniu w miastach poniżej 20 000 mieszkańców

Nombre moyen des pièces par logement dans les villes au-dessous de 20 000 habitants

Powiaty: Piotrków, Lublin, Chełm, Brzysław, Białowieża, Kamień Koszyrski, Stryj, Kolomyja, Kraków, Spisz-Orawa nie mają miast poniżej 20 000 mieszkańców.

Dans les arrondissements: Piotrków, Lublin, Chełm, Brzysław, Białowieża, Kamień Koszyrski, Stryj, Kolomyja, Kraków, Spisz-Orawa il n'y a pas de villes au-dessous de 20 000 habitants.

Większe miasta mają przeważnie większy nieco udział średnich i dużych mieszkań. Wyjątek stanowią ośrodki typowo przemysłowe, obejmujące wielkie skupienia ludności robotniczej: Żyrardów, Pabjanice, Zgierz, Częstochowa i miasta pow. będzińskiego. Tylko w tych ostatnich mieszkaniach jednoizbowe nie stanowią połowy lub większości (odsetek ich wynosi 41,2%); w Żyrardowie większość ta dochodzi do 62,8%; mieszkań liczących więcej niż dwie izby jest poza Częstochową (22,2%) wszędzie mniej niż 20%

w Żyrardowie zaledwie 12,7%. Inne miasta mają lepsze warunki, przeciętna liczba izb na mieszkanie waha się od 2,0 do 2,3, najwyższa jest ona w Siedlcach, w Płocku i Kaliszu, i tu przeciętne mieszkania jednoizbowych jest 30—40%, a większych niż dwuizbowe 30—35%.

Znacznie lepiej niż w województwach centralnych przedstawiają się warunki mieszkaniowe miast województw południowych, poza wschodnią ich częścią (stanisławowskie i tarnopolskie). Najkorzystniejszym układem mieszkań pod

względem wielkości wyróżnia się woj. krakowskie wraz z przyległą częścią woj. łwowskiego. Przypadają tu przeciętnie w małych miastach na mieszkanie 2,2—2,3 izby—mieszkań jednoizbowych jest tylko 25—30%, dwuizbowych około 40% i około 30% mieszkań średnich i dużych, liczących więcej niż dwie izby. Jeszcze większe od tych przeciętnych rozmiary mieszkań wykazuje środkowa część woj. krakowskiego (pow. Wadowice, Wieliczka, Myślenice, Limanowa, Nowy Targ, Nowy Sącz) i dalsze nieco powiaty Jasło, Krosno, Sanok—tu ilość mieszkań jednoizbowych wynosi niekiedy tylko kilkanaście procent, z reguły zaś nie więcej niż 25%, a mieszkań trzyizbowych i większych jest 30—40%. Stosunkowo gorsze warunki są w ośrodkach przemysłowych—pow. Chorzów i Oświęcim mają 35—40% mieszkań jednoizbowych, a zaledwie 20% większych niż dwuizbowe. Natomiast na wschodzie województw południowych (t. j. we wschodniej części woj. łwowskiego, w stanisławowskim i tarnopolskim) małe miasta zbliżają się pod względem warunków mieszkaniowych do miast województw centralnych; w rzadkich tylko powiatach przeciętna liczba izb na mieszkanie dosięga lub nieco przekracza 2; mieszkań jednoizbowych jest około 45%, łącznie zaś z dwuizbowymi—80%, tak że na średnie i większe pozostaje zaledwie 20%. Szczególnie ubóstwen mieszkań w stopniu nie spotykanym gdzieś indziej wyróżniają się miasta powiatów Peczernyżyn (w woj. stanisławowskim) i Zborów (w woj. tarnopolskim); jest tu przeszło 70% mieszkań jednoizbowych, a mniej niż 10% liczących ponad dwie izby.

W przeciwstawieniu do małych miast większe nie wykazują różnic między zachodnią a wschodnią częścią województw południowych. Różnice między poszczególnymi miastami wogóle nie są duże, przeciętna liczba izb na mieszkanie waha się w granicach 2,1—2,5, wykazując w ten sposób nawet w najgorszych wypadkach (Tarnopol—2,1, Tarnów—2,2) poziom odpowiadający przeciętnemu w miastach województw centralnych, przeważnie zaś podnosząc się do najwyższego w tamtej dzielnicy i ponad niego (Stanisławów—2,5, Nowy Sącz—2,4); w Stanisławowie mieszkań jednoizbowych jest tylko 22%, większych zaś niż dwuizbowe 46%, z czego jednak na mieszkanie większe w ściślejszym znaczeniu (ponad 4 izby) przypada zaledwie 7%.

Województwa zachodnie, podobnie jak na wsi tak i w miastach posiadają warunki mieszkaniowe znacznie pomyślniejsze od całej reszty Polski. W małych miastach przypada tu przeciętnie 3,0—3,1 izb na mieszkanie, przy czym przeciętnie większe rozmiary mieszkań mają miasta północnej części tej dzielnicy, obejmującej województwo pomorskie i przyległą część poznańskiego (do linii powiatów: Czarnków, Oborniki, Gniezno, Znin, Inowrocław); w tej części przeciętna liczba izb na mieszkanie wynosi 3,0 i więcej z nielicznymi tylko wyjątkami (Puck—2,9, Toruń—2,8); natomiast w pozostałej, a więc południowej części woj. poznańskiego przeciętna rzadko tylko osiąga tę wysokość: w pow. Ostrow, pozatem zaś w kilku powiatach na pograniczu—Międzybóże, Nowy Tomysł, Wolsztyn, Leszno, Rawicz, Kępno¹. W miasteczkach północnej części odsetek mieszkań jednoizbowych nie przekracza z reguły 25%, a w znacznej większości powiatów nawet 20%; łącznie z dwuizbowymi małe mieszkania pozostają w mniejszości, rzadko tylko zbliżając się do 50%; mieszkania zaś czteropokojowe i większe (ponad cztery izby) nie występują, jak w innych częściach Państwa, w znikomym ilościach, ale jest ich stale ponad 10%, niekiedy nawet nieco ponad 20%. W części południowej mają miasta nieco więcej mieszkań jednoizbowych—20 do 25%, razem z dwuizbowymi stanowią już przeważnie większość, niewielką jednak, gdyż 40—50% jest mieszkań średnich i dużych, przyczem te ostatnie są prawie równie liczne jak na północy, jest ich wszędzie niemal po kilkanaście procent.

Większe miasta mają przeważnie wyraźną już przewagę średnich i dużych mieszkań. Dotyczy to mianowicie Bydgoszczy, Torunia i Grudziądza: mieszkania jednoizbowe są w tych miastach rzadkie (4—5%), a jedno- i dwuizbowych razem jest około 30%; dużą większość stanowią więc mieszkania liczące ponad dwie izby, z pośród nich zaś duże—powyżej czterech izb dochodzą do 20%. Gorzej przedstawiają się warunki w pozostałych dwóch miastach tej dzielnicy, w Gnieźnie i Inowrocławiu, zbliżających się raczej do typu mniejszych miast—tu już mieszkań jednoizbowych jest prawie 20%, a większe niż dwuizbowe stanowią tylko połowę ogólnej liczby.

Nieco mniejsze rozmiary mieszkań niż w województwach zachodnich mają miasta Śląska Cieszyńskiego—25% jednoizbowych, a 45% większych niż dwuizbowe; znacznie oddalający się od tych liczb pow. Bielsko (poza miastem Bielskiem—prawie połowa mieszkań jednoizbowych) mieści jedno tylko małe miasteczko.

Przechodzimy jeszcze do przedstawienia rozkładu mieszkań według wielkości w wielkich miastach, położonych na obszarze spiszowym. Rozkład ten uwidocznia następująca tabliczka:

Tabl. 16. Wielkość mieszkań w głównych miastach Polski
Grandeur des logements dans les villes principales de Pologne

Miasta <i>Villes</i>	Odsetek mieszkań <i>Pourcentage des logements composés de:</i>					Przeciętna liczba izb na miesz- kanie <i>Nombre moyen des pièces par logement</i>
	1-izbowych <i>1 pièce</i>	1- i 2- izbowych <i>1-2 pièces</i>	3- i 4- izbowych <i>3-4 pièces</i>	5-izbowych i większych <i>5 pièces et plus</i>		
Warszawa . . .	39,1	64,4	25,9	9,7	2,3	
Łódź	59,7	79,6	15,5	4,9	1,8	
Lwów	27,1	59,4	31,1	9,5	2,5	
Kraków	35,0	65,4	26,7	7,9	2,3	
Poznań	10,9	36,5	46,5	17,0	3,2	

Najbardziejie opłakane warunki mieszkaniowe ma Łódź. Wynika to z współdziałania dwóch czynników: miasta województw centralnych mają wogóle, jak widzieliśmy, najgorsze w Polsce stosunki wielkości mieszkań, szczególnie zaś wpływa na to odsetek ludności robotniczej, zamieszkującej niemal wyłącznie jednoizbowe, a w najlepszym razie dwuizbowe mieszkania—duży odsetek tej warstwy podnosi automatycznie udział najmniejszych mieszkań. Dlatego Łódź, miasto typowo robotnicze, ma tak wielki odsetek tych mieszkań: 60% jednoizbowych, a 80% nie większych niż dwuizbowe; nie jest ona zjawiskiem odosobnionem—Żyrardów, Zgierz czy Częstochowa dały nam obraz podobny—Łódź jest tylko jedną reprezentantką tego typu miast wśród największych ośrodków Polski.

Pomyślniej przedstawiają się warunki mieszkaniowe w Warszawie. Wynika to przede wszystkim z odmiennej struktury ludności, poziom zaś zaspokajania potrzeb mieszkaniowych tych samych warstw ludności nie różni się prawdopodobnie wiele².

W każdym razie Warszawa ma jeszcze prawie 40% mieszkań jednoizbowych, a dużą większość (64%) jedno- i dwuizbowych. Zbliżony do Warszawy układ stosunków mieszkaniowych ma Kraków, z mniejszą nieco liczbą mieszkań jednoizbowych, ale też i z mniejszą liczbą mieszkań dużych (ponad cztery izby). Lwów ma korzystniejsze warunki od Warszawy i Krakowa: mniej małych mieszkań (59%) i z mniejszym wśród nich udziałem jednoizbowych (27%), więcej średnich, dużych natomiast tyleż tylko, co w Warszawie.

Najlepsze warunki mieszkaniowe z pośród wielkich miast Polski ma Poznań. Mieszkań jednoizbowych jest tu

¹ Zauważyć trzeba, jakkolwiek nie rozporządzamy danymi, pozwalającymi stwierdzić, czy między temi zjawiskami istnieje związek przyczynowy, że w północnej części województw zachodnich i w nadgranicznych powiatach województwa poznańskiego t. j. tam, gdzie są większe przeciętne rozmiary mieszkań, miasta były w wyższym stopniu niż gdzieś indziej zamieszkane przez Niemców; por. wyż. str. 11 i nt. str. 39.

² Próbowałem w przybliżeniu wyeliminować wpływ różnego odsetka ludności robotniczej w Warszawie i w Łodzi. Obliczyliśmy liczbę ludności robotniczej (zarudnioncej) w przemysle i rzemiosłach i zakładając, że 90% mieszkań w jedno- i dwuizbowych mieszkaniach, okrestaliśmy liczbę zajętych przez tę warstwę mieszkań, potrąciliśmy ją od ogólnej ilości i dla reszty ustaliliśmy na nowo rozkład według wielkości. Znaleźliśmy wtedy dla Łodzi 64% mieszkań małych (jedno- i dwuizbowych), 27% średnich (3- i 4-izbowych) i 9% większych, dla Warszawy 55% małych, 33% średnich i 12% większych. Należy jednak uwzględnić i dalsze jeszcze różnice w strukturze ludności obu miast.

część zupełnie nieznaczna—11%, małych mieszkań wogóle 36% powyżej już odsetek liczących więcej niż cztery izby—17%.

Porównując to zestawienie z obserwacjami, jakie poczyniliśmy przy przeglądzie warunków w pozostałych miastach każdej dzielnicy, musimy stwierdzić, że wielkie miasta nie wykazują pod względem stosunków mieszkaniowych cech oryginalnych, każde zbliża się do innych, mniejszych miast, położonych w tejże dzielnicy.

Podobnie jak dla wsi, nie będziemy rozpatrywali szczegółowiej kwestji wielkości mieszkań pod kątem widzenia odsetka ludności, mieszkającej w mieszkaniach różnej wielkości; jak już stwierdzaliśmy, różnice między temi odsetkami a poprzednio rozpatrywanemi nie są wielkie, przyczem dla mieszkań dwu- i trzyizbowych, w których przeciętna liczba osób jest zbliżona do przeciętnej dla ogółu mieszkań, odsetek ludności odpowiada prawie odsetkowi mieszkań; w mieszkaniach jednoizbowych, liczących przeciętnie mniej nieco osób, odsetek ludności jest trochę mniejszy od odsetka tych mieszkań, odwrotnie dla mieszkań trzyizbowych i większych—tu odsetek ludności jest wyższy.

Przeciętnie w małych miastach (poniżej 20 tys. mieszkańców) 63,4% ludności mieszka w małych, jedno- i dwuizbowych mieszkaniach, z czego 29,8% w jednoizbowych, na mieszkania średnie (3- i 4-izbowe) przypada 27,5% ludności, na duże (ponad cztery izby)—9,1%. W miastach ponad 20 tys. nieco większa część ludności mieszka w średnich i dużych mieszkaniach: 11,3% w dużych, 30,6% w średnich, a 58,1% w małych, odsetek jednak mieszkających w jednej izbie nie jest w tych miastach mniejszy—29,9%; jest to konsekwencja wyższego przeważnie udziału ludności robotniczej w ogólnej liczbie ludności tych miast.

Z wielkich miast obszaru spissowego mająca najgorsze warunki mieszkaniowe Łódź wykazuje w małych mieszkaniach 73,8%, z tego 52,0% przypada na mieszkania jednoizbowe. Nie posiadające tak wybitnego charakteru miast robotniczych Warszawa, Kraków i Łódź mają już tylko 20—30% ludności w mieszkaniach jednoizbowych, ciągle jednak jeszcze większość—50 do 60% w małych, jedno- lub dwuizbowych. Jedynie tylko w Poznaniu większość lud-

ności mieszka w średnich lub dużych mieszkaniach: na małe przypada tylko 29,8%, przyczem w jednoizbowych jest już zupełnie nieznaczna część ludności—zaledwie 6,4%.

Jak przedstawia się skład mieszkań w miastach polskich według wielkości w porównaniu z miastami innych krajów europejskich? W podanej niżej tabliczce przeprowadzono porównanie dla Polski i dla kilku innych krajów. Dane dla ogółu miast wzięto dla Niemiec i dla Anglii; bez większych zastrzeżeń porównywane być mogą z danemi polskimi liczby niemieckie, angielskie natomiast wymagają pewnego omówienia. Mieszkanie jest rozumiane zasadniczo w Anglii jako jednostka konstrukcyjna; obok tego jednak badany jest i podział rodzin według liczby zajmowanych przez nie pomieszczeń. Zasadniczo wydawałoby się, że jednostką odpowiadającą mieszkaniu w ujęciu spisu polskiego, jest pierwsze pojęcie; ale istnieją pewne oznaki, dowodzące, że angielska jednostka konstrukcyjna może obejmować kilka mieszkań w naszym ujęciu. Kwestja ta ma znaczenie dla Londynu, gdzie mieszkania z kilku rodzinami są bardzo częste; podczas gdy pozatem, nawet w większych miastach, odsetek ich wynosi tylko 9%, w Londynie dosięga on 40%. Przepiętna liczba osób na mieszkaniu konstrukcyjne wynosi w Londynie 6,4—w innych większych miastach angielskich 4,9; oznaczałoby to, przy tendencji zmniejszania się liczebności gospodarstwa w wielkich miastach, że rodziny podnajemców składają się przeciętnie z około dwóch osób, nie są to więc pojedyncze osoby, lecz w dużej części gospodarstwa rodzinne, przypuszczając można, że stosunek ich do właściciela mieszkania przedstawia analogję stosunku lokatora głównego do właściciela domu. Przytaczamy więc dla Anglii oba podziały według wielkości — mieszkań konstrukcyjnych i pomieszczeń pojedynczych rodzin; w tych granicach zawierałby się podział porównalny z danemi dla Polski.

Poza temi dwoma krajami porównanie nasze obejmuje je jedno z miast szwajcarskich i jedno z miast krajów skandynawskich oraz—aby uzyskać pojęcie o stosunkach na wschodzie Europy poza Polską—dwa miasta państw bałtyckich. Dane dla uzyskania względnej porównalności z Polską musiały być częściowo odpowiednio przerobione, co zaznaczono w uwagach do tabliczki.

Tabl. 17. Podział mieszkań miejskich według wielkości w Polsce oraz w niektórych krajach europejskich
La répartition des logements urbains d'après leur grandeur en Pologne, ainsi que dans plusieurs autres pays d'Europe

K r a j e	Odsetek mieszkań liczących izb									Przeciętna liczba izb na mieszkanie	P a y s
	Pourcentage des logements composés de... pièces										
Grupy miast	1	2	3	4	5	6—9	10 i więcej	i więcej et plus	Nombre moyen des pièces par logement	Groupes de villes	
Polska (bez woj. zachodn.)											
Miasta poniżej 20 tys. mieszk.	39,2	34,4	15,0	6,6	2,7	1,9	0,2		2,1	Pologne (sauf les départ. de l'ouest)	
Miasta powyżej 20 tys. mieszk.	40,4	28,0	16,0	8,2	4,0	3,3	0,1		2,2	Villes au-dessous de 20 mille	
Warszawa	39,2	25,3	17,6	8,3	4,7	4,8	0,1		2,3	Villes au-dessous de 20 mille	
Łódź	59,7	19,9	9,9	5,6	2,5	2,3	0,1		1,8	habitants	
Woj. zachodnie:										Villes au-dessus de 20 mille	
Miasta poniżej 20 tys. mieszk.	18,8	28,0	22,6	14,4	7,3	7,8	1,1		3,0	habitants	
Miasta powyżej 20 tys. mieszk.	8,9	26,4	28,7	18,7	9,2	7,6	0,5		3,2	Villes au-dessus de 20 mille	
Poznań	10,9	25,6	27,8	18,7	9,3	7,4	0,3		3,2	habitants	
Niemcy (1927)											
Gminy od 5 do 20 tys. mieszk.	3,7	14,8	27,2	24,4	13,7	14,9	1,3		4,0	Allemagne (1927)	
Gminy powyżej 20 tys. mieszk.	2,9	16,6	30,3	23,7	12,5	12,9	1,1		3,8	Communes de 5 à 20 mille habit.	
Berlin	4,4	29,6	35,4	12,8	8,2	8,8	0,8		3,3	Communes au-dessus de 20 mille	
Wrocław	11,1	27,3	28,7	13,2	9,5	9,7	0,5		3,2	habit.	
Drezno	2,2	5,0	39,5	29,1	11,4	11,8	1,0		4,0	Berlin	
Kolonja	3,6	19,5	27,5	21,3	12,8	13,7	1,6		3,9	Breslau	
Essen	1,5	22,7	31,9	21,8	10,5	10,3	1,3		3,7	Dresde	
Norymberga	0,7	2,8	22,4	45,2	15,6	12,8	0,5		4,2	Cologne	
Stuttgart	0,7	2,6	17,3	30,9	23,3	23,7	1,5		4,7	Essen	
										Nuremberg	
										Stuttgart	

Tabl. 17. Podział mieszkań miejskich według wielkości w Polsce oraz w niektórych krajach europejskich (dok.)

La répartition des logements urbains d'après leur grandeur en Pologne, ainsi que dans plusieurs autres pays d'Europe (fin)

K r a j e	Odsetek mieszkań liczących izb									Przeciętna liczba izb na mieszkanie	P a y s
	Pourcentage des logements composés de... pièces										
	1	2	3	4	5	6—9	10 i więcej et plus	Nombre moyen des pièces par logement	Groupes de villes		
Szwecja: Stockholm (1925) ^a	13,7	33,9	24,9	10,9	6,2	9,6	0,8	3,0	Suède Stockholm (1925) ^a		
Szwajcaria (1920): Bazylen ^b	1,3	3,9	32,2	38,4	12,3	11,9		4,1	Suisse (1920) Bâle ^b		
Anglia (1921): Mieszkania jako jednostki kon- strukcyjne: mniejsze miasta (urban dist- riets)	14,1		51,0		34,9		5,2		Angleterre (1921) Logements comme unités de construction		
większe miasta (County boro- ughs) prócz Londynu	18,8		51,1		30,1		4,9		urban districts—petites villes county boroughs—grandes villes (sauf Londres)		
Londyn	18,4		27,3		54,3		5,8		Londres		
Mieszkania jako pomieszczenia pojedynczych gospodarstw: mniejsze miasta	2,0	8,8	13,2	24,9	23,4	25,2	2,5	4,9	Logements comme logis des mé- nages particuliers petites villes grandes villes Londres		
większe miasta	3,4	10,8	16,3	25,3	21,3	21,5	1,4	4,5			
Londyn	13,2	21,1	23,5	18,0	9,0	12,6	2,6	3,8			
Łotwa: Ryga (1924/25) ^c	6,5	45,9	21,0	12,1	6,7	7,4	0,4	3,0	Letonie Riga (1924/25) ^c		
Finlandja (1920): Helsinki	42,8	28,4	10,6	7,5	4,3	6,0	0,4	2,3	Finlande (1920) Helsingfors		

^a Obliczenia dla lokali mieszkalnych z dołączaniem kuchni jako izby. ^b Obliczenia oryginalne przeprowadzone są według liczby pokoiów; mieszkania bez kuchni zaliczono tu do jednopokojowych i podano jako jednoizbowe, dla wszystkich pozostałych zwiększono liczbę izb o jedną, dołączając kuchnię. Porównanie nie są wliczone pokoje mansardowe, podane w zestawieniach tylko w ogólnej liczbie; przy uwzględnieniu ich przeciętna liczba izb na mieszkanie zwiększa się z 4,1 do 4,7, odpowiednio zmieniłaby się klasyfikacja mieszkań według wielkości. ^c Obliczenia przeprowadzone przy wliczeniu kuchni w mieszkanie do liczby izb.

^a Evaluations pour les logements destinés à l'habitation—comme pièce est comptée aussi la cuisine. ^b Les évaluations dans l'original se réfèrent au nombre de chambres; ici, les logements sans cuisine sont comptés au nombre des logements composés d'une pièce, pour tous les autres le nombre de pièces a été augmenté d'une unité, en y ajoutant la cuisine. En outre, il n'est pas tenu compte des mansardes, lesquelles dans les relevés ne sont indiquées qu'en chiffre global; si l'on tenait compte des mansardes, le nombre moyen des pièces par logement augmenterait de 4,1 jusqu'à 4,7 et le classement des logements d'après leur grandeur devrait être, par conséquent, modifié. ^c Dans les évaluations la cuisine est comptée comme pièce.

Wielkość mieszkań w miastach województw zachodnich jest zbliżona do tej, jaką widzimy na wschodzie Niemiec. Szczególnie uderzające jest podobieństwo rozkładu mieszkań według wielkości między Poznaniem a Wrocławiem: różnica sprowadza się do nieco wyższego odsetka mieszkań średnich w Poznaniu, czteroiżbowych kosztem mniejszych i większych; odsetki jednak we wszystkich kategoriach są bardzo bliskie, a przeciętna liczba izb na mieszkanie w obu miastach ta sama—3,2. Podobny układ stosunków wielkości mieszkań jest i w Berlinie, przy mniejszej tylko ilości mieszkań jednoizbowych, a odpowiednio większej dwu- i trzyizbowych, przez co podnosi się nieco przeciętna izb na mieszkanie—do 3,3. Znacznie lepsze warunki obserwujemy w środkowych i zachodnich Niemczech: już w Saksonji przeciętna liczba izb wynosi w Dreźnie 4,0, mieszkania nie tylko jedno-, ale i dwuizbowe są stosunkowo rzadkie (razem 7%), a typowe są trzy- i czteroiżbowe (prawie 70%); podobne stosunki, przy większej tylko liczbie mieszkań dwuizbowych, przedstawiają Kolonia i Essen, w niektórych zaś częściach, zwłaszcza na południo-zachodzie przeciętna liczba izb przekracza znacznie 4 na mieszkanie: w Suttgartie zaledwie 20% mieszkań ma mniej niż 4 izby. Stosunki takie jak w Dreźnie i Essen są typowe dla ogółu miast niemieckich: przeciętnie $\frac{2}{3}$ mieszkań liczy 3—5 izb, jednoizbowych jest zaledwie 3—4%, a i dwuizbowych tylko kilkanaście procent; przeciętna liczba izb na mieszkanie wynosi 3,8 w większych miastach, a 4,0 w mniejszych—odwrotnie niż w województwach zachodnich Polski, gdzie większe są mieszkania w większych miastach (3,2 i 3,0 izb na mieszkanie).

Podobny rozkład jak miasta na wschodzie Niemiec i w woj. zachodnich ma Sztokholm, z nieco większym nawet odsetkiem mieszkań jedno- i dwuizbowych niż Poznań. Miasta szwajcarskie (Bazylen, podobnie i Bern) mają mieszkania duże, odsetek jedno- i dwuizbowych wynosi tylko 5%, typowe są 3- i 4-izbowe (prócz pokoiów mansardowych). Jeszcze większe rozmiary mieszkań mają miasta angielskie, zwłaszcza mniejsze: na mieszkanie przypada tu przeciętnie 5,2 izby (licząc mieszkania konstrukcyjne), przeszło połowa mieszkań ma 4—5 izb, trzecia część nawet więcej, a zaledwie 14% jest mieszkań małych. Większe miasta mają nieco mniejsze mieszkania, Londyn zaś—jeśli liczyć pomieszczenia pojedynczych gospodarstw—stoi jeszcze dalej i przy takim obliczeniu jednak nie ustępuje przeciętnej dla większych miast niemieckich.

Miasta województw zachodnich przedstawiają rozkład mieszkań według wielkości, odpowiadający gorzej usytu-

owanym miastom zachodnio-europejskim. Pozostałe miasta polskie, ustępujące znacznie tej dzielnicy—z mieszkańiami jedno- i dwuizbowymi w znacznej większości, z drobnym odsetkiem większych mieszkań powyżej 4 izb nie dochodzącym do 10%—pozostają tem samem daleko od wszystkich branż dotąd do porównania miast. Gromadzenie się większości ludności w małych mieszkaniach, wynik małego dobrobytu i wyraz niskiego standardu życiowego, jest objawem charakterystycznym także i dla innych krajów na wschodzie Europy. W Rydze spotykamy wprawdzie stosunkowo niewiele mieszkań jednoizbowych, dwuizbowe natomiast stanowią typ dominujący, niemal połowę ogólnej liczby; oznacza to wprawdzie warunki lepsze niż w miastach polskich, ale należy brać pod uwagę, że kuchnia zasadniczo nie nadaje się tu ze względu na sposób opalania do celów mieszkalnych¹. W stolicy Finlandji zaś podział mieszkań według wielkości pokrywa się prawie z podziałem dla Warszawy.

2. LICZBA GOSPODARSTW W MIESZKANIACH

Skupianie się gospodarstw po kilka w jednym mieszkaniu gra w miastach, w szczególności zaś w większych miastach specjalną rolę. O ile na wsi wspólne mieszkanie kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu jest zasadniczo wynikiem braku dostatecznej ilości mieszkań, małego dobrobytu ludności i t. p., to w miastach wiąże się to często ze strukturą ludności, z dużym udziałem w niej ludności, nie związanej ściśle z daną miejscowością, lecz przebywającej tam dla celów zarobkowych, pobierania nauki i t. p.; nie mając zdecydowanego zamiaru osiedlenia się w mieście, osoby takie niezależnie od warunków mieszkaniowych nie starają się uzyskać własnego mieszkania. To też w miastach pewien odsetek mieszkań zajętych przez kilka gospodarstw jest rzeczą zupełnie normalną. Poza tem jednak oddziaływać może brak mieszkań, będący już nie bezpośrednią konsekwencją stopnia dobrobytu, lecz warunków rozwoju ruchu budowlanego (jak to podkreślono w uwagach wstępnych); w ten sposób ilość mieszkań, zajmowanych przez więcej niż jedno gospodarstwo, staje się wyrazem głodu mieszkaniowego, miarą różnego stopnia jego napięcia w poszczególnych miastach. Specjalne znaczenie ma kwestia skupiania się po kilka gospodarstw w jednym mieszkaniu dla mieszkań małych; o ile bowiem powiedzieliśmy, że zjawisko to można uważać w stosunkach miejskich za normalne w pewnych warunkach, o tyle przestaje ono być normalne, gdy dotyczy jedno- czy dwupokojowego mieszkania. Będziemy więc

przedstawiali położenie pod względem częstości występowania zjawiska kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu dla ogółu mieszkań, następnie zaś specjalnie dla mieszkańców mniejszych, 1-, 2- i 3-izbowych.

Przebieganie w kraju w mniejszych miastach (do 20 tys. mieszkańców) mieści więcej niż jedno gospodarstwo 7,7% mieszkań, w większych miastach—12,2%. W zależności od wielkości mieszkania odsetek ten zmienia się w sposób następujący:

Tabl. 18. Częstość mieszkań z kilku gospodarstwami w miastach w poszczególnych kategoriach wielkości
Le pourcentage des logements occupés par plusieurs ménages dans les villes, d'après les différentes catégories de grandeur

Liczba izb w mieszkaniu	Mniejsze miasta—Petites villes			Większe miasta—Grandes villes		
	Odsetek mieszkań zajętych przez			Odsetek mieszkań zajętych przez		
	Pourcentage des logements occupés par:			Pourcentage des logements occupés par:		
Nombre de pièces dans le logement	2 gospodarstwa 2 ménages	3 i więcej gospodarstw 3 ménages et plus	2 gospodarstwa 2 ménages	3 i więcej gospodarstw 3 ménages et plus	2 gospodarstwa 2 ménages	3 i więcej gospodarstw 3 ménages et plus
	1	2	3	4	5	6—9
1	4,9	0,8	7,0	1,2	1,7	10 i więcej 10 et plus
2	5,6	0,7	8,0	1,7	2,6	
3	7,4	1,1	11,3	2,6	4,2	
4	10,2	2,3	14,2	4,2	6,6	
5	12,3	3,7	17,2	6,6	11,0	
6—9	11,3	5,4	19,2	11,0	18,8	
10 i więcej 10 et plus	9,2	9,6	14,3	18,8		

Jak widać z tej tabliczki, w miarę zwiększania się liczby izb zwiększa się częstość występowania kilku gospodarstw w mieszkaniu, dochodząc dla największych mieszkań (5-pokojowych i większych) w miastach ponad 20 tys. mieszkańców niemal do trzeciej części ogółu mieszkań. Jest rzeczą prawdopodobną, że częściowo odbyły się tu specjalne warunki wojenne, które w kilka miesięcy po zawarciu pokoju pozostawiały jeszcze wyraźne ślady: rekwizycje mieszkaniowe dla wojskowych, stosowane szczególnie w stosunku do większych mieszkań, względnie specjalnie celem uniknięcia ich zawierane podnajmy. W każdym razie w większych mieszkaniach odsetek mieszkań, zajmowanych więcej niż przez jedno gospodarstwo, musi być poważny. Bardzo znaczny jest on jednak i w najmniejszych mieszkaniach. W jednoizbowych stanowią one w większych miastach przeszło 8%, w dwuizbowych (pokój z kuchnią)—10%, w trzyizbowych (t. j. dwupokojowych)—14%; niższy jest w małych miastach, stanowiąc w pierwszym dwóch grupach po 6%, w trzeciej zaś—9%. Skupiając się więc w ogromnej większości w małych mieszkaniach, mieszka przytem ludność w dużej części po kilka gospodarstw w jednym mieszkaniu. Postaramy się ustalić odsetek ludności mieszkającej w ten sposób. Zakładając, że w każdej grupie wielkości liczba ludności w mieszkaniach, zajmowanych więcej niż przez jedno gospodarstwo, jest proporcjonalna do liczby tych mieszkań, otrzymujemy następujące rezultaty:

Tabl. 19. Szacunek odsetka ludności miejskiej w mieszkaniach z kilku gospodarstwami
Le pourcentage de la population urbaine dans les logements occupés par plusieurs ménages

Liczba izb w mieszkaniu	Mniejsze miasta — Petites villes			Większe miasta — Grandes villes		
	Odsetek ludności w mieszkaniach z 2 i więcej tej grupy	Odsetek mieszkań w mieszkaniach z 2 i więcej gospodarstwami	Odsetek ludności w mieszkaniach z 2 i więcej tej grupy	Odsetek mieszkań w mieszkaniach z 2 i więcej gospodarstwami	Odsetek ludności w mieszkaniach z 2 i więcej tej grupy	Odsetek mieszkań w mieszkaniach z 2 i więcej gospodarstwami
Nombre de pièces dans le logement	Pourcentage de la population dans les logements occupés par 2 ménages et plus	Pourcentage de la population dans les logements occupés par 2 ménages et plus	Pourcentage de la population dans les logements occupés par 2 ménages et plus	Pourcentage de la population dans les logements occupés par 2 ménages et plus	Pourcentage de la population dans les logements occupés par 2 ménages et plus	Pourcentage de la population dans les logements occupés par 2 ménages et plus
1	29,8	5,7	1,70	29,9	8,2	2,45
2	33,6	6,3	2,12	28,2	9,7	2,74
3	18,0	8,5	1,53	19,5	13,9	2,71
4—5	14,0	13,6	1,90	16,9	20,2	3,41
6 i więcej et plus	4,6	16,9	0,78	5,5	30,1	1,66
Ogółem—Total	.	.	8,03	.	.	12,97

1 Jeśli odrzucić dane dla województw wschodnich i białostockiego, ulegają pewnym zmianom także sumy ogólnopolskie. Odsetki mieszkań, zajmowanych przez 2, 3 i więcej gospodarstw, stanowiące dla ogółu mieszkańców większych miast odpowiednio 9,7 i 2,5%, zmniejszają się wówczas do 9,3 i 2,4%; większa zmiana zachodzi w sumach dla miast poniżej 20 tys. mieszkańców: zamiast 6,5 i 1,2%, otrzymujemy odpowiednio 5,3 i 0,8%.

Z obliczenia tego wynikałoby więc, że w mieszkaniach zajmowanych przez kilka gospodarstw mieszka w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców 8% ludności, w miastach powyżej 20 tys.—13%. Założenie jednak, przy którym obliczenia dokonano, z pewnością nie jest zupełnie słuszne i to błąd powstaje w tym kierunku, że w mieszkaniach z kilku gospodarstwami niewątpliwie jest przeciętnie więcej osób niż w mieszkaniach tej samej wielkości, zajmowanych przez jedno tylko gospodarstwo, odsetek ludności jest więc w każdej grupie wyższy niżby to wynikało z tabliczki. Możemy zatem stwierdzić, że w tych warunkach żyje w mniejszych miastach niemniej niż 10% ludności, w większych zaś—ponad 15%.

Następnie uwzględnić należy typy gospodarstw wspólne mieszkających. Nie jest oczywiście rzeczą obojętną, czy są to wyłącznie osoby samotne, czy też jest wśród nich jedno lub—wypadek najgorszy—kilka gospodarstw rodzinnych (wieloosobowych). Kwestię tę opracowano w publikacjach spisowych dla większych miast (tabl. III), w przeglądach terytorjalnych poświęconą jest jej tabl. 6, w której dla uzyskania większej przejrzystości zredukowano liczbę rozpatrywanych kombinacji ilości i typów gospodarstw. W poniższej tabliczce ujmijemy kwestię w formie najbardziej ogólnej, rozpatrując trzy możliwości, stanowiące zdaniem naszym trzy stopnie anormalności warunków mieszkaniowych przy skupianiu się kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu: 1) kilka gospodarstw osób samotnych, 2) jedno gospodarstwo rodzinne z gospodarstwami osób samotnych, 3) dwa i więcej gospodarstw rodzinnych z gospodarstwami osób samotnych lub bez nich; tabliczka dotyczy ogółu miast powyżej 20 tys. mieszkańców.

Tabl. 20. Częstość mieszkań z kilku gospodarstwami w miastach według rodzaju gospodarstw
Pourcentage des logements occupés par plusieurs ménages dans les villes, d'après l'espèce de ménages

Liczba izb w mieszkaniu Nombre de pièces dans le logement	Odsetek mieszkań zajętych przez		
	Pourcentage des logements occupés par:		
	kilka gospodarstw osób samotnych	jedno gospodarstwo rodzinne i gospodarstwa osób samotnych	2 lub więcej gospodarstw rodzinnych z osobami samotnymi lub bez nich
	plusieurs ménages de personnes solitaires	un ménage de famille et par plusieurs ménages ou plus de personnes solitaires	deux ou plusieurs ménages ou plus de personnes solitaires
Ogółem—Total	1,1	5,1	6,0
1	1,5	3,8	2,9
2	0,8	4,1	4,8
3	0,8	4,9	8,2

Skupianie się w jednym mieszkaniu po kilka gospodarstw osób samotnych jest wypadkiem najrzadziej występującym, poza mieszkaniem jednoizbowym nie dosięgającym dziesiątej części mieszkań z kilku gospodarstwami. Znacznie częściej występują pojedyncze gospodarstwa rodzinne mieszczące się wspólnie z jednym lub kilku gospodarstwami osób samotnych. Nieco rzadziej w mieszkaniach jednoizbowych, częściej natomiast w pozostałych (zwłaszcza trzyizbowych, t. zn. dwupokojowych) mieszka wspólnie kilka gospodarstw rodzinnych. Tu mamy dobitny wyraz nędzy mieszkaniowej.

Przechodźmy teraz do omówienia różnic między poszczególnymi częściami Państwa. Przypomnieć tu jednak trzeba, że analizując podział mieszkań według wielkości, zakwestionowaliśmy jako budzące poważne wątpliwości dane dla miast województw wschodnich (wraz z częścią białostockiego), wskazując jako na jeden z dowodów na niezwykłe wysokie odsetki mieszkań zajmowanych przez kilka gospodarstw. Ponieważ wydaje się, że powodem tego były po części wypadki łączenia w materiały spisowym kilku mieszkań w jedno, rezygnujemy z rozpatrywania podziału mieszkań według liczby gospodarstw dla miast województw wschodnich i omówimy tylko pozostałe dzielnice¹.

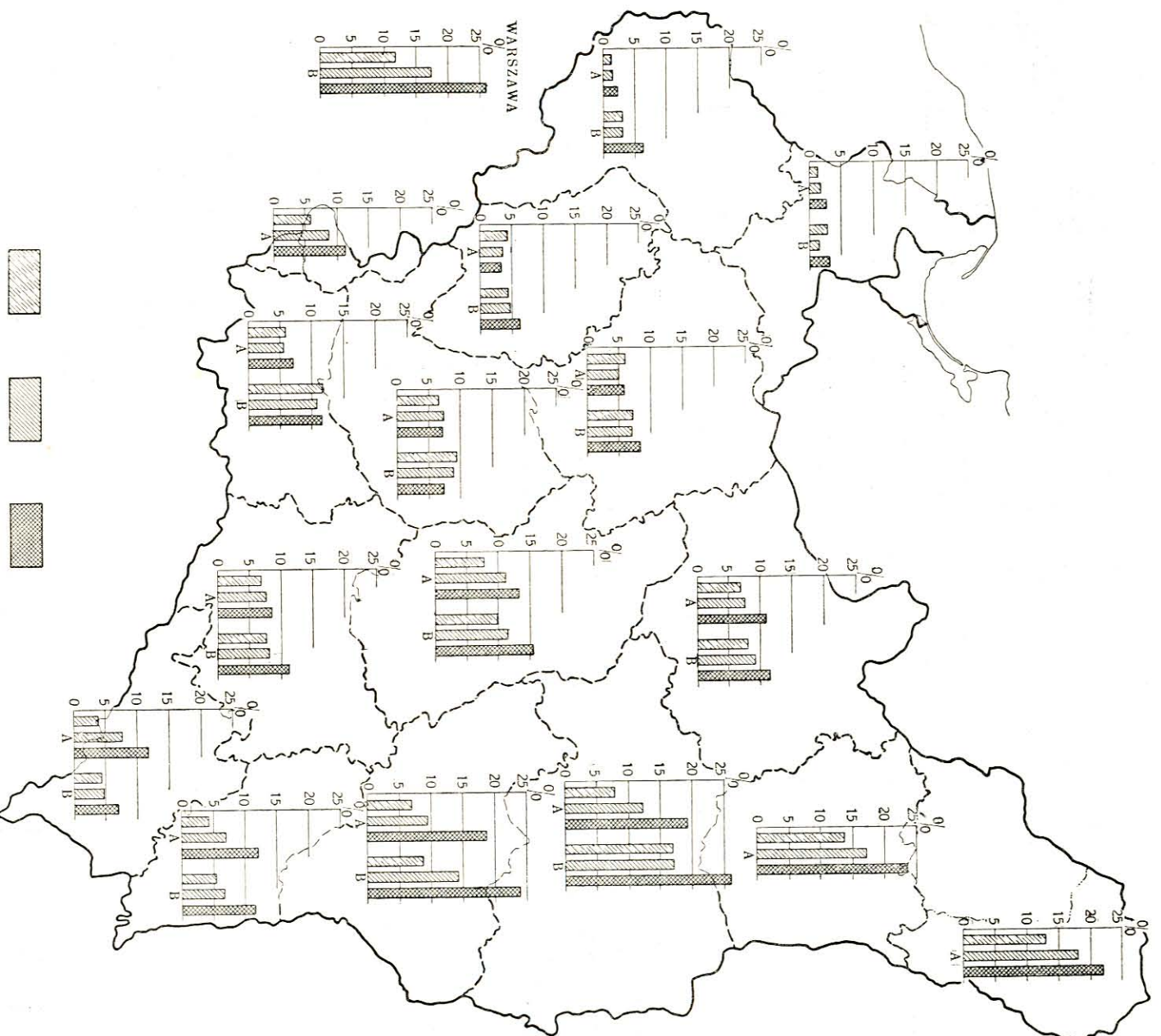
Województwa zachodnie, odpowiednio do lepszych wogóle warunków mieszkaniowych w stosunku do pozostałych dzielnic, wyróżniają się niskimi odsetkami mieszkań zajętych przez kilka gospodarstw. Dla mniejszych miast wynoszą one 2,5% w woj. poznańskim, a 3,3% w pomorskim, dla większych zaś odpowiednio 7,1% i 4,7%. W grupie mniejszych miast więc szczególnie niski jest odsetek w woj. poznańskim, w grupie większych natomiast wyższy w niem jest nieco niż w pomorskim; powoduje to miasto Poznań, po wyeliminowaniu którego większe miasta woj. poznańskiego wykazują odsetek mieszkańców z kilku gospodarstwami w wysokości 4,0%, a więc niższy niż woj. pomorskie. Dla małych miasek odsetki te są bardzo niskie, zwłaszcza w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców: dla jednoizbowych wynoszą 1,3—1,5%, dla dwuizbowych 1,6—1,9%, dla trzyizbowych 2,3—2,7%; więcej jest

małych mieszkań zajmowanych przez kilka gospodarstw w większych miastach (zwłaszcza odbija się tu wpływ Poznania): 2,8—3,0% w jednoizbowych mieszkaniach, 1,5—3,0% w dwuizbowych (wyjątkowo niski odsetek w woj. pomorskim, niższy niż dla mniejszych miast i niż dla mieszkań jednoizbowych), 3,2—6,2% w trzyizbowych. Poszczególne powiaty i miasta nie tworzą żadnych wyróżniających się od innych części skupień; wśród mniejszych miast podkreślić tylko trzeba stosunkowo wysoki odsetek większych, jak już mówiliśmy, odcina się Poznań—9,9%. Co do typów gospodarstw, występujących przy mieszkaniu wspólnem, w województwach zachodnich mniejszy jest przeważnie niż gdzieindziej udział takich skupień, przy których występuje po kilka gospodarstw rodzinnych w jednym mieszkaniu.

Wyres 9.

Małe mieszkania w miastach zamieszkane przez dwa i więcej gospodarstw

Les petits logements dans les villes, occupés par deux ménages et davantage

A — miasta poniżej 20 000 mieszkańców
B — „ „ powyżej „ „
A — villes au-dessous de 20 000 habitants
B — „ „ au-dessus „ „ „

1-izbowe 1 pièce
2-izbowe 2 pièces
3-izbowe 3 pièces

Śląsk Cieszyński, którego miasta dawały obraz warunków mieszkaniowych pod względem wielkości mieszkalną się od nich bardzo znacznie—mieszkań z kilku gospodarstwami jest dość dużo. Przeciętny ich odsetek wynosi 11,9‰ w mieszkaniach jednoizbowych 5,9‰ w dwuizbowych 8,8‰ w trzyizbowych 11,3‰. Są to liczby takie jak w województwach centralnych i południowych z najgorszymi warunkami mieszkaniowymi. Oba powiaty Śląska Cieszyńskiego wykazują przytem liczby bardzo bliskie sobie.

W województwach centralnych (poza białostockiem) częstością występowania mieszkań z kilku gospodarstwami wyróżnia się woj. lubelskie, stosunkową ich rzadkością—łódzkie, pośrednie zaś miejsca zajmują warszawskie i kieleckie. Odsetki takich mieszkań wynoszą mianowicie w woj. lubelskiem 10,5‰ w mniejszych miastach, a 13,4‰ w większych, w łódzkim odpowiednio 4,1‰ i 5,6‰, w obu zaś pośrednie miejsce zajmujących: warszawskiem 5,9‰ i 8,5‰, a kieleckiem 7,3‰ i 9,5‰. Nie uwzględniona przytem pozostaje Warszawa z niezmiernie wysokim odsetkiem mieszkań zajętych przez kilka gospodarstw—20,1‰; natomiast Łódź niewiele odbiega swym odsetkiem od innych większych miast tego województwa—podczas gdy w nich odsetek wynosi przeciętnie 4,9‰ w Łodzi stanowi on 5,8‰.

Te różnice między poszczególnymi województwami centralnymi powtarzają się też w liczbach dla małych mieszkań i to we wszystkich ich grupach. Tak więc w mniejszych miastach odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami wynosi: wśród mieszkań 1—izbowych 7,7‰ w woj. lubelskiem, 4,4‰ w łódzkim, a 6,0 względnie 6,7‰ w warszawskiem i kieleckiem; wśród 2—izbowych 11,2‰ w lubelskiem, 3,5‰ w łódzkim, a 5,0 względnie 7,5‰ w pozostałych dwóch; wreszcie wśród 3—izbowych odsetki te stanowią 13,3‰ w lubelskiem, 3,3‰ w łódzkim, a 5,8‰ względnie 7,2‰ w warszawskiem i kieleckiem. Wydaje się, że ten porządek województw nie jest bez związku ze zniszczeniami wojennymi, którym województwo łódzkie uległo w najmniejszym stopniu, lubelskie zaś w największym; pozabawiając część rodzin mieszkanią, stanowiły zniszczenia czynnik sprzyjający skupianiu się po kilka gospodarstw w jednym mieszkaniu. Wyróżniające się wysokimi odsetkami mieszkań zajmowanych przez kilka gospodarstw pow. Włodawa (20,0‰) i Sochaczew (12,4‰) należą do najbliższej zniszczonej podczas wojny; ten czynnik też tłumaczyłby wysoki poziom tych odsetków we wschodniej tylko części woj. kieleckiego, zwłaszcza zaś w pow. Kozienice, Hża i Radom (10—15%). Jest to jednak tylko jeden z czynników, współdziałający z innymi; tak np. posiadający dużo mieszkań z kilku gospodarstwami pow. Będzin (13,9‰) nie uległ zniszczeniu podczas wojny i tu wynika to niewątpliwie z warunków życia robotniczego w tym wybitnie przemysłowym okręgu.

Również w większych miastach zaznaczają się te same różnice między województwami, choć niekiedy mniej wyraźnie. W każdym razie we wszystkich grupach małych mieszkań województwo łódzkie ma najmniej mieszkań z

kilku gospodarstwami (4,3‰ jednoizbowych, 4,8‰ dwuizbowych, 6,1‰ trzyizbowych), lubelskie zaś—najwięcej (odpowiednio 9,7‰, 11,4‰ i 15,4‰). Typowe przemysłowe ośrodki woj. łódzkiego (Pabjanice, Żgierz, Tomaszów Rawski) mają niewiele mieszkań zajmowanych przez kilka gospodarstw, zwłaszcza małych (jednoizbowych 2,6—3,6‰), nie więcej niż województwa zachodnie; bardzo dużo natomiast poza wszystkimi miastami woj. lubelskiego także Radom i Kielce oraz Żyrardów; ten ostatni ma jednoizbowych mieszkań z kilku gospodarstwami 10,2‰.

Miasta województw południowych wykazują częstość występowania mieszkań z kilku gospodarstwami zbliżoną do centralnych, bez wyraźniejszych przytem różnic między poszczególnymi województwami: w małych miastach odsetek waha się dla czterech województw od 6,7 do 7,9‰; w szerszych granicach zmienia się w większych miastach (6,8—12,5‰), wynika to jednak tylko z wpływu danych dla dwóch dużych miast, Krakowa i Lwowa, po wyceliminowaniu których odpowiednie województwa nie różnią się znacznie od dwóch pozostałych: odsetek dla większych miast woj. krakowskiego okazuje się wówczas równy 6,8‰, lwowskiego—5,7‰, stanisławowskiego zaś i tarnopolskiego—odpowiednio 6,8 i 8,8‰.

O ile przeciętne dla mniejszych miast wszystkich czterech województw południowych niewiele się od siebie odchylały, o tyle w poszczególnych powiatach częstość występowania mieszkań z kilku gospodarstwami jest bardzo różna, przyczem w tej dziedzinie wahańa nie wykazują zupełnie zbieżności z intensywnością zniszczeń wojennych. W woj. krakowskiem wysokim odsetkiem odznaczają się bardziej uprzemysłowione powiaty na zachodzie: Biała—13,8‰ Oświęcim—9,4‰ Chrzanów—9,1‰; również mniejsze miasta okręgu natowego—powiatu Drohobycz—mają wysoki odsetek mieszkań zajmowanych przez kilka gospodarstw—17,0‰; potem zaś wysokimi odsetkami wyróżniają się powiaty Nisko—17,4‰, Sokal—16,7‰, Kosów—14,9‰, Turka—13,9‰, Trembowla—12,5‰. Małe mieszkania mają w woj. krakowskiem i lwowskiem we wszystkich grupach (1-, 2- i 3-izbowych) jednakową ilość zajętych przez kilka gospodarstw, zbliżoną do typu województw centralnych—6 do 8‰; natomiast w stanisławowskiem i tarnopolskiem odsetki są bardzo niskie dla mieszkań jednoizbowych (około 4‰), zato dalej szybko się podnoszą: dla dwuizbowych do 7—8‰, dla 3-izbowych do 12‰.

W większych miastach województw południowych stosunki pod tym względem nie różnią się wiele (poza Krakowem i Lwowem) od mniejszych miast. Odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami nie jest naogół wyższy niż w mniejszych miastach; w szczególności w małych mieszkaniach waha się od 4 do 7‰ tylko w Tarnopolu, podnosząc się gwałtownie, dochodzi już dla mieszkań trzyizbowych do 11,7‰.

Specjalnie rozpatrzmy stosunki w pięciu największych miastach obszaru spisowego. Przedstawia je tabliczka następująca:

Tabl. 21. Mieszkania z kilku gospodarstwami w głównych miastach Polski
Les logements composés de plusieurs ménages dans les villes principales de Pologne

Miasta	Ogół mieszkań Total des logements						Mieszkania 1-izbowe Logements à 1 pièce						Mieszkania 2-izbowe Logements à 2 pièces						Mieszkania 3-izbowe Logements à 3 pièces						Villes																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
	Odsetek mieszkań z kilku gospodar- stwami		W tem — Dział		Odsetek mieszkań z kilku gospodar- stwami		W tem — Dział		Odsetek mieszkań z kilku gospodar- stwami		W tem — Dział		Odsetek mieszkań z kilku gospodar- stwami		W tem — Dział		Odsetek mieszkań z kilku gospodar- stwami		W tem — Dział																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
	bez jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	bez jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	bez jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	bez jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	bez jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z jednym gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym	z dwoma i więcej gospo- darstw- rodzin- nym																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
Warszawa .	20,1	1,6	8,3	10,2	11,9	2,1	5,8	4,0	17,5	1,2	7,6	8,7	26,2	1,2	8,4	16,6	Warszawa																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	

Charakteryzujący się naogół najlepszymi warunkami mieszkaniowymi Poznań ma poza Łodzią najmniej mieszkańców, zajmowanych przez kilka gospodarstw—przebiegnięto nieco mniej niż 10%, w mieszkaniach małych zaś: 4—5% w 1- i 2-izbowych, 9% w 3-izbowych. W najmniejszych mieszkaniach przytem znaczną część tego odsetka stanowią mieszkania z samymi tylko osobami samotnymi, wypadki zaś skupień po kilka gospodarstw rodzinnych w jednym mieszkaniu są w Poznaniu z całej tej grupy miast najrzadsze.

Wykres 10.

*Male mieszkania zamieszkane przez 2 i więcej gospodarstw
w głównych miastach obszaru spiszowego*

*Les petits logements occupés par 2 ménages et davantage dans les villes
principales du territoire recense*

Godną zastanowienia rzeczą jest niezwykle niski odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami w Łodzi. Jest on znacznie niższy, niż we wszystkich innych dużych miastach Polski, nawet niż w Poznaniu, gdzie mieszkań takich jest, jak widzieliśmy—10%, w Łodzi natomiast odsetek nie dosięga nawet 6%, tymczasem Łódź, pod względem układu mieszkań według wielkości stoi bez porównania niżej od Poznania. Czynnikiem, który wpłynął na to w pewnej mierze, jest ta okoliczność, że Łódź jest w grupie dużych miast jedynym nie posiadającym wyższych uczelni, które skupiają zazwyczaj młodzież przyjeżdżającą z innych miast i mieszkającą przy rodzinach, co zwiększa liczbę mieszkań, zajmowanych przez więcej niż jedno gospodarstwo. Również jako ośrodek administracyjny Łódź wobec sąsiedztwa Warszawy ma mniejsze znaczenie od innych dużych miast. Czynników tych jednak nie można w żadnym razie uznać za tłumaczące całkowicie niski odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami w Łodzi. Przypuszczać można, że wyższy niż w innych dużych miastach udział najmniejszych mieszkań—jednoizbowych, wytwarzając już sam przez się złe warunki mieszkaniowe, był jednak z drugiej strony czynnikiem, który sprzyjał występowaniu w bardziej ograniczonej liczbie mieszkań z kilku gospodarstwami, gdyż umożliwił powstawanie tym samym kosztem większej ilości mieszkań, obniżył przeciętny koszt mieszkania jako takiego (bez względu na wielkość) i być może, iż wykształcił dzięki temu w pewnej mierze przyzwyczajenia ludności.

Więcej od Poznania mieszkań zajmowanych przez kilka gospodarstw mają Łwów i Kraków. W liczbach dla ogółu mieszkań różnice są nieco zatarte (Poznań—10%, Łwów—12%, Kraków—14%), gdyż Poznań ma znacznie wyższy odsetek większych mieszkań, w których współżycie kilku gospodarstw zdarza się częściej, natomiast z całą jasnością występuje różnica w małych mieszkaniach: w jedno- i dwuizbowych odsetek Poznania wynosi 4—5%, Łwowa natomiast 9—10%, a Krakowa nawet 13%; w trzyizbowych—Poznań 9%, Kraków i Łwów—13%. W szczególności wyższe są znacznie dla Łwowa i Krakowa odsetki małych mieszkań, w których zamieszkują wspólnie gospodarstwa rodzinne.

Miastem górującym nad wszystkimi innymi liczebnością mieszkań zamieszkanych przez kilka gospodarstw, prawdziwym „miastem sublokatorów” jest Warszawa. Przeciętny dla ogółu mieszkań odsetek stanowi 20,1%; w największych mieszkaniach niemal połowa liczy więcej niż jedno gospodarstwo (z czego znów połowa przypada na mieszkania z dwoma i więcej gospodarstwami rodzinnymi); w 3- i 4-pokojowych około trzeciej części jest podnajmowanych (wzgl. w inny sposób skupiających kilka gospodarstw); wreszcie, co najważniejsze, wypadki te są bardzo częste i wśród najmniejszych mieszkań. Dla jednoizbowych mieszkań odsetek warszawski—11,9% ustępuje odsetkowi dla jednego z dużych miast—Kraków (13,2%); natomiast dla dwuizbowych—17,5% jest już wyższy niż gdziekolwiek, a jeszcze bardziej oddala się od danych z innych miast dla trzyizbowych—26,2%. Wyjątkowo duży jest w Warszawie odsetek skupień najnormalniejszych—obejmujących po dwa i więcej gospodarstw rodzinnych w jednym mieszkaniu; już w jednoizbowych mieszkaniach stanowi on 4%, w dwuizbowych—9%, w trzyizbowych zaś dochodzi do 17%.

Należy przypomnieć, że dane te odnoszą się do daty dość już oddalonej—roku 1921. O ile dane o podziale mieszkań według wielkości przy słabym ruchu budowlanym nie mogły wiele stracić na aktualności, o tyle zmiany wywołane nierównomiernością przyrostu ludności z jednej strony, a mieszkań z drugiej, mogły być bardzo znaczne. W ciągu ośmiu lat od spisu według przybliżonych szacunków ludność (na 1. I 1929 r.) Poznań wzrosła o 46%, Łódź o 32%, Warszawy o 16%, Kraków o 12% i Łwów o 10%; jeszcze większy był przyrost liczby gospodarstw wobec zmian w podziale według wieku i znacznego zwiększenia się udziału ludności w wieku 20—29 lat—z 16,7% do 20,1% dla ogółu ludności Polski. Słabo rozwijający się ruch budowlany rosnących w takim tempie potrzeb nie mógł pokryć; niewątpliwie zatem od czasu spisu nastąpiło pogorszenie—w jakim stopniu, okaże dopiero następny spis.

Porównania statystyk różnych krajów w zakresie częstości wypadków współżycia kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu są mniej pewne niż jakiegokolwiek inne porównania w statystyce mieszkaniowej. Pojęcie gospodarstwa nie jest identyczne w różnych krajach; poza kwestią definicji zasadniczej różnice w ujęciu wynikać mogą z odmiennych zwyczajów, innego sensu terminologii, zawsze prawie niezbyt ścisłej. Porównanie nasze ograniczamy do dwóch tylko krajów, Niemiec i Anglii, a i te wyniki przyjmować musimy z rezerwą.

Pojęcie gospodarstwa w Niemczech nie jest identyczne z polskim ujęciem tej jednostki (p. wyż. str. 5). Różnicę stanowią zwłaszcza podnajemcy i osoby mieszkające kątem nie stojący się u właściciela mieszkania i nie prowadzący własnej kuchni, lecz stojący się poza domem; w Polsce traktowani oni byli jako stanowiący odrębne gospodarstwa (przeważnie gospodarstwa osób samotnych), w Niemczech zaś byli wliczani do gospodarstwa właściciela mieszkania. Poza tem w statystyce niemieckiej wyodrębniano wszelkie wypadki, gdy mieszkanie zajmuje jedna tylko rodzina, prowadząca gospodarstwo, ale z osobami obcymi bez własnego gospodarstwa: włączano tu wypadki wyżej omówione, ale także i takie, gdy i w Polsce liczone było jedno tylko gospodarstwo—podnajemcy stojący się u właściciela mieszkania i t. p. Liczba więc dla Niemiec porównalna z polską liczbą mieszkań, zajmowanych przez kilka gospodarstw, jest większa od liczby mieszkań z kilku gospodarstwami, ale mniejsza od liczby mieszkań z wszelkiego rodzaju osobami obcymi mieszkającymi przy rodzinie; podany w tabliczce obię granice; sądźmy, że właściwa liczba byłaby bliższą raczej granicy dolnej.

W Anglii pojęcie gospodarstwa nie różniło się znacznie od przyjętego przy spisie polskim, gdyż podnajemca nie stoluający się z rodziną traktowany był jako stanowiący odrębną rodzinę. Jak już jednak mówiliśmy przy porównaniu udziału mieszkań według wielkości, różnice uwidoczniły się w pojęciu mieszkania—stąd prawdopodobnie

wynika niezwykle wysoka liczba wypadków zajmowania większych mieszkań przez kilka gospodarstw w Londynie.

Z temi zastrzeżeniami zestawiamy w podanej niżej tabliczce zasadnicze dane — dla ogółu mieszkańców i dla miast małych.

Tabl. 22. Częstość mieszkań z kilku gospodarstwami w miastach w Polsce oraz w Niemczech i Anglii

Pourcentage des logements occupés par plusieurs ménages dans les villes de Pologne, d'Allemagne et d'Angleterre

Kraje Grupy miast	Odsetek mieszkań zajętych przez więcej niż jedno gospodarstwo wśród mieszkań <i>Pourcentage des logements occupés par plus d'un ménage parmi les logements</i>			Pays Groupes de villes
	ogółem <i>total</i>	1—izbo- wych a mi- małe <i>pieces</i>	2—izbo- wych a 2 <i>pieces</i>	3—izbo- wych a 3 <i>pieces</i>
Polska (bez woj. zachodn.): Miasta poniżej 20 tys. mieszk. Miasta powyżej 20 tys. mieszk. Warszawa . . .	8,9 12,9 20,1	6,2 8,4 11,9	7,3 10,6 17,5	10,8 15,8 26,2
Woj. zachodnie: Miasta poniżej 20 tys. mieszk. Miasta powyżej 20 tys. mieszk. Poznań . . .	2,7 6,6 9,9	1,3 3,0 4,3	1,7 2,7 4,7	2,4 5,4 8,9
Niemcy (1927): ^a Gminy od 5 do 20 tys. mieszk. Gminy powyżej 20 tys. mieszk. Berlin . . .	3,9(11,9) 10,9(3,4) 7,1(19,2)	1,4(4,4) 2,6(7,8) 10,9(4,7)	2,6(7,8) 5,3(14,7) 6,8(21,8)	2,6(7,8) 5,3(14,7) 6,8(21,8)
Anglia (1921): Mniejsze miasta (urban districts) Większe miasta (county boroughs) przez Londyn	7,7 8,7 39,4	1,3 1,9 2,2	1,3 1,9 2,2	1,3 1,9 2,2

^a Liczby w nawiasach oznaczają odsetek mieszkań z kilku gospodarstwami lub z podnajemcami i rodzinami, choćby nie prowadzili oddzielnego gospodarstwa.

^a Les chiffres entre parenthèses désignent le pourcentage des logements occupés par plusieurs ménages ou bien par les sous-locataires et leurs familles, même s'ils ne forment pas des ménages à part.

Odsetek ogólny mieszkań zajmowanych przez kilka gospodarstw w województwach zachodnich jest w 1921 r. niski, niższy niż w Niemczech — zarówno dla mniejszych jak i dla większych miast nie dosięga nawet liczby niemieckiej wypadków współżycia kilku gospodarstw, a tembardziej liczby wypadków współżycia osób z kilku rodzin; wyższe od liczby niemieckich są odsетки w Anglii, wynika to jednak prawdopodobnie z odmiennego pojęcia mieszkania — traktowania każdej części „domu rodzinnego” jako części mieszkania właściciela domu. Natomiast miasta polskie poza województwami zachodnimi mają odsетки mieszkań z kilku gospodarstwami wysokie, przewyższające odsетки niemieckie i angielskie; gdy w większych miastach województw zachodnich odsetek ten stanowi 6,6%. Niemiec — 7,1% (z poprawką w górę), Anglii — 8,7% (z poprawką w dół), w większych miastach Polski poza województwami zachodnimi wynosi aż 12,9%.

Istotniejsze różnice uwidaczniają się w liczbie małych mieszkań z kilku gospodarstwami; gorsze warunki mieszkaniowe Polski znajdują wyraz w tem przedewszystkiem, że gdy w pomysłniejszych warunkach współżycie kilku gospodarstw zdarza się częściej tylko w dużych miastach, w Polsce wypadki te obejmują mieszkania najmniejszej. W Anglii we wszystkich grupach miast mieszkania nie przekraczające trzech izb zaledwie w 1—2% są zajmowane równocześnie przez więcej niż jedno gospodarstwo. Mieszkania jednoizbowe także i w Niemczech są w 1% tylko zamieszkane przez kilka gospodarstw, w Polsce odsetek dla województw zachodnich jest niewiele wyższy, dla reszty Państwa natomiast wnosi 6% dla mniejszych miast, a 8% dla większych, dla Warszawy zaś nawet 12%. Mieszkania dwu- i trzyizbowe mają w województwach za-

chodnich zbliżone ilości wypadków współżycia kilku gospodarstw jak w Niemczech, w miastach pozostałej części kraju wypadki te zachodzą kilka razy częściej.

Podczas gdy więc w miastach województw zachodnich w czasie spisu 1921 r. nie było więcej niż w Niemczech mieszkań z kilku gospodarstwami i nie zachodziły naogół częściowej wypadki w małych mieszkaniach, w miastach innych dzielnic Polski brak mieszkań już wówczas powodował bardzo częste gromadzenie się po kilka gospodarstw w jednym mieszkaniu, przyczem dominującej roli mieszkań małych w nieporównanie większym odsietku zamieszkkiwane były przez kilka gospodarstw mieszkania najmniejsze.

3. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA MIESZKAŃ (Liczba osób na izbę)

Przebiegająca liczba osób na izbę jest stosowana powszechnie jako liczba ujmująca syntetycznie całokształt stosunków mieszkaniowych na danym obszarze. Wynika to, jak już mówiliśmy, analizując stosunki mieszkaniowe na wsi, stąd, że wszystkie zasadnicze kwestje — liczba mieszkań w stosunku do ludności, wielkość ich, częstość współżycia kilku gospodarstw w jednym mieszkaniu — odbijają się na tej przeciętnej. Nie należy jednak, specjalnie w zastosoowaniu do stosunków miejskich, przeceniać wartości tej liczby jako wyrazu warunków mieszkaniowych. Mieszkanie tej samej wielkości, przy tej samej liczbie zamieszkujących je osób, może reprezentować nader różne warunki w zależności od dwóch czynników: od wieku tych osób i od składu ich pod względem liczby gospodarstw. Przy tej samej bowiem liczbie osób na izbę przeludnienie daje się tem silniej odczuwać, im więcej jest osób dorosłych i im bardziej występują one w kilku gospodarstwach: mieszkaniach zaspokajające dostatecznie potrzeby mieszkaniowe małżeństwa z dwojgiem dzieci, nie zaspokaja w tej samej mierze potrzeb dwóch małżeństw, wspólnie zajmujących mieszkanie; liczba zaś osób na izbę będzie w obu wypadkach ta sama. Niemiecka statystyka mieszkaniowa (spis mieszkań z 1927 r.) stara się zaradzić częściowo tej trudności, przeprowadzając obok podziału mieszkań według liczby osób na izbę także podział według liczby osób w przeliczeniu na osoby dorosłe (Vollpersonen), przypadającej na izbę. Zastrzeżenia te grają mniejszą rolę dla wsi, gdzie stosunki są bardziej jednolite, gospodarstwa mniej różniące się od siebie składem i liczbą osób. W miastach stosunki kształtują się często odmiennie; dzieci występują wogóle w mniejszym odsietku niż na wsi (w 1921 r. osób do 14 lat było w miastach 31,6%, na wsi 37,2%), gospodarstwa są przeciętnie mniejsze (na wsi przypada 5,03 osób na gospodarstwo, w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców — 4,33, powyżej 20 tys. — 3,91), t. zn. tej samej liczbie osób odpowiada przeciętnie większa liczba gospodarstw. Powojenny głód mieszkaniowy w miastach był często wynikiem nie tyle zmian stosunku liczby ludności do liczby mieszkań, ile raczej zmian w strukturze ludności pod względem wieku i liczby gospodarstw. Stąd więc dla miast omawiana wyżej kwestja stosunku liczby gospodarstw do liczby mieszkań jest szczególnie ważnym dopełnieniem kwestji zaludnienia mieszkań, mierzonego liczbą osób na izbę.

Dalsze zastrzeżenia, z jakimi interpretować należy wyniki statystyki mieszkaniowej dla miast, odnoszą się do społecznego składu ludności. Zróżniczkowanie ludności jest tu bez porównania dalej posunięte niż na wsi, różne grupy mają różne standardy życiowe, dane więc nabierają różnego znaczenia w zależności od struktury społecznej ludności miast. Niestety jednak, jak wyżej mówiliśmy, wpływ tego czynnika wobec braku danych ustalać nie możemy.

Z temi zastrzeżeniami przedstawiamy poniżej dane o gęstości zaludnienia mieszkań, przedewszystkiem dla ogółu miast Państwa, następnie zaś dla poszczególnych jego części.

Przeludnienie jest zjawiskiem występującem zasadniczo w małych mieszkaniach. Różnice w gęstości zaludnienia mieszkań różnej wielkości przedstawia następująca tabliczka.

Tabl. 23. Gęstość zaludnienia mieszkań różnej wielkości w miastach
La densité du peuplement des logements de différentes catégories de grandeur dans les villes

Miasta poniżej 20 tys. mieszkańców Villes au-dessous de 20 mille habitants				Miasta powyżej 20 tys. mieszkańców Villes au-dessus de 20 mille habitants					
Ośrodek mieszkań z liczbą osób na izbę Pourcentage des logements où le nombre des personnes par pièce était									
Liczba izb w mieszkaniu	Nombre de pièces dans le logement	do 2 jusqu'à 2				do 2 jusqu'à 2			
		2—3	3—4	więcej niż 4 plus de 4	2—3	3—4	więcej niż 4 plus de 4		
1	27,2	18,3	17,4	37,1	30,9	20,7	18,6	29,8	
2	48,9	29,5	15,6	6,0	52,6	29,7	13,5	4,2	
3	73,2	22,2	4,2	0,4	75,8	20,2	3,6	0,4	
4	87,8	11,4	0,8	0,3	90,0	9,3	0,7	0,3	
5	94,0	5,7	0,3		95,9	3,8	0,3		
6—9	więcej niż plus de	mniej niż moins de 3,3			więcej niż plus de	mniej niż moins de 2,2			
	96,7				97,8				

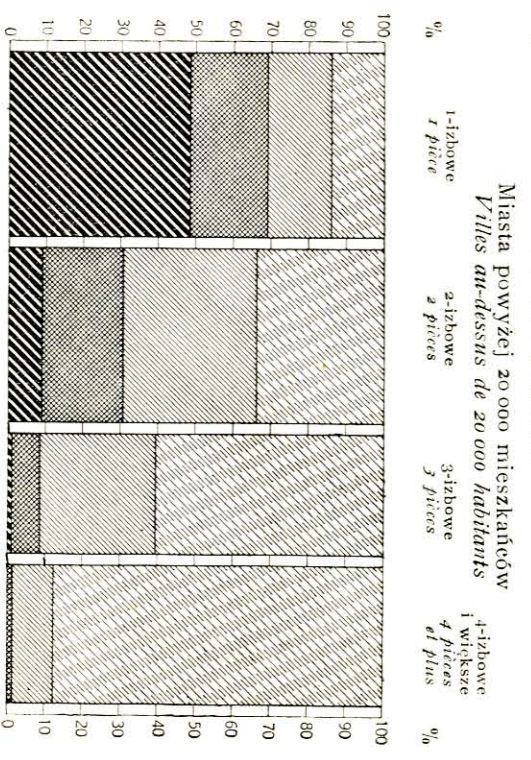
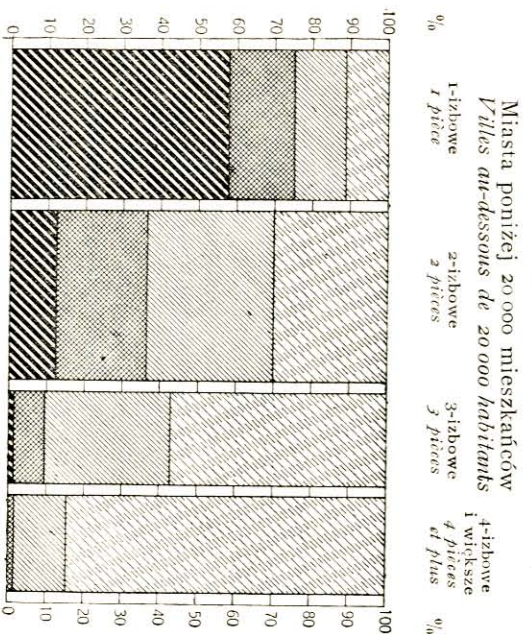
Różnice między miastami większymi (powyżej 20 tys. mieszkańców) i mniejszymi nie są duże, idą one pryncyplem we wszystkich grupach wielkości mieszkań w tym kierunku, że przeludnienie w większych miastach jest nieco słabsze niż w mniejszych. Jeśli przypomnieć, że przeciętna wielkość mieszkań jest w tych obu kategoriach miast prawie identyczna, a częstość występowania kilku gospodarstw w mieszkaniu większa w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców, to okaże się, że mniejsza gęstość zaludnienia mieszkań w tych miastach wynika tylko z przeciętnie mniejszych rozmiarów tych gospodarstw, a więc np. z częstszego występowania osób samotnych.

Tabl. 24. Podział ludności miejskiej według gęstości zaludnienia zajmowanych mieszkań
Répartition de la population urbaine d'après la densité du peuplement des logements occupés

Miasta poniżej 20 tys. mieszkańców Villes au-dessous de 20 mille habitants					Miasta powyżej 20 tys. mieszkańców Villes au-dessus de 20 mille habitants					Nombre de pièces dans le logement								
Liczba ludności w mieszkaniach, w których przypada — Nombre de la population dans les logements où il y a																		
do 2 jusqu'à 2		2—3		3—4		więcej niż 4 plus de 4		do 2 jusqu'à 2			2—3		3—4		więcej niż 4 plus de 4			
os ó b n a i z b y — p e r s o n n e s p a r p i è c e																		
1		92 806		114 096		144 424		481 254		140 593		171 468		205 096		489 428		1
2		281 325		315 257		226 383		115 166		321 473		336 317		206 786		85 719		2
3		285 373		166 858		43 255		5 321		396 016		203 632		50 524		6 704		3
4		206 231		54 419		5 892				304 486		64 993		7 286				4
5		108 229		14 266		ca. 1 107				176 955		15 735		ca. 1 448				5
6—9		ca. 110 291				ca. 3 656				ca. 175 537				ca. 2 728				6—9
10 i więcej		ca. 15 555				—				ca. 9 406				—				10 et plus
Razem		ca. 1 099 810		ca. 668 552		ca. 421 061		ca. 601 741		ca. 1 524 466		ca. 794 873		ca. 471 090		ca. 581 851		Total
%		39,4		23,9		15,1		21,6		45,2		23,6		14,0		17,2		%

Wykres 11.

Ludność w miastach według wielkości mieszkań i gęstości ich zaludnienia
La population dans les villes d'après la grandeur des logements et la densité de leur peuplement

Mieszkania jednoizbowe są zarówno w mniejszych, jak i większych miastach z reguły przeludnione; prawie w $\frac{3}{4}$ w pierwszych, przeszło w $\frac{2}{3}$ w drugich. Znaczna część przypada na mieszkania przeludnione w najwyższym stopniu—więcej niż cztery osoby w izbie; mieszkań takich jest 37% w małych miastach i 30% w większych.

Na granicy przeludnienia stoją mieszkania dwuizbowe; wśród nich jest nieprzeludnionych (w używaniu tu znaczeniu—do dwóch osób na izbę) prawie połowa w małych miastach i nieco ponad połowę w większych. Przeludnienie skrajne zdarza się tu już dość rzadko; natomiast gęstość zaludnienia ponad dwie, a do czterech osób na izbę zachodzi przeszło w 40% wypadków.

Przeludnienie staje się rzadsze dopiero w mieszkaniach trzyizbowych, obejmując wśród nich czwartą część ogółu mieszkań. Formy jaskrawe przybiera ono tu stosunkowo w niewielu wypadkach (4%), przeważnie dochodzi do trzech osób na izbę.

Mieszkania większe niż trzyizbowe (dwupokojowe) rzadko już są przeludnione w tym sensie, by na izbę przypadało więcej niż dwie osoby; dla mieszkań czteroizbowych odsetek takich wypadków wynosi 10—12% dla pięcioizbowych 4—6%, dla większych nie daje się dokładnie określić, w każdym razie nie przekracza 3%.

O częstości wypadków przeludnienia decyduje więc wysokość udziału mieszkań jedno- i dwuizbowych, w których przeważa ono wzgl. występuje przynajmniej w połowie wypadków. Niestety jednak, jak widzieliśmy, mieszkania te skupiają większość ludności: 69% w małych miastach, 58% w większych. Przeludnienie więc obejmować musi bardzo poważną część ogółu ludności. Celem określenia jej przeprowadzono podane niżej obliczenia¹.

¹ Por. uwagi w rozdziale o stosunkach mieszkaniowych na wsi (str. 20).

W mieszkaniach przeludnionych zamieszkuje więc w małych miastach 60% ludności, w większych miastach — 55^{1/2}%; w obu zatem kategoriach większość. W mieszkaniach przeludnionych w najwyższym stopniu, t.j. w takich, gdzie na izbę przypada 5 i więcej osób, skupia się 22% ludności miasteczek, a 17% ludności większych miast — część, która bynajmniej nie może być uznana za nieznaczną. Specjalnego charakteru nabrałyby te dane w kombinacji z zawodem właścicieli mieszkań. Ponieważ ludność robotnicza zamieszkuje w lwiej części mieszkania jedno- i dwuizbowe¹, wynika stąd, że z pewnością ponad 75% tej ludności mieszka w mieszkaniach przeludnionych, a niemniej niż 30% — skrajnie przeludnionych.

Tak przedstawiają się stosunki w przecięciu dla całego Państwa. Poszczególne dzielnice dają znaczne odchylenia od tego obrazu, przechodzący teraz do przedstawienia ich.

Omawiając różnice w gęstości zaludnienia mieszkań, zachodzące między poszczególnymi częściami Państwa w stosunkach wiejskich, zwracaliśmy uwagę, że ogólna przeciętna liczba osób na izbę zależy od dwóch czynników: udziału stosunkowego różnych kategorii wielkości mieszkań i przeciętnej liczby osób na izbę w każdej z tych kategorii; podkreślaliśmy przytem, że pierwszy czynnik ma znaczenie decydujące, t. j. że przeludnienie mieszkań wywołane jest zasadniczo dominującą rolą jedno- i dwuizbowych mieszkań, stosunkowo mniejsze zaś różnice zachodzą w liczbach gęstości zaludnienia dla poszczególnych kategorii. Inaczej jest w stosunkach wiejskich, różnice między częściami kraju pod względem gęstości zaludnienia danej kategorii wielkości (zwłaszcza małych mieszkań) są bardzo znaczne. Jeżeli np. weźmiemy do porównania znajdujące się w najlepszych warunkach woj. pomorskie i najgorzej usytuowane z centralnych — kieleckie, to liczby osób na izbę w mieszkaniach jednoizbowych wykazują następującą rozpiętość: na wsi 4,1 i 5,2 (t. j. 1:1,27), w mniejszych miastach 3,0 i 4,3 (t. j. 1:1,43), w większych miastach 1,9 i 4,0 (t. j. 1:2,11). Wynika to stąd, że na wsi gospodarstwo jest jednostką bardziej stałej wielkości, gospodarstwa małe występują rzadziej, sam

fakt więc zajmowania małych mieszkań pociąga dla zamieszkujących je gospodarstw konieczność życia w wysokiej gęstości zaludnienia. W miastach te małe gospodarstwa występują znacznie częściej; jeśli one przeważają w małych mieszkaniach, jak to się dzieje w wypadkach dobrych warunków mieszkaniowych, to przeciętna liczba osób na izbę nie jest w tych mieszkaniach specjalnie wysoka; jeśli zaś — jak następuje przy silniejszym głódzie mieszkaniowym — w tych małych mieszkaniach mieszkają w większej części normalne rodziny, wtedy gęstość ich zaludnienia gwałtownie się podnosi. Stąd źródło szczególnej dużej różnicy w liczbach osób na izbę dla kategorii małych mieszkań. Wykazywaliśmy dla wsi, że przeciętna gęstość zaludnienia mieszkań woj. poleskiego (wynosząca 4,3 osób na izbę), wyższa przeszło dwa razy niż pomorskiego, obniżyłaby się tylko do 3,3, gdyby przy istniejącym stosunku mieszkań różnej wielkości gęstości zaludnienia w każdej kategorii były takie jak w woj. pomorskiem, natomiast do 2,3, gdyby zmianie uległ w ten sposób podział mieszkań według wielkości; przeprowadzenie analogicznego obliczenia dla mniejszych miast woj. kieleckiego daje w rezultacie obniżenie z 2,8 osób na izbę do 2,0 przy zastąpieniu gęstości zaludnienia poszczególnych kategorii mieszkań liczbami dla Pomorza, a obniżenie do 1,8 przy zamianie rozkładu mieszkań według wielkości (gęstość zaludnienia w woj. pomorskiem wynosi 1,4); różnice więc między obu województwami w liczbach osób na izbę przypadających w poszczególnych kategoriach dają efekt, niewiele mniejszy niż różnice w podziale mieszkań według liczby izb. Praktycznie biorąc, oznacza to, że w miastach przechodzeniu do lepszych warunków mieszkaniowych towarzyszyć może utrzymywanie się znacniejszego odsetka małych mieszkań, odpowiadającego ilości małych gospodarstw.

Zasadnicze znaczenie ma kwestia gęstości zaludnienia dla małych mieszkań. Dane dla wszystkich kategorii wielkości przedstawiamy w krótkim zestawieniu w poniższej tabliczce, w której dla poszczególnych dzielnic podane są przeciętne wojewódzkie liczby osób na izbę w każdej kategorii mieszkań.

Tabl. 25. Gęstość zaludnienia mieszkań różnej wielkości w miastach poszczególnych grup województw
La densité du peuplement des logements de différentes catégories de grandeur dans les villes suivant les groupes de départements

Grupy	Miasta poniżej 20 tys. mieszkańców <i>Villes au-dessous de 20 mille habitants</i>						Miasta powyżej 20 tys. mieszkańców <i>Villes au-dessus de 20 mille habitants</i>						Groupes
	Liczba osób na izbę w mieszkaniach liczących izb — <i>Nombre de personnes par pièce dans les logements composés de . . . pièces</i>												
	1	2	3	4	5	6—9	1	2	3	4	5	6—9	
województw													de départements
Polska	3,9	2,3	1,7	1,4	1,2	0,9	3,7	2,3	1,7	1,3	1,1	1,0	Pologne
Zachodnie	3,0	2,0—2,1	1,5	1,2	1,0	0,8	1,9—2,7	1,6—1,9	1,4—1,5	1,1—1,2	1,0	0,8—0,9	De l'ouest
Śląsk Cieszyński .	3,1	2,1	1,5	1,2	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—	Silésie de Cieszyn
Południowe	3,9—4,2	2,4—2,5	1,8	1,4	1,2	0,9—1,0	3,3—3,6	2,2—2,3	1,6—1,8	1,3—1,4	1,1—1,2	0,9—1,0	Du sud
Centralne	3,9—4,3	2,3—2,6	1,7—1,9	1,4—1,6	1,2—1,3	1,0	3,4—4,0	2,1—3,0	1,6—1,8	1,3—1,5	1,1—1,3	0,9—1,1	Du centre
Wschodnie	4,5—4,6	2,5—2,6	1,8—1,9	1,5—1,7	1,3—1,5	1,1—1,3	3,8—3,9	2,3	1,8—1,9	1,6—1,8	1,5—1,7	1,3—1,5	De l'est

Stopniowe zmniejszanie się gęstości zaludnienia w miarę zwiększania się wielkości mieszkań występuje tu wszędzie wyraźnie. Podczas gdy jedno- i dwuizbowe mieszkania w przeciętnych swych liczbach osób na izbę przekraczają granicę przeludnienia, trzyizbowe schodzą już poniżej tej granicy, większe zaś coraz bardziej się od niej oddalają, tak że największe mają mniej niż osobę na izbę. Różnice między miastami większemi i mniejszemi występują głównie w małych mieszkaniach: np. w mieszkaniach jednoizbowych mniejsze miasta województw zachodnich mają przeciętnie po 3,0 osób, większe po 1,9—2,7 osób; w mieszkaniach dwuizbowych mniejsze miasta mają przeciętną gęstość zaludnienia 2,0—2,1 osób, większe zaś 1,6—1,9 osób; natomiast w większych mieszkaniach różnice są przeważnie nieznaczne. Okoliczności bowiem, o których mówiliśmy wyżej jako powodujących większe różnice w gęstości zaludnienia mieszkań, odnoszą się zasadniczo właśnie do mieszkań małych; w większych miastach częściej występują

małe gospodarstwa (zwłaszcza gospodarstwa osób samotnych), obniżając przeciętną liczbę osób na izbę w tych mieszkaniach.

Różnice między grupami województw występują zupełnie wyraźnie zarówno w mniejszych jak i większych miastach. Najmniejsze liczby osób na izbę wykazują we wszystkich kategoriach wielkości mieszkań województwa zachodnie. Dość zbliżone wartości znajdująemy w miastach Śląska Cieszyńskiego, gęstość zaludnienia mieszkań jest niewiele tylko większa niż w województwach zachodnich. Niewiele różniące się od siebie, znacznie gorsze zaś niż na zachodzie warunki mieszkaniowe panują w miastach województw południowych i centralnych; gdy województwa zachodnie liczą w małych miastach po 3,0 osób na mieszkanie jednoizbowe, południowe i centralne — od 3,9 do 4,3; nawet w większych mieszkaniach są duże różnice — w mieszkaniach 4-izbowych gęstość zaludnienia dla województw zachodnich wynosi 1,2, dla południowych — 1,4, dla cen-

¹ Por. A. Walenta. *Stosunki mieszkaniowe rodzin polonijnych* objętych ankietą o budzetach domowych w Warszawie, Łodzi, Zagłębiu Dąbrowskiem i na Śląsku, *Statystyka Pracy* 1928, zes. 3, str. 320 i nast. *Wzrostki życia robotniczego w Warszawie, Łodzi i Zagłębiu Dąbrowskiem w świetle ankiet 1927 roku* (wyd. Instytutu Gospodarstwa Społecznego), Warszawa 1929, str. 147.

tralnych — od 1,4 do 1,6. Najwyższe wreszcie normy śśstości załudnienia spotykamy w miastach województw wschodnich: dane te trudno nam zresztą wyyskiwać wobec podejrzenia złego podziału według wielkości (przypuszczanie łączenia mieszkań w materiale spisowym; p. wyż. str. 26). Tak np. porównanie danych dla małych miast woj. poleskiego i warszawskiego prowadzi do wniosku, że we wszystkich kategoriach wielkości liczby osób na izbę są w woj. poleskiem wyższe; przeciętna jednak liczba osób na izbę dla wszystkich mieszkań jest w niem niższa — dzięki większemu udziałowi dużych i średnich mieszkań (w woj. poleskiem 2,3 osób na izbę, w warszawskim — 2,4). Jeśli faktycznie podział mieszkań według wielkości jest prze-

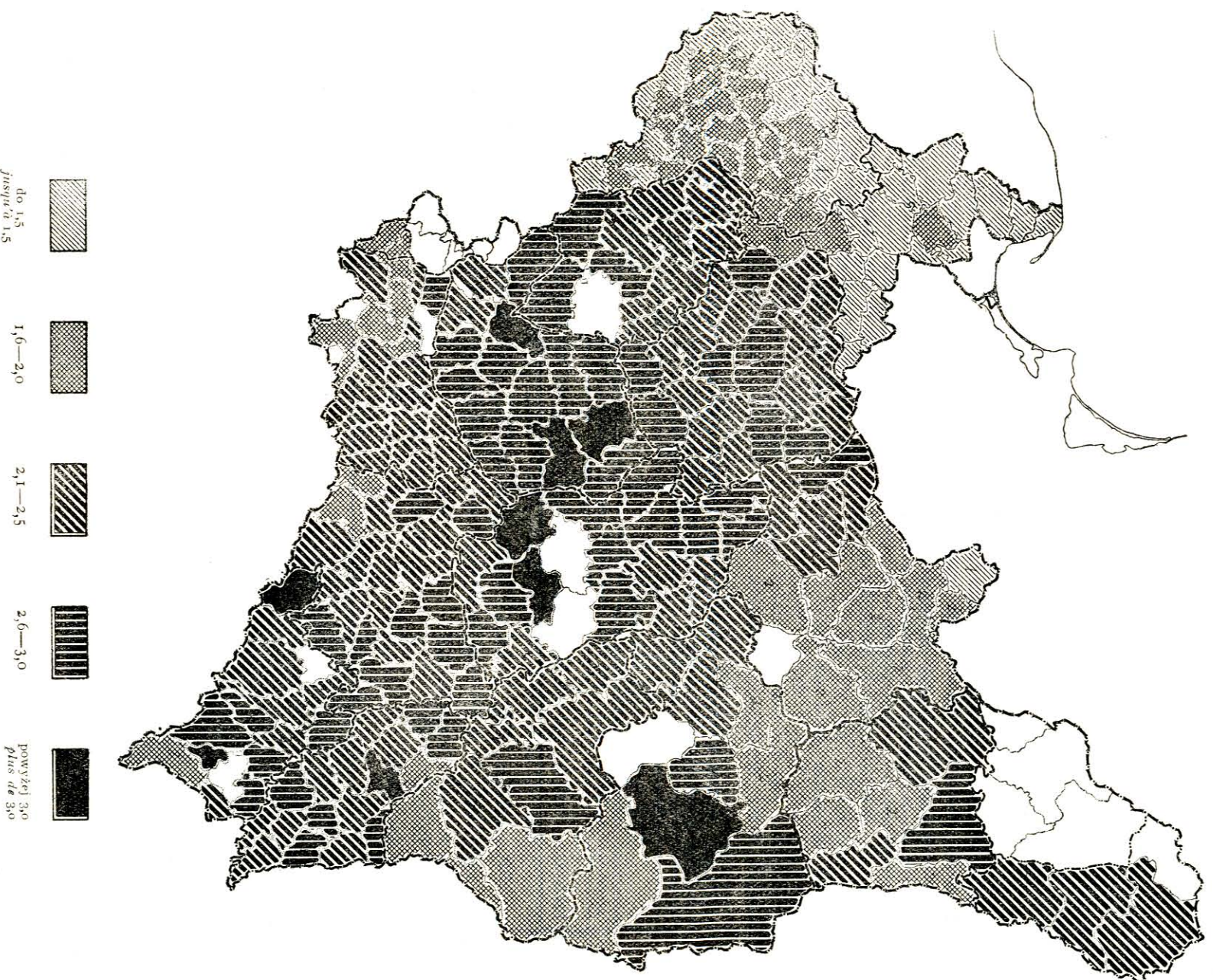
prowadzony błędnie, to przez rozdzielenie mieszkań większych powstałych przez łączenie mniejszych, stosunki zmieniłyby się i pozorne rozbieżności zanikłyby; w obecnym stanie musimy zrezygnować z uzyskania bardziej stanowczego twierdzenia o stosunku warunków mieszkaniowych w miastach województw wschodnich i w pozostałych dzielnicach.

Rozpatrywanie szczegółowszego podziału terytorialnego wykazuje w obrębie wymienionych wyżej dzielnic (grup województw) różnice, które omówimy przedewszystkiem w zastosowaniu do przeciętnej liczby osób na izbę we wszystkich mieszkaniach, następnie zaś specjalnie w jedno-, dwu- i trzyizbowych.

Wykres 12.

Przeciętna liczba osób na izbę w mieszkaniach w miastach poniżej 20 000 mieszkańców

Nombre moyen des personnes par pièce dans les logements dans les villes au-dessous de 20 000 habitants

do 1,5
poniżej 1,5

1,6—2,0

2,1—2,5

2,6—3,0

powyżej 3,0
plus de 3,0

Powiaty: Piotrków, Lublin, Chełm, Brasław, Białowieża, Kamień Koszyński, Stryj, Kolomyja, Kraków, Spisz-Orawa nie mają miast poniżej 20 000 mieszkańców.

Dans les arrondissements: Piotrków, Lublin, Chełm, Brasław, Białowieża, Kamień Koszyński, Stryj, Kolomyja, Kraków, Spisz-Orawa il n'y a pas de villes au-dessous de 20 000 habitants.

Z dwóch województw zachodnich przeważnie lepsze warunki mieszkaniowe, mniejsze zagęszczenie ludności, okazuje się w woj. pomorskiem. Przeciętą gęstość zaludnienia mieszkań w mniejszych miastach wynosi dla woj. poznańskiego 1,5 osób na izbę, dla pomorskiego 1,4 osób. Woj. poznańskie wykazuje przytem wyraźne różnice między dwiema grupami powiatów: z jednej strony powiaty wewnętrzne, w których gęstość zaludnienia waha się przeważnie w granicach od 1,5 do 1,7 osób na izbę, z drugiej powiaty graniczące z Niemcami (Rawicz, Leszno, Wolsztyn, Nowy Tomysl, Międzybóże, Czarnków, Chodzież) i przylegające do woj. pomorskiego (Wyrzysk, Szubin, Bydgoszcz), w których gęstość zaludnienia jest znacznie niższa, stanowiąc 1,2—1,4 osób na izbę. Podobne różnice między północną i południową częścią województw zachodnich widzimy i w większych miastach: w woj. poznańskim gęstość zaludnienia wynosi 1,4 osób na izbę, w pomorskiem — 1,2; tę samą liczbę co oba większe miasta woj. pomorskiego wykazuje leżąca na północy Bydgoszcz, podczas gdy pozostałe miasta, zarówno Poznań jak i mniejsze — Gniezno i Inowrocław mają znacznie wyższe przeciętne liczby osób na izbę — 1,4 do 1,6. Wynika to z większych nieco rozmiarów mieszkań, jednak i gęstości zaludnienia poszczególnych kategorii wielkości mieszkań są na północy mniejsze. Wydaje się, że to ugrupowanie pozostaje w pewnym związku z liczebnością wyjazdów optydujących na rzecz Rzeszy Niemców: w im wyższym odsetku wyspeliwali oni i po przyłączeniu byłego zaboru pruskiego do Polski (Pomorze dopiero w 1920 r.) emigrowali, tembardziej w początkowym okresie mogło się to odbijać na warunkach mieszkaniowych, zmniejszając przeciętne zaludnienie¹. Otóż w miastach b. Prus Zachodnich, w Bydgoszczy i w granicznych powiatach b. prowincji poznańskiej Niemcy występowali w znacznie wyższym odsetku niż w wewnętrznych powiatach poznańskiego. Jakkolwiek oczywiście emigracja niemiecka była zastępowana dopływem ludności z innych dzielnic, to niwelacja nie mogła odbywać się natychmiast, i był to prawdopodobnie w okresie spisu czynnik, zmniejszający zaludnienie mieszkań w miastach województw zachodnich.

W województwach południowych gęstość zaludnienia jest znacznie wyższa niż na zachodzie, zarówno ze względu na niższe odsetki większych mieszkań jak i na większe liczby osób na izbę w poszczególnych kategoriach wielkości. W mniejszych miastach stosunkowo mniejszą gęstość zaludnienia mieszkań ma zachodnia część województw południowych, większą — część wschodnia. Pierwszą stanowią woj. krakowskie (2,2 osób na izbę) i zachodnia część łwowskiego (z 13 powiatów tylko 2 mają więcej niż 2,3 osób na izbę), drugą wschodnia część łwowskiego (tu na 14 powiatów 12 ma ponad 2,3 osób na izbę) oraz stanisławowski i tarnopolskie (2,5 osób na izbę). Niema tej różnicy, o ile idzie o większe miasta: tę samą przeciętną gęstość zaludnienia co Kraków (1,9) ma Przemyśl, a mniejszą nawet Stanisławów (1,8) i Lwów (1,7); w innych większych miastach województw południowych wynosi ona 2,0—2,1 osób na izbę.

Województwa centralne mają przeważnie wyższe liczby zaludnienia mieszkań, przedewszystkiem z powodu większego udziału małych mieszkań, liczby bowiem osób, przypadające na izbę w poszczególnych kategoriach wielkości, nie są większe niż w województwach południowych, np. woj. warszawskie ma we wszystkich kategoriach mniej osób na izbę niż krakowskie, wobec jednak wysokiego odsetka mieszkań jednoizbowych w woj. warszawskim ogólna przeciętna jest w niem znacznie wyższa. Mianowicie w woj. warszawskim i łódzkim przypada w mniejszych miastach przeciętnie 2,4 osób na izbę, w lubelskiem 2,6, w kieleckiem 2,8. Woj. lubelskie i kieleckie mają we wszystkich poszczególnych kategoriach większą gęstość zaludnienia, kieleckie zaś ponadto silniejszą przewagę małych mieszkań. W większych miastach również woj. warszawskie i łódzkie mają przeważnie niższe liczby, z reguły nie więcej niż 2,3 osoby na izbę, więcej — 2,4 lub 2,5 kieleckie i lubelskie; poważniejsze odchylenia dają: w pierwszej grupie Żyrardów, jako miasto z ogromną

przewagą jednoizbowych mieszkań, — 2,5 osób na izbę, w drugiej Siedlce, liczące tylko 2,1 osób na izbę. Odrębny obraz daje woj. białostockie z bardzo niskimi liczbami gęstości zaludnienia mieszkań (2,0 w mniejszych miastach, 1,7 w większych), co wynika z wysokiego w tem województwie odsetka większych mieszkań — podobnie jak we wszystkich województwach wschodnich.

Województwa wschodnie wykazują zarówno w mniejszych miastach (2,0—2,3 osób na izbę) jak i w większych (1,9—2,0 osób na izbę) w stosunku do centralnych bardzo małą przeciętną gęstość zaludnienia mieszkań przy wysokich liczbach dla poszczególnych kategorii wielkości — dzięki dużej liczbie większych mieszkań, na co zwracaliśmy wyżej uwagę i co poddawaliśmy w wątpliwość; tu więc nie ma już potrzeby omawiania bliżej tej sprawy.

W kilku niżej podanych tabliczkach przedstawiamy stosunki zaludnienia małych mieszkań — jedno-, dwu- i trzyizbowych. Tabliczki te podają dla każdej z tych trzech kategorii mieszkań podział powiatów według gęstości zaludnienia w małych miastach. Oddzielnie omawiane są dane dla większych miast jako mniej licznych.

Tabl. 26. Podział powiatów według gęstości zaludnienia mieszkań jednoizbowych w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców

La répartition des arrondissements d'après la densité du peuplement des logemens composés d'une pièce dans les villes au-dessous de 20 mille habitants

Województwa Départemens	Liczba powiatów z przeciętną liczbą osób w mieszkaniach jednoizbowych (w małych miastach) Nombre des arrondissements où le nombre moyen des personnes dans le logement com- posé d'une pièce était (dans les petites villes)							Przeciętna liczba osób w woje- wództwie Nombre moyen de personnes dans le département
	2,0— —2,4	2,5— —2,9	3,0— —3,4	3,5— —3,9	4,0— —4,4	4,5— —4,9	5,0— —5,4	
Polska — Pologne	3	21	36	58	85	37	5	3,9
Warszawa	—	—	1	11	11	—	—	3,9
Łódź	—	—	—	7	5	—	—	3,9
Kielce	—	—	—	—	10	6	—	4,3
Lublin	—	—	—	2	11	4	—	4,3
Białystok	—	1	1	5	6	1	—	3,9
Nowogródek . . .	—	—	—	1	2	3	1	4,5
Okra. adm. Wileński	—	—	—	—	—	3	3	4,5
Polesie	—	—	—	—	2	3	—	4,6
Wołyń	—	—	—	1	1	3	5	4,5
Poznań	—	1	13	20	2	—	—	3,0
Pomorze	—	6	9	1	1	—	—	3,0
Kraków	—	—	1	14	5	1	—	3,9
Lwów	—	—	1	7	13	6	—	4,2
Stanisławów	—	—	—	3	10	—	1	4,2
Tarnopol	—	—	1	4	7	—	—	4,2
Śląsk Cieszyński	—	1	2	—	—	—	—	3,1

Powiaty województw zachodnich skupiają się w wyłączenie prawie z nich złożonych grupach 2,5—3,4 osób na mieszkanie jednoizbowe, przyczem w woj. poznańskim niższe liczby wykazują powiaty graniczące z Niemcami (jak pow. Rawicz — jedyny poniżej 2,5 osób) lub z Pomorzem; kwestię tę wyżej już omawialiśmy. Połowa przeciętnej mieszkalnictwa jednoizbowych jest nieprzeludnionych, skrajnie zaś przeludnionych (ponad 4 osoby) w tej wielkości mieszkań zdarza się często nawet w woj. zachodnich, stanowiąc przeciętnie 20%. Również w gęstości zaludnienia, większym miast uwidatnia się różnica między północą a południem tej dzielnicy: w Toruniu, Grudziądzu i Bydgoszczy na mieszkanie jednoizbowe przypada 1,9—2,0 osób, natomiast w Gnieźnie i Inowrocławiu 2,9—3,1.

Zbliżone dane widzimy na Śląsku Cieszyńskim, gdzie też nieprzeludnionych jest prawie połowa mieszkań jednoizbowych.

Z województw centralnych w dwóch — warszawskim i łódzkim — małe miasta mają zasadniczo po 3,5—4,4 osób, w kieleckim i lubelskim więcej — po 4,0—4,9. W pierwszych dwóch przeszło 25% mieszkań jednoizbowych jest niepełnoosobowe, a 35% przeludnionych skrajnie; w drugich dwóch odsetek nieprzeludnionych dosięga już tylko 20%, a przeludnionych skrajnie przekracza 40%. Analogiczne różnice wykazują i większe miasta na tych obszarach: w woj. warszawskim i łódzkim na mieszkanie jednoizbowe przy-

¹ O rozmiarach odbywających się w tym czasie ruchów ludności daję pojęcie fakt, że spis ludności niemieckiej z 1925 r. wykazał 468,5 tys. osób, które w czasie wybuchu wojny mieszkaly na obszarze obecnego woj. poznańskiego i pomorskiego (t. j. przeszło 15% ludności ówczesnej tej dzielnicy).

pada po 3,5—3,7 osób (tylko w Piotrkowie 3,9), w kieleckiem i lubelskiem—po 3,9—4,2 (w Siedlcach 3,8). W woj. białostockiem działają już częściowo te same czynniki co i we wschodnich, których tu z podanych wyżej względów nie będziemy omawiali; zaznaczmy tylko, że w małych miastach szczególnie niską liczbą osób wyróżniają się pow. Sejny i Suwałki, z większych miast zaś Białystok (3,3).

Miasta województw południowych mają podobną gęstość zaludnienia mieszkań jak centralnych, przyczem dla woj. krakowskiego typowy jest stosunek 3,5—3,9 osób na mieszkanie jednoizbowe, dla pozostałych zaś 4,0—4,4 osób. W woj. stanisławowskiem wysoką liczbą wyróżnia się pow. Turka, dając w miastach typ mieszkarnia zbliżony raczej do wsi. W woj. tarnopolskiem podkreślić trzeba niską liczbę dla pow. Brody; wynika to prawdopodobnie ze zmian powojennych. Brody, ważny niegdyś ośrodek handlowy, wydłubiony podczas wojny, w zmienionych warunkach nie wrócił już do dawnej roli. Tak samo jak w województwach centralnych, w południowych nieprzeludnionych jest 20—30% mieszkań jednoizbowych, skrajnie zaś przeludnionych—35 do 40%. W większych miastach na mieszkanie jednoizbowe przypada 3,5—3,8 osób (w Przemyślu 3,3, w Stanisławowie 3,2).

Tabl. 27. Podział powiatów według gęstości zaludnienia mieszkań dwuizbowych w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców

La répartition des arrondissements d'après la densité du peuplement des logements composés de deux pièces dans les villes au-dessous de 20 mille habitants

Województwa Départemens	Liczba powiatów z przeciętną liczbą osób na izbę w mieszkaniach dwuizbowych (w małych miastach) <i>Nombre des arrondissements où le nombre moyen des personnes par pièce était dans les petites villes</i>						Przeciętna liczba osób na izbę w województwie <i>Nombre moyen de personnes par pièce dans le dé- partement</i>
	1,6—1,8	1,9—2,1	2,2—2,4	2,5—2,7	2,8—3,0	3,1—3,3	
Polska—Pologne	9	34	96	92	13	1	2,3
Warszawa	—	—	16	7	—	—	2,4
Łódź	—	—	5	7	—	—	2,4
Kielce	—	—	1	10	5	—	2,6
Lublin	—	—	4	10	3	—	2,6
Białystok	—	2	8	4	—	—	2,3
Nowogródek . . .	—	—	3	3	—	—	2,5
Okr. adm. Wileński	—	—	1	1	1	—	2,6
Polesie	—	—	3	4	1	—	2,5
Wołyń	—	—	3	5	1	—	2,5
Poznań	—	—	15	—	—	—	2,1
Pomorze	4	17	1	—	—	—	2,0
Kraków	5	12	7	14	—	—	2,5
Lwów	—	—	11	15	—	—	2,5
Stanisławów	—	—	6	7	1	—	2,5
Tarnopol	—	—	1	5	—	—	2,4
Śląsk Cieszyński	—	2	11	—	—	—	2,1

W województwach zachodnich miasta żadnego powiatu nie dochodzą do 2,5 osób na izbę w mieszkaniach dwuizbowych, w województwie pomorskiem nawet (poza pow. Toruń) do 2,2 osób; w woj. poznańskim do grupy powiatów z małą gęstością zaludnienia mieszkań należą znowu specjalnie powiaty graniczne (Czarnków, Międzybóż, Rawicz, Wolsztyn). Mieszkania dwuizbowe są już w województwach zachodnich w znacznej większości nieprzeludnione (60 wzgl. 66%), przeludnienie zaś skrajne zdarza się rzadko, stanowiąc mniej niż 4%. W większych miastach gęstość zaludnienia mieszkań dwuizbowych wynosi w woj. pomorskiem i w Bydgoszczy 1,6—1,7 osób na izbę, w Gnieźnie i Inowrocławiu 2,2 osób.

Podobnie jak w woj. poznańskim układają się stosunki na Śląsku Cieszyńskim.

Miasta województw centralnych mają w mieszkaniach dwuizbowych gęstość zaludnienia wahającą się od 2,2 do 2,7 osób na izbę, w kieleckiem i lubelskiem dochodzącą nawet do 3,0 osób. Mieszkania nieprzeludnione stanowią już tu nieco mniej niż połowę ogólnej ilości, w woj. kieleckiem i lubelskiem nawet tylko ok. 40%; częścię niż na zachodzie występuje też skrajne przeludnienie, obejmując 6—8% mieszkań. Gęstość 2,2—2,4 osób na izbę jest typowa dla większych miast; mniejszą mają tylko Pabjanice (2,1), większą—miasta pow. Będzin oraz Kielce (2,5) i Radom

(2,7). W woj. białostockiem znowu wyróżniają się niskimi liczbami zaludnienia mieszkań pow. Sejny i Suwałki.

W tych samych grupach co w województwach centralnych koncentrują się w ogromnej większości powiaty województw południowych; i tu małe miasta wykazują przeciętnie 2,2—2,7 osób na izbę w mieszkaniach dwuizbowych. Podobnie jak przy rozpatrywaniu danych dla mieszkań jednoizbowych wysoką gęstością zaludnienia wyróżnia się w tej dzielnicy pow. Turka w woj. stanisławowskiem, niską zaś—Brody w tarnopolskiem. Przy tych samych co w poprzedniej dzielnicy przeciętnej liczbach gęstości zaludnienia pozostają te same stosunki między przeludnionemi i nieprzeludnionemi mieszkaniem: ok. 45% mieszkań nieprzeludnionych, przeludnionych zaś skrajnie 5—8%. Z większych miast od przeciętnej 2,2—2,4 osób na izbę nie odchyła się żadne już miasto.

Tabl. 28. Podział powiatów według gęstości zaludnienia mieszkań trzyizbowych w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców

La répartition des arrondissements d'après la densité du peuplement des logements composés de trois pièces dans les villes au-dessous de 20 mille habitants

Województwa Départements	Liczba powiatów z przeciętną liczbą osób na izbę w mieszkaniach trzyizbowych (w małych miastach)						Przeciętna liczba osób na izbę w województwie
	Nombre des arrondissements où le nombre moyen des personnes par pièce dans les logements composés de trois pièces était (dans les petites villes)						Nombre moyen de personnes par pièce dans le département
	1,2—1,3	1,4—1,5	1,6—1,7	1,8—1,9	2,0—2,1	2,2—2,3	
Polska—Pologne	5	32	77	98	27	6	1,7
Warszawa	—	—	9	13	1	—	1,7
Łódź	—	—	2	10	—	—	1,8
Kielce	—	—	2	6	7	1	1,9
Lublin	—	—	3	11	3	—	1,9
Białystok	—	2	5	6	1	—	1,7
Nowogródek . . .	—	—	1	4	1	1	1,9
Okr. adm. Wileński	—	—	—	2	1	—	1,8
Polesie	—	—	2	4	2	—	1,8
Wołyń	—	—	2	1	5	1	1,9
Poznań	2	15	19	—	—	—	1,5
Pomorze	3	12	3	—	—	—	1,5
Kraków	—	—	8	9	3	1	1,8
Lwów	—	—	6	20	1	—	1,8
Stanisławów	—	—	7	6	—	1	1,8
Tarnopol	—	1	7	6	2	1	1,8
Śląsk Cieszyński .	—	2	1	—	—	—	1,5

Mieszkania 3-izbowe stanowią grupę, od której się zaczyna stanowca przewaga mieszkań nieprzeludnionych. W miastach województw zachodnich w żadnym powiecie przeciętna gęstość zaludnienia nie przekracza 1,7 osób na izbę, w pomorskiem nawet przeważnie dochodzi tylko do 1,5 osób; w kilku powiatach przypada przeciętnie na izbę zaledwie 1,2—1,3 osób (w woj. poznańskim pow. Rawicz i Czarnków, znów ze strefy granicznej). Nieprzeludnionych jest w tej dzielnicy ok. 80% mieszkań trzyizbowych, a zachodzące wypadki przeludnienia poza rzadkimi wypadkami nie przekraczają 3 osób na izbę. Większe miasta, podobnie jak dla mieszkań jedno- i dwuizbowych ujawniają różnicę między Grudziądem, Toruniem i Bydgoszczą z jednej, Gnieznem i Inowrocławiem z drugiej strony: w pierwszych gęstość zaludnienia wynosi 1,4 osób na izbę, w drugich 1,5—1,6 osób. Te same stosunki—80% nieprzeludnionych mieszkań trzyizbowych—występują na Śląsku Cieszyńskim.

W województwach centralnych dla większości powiatów typowa jest większa niż na zachodzie, lecz nie przekraczająca jeszcze granicy przeludnienia gęstość 1,6—1,9 osób na izbę; w woj. kieleckiem i lubelskiem jednak część powiatów ma już wyższą przeciętną gęstość zaludnienia—2,0 do 2,1 osób na izbę. W każdym razie i w tej dzielnicy znaczna większość mieszkań (ok. 70% w woj. warszawskim i łódzkim, ok. 65% w kieleckiem i lubelskiem) jest nieprzeludnionych, a przeludnienie wyższego stopnia (ponad 3 osoby na izbę) jest dość rzadkie—4 do 6%. Większe miasta w woj. warszawskim i łódzkim wykazują, przeciętnie 1,6—1,7 osób na izbę w mieszkaniach trzyizbowych (Zgierz nawet tylko 1,5 osób), w kieleckiem i lubelskiem 1,8—1,9 osób na izbę (mniej tylko Częstochowa—1,7).

Także w województwach południowych miasta znacznej większości powiatów mają w mieszkańcach 3-izbowych przeciętnie po 1,6–1,9 osób na izbę; w tych samych więc mniej więcej granicach (68–74%) waha się odsetek mieszkań nieprzebudowanych. Podobnie jak przy rozpatrywanych poprzednio kategoriach mieszkań wyróżnia się wysoką gęstością zaludnienia pow. Turka (2,3 osób na izbę), niską

zas pow. Brody (1,5 osób). W większych miastach przeciętna liczba osób na izbę w mieszkaniach trzyizbowych waha się od 1,6 do 1,8.

Pozostaje nam jeszcze przedstawienie stosunków, jakie panują w pięciu pomijanych dotąd dużych miastach. Dane dla nich ujęte są w podanej niżej tabliczce.

Tabl. 29. Gęstość zaludnienia mieszkań w głównych miastach Polski — *La densité du peuplement des logements dans les villes principales de Pologne*

Miasteczka 1-izbowe—Logements à 1 pièce										Miasteczka 2-izbowe—Logements à 2 pièces										Miasteczka 3-izbowe—Logements à 3 pièces																																																																																																																																																																
Przebieganie liczba osób	Przebieganie na izbę ogółem	Odsietek mieszkani Pourcentage des logements						Przebieganie liczba osób na izbę	Odsietek mieszkani Pourcentage des logements						Przebieganie liczba osób na izbę	Odsietek mieszkani Pourcentage des logements																																																																																																																																																																				
		przebieganie osób			przebieganie w wiel- szym stopniu				przebieganie osób			przebieganie w wiel- szym stopniu				przebieganie osób			przebieganie w wiel- szym stopniu																																																																																																																																																																	
		Nombr moyen des per- sonnes par pièce en gé- néral	Nombr moyen des per- sonnes par pièce	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę		nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę		nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę	nie- prze- bie- ganie osób na izbę

W najkorzystniejszych warunkach okazuje się oczywiście—zgodnie z poprzednio poczynionymi obserwacjami—Poznań. Zawdzięcza on to zarówno stosunkowo wysokiemu udziałowi średnich i dużych mieszkań w ogólnej ich liczbie jak i niskim liczbom gęstości zaludnienia w poszczególnych kategoriach wielkości mieszkań. W ten sposób przeciętnie w Poznaniu przypadała izba 1,4 osób.

Następne miejsce wśród największych miast Polski zajmuje Łwów z przeciętną 1,7 osób na izbę. Ustępuje on znaczenie Poznaniowi w podziale mieszkań według wielkości, mając znacznie wyższe odsetki mieszkań jedno- i dwuizbowych, natomiast załudnienie w poszczególnych kategoriach nie różni się znacznie od Poznania. Kraków pod obu względami przedstawia się nieco gorzej niż Łwów, przeciętna więc podnosi się już tu do 1,9 osób na izbę.

Miastami z największym przeludnieniem mieszkań są Warszawa i Łódź. Warszawa w układzie mieszkań według wielkości nie różni się prawie od Krakowa; pomimo to ma wyższą przeciętną liczbę osób na izbę—2,0, gdyż w poszczególnych kategoriach wielkości gęstość zaludnienia mieszkań jest w Warszawie stale wyższa niż w Krakowie i niż we wszystkich innych dużych miastach (por. wyż. uwagi o liczbie gospodarstw w mieszkaniach, str. 34). Łódź ma wprawdzie dzięki rządzcemu występowaniu skupień gospodarstw niższe od Warszawy liczby osób na izbę w poszczególnych kategoriach, zato tu większa jest niż gdzieindziej przewaga małych mieszkań z kolosalnym odsetkiem mieszkań jednoizbowych; dzięki temu przeciętna gęstość zaludnienia osiąga w Łodzi maximum dla dużych miast—2,3 osób na izbę; w mieszkaniach nieprzeludnionych mieszka zaledwie trzecia część ludności Łodzi—35,6% w przeludnionych w mniejszym stopniu—22,5%, w więk-

Tabl. 30. Gęstość zaludnienia mieszkań w miastach w Polsce oraz w niektórych krajach europejskich
La densité du peuplement des logements dans les villes de Pologne et d'autres pays d'Europe

Kraje	Odszetek ludności w mieszkaniach, w których przypada osób na izbę <i>Pourcentage de la population dans les logements où le nombre des personnes par pièce était</i>	Przeciętna liczba osób na izbę <i>Nombre moyen des personnes par pièce</i>										Pays																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
		ogółem <i>dans les logements composés de . . . pièces</i>																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
		do 1 <i>jusqu'à 1</i>	1—2	2—3	3—4	wiecej <i>plus de 4</i>	1	2	3	4	5		6—9 <i>10 i więcej 10 et plus</i>																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
Grupy miast																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										</

szym—16,6% i skrajnie (więcej niż cztery osoby na izbę)—25,3%.

W poszczególnych kategoriach wielkości różnice między miastami występują szczególnie jaskrawo w najmniejszych mieszkaniach. W jednoizbowych gęstość zaludnienia waha się dla dużych miast od 2,7 w Poznaniu do 3,7 w Warszawie; tylko Poznań ma w tej grupie większość mieszkań nieprzeludnionych, w Warszawie i Łodzi nie przekracza granicy przeludnienia zaledwie 30%, a również 30% jest skrajnie przeludnionych. Wśród mieszkań dwuizbowych Poznań i Łwów mają już 60% nieprzeludnionych, nieco więcej niż połowę też Łódź i Kraków—tylko Warszawa nie osiąga całego 50%. Wreszcie dla mieszkań 3-izbowych odsetek nieprzeludnionych nie wykazuje już znacznego różnic: wszędzie one znaczną większość, najwyższą we Łwowie—81,1%, najniższą w Warszawie—70,7%.

Gęstość zaludnienia mieszkań jest najlepszą miarą warunków mieszkaniowych, nadającą się do porównań międzynarodowych. Czynnik taki, jak różnice w dzieleniu ludności na gospodarstwa, pozostaje tu zupełnie bez wpływu; różnice w pojęciu mieszkania i stąd w rozgraniczaniu mieszkań od siebie mają wpływ niewielki, na ogólnej zaś przeciętnej liczbie osób na izbę zupełnie się nie odbijają. Czynnikami osłabiającymi jednorodność danych mogą być: różnice w liczeniu ludności (ludność zamieszkała a ludność obecna) i w liczeniu izb—odchylenia w tych kierunkach nie są jednak naogół wielkie. Przeprowadzane więc teraz porównanie uważamy za najlepszy wyraz warunków mieszkaniowych miast polskich w zestawieniu z miastami innych krajów europejskich.

Tabl. 30. Gęstość zaludnienia mieszkań w miastach w Polsce oraz w niektórych krajach europejskich (dok.)
La densité du peuplement ns des logements dans les villes de Pologne et d'autres pays d'Europe (fin)

Kraje	Grupy miast	Przeciętna liczba osób na izbę										Pays		
		Nombre moyen des personnes par pièce												
		w mieszkaniach liczących izb												
		dans les logements composés de . . . pièces												
do 1 jusqu'à 1	1—2	2—3	3—4	więcej niż 4 pièces et plus	ogółem total	1	2	3	4	5	6—9 i więcej et plus			
Niemcy (1927): Gminy od 5 do 20 tys. miesz- kańców	48,9	40,7	7,8	1,7	0,9	1,0	2,5	1,6	1,2	0,9 ^a	0,7 ^b	Allemagne (1927): Communes de 5 à 20 mille habitants		
Gminy powyżej 20 tys. miesz- kańców	51,1	39,6	7,5	1,3	0,5	1,0	2,1	1,5	1,2	0,9 ^a	0,6 ^b	Communes au-dessus de 20 mille habitants		
Szwecja: Sztokholm (1925) ^c	.	.	.	.	.	1,2	1,9	1,6	1,3	1,0	0,9	0,7	0,5	Suède: Stocholm (1925) ^c
Anglia (1921): ^d Mniejsze miasta (urban di- stricts)	53,9	38,0	7,0 ^e	1,1 ^f	0,9	0,9	2,0	1,5	1,3	1,1	0,9	0,7	0,4	Angleterre (1921) ^d : Petites villes (urban di- stricts)
Większe miasta (county bo- roughs) prócz Londynu .	48,8	40,4	9,1 ^e	1,7 ^f	1,0	1,0	2,1	1,6	1,4	1,1	0,9	0,7	0,4	Grandes villes (county bo- roughs) sauf Londres
Londyn	42,6	41,3	13,1 ^e	3,0 ^f	1,0	1,0	1,8	1,6	1,3	1,1	1,0	0,7	0,5	Londres
Lotwa: Ryga (1924/25)	.	.	.	.	.	1,2	2,3	1,4	1,2	1,1	1,0	0,9		Lettonie: Riga (1924/25)
Finlandja (1920): Helsinki	.	.	.	.	.	1,8	3,4	2,2	1,5	1,2	1,1	0,9	0,9	Finlande (1920): Helsingfors

^a Mieszkania liczące 4—6 izb. ^b Mieszkania liczące siedem i więcej izb. ^c Tylko lokale mieszkalne. ^d Jako mieszkanie traktowany jest w tych obliczeniach ogół pomieszczeń zajmowanych przez jedno gospodarstwo. ^e Mieszkania liczące 2—3,3 osób na izbę, a więc nieco obszarniejsza grupa. ^f Mieszkania liczące ponad 3,3 osób na izbę. ^g Logements composés de 4—6 pièces. ^h Logements composés de 7 pièces et plus. ⁱ Seulement les logements destinés exclusivement à l'habitation. ^j Dans ces évaluations est considéré comme logement l'ensemble de pièces occupées par un ménage. ^k Les logements ayant 2—3,3 personnes par pièce; par conséquent, c'est un groupe un peu plus vaste. / Les logements ayant plus de 3,3 personnes par pièce.

Porównanie nawet będących w lepszych warunkach (zwłaszcza w czasie spisu 1921 r., przy znacznym wyludnieniu) miast województw zachodnich z miastami niemieckimi i angielskimi wykazuje ogromne różnice. Przeludnienie w miastach tych obu krajów obejmuje tylko niewielkie odsetki ludności—w Niemczech 9—10%, w Anglii poza Londynem 8—11%, w samym zaś Londynie 16%, przeludnienie zasadniczo nie przekracza w każdym razie 3 osób na izbę—w jeszcze silniejszym zagęszczeniu mieszka powyżej 2—3% ludności; około połowy ludności zaś (tylko w Londynie 43%) mieszka w mieszkaniach, w których na izbę przypada przeciętnie nie więcej niż 1 osoba. W miastach województw zachodnich Polski przeludnieniem mieszkań dotkniętych było już 37% ludności mniejszych, a 28% większych miast; przeludnienie to w dużej części przekraczało granicę 3 osób na izbę (17 wzgl. 10% ludności), a w dobrych warunkach—do 1 osoby na izbę—mieszkało zaledwie 25 wzgl. 29% ludności. Prawdziwy obraz klęski mieszkaniowej dają jednak dopiero warunki mieszkaniowe w miastach reszty Polski: w mieszkaniach przeludnionych mieszka tu duża większość ludności—64% w mniejszych miastach, 58% w większych, przeludnienie to przekracza bardzo często już nie tylko ową granicę trzech osób na izbę, ale nawet czterech: 25% ludności mniejszych miast, a 19% większych mieszka w ten zagęszczeniu, jakie w miastach zachodnio-europejskich stanowi ułamek procentu. Ludność mieszkająca w dobrych warunkach—to drobna część ogółu: mieszkania z niewiecej niż jedną osobą na izbę mieszczą zaledwie 8% ludności małych miast, 12% większych. Gdy więc w miastach niemieckich i angielskich przeciętnie przypada 1 osoba na izbę¹, w miastach województw zachodnich Polski przeciętna ta podnosi się do 1,3—1,4 osób, w reszcie Polski zaś do dwukrotnej przeszło niż w zachodniej Europie wysokości—2,1 do 2,3 osób na izbę. Podobne liczby spotykamy tylko na wschodzie Europy—w Helsinky 1,8 osób na izbę.

Różnice w przeciętnym zaludnieniu ogółu mieszkań pochodzą z dwóch źródeł: z różnic w podziale ogólnej liczby mieszkań według wielkości i z niejednolitej gęstości zaludnienia mieszkań poszczególnych kategorii wielkości. Ten drugi czynnik jest zresztą również w związku przyczynowym z pierwszym: gdy jest dużo większych mieszkań, mniejsze są zamieszkane tylko przez małe rodziny, nie mają więc specjalnie wysokiej przeciętnej gęstości zaludnienia; gdy większych mieszkań jest mało, także i rodziny liczące dużo osób muszą zamieszkiwać małe mieszkania i gęstość zaludnienia w nich silnie się

podnosi. Największe różnice w gęstości zaludnienia poszczególnych kategorii zachodzą więc w mieszkaniach najmniejszych. Podczas gdy mieszkania jednoizbowe są w Anglii (gdzie są one bardzo rzadkie) zamieszkane przeciętnie przez 2 osoby, podobnie w miastach większych miastach niemieckich — tylko w miastach Niemiec przeciętna dochodzi do 2,5 osób; w Polsce, w miastach województw zachodnich jest już po 2,6—3,0 osób na izbę, pozatem zaś — po cztery osoby! Jest to wyraz tej sytuacji, że mieszkania jednoizbowe, zajmowane na zachodzie normalnie przez jedną osobę lub najwyżej małą rodzinę, wyjątkowo zaś tylko przez większe rodziny, w Polsce, stanowiąc dominujący typ dla ludności robotniczej i rzemieślniczej, jest zamieszkane przez rodziny normalnej wielkości, często przez duże — lub nawet przez kilka rodzin: przeciętna więc nieznacznie tylko odchyła się od przeciętnej liczby osób w gospodarstwie domowym: w małych miastach, w których gospodarstwo liczy przeciętnie 4,3 osób, na mieszkanie jednoizbowe przypada 4,1 osób, w większych liczby te wynoszą odpowiednio 3,9 i 3,7.

Analogiczne stosunki znajdujemy w innych kategoriach małych mieszkań, choć oczywiście już w mniej jaskrawej postaci. Mieszkania dwuizbowe wykazują przy dobrych warunkach po 1,5—1,6 osób na izbę, w miastach województw zachodnich 1,9—2,1, pozatem w Polsce 2,3—2,5 osób na izbę; jeszcze bardziej zlagodzone są różnice w mieszkaniach trzyizbowych: 1,2—1,4 osób na izbę w Niemczech i Anglii, 1,5—w Polsce, w województwach zachodnich, a 1,7—1,8 w innych miastach.

4. POŁOŻENIE MIESZKAŃ

Kwestia, opracowaną tylko dla większych miast (powyżej 20 tys. mieszkańców), było położenie mieszkań. Mieszkania podzielone są (w tablicy IV) na położone: na parterze, na poszczególnych piętrach, w suterrenach i piwnicach oraz na poddaszu (ponadto—bardzo rzadko występujące—mieszkania na kilku różnych kondygnacjach). Podstawowe znaczenie ma tutaj wydzielenie mieszkań w suterrenach i piwnicach oraz na poddaszu, których występowanie w większych ilościach jako przedstawiających szkodliwe dla zdrowia mieszkańców warunki stanowiszczególnie niebezpieczny objaw.

Niestety stwierdzić należy, że odsetek mieszkań tak położonych jest bardzo poważny. Przepiętnie w większych miastach Polski stanowią one prawie 10% — ściślej 9,5%: w suterrenach i piwnicach 3,7%, na poddaszu 5,8%. Oczywiście

¹ Jednakowa prawie gęstość zaludnienia mieszkań w miastach niemieckich i angielskich stoi na pierwszym rzut oka w kolizji z zaobserwowanym wyżej (str. 30) faktem, że mieszkania w Anglii liczą przeciętnie więcej izb niż w Niemczech. Tłumaczy się to tem, że w Anglii wysza jest przeciętna liczba osób w mieszkaniu: w Niemczech przeciętna ta dla ogółu miast wynosi 3,87 osób, w Anglii zaś 5,01 osób, a nawet na mieszkanie rozumiane jako pomieszczenie jednego gospodarstwa (private family)—4,33 osób t. j. o 12% więcej niż w Niemczech. W bliższe badanie tego zjawiska wchodzić tu nie możemy.

cie mieszkania te w różnych ilościach reprezentowane są w poszczególnych kategoriach wielkości mieszkań: są to z reguły mieszkania małe, liczące nie więcej niż dwa pokoje z kuchnią. Wśród mieszkań 6-izbowych i większych odsetek mieszkań w suterrenach i na poddaszu sięga zaledwie 0,6%, wśród 4- i 5-izbowych—1,4%; natomiast wśród 3-izbowych stanowią już one 3,3%, wśród 2-izbowych—7,6%, a wreszcie wśród 1-izbowych—17,8%. W ten sposób znacząca część ludności miast mieszka nie tylko w mieszkaniach, jak widzieliśmy przebudowanych, lecz i przez samo położenie wywierających zglubny wpływ na zdrowie. W poniższej tabliczce staramy się określić w przybliżeniu tę część ludności, biorąc za podstawę odsetki osób zamieszkających w poszczególnych kategoriach wielkości, i zakładając, że w każdej kategorii suterreny i poddasza zajmują część tej ludności proporcjonalną do liczby mieszkań.

Tabl. 31. Szacunek ludności większych miast w suterrenach i na poddaszach
La population de grandes villes, habitant les sous-sols et les mansardes

Liczba izb w mieszkaniu	Odsetek ludności w mieszkaniach danej grupy	Odsetek mieszkań położonych w suterrenach i piwnicach		Przybliżony odsetek ludności w mieszkaniach położonych w suterrenach i piwnicach	
		pourcentage des logements dans les sous-sols	pourcentage des logements dans les mansardes	pourcentage approximatif de la population habitant les sous-sols et les mansardes ensemble	
1	29,9 ¹	6,7	11,1	2,00	3,32
2	28,2	3,2	4,4	0,90	1,24
3	19,5	1,3	2,0	0,25	0,39
4—5	16,9	0,6	0,8	0,10	0,14
6 i więcej	5,5	0,2	0,4	0,01	0,02
6 et plus					
Ogółem—Total				3,26	5,11
					8,37

Z obliczenia tego wynika, że ok. 3,3% ludności większych miast mieszka w suterrenach, ok. 5,1% na poddaszach, razem więc te kategorie obejmują 8,4%, część bynajmniej nie znikomą, zwłaszcza że koncentruje się ona w pewnych grupach ludności, stanowiąc wśród nich już bardzo znaczny odsetek. W poszczególnych miastach odsetki podnoszą się znacznie ponad przeciętną dla Państwa; przeprowadzone w sposób analogiczny jak w powyższej tabliczce obliczenia dla Łomży, Płocka i Kalisza, które mają najwięcej mieszkań w suterrenach i na poddaszu, wykazują, że w pierwszym z tych miast ok. 9,3% ludności mieszka w suterrenach i ok. 14,1% na poddaszu, w drugim ok. 6,9% w suterrenach i ok. 15,5% na poddaszu, w trzecim ok. 12,4% w suterrenach i ok. 7,5% na poddaszu.

Szczególnie rozpowszechnione są mieszkania suterrenowe i na poddaszach w województwach centralnych. Mają ich one przeciętnie 11,0%, poza Warszawą i Łodzią nawet 14,9%; prócz tych dwóch wielkich miast w pięciu tylko (na ogólną liczbę 21) odsetek nie przekracza 10%. Znaczenie mniej tego rodzaju mieszkań mają pozostałe diehlice: województwa zachodnie—6,8% południowe—6,5% i wschodnie—5,7%; w pierwszym odsetek przekracza 10% tylko dla Gniezna (15,7%), w drugim dla Rzeszowa (10,6%), we wschodnich zaś dla żadnego miasta. W poniższym zestawieniu podajemy miasta z największą liczbą mieszkań w piwnicach lub suterrenach i na poddaszu:

Łomża	26,4	Włocławek	18,7	Tomaszów	Rawski	14,7
Płock	24,2	Chełm	18,5	Radom		13,4
Kalisz	22,6	Lublin	18,3	Sonowice		10,7
Pabjanice	20,5	Będzin	17,7	Rzeszów		10,6
Białystok	19,9	Piotrków	16,8	Zawiercie		10,4
Zgierz	19,2	Gniezno	15,7	Grodno		10,3

Jak wyżej mówiliśmy, mieszkania suterrenowe i na poddaszu są zwykle małe, wśród małych mieszkań więc stanowią one najwyższe odsetki. Wśród mieszkań jednoizbowych dla wymienionych wyżej miast odsetek wynosi

prawie zawsze przeszło 20%, w wielu miastach nawet przeszło 30%; w Łomży mieszkań jednoizbowych w suterrenach i na poddaszu jest nawet większość—50,3%, w Białymstoku 43,2%, w Kaliszu 41,9%, w Gnieźnie 38,2%, w Płocku 37,8%, w Pabjanicach 35,6%. Dla mieszkań dwuizbowych odsetek rzadko już tylko przekracza 20%; w Łomży—29,2%, i w Płocku—26,1%, ale jeszcze w wielu miastach wynosi kilka-nasie procent. Dopiero mieszkania trzyizbowe w suterrenach i na poddaszu nie dosięgają z reguły 10% (wyjątek stanowią Łomża—14,8%, Płock—14,7%, Białystok—12,6%, Grodno—11,0% i Równe—10,8%). Mieszkania większe niż trzyizbowe rzadko są tak położone, w poszczególnych miastach jednak stanowią jeszcze kilka procent: 4- i 5-izbowe w Białymstoku—6,2%, w Równem—6,0%, w Grodnie—5,8%; 6-izbowe i większe w Kolomyi—4,4%, w Równem—3,2%, w Będzinie—3,0%¹.

Mieszkania w suterrenach i piwnicach stanowią przeciętnie w większych miastach 3,7%. Pod względem ich rozpowszechnienia niema wyraźniejszej różnicy między diehlicami: w województwach południowych jest ich 5,2%, we wschodnich—3,4%, w centralnych i zachodnich 3,3%. Przeciętnie te są jednak o tyle mało charakterystyczne, że w każdej grupie województw stosunki w poszczególnych miastach są bardzo mało jednolite, odsetki wahają się w bardzo rozległych granicach. W szczególności odnosi się to do województw centralnych, gdzie z jednej strony niektóre miasta mają więcej niż 10% mieszkań suterrenowych: Kalisz—14,0%, Lublin—11,2%, Chełm—10,9%, Łomża—10,5% z drugiej zaś szereg miast ma ich mniej niż 1%; do tej kategorii należą także ośrodki przemysłowe, jak Żyrardów, Pabjanice, Zgierz—mniej niż 0,1%, Tomaszów Rawski—0,3%, Zawiercie i Dąbrowa Górnicza—0,6%, Białystok—0,8%, Łódź—0,9%, pozatem Siedlce—0,7%. W grupie województw południowych wielką ilością mieszkań w suterrenach i piwnicach wyróżnia się Rzeszów—9,4%, w zachodnich Gniezno—8,4%.

Bardziej jednolite stosunki znajdujemy w poszczególnych diehlicach, o ile idzie o mieszkania na poddaszu: występują one stale w poważnych ilościach w miastach województw centralnych, stosunkowo rzadziej zaś we wszystkich innych diehlicach. Przeciętnie stanowią one w województwach centralnych 7,7% (poza Warszawą i Łodzią—nawet 10,5%), w zachodnich natomiast tylko 3,5%, we wschodnich 2,3% i w południowych 1,3%. Dwa zaledwie miasta w województwach centralnych liczą nieco mniej niż 4% mieszkań na poddaszu, podczas gdy w reszcie Państwa granica ta rzadko jest przekraczana (w większej mierze tylko w Gnieźnie—7,3%). Szczególnie wielką liczbą mieszkań na poddaszu wyróżniają się: Pabjanice—20,5%, Zgierz—19,2%, Białystok—19,1%, Płock—16,5%, Włocławek—16,2%, Łomża—15,9%, Tomaszów Rawski—14,4%.

Duże miasta mają stosunkowo mniej mieszkań w suterrenach i na poddaszu, zwłaszcza Warszawa i Łódź przedstawiają się pod tym względem korzystniej od większości miast tej diehlice.

Tabl. 32. Mieszkania w suterrenach i na poddaszach w głównych miastach Polski

Les logements dans les sous-sols et les mansardes dans les villes principales de Pologne

Miasta — Villes	Odsetek mieszkań w suterrenach i na poddaszu		
	pourcentage des logements dans les sous-sols et des mansardes	ensemble	
	ensemble	en suterrenach et sous-sols	na poddaszu mansardes
Warszawa	8,8	3,5	5,3
Łódź	7,8	0,9	6,9
Lwów	7,7	6,9	0,8
Kraków	7,1	4,9	2,2
Poznań	6,3	4,0	2,3

¹ Przy wymienianiu miast z najwyższymi odsetkami większych mieszkań w suterrenach lub na poddaszu napotykanym często miast województw wschodnich i woj. białostockiego; przypomnieć należy wyrażone wyżej wątpliwości, czy w diehlicy tej nie znajdowały wypadki łączenia przy spisie po kilka małych mieszkań w jedno większe; fakt obecnie zaobserwowany świadczyłby również o prawdopodobieństwie tego przypuszczenia, odsetki więc większych mieszkań w suterrenach i na poddaszu byłyby i tu mniejsze.

Ogólny odsetek tych mieszkań różni się we wszystkich pięciu miastach niewiele; bardziej zmienia się ustosunkowanie mieszkań w suterench i na poddaszu: Łódź ma niewiele mieszkań w suterench, dużo natomiast na poddaszu, odwrotnie Lwów; w Warszawie mieszkania na poddaszu są częstsze niż w suterench, w Krakowie i Poznaniu więcej jest zamieszkałych suteren.

Mniejsze znaczenie niż wydzielenie mieszkań w suterench i na poddaszu ma podział według położenia pozostałych mieszkań. Ponieważ przy opracowaniu danych spisu budynków kwestię liczby pięter pominięto, przedstawimy tu w kilku słowach dane o położeniu mieszkań według pięter jako rzucające światło na charakter zabudowania miast. Dwa bieguny pod tym względem stanowią: z jednej strony miasta, zabudowane wielkimi, wielopiętrowymi domami, z drugiej małymi domkami, zbliżonymi do typu miejsczkowego czy wiejskiego. Miasta pierwszego rodzaju cechuje znaczna ilość mieszkań położonych na wyższych piętrach, drugiego—duża przewaga mieszkań na parterze.

Mieszkania położone na trzecim piętrze i wyżej występują w większej ilości tylko w dużych miastach. Najwięcej jest ich w Warszawie—23,7% i w Poznaniu—21,1%; mniej w Łodzi—14,4%, a stosunkowo niewiele w Krakowie—5,0% i we Lwowie—4,5%. Poza temi miastami dużo mieszkań na wyższych piętrach mają Grudziądz—9,8%, Toruń—9,3%, Kalisz—5,9%. Gniezno—5,0% i Lublin—4,7%; z pozostałych miast 8 ma od 1 do 4% mieszkań na trzecim piętrze i wyżej, 27 zaś—mniej niż 1%.

Duża przewaga mieszkań parterowych w miastach jest charakterystyczna dla miast województw wschodnich i wschodniej części południowych. Niekiedy jest ona tu ogromna: w Kowlu wynosi 95,8% w Pińsku—93,9%, w Kolumni—91,5%, w Drohobyczu—84,9%, w Brześciu n/B.—81,9%, w Stryju—81,8%, w Łucku—80,0%, w Równem—76,9%, w Tarnopolu—76,8%. W zachodniej części województw południowych największe odsetki mieszkań na parterze mają Nowy Sącz—75,5% i Tarnów—68,6% w centralnych Grodno 71,0% i Kielce—70,9%, w zachodnich natomiast nawet w świeżo rozszerzonej przez wcielenie przedmieść Bydgoszczy odsetek mieszkań parterowych dochodzi tylko do 45,6%.

5. WYKONYWANIE PRACY ZAROBKOWEJ W MIESZKANIACH

Omawiając kwestję wielkości mieszkań, ich załadnienia, traktujemy normalnie mieszkanie jako przeznaczone całkowicie na cele mieszkalne, wszystkie izby jako równorzędne. Tak jednak jest nieawansze: mieszkania służą niekiedy również jako miejsce wykonywania pracy zarobkowej, nie wszystkie izby mogą być wówczas całkowicie wyszukanne na cele mieszkalne—w każdym razie nie bez szkody dla zdrowia mieszkańców. Kwestję tę uwzględniono przy spisie mieszkań, dzieląc izby na przeznaczone: 1) wyłącznie dla celów mieszkalnych, 2) wyłączenie dla celów zarobkowych, 3) jednocześnie dla celów mieszkalnych i wykonywania pracy zarobkowej. Dane o mieszkańach służących również dla celów zarobkowych zostały opracowane tylko dla większych miast (powyżej 20 tys. mieszkańców)—umieszczone są one w tablicy V, częściowo i w tablicy IV publikacji wojewódzkich.

Znaczenie wykonywania pracy zarobkowej w mieszkaniach jest bardzo różne w zależności od wielkości mieszkania. Duże mieszkania, służące jednocześnie do celów mieszkalnych i zarobkowych,—to mieszkania osób, należących do wolnych zawodów (adwokatów, lekarzy i t. p.), prowadzących przedsiębiorstwa handlowe i t. d. Przy mniejszej gęstości załadnienia tych mieszkań i wobec charakteru wykonywanej pracy, poświęcenie dla celów zarobkowych części mieszkania, uszczuplając obszar przeznaczony wyłącznie na cele mieszkalne, nie stanowi jednak objawu groźnego dla zdrowia mieszkańców. Inaczej przedstawia się sytuacja małych mieszkań. W mieszkaniu jednolub dwulubowym, z reguły—jak widzieliśmy wyżej—przeładnieniem, wyłączenie każdej części mieszkania celem poświęcenia jej na cele zarobkowe stanowi już bardzo dotkliwy uszczerbek; przytem należy brać pod uwagę rodzaj wykonywanej pracy—małe mieszkania mieszkalno-zarobkowe są to prawdopodobnie przeważnie lokale rzemieślnicze, w których wykonywana jest praca przemysłowa,

często szkodliwa dla zdrowia mieszkających tam osób. Ważne byłoby posiadanie danych o wykonywanej w mieszkaniach pracy; bezpośrednim materiałem jednak nie rozporządzamy, a próby porównań z danymi statystyki zawodowej (np. z odsetkiem zatrudnionych w przemyśle odzieżowym—typowej gałęzi rzemiosła i chałupnictwa) nie dały rezultatów. Brak kombinacji cech mieszkaniowych z zawodem staje też na przeszkodzie ustaleniu przyczyn różnic między poszczególnymi miastami co do liczebności mieszkań mieszkalno-zarobkowych.

Ogólny odsetek tych mieszkań w Polsce (w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców) rośnie w miarę zwiększania się rozmiarów mieszkania od 4,5% w jednoizbowych do 33,7% w sześciolubowych i większych. Ten wzrost jest odpowiednikiem spadania odsetka osób, zatrudnionych w charakterze pracowników najemnych w miarę przechodzenia do coraz większych mieszkań—oczywiście bowiem praca zarobkowa wykonywana jest w mieszkaniach nie przez robotników lub urzędników, lecz przez osoby zatrudnione na własny rachunek—w rzemiosło, handlu i wolnych zawodach. W każdym razie i w najmniejszych mieszkaniach odsetek jest bardzo znaczny, stanowiąc 4,5% dla jednoizbowych, 9,7% dla dwulubowych. Oczywiście stosunki w różnych miastach kształtują się niejednakowo.

Miasta województw zachodnich przedstawiają obraz najpomysłniejszy. Przy większych w tej dzielnicy przeciętnych rozmiarach mieszkań jest rzeczą zrozumiałą, że wykonywanie pracy zarobkowej odbywa się raczej we większych mieszkaniach—można też przypuszczać, że wogóle rzadziej praca np. rzemieślnicza wykonywana jest w mieszkaniu. Odsetek lokali mieszkalno-zarobkowych wśród mieszkań jedno- i dwulubowych jest znacznie niższy niż przeciętnie w Państwie: tylko w Gnieźnie dochodzi on do 2,9% dla mieszkań jednoizbowych, a do 4,1% dla dwulubowych, pozatem zaś waha się około 2%; miastowicie w mieszkaniach jednoizbowych od 1,1 do 2,1%, w dwulubowych od 1,8 do 2,5%.

W większych liczbach występują mieszkania, służące równocześnie dla celów mieszkalnych i zarobkowych, w miastach województw południowych. Szczególnie znaczny ich odsetek ma Kraków: 6,6% jednoizbowych, 10,4% dwulubowych. W innych miastach odsetki te nie są już tak wysokie, wynosząc od 2 do 5% dla mieszkań jednoizbowych, od 4 do 7% dla dwulubowych; do miast z najniższym w tej dzielnicy odsetkiem małych mieszkań mieszkalno-zarobkowych należy Lwów: ma on ich 2,0 wzgl. 4,2%.

Miasta z największą ilością małych mieszkań, w których wykonywana jest praca zarobkowa, posiadają województwa centralne. Szczególnie wysokimi odsetkami wyróżniają się miasta następujące:

Tabl. 33. Miasta województw centralnych z największą ilością mieszkań z wykonywaną w nich pracą zarobkową

Villes dans les départements du centre ayant le plus grand nombre de logemens servant en même temps à l'habitation et à l'exercice d'un métier

Miasta — Villes	Odssetek mieszkań, służących do celów mieszkalnych i zarobkowych wśród	
	1-izbowych d'une pièce	2-izbowych de 2 pièces
Pabjanice	10,9	27,6
Kielce	9,7	20,3
Chełm	9,7	14,0
Radom	7,7	19,8
Lublin	7,0	11,1
Biedzin	6,4	14,7
Siedlce	5,4	9,5
Warszawa	5,2	12,5
Łódź	4,4	18,5
Tomaszów Rawski	4,3	11,1
Częstochowa	3,4	11,1

W Pabjanicach prawdopodobnie poważną rolę grają drobne warszaty włókiennicze, w Kielcach, Chełmie i Radomiu raczej rzemieślniczy samodzieln i chałupniczy w zakresie przemysłu odzieżowego. W każdym razie wy-

konywanie pracy zarobkowej w małych mieszkaniach jest w tych wszystkich miastach niezmiernie częste, świadcząc, że warunki mieszkaniowe drobnomieszczaństwa (rzemiosła i drobnego handlu) są równie jak robotników tej dzielnicy bardzo niepomysłne. Warszawa zarówno co do odsetka dla mieszkań jednoizbowych jak i dwuizbowych stoi nieco ponad przeciętni państwowi; Łódź ma niższy nieco odsetek dla mieszkań jednoizbowych, znacznie wyższy natomiast dla dwuizbowych: przeważa rodzin robotniczych w mieszkaniach jednoizbowych, a skupianie się rzemieślników w dwuizbowych znajdują tu widocznie dobitniejszy wyraz.

Miasta województw wschodnich wykazują w odsetkach lokali mieszkalno—zarobkowych znaczne rozbieżności, pozostające prawdopodobnie w związku z przypuszczalnemi przesunięciami w klasyfikacji mieszkań według wielkości. Dla mieszkań jednoizbowych odsetek dochodzi do 5,0% (Łuck i Pińsk), dla dwuizbowych—do 11,0% (Łuck).

Poza kwestją liczebności mieszkań, służących równocześnie do celów mieszkalnych i zarobkowych, ważne jest zagadnienie—o ile idzie o sam skład tych mieszkań—czy posiadają one izby wyłącznie mieszkalne. Jeśli bowiem wykonywanie pracy zarobkowej, zwłaszcza typu rzemieślniczego, w mieszkaniu jest wogóle objawem bardzo niepożądanym, to wszelkie konsekwencje tego występują tem jaskrawiej w wypadku, gdy niema izb, zachowanych wyłącznie dla celów mieszkalnych. I to zagadnienie ma znaczenie przedewszystkiem dla małych mieszkań, tym razem jednak z wyłączeniem mieszkań najmniejszych—jednoizbo-

wych, gdyż przy jednej izbie w lokalu mieszkalno-zarobkowym nie może być oczywiście izby wyłącznie mieszkalnej.

W mieszkaniach dwuizbowych praca zarobkowa przeważnie wykonywana jest tylko w jednej izbie, druga więc jest wtedy wyłącznie mieszkalna; poważna część jednak pozbawiona jest izby wyłącznie mieszkalnej—przeciętnie w Polsce 19,3%. Różnice między poszczególnemi miastami pod względem wysokości tego odsetka są bardzo duże (od 1,6% w Zgierzu do 73,5% w Grudziądzu), nie wykazując żadnej regularności, żadnych cech dzielnicowych: mieszkania te są już wszędzie jako takie wyrazem złych warunków mieszkaniowych i ogólny poziom zaspokojania potrzeb mieszkaniowych w danej dzielnicy czy ośrodku pozostaje tu bez wpływu. Największą część mieszkań bez izby czysto mieszkalnej wśród lokali dwuizbowych mieszkalno-zarobkowych mają: Grudziądz—73,5%¹, Kielce—53,4% (przy bardzo dużym odsetku tych mieszkań), Chełm—49,3%, Inowrocław—47,6%, Grodno—38,7%, Łwów—37,0%, Żyrardów—36,1% i Rzeszów—35,7%.

W mieszkaniach trzyizbowych¹ większość ma nawet dwie izby służące tylko do celów mieszkalnych—83,2%, 8,5% mieszkań ma jedną izbę wyłącznie mieszkalną, a 8,3% jest jej zupełnie pozbawiony. I te odsetki nie wykazują naogół prawidłowości. Wysoką liczbą mieszkań pozbawionych izby czysto mieszkalnej wyróżniają się Kielce—45,0%¹ poza tem odsetek ten dosięga w Grudziądzu 27,8%¹ w Gnieźnie 17,8%¹ w Białymstoku 17,7%¹, we Lwowie 16,9%¹ w Inowrocławiu 16,2%¹ w Chełmie i Toruniu 15,3%¹.

LUDWIK LANDAU

¹ Tablica V tomu tablic państwowych zawiera w tej grupie błąd, mianowicie podane są mieszkania trzyizbowe, licząc 3 izby mieszkalne i ponadto izby mieszkalno-zarobkowe. Błąd ten powstał w Kiełcach, w wyniku—jak się zdaje—przesunięcia odpowiednich dwóch liczb do dwóch sąsiednich kolumn. W „Przebiegach terytorjalnych” (tablica 8) dokonano, zgodnie z tem przypuszczeniem, poprawek.

ANALYSE DES RÉSULTATS DU RECENSEMENT DES LOGEMENTS DU 30.IX 1921

R É S U M É

PREMIÈRE PARTIE. OBSERVATIONS GÉNÉRALES

Le recensement des logements et celui des bâtiments, effectués conjointement avec le recensement général de la population du 30. IX 1921, avaient pour but d'étudier les conditions d'habitation en Pologne. Les résultats du recensement des bâtiments, ainsi que leur analyse, ont été publiés dans le volume XIII de la *Statistique de la Pologne*, tandis que les résultats du recensement des logements étaient publiés pour chaque département à part dans les volumes XIV—XXX et pour le territoire entier soumis au recensement—dans le volume XXXI de cette même publication. Le présent volume offre une analyse critique de ces résultats.

Exécution du recensement. Le recensement des logements embrassa toutes les localités du pays (sauf les territoires non recensés du département de Wilno et de la Haute Silésie), non seulement les villes, mais aussi, ce qui est assez rare, les villages. Les bulletins servant au recensement de la population comprenaient, entre autres, une partie consacrée à la description du logement; en outre, sur les bulletins relatifs au recensement des bâtiments (resp. des immeubles) on devait inscrire pour chaque bâtiment (ou immeuble) le nombre des logements habités et inhabités. En principe, les données du recensement ne se référent qu'aux logements habités, dont on avait une description détaillée; le nombre des logements habitables, mais non habités au moment du recensement, a été établi d'après les données comprises dans les feuilles relatives aux bâtiments, et ces logements n'ont été considérés qu'en rapport avec les résultats du recensement des bâtiments; enfin, les logements destinés exclusivement à l'exercice d'un métier et non habités ne faisaient pas du tout l'objet du recensement.

Les données concernant la description du logement ont été inscrites sur le bulletin fondamental par le propriétaire du logement ou bien, sur la base des renseignements fournis par ce dernier, par l'agent recenseur. Par contre, la feuille relative au recensement des immeubles a été remplie par le propriétaire de la maison; de cette manière, on disposait des données servant à vérifier les renseignements donnés par les propriétaires des logements.

La notion du logement a été basée sur le critère juridique: comme logement était envisagé l'ensemble des pièces prises à louage directement du propriétaire de la maison (resp. occupées par ce dernier ou bien données à quelqu'un au titre d'un rapport de service); c'était la conséquence de la technique du recensement même, car, selon l'instruction, l'obligation de remplir le bulletin de recensement incombait entièrement à la personne occupant le logement ou au nom de laquelle le logement a été loué. La notion de la pièce n'était pas définie dans l'instruction; on y trouve, cependant, une recommandation de ne pas tenir compte des antichambres et des corridors; la cuisine devait être indiquée à part. Le manque d'une définition stricte de la chambre a causé certainement des difficultés nombreuses pendant le recensement et il en résulte une certaine diminution du nombre des pièces composant le logement, en comparaison avec les autres pays, où l'on tenait compte de tous les compartiments, alcôves, etc.; toutefois, il faut souligner que les différences qui en résultent

sont insignifiantes, puisque ces sortes de pièces supplémentaires sont, en général, très rares dans les logements du type prédominant en Pologne, de 1 à 3 pièces.

Les autres unités du recensement des logements étaient le ménage et l'habitant. Comme ménage, était considéré le groupe de personnes unies par des liens de famille et occupant le logement donné, ainsi que les sous-locataires qui prenaient leurs repas conjointement avec celles-ci; les sous-locataires qui prenaient leur repas à part, à la maison ou en ville, étaient considérés comme faisant un ménage à part. En ce qui concerne les habitants d'un logement, le bulletin comprenait, à côté des données relatives aux personnes présentes, aussi celles relatives aux personnes temporairement absentes et temporairement présentes dans le logement, mais ces dernières n'étaient pas utilisées dans le dépeuplement.

Le bulletin comprenait les questions suivantes: le nombre des pièces (chambres et cuisines), avec répartition selon leur destination (pour l'habitation exclusivement, pour l'habitation et pour l'exercice d'un métier, pour l'exercice d'un métier exclusivement), la situation du logement (étage, rez-de-chaussée, sous-sol, mansarde), le nombre des ménages de famille, des ménages de personnes solitaires et des ménages collectifs, le nombre des personnes présentes et temporairement absentes, le métier exercé dans le logement et, enfin, la question s'il y avait dans le logement un cabinet d'aisance ou non. La question de différentes installations dans le logement n'était étudiée que dans les villes plus importantes, conjointement avec le recensement des bâtiments. Le fait que les données relatives aux logements ont été inscrites sur le bulletin embrassant en même temps les données démographiques et professionnelles a créé la possibilité de considérer le problème de l'habitation conjointement avec les questions démographiques et professionnelles; malheureusement, cette possibilité n'a pas été mise en valeur.

Dépeuplement des données du recensement. Le dépeuplement a embrassé tous les logements, sauf ceux occupés par les ménages collectifs, puisque ceux-ci forment un objet d'études spécial. Une des questions, notamment celle relative au cabinet d'aisance, a été, pour la plupart, mal interprétée, à cause d'une rédaction maladroite, et on était obligé de renoncer à la publication des données respectives. Pour toutes les localités du pays ont été dépeuplées et publiées les données sur le nombre de pièces (y compris la cuisine), combinées avec celles relatives au nombre des ménages occupant le logement et au nombre des personnes présentes, avec indication de l'existence ou de l'absence de cuisine. Au nombre des pièces ont été comptées la cuisine et les chambres destinées totalement ou partiellement à l'exercice d'un métier; toutefois, dans le cas où le logement privé a été combiné avec le local d'une entreprise ou d'une institution, on tâchait de ne prendre en considération que la partie destinée à l'habitation. Le nombre d'habitants a été déterminé suivant le nombre de personnes présentes, car les chiffres relatifs à la présence et à l'absence temporaire accusaient tant de défauts, qu'il a été impossible d'établir le nombre de la population domiciliée. Pour les grandes villes à partir de 20 mille habitants on a tenu compte aussi de quelques autres caractéristiques: la situation du logement, la répar-

tion des pièces en celles servant exclusivement à l'habitation, en celles servant en même temps à l'habitation et à l'exercice d'un métier et en celles servant exclusivement à l'exercice d'un métier, et enfin la répartition des ménages en ménages de famille et en ceux de personnes solitaires. Tous ces traits distinctifs ont été combinés avec le nombre de pièces dans le logement. Le dépouillement était effectué au moyen des machines Powers, de cette manière que les données sur l'habitation étaient marquées par perforation sur la fiche pour la première personne dans chaque logement. Les résultats du dépouillement ont été présentés dans les tableaux publiés ensuite dans la *Statistique de la Pologne* vol. XIV—XXXI (tableaux II—V). En outre, le dépouillement des données du recensement des bâtiments nous a fourni les données sur les logements d'une autre nature. Cette statistique envisageait, à côté des logements habités, aussi les logements inhabités et ceux occupés par des ménages collectifs; on n'y a pas tenu compte des logements dans les bâtiments non destinés à l'habitation.

La documentation ancienne sur l'habitation. Le recensement des logements de 1921 a été la première investigation de ce genre sur le territoire entier de la Pologne. Dans l'ancienne Pologne russe, les conditions d'habitation n'étaient étudiées qu'à Varsovie; c'étaient les dénombremens des logements de 1882 et de 1891 (recensement dit sanitaire), celui de 1916, embrassant les faubourgs, et dernièrement, celui de 1919, effectué par la Municipalité de la ville de Varsovie. Dans l'ancienne Pologne prussienne, les dénombremens des logements ont été effectués, à l'occasion des recensements de la population, seulement dans la ville de Poznań, notamment en 1895, 1900, 1905 et 1910; en outre, le premier recensement général des logements en Allemagne, effectué en 1918, a embrassé un nombre plus considérable de villes sur les territoires actuels du dép. de Poznań (26 villes) et du dép. de Pomorze (13 villes) et un certain nombre de communes suburbaines. La documentation relativement la plus riche nous est fournie pour l'ancienne Pologne autrichienne. En Autriche, pendant tous les recensements de la population, l'unité à recenser c'était le groupe des habitants d'un logement, donc, la Galicie était la seule parmi toutes les provinces de Pologne, où l'on disposait des données concernant le nombre des logements pour toutes les localités du pays. En outre, ont été effectués les dénombremens des logements dans les villes plus importantes en 1880 et en 1890; sur les territoires polonais ce n'étaient que Kraków et Łwów; plus tard, en 1900 et en 1910, les dénombremens des logements ont embrassé aussi les villes plus petites—sur les territoires polonais 13 resp. 14 villes de moindre importance, le cadre des questions y était cependant plus restreint.

Appréciation de la valeur des données du recensement. Le recensement des logements n'embrassait en principe que les logements habités, donc, il était strictement lié au recensement de la population. Un logement pouvait être omis seulement dans le cas, où l'on aurait omis toute la population qui l'habitait, ce qui était bien improbable; donc, il nous paraît indubitable, que les données du recensement sont complètes. Il se peut qu'il y ait quelques lacunes dans le nombre des logements inhabités, puisque les inscriptions en étaient souvent confuses; et une certaine prudence dans l'évaluation du nombre de ces logements pouvait amener quelquefois aux résultats inférieurs à la réalité. Un effet défavorable sur l'exactitude des chiffres relatifs au nombre des logements et au nombre des pièces—pouvait avoir la difficulté de délimiter les logements, les uns des autres, surtout à la campagne, où l'on habite les petites maisons étant, pour la plupart, la propriété de ceux ou d'un de ceux qui y demeurent; ici la distinction entre les locataires et les sous locataires devient difficile, sinon même quelquefois impossible. Toutefois les difficultés de cette nature ne surgissent que là, où une maisonnette, composée de plusieurs pièces, est habitée par plus d'une famille, et c'est le cas relativement rare. Dans les villes, les difficultés de la sorte sont très rares; elles apparaissent cependant dans

les petites villes de province, surtout dans les départements de l'est, où la répartition des logements, suivant leur grandeur a soulevé certaines objections. À Varsovie, où deux ans avant le recensement général de la population a eu lieu le recensement des logements, les résultats des deux recensements accusent une conformité presque parfaite; quant au nombre des logements la différence n'atteint pas 0,5% et quant à la répartition des logements d'après le nombre de pièces les différences sont insignifiantes (v. tabl. 1, page 10). Quant aux autres villes, on ne dispose de données antérieures, comparables aux résultats du recensement général de 1921, que pour 12 villes de l'ancienne Pologne prussienne; notamment, ce sont les données du recensement allemand de 1918 (v. tabl. 2, page 10). La comparaison démontre, que les chiffres de cette dernière investigation sont un peu supérieurs; pour le département de Poznań les différences ne dépassent pas 6%, tandis que pour le département de Pomorze les différences sont considérables et varient de 14 à 23%. Les chiffres de la population accusant des écarts analogues (la corrélation est démontrée dans le diagramme à la page 11), on peut supposer que ces différences ont eu pour cause le mouvement émigratoire de la population allemande, laquelle dans les villes de Poméranie polonaise a été plus nombreuse qu'en Poméranie; c'est pourquoi il y avait en 1921 un nombre considérable des logements inhabités, dont souvent on ne tenait pas compte lors du recensement. En tout cas, la corrélation qui existe entre le nombre des logements et celui de la population, nous autorise à la conclusion, que les logements habités ont été comptés dans une même mesure lors des deux recensements.

En résumé, on peut constater que les résultats du recensement, en ce qui concerne les logements habités, sont tout à fait satisfaisants et complets; les lacunes n'existent que dans le nombre des logements inhabités; en outre, il existe encore certaines inexactitudes quant au nombre de pièces dans le groupe de logements plus spacieux.

DEUXIÈME PARTIE. ANALYSE DÉTAILLÉE DES RÉSULTATS

A. LES CONDITIONS D'HABITATION DANS LA CAMPAGNE

Grandeur des logements. La majorité des logements à la campagne—ce sont les logements les plus petits, composés d'une et tout au plus—de deux pièces. Les logements composés d'une pièce font 59,3% ceux de deux pièces—29,3%; donc, ces deux groupes font ensemble presque 90% du total des logements à la campagne. Ce n'est que dans les départements de l'ouest que le degré plus élevé de culture et d'aisance trouve son expression dans les conditions d'habitation meilleures. Les logements à une pièce n'y font que 16—17%, et les logements à une et à deux pièces font ensemble 50—60% du total des logements. En Silésie de Cieszyn le pourcentage des logements à une et à deux pièces atteint presque 80%, dans le dép. de Białystok—83%, dans le dép. de Varsovie—88% dans les autres départements—plus de 90%; dans les deux départements situés à sud-est (Stanisławów, Tarnopol) le pourcentage des logements composés de plus de deux pièces fait à peine 3,5%. Les variations du pourcentage des logements composés de plus de deux pièces sont quant aux différences entre les provinces en dépendance du degré de culture, et quant aux différences entre les divers départements de la même province—en dépendance du degré d'aisance de la population rurale, que l'on peut déterminer d'après le pourcentage des exploitations au-dessus de 10 ha d'étendue. Dans les départements du centre, le plus haut pourcentage des logements composés de plus de deux pièces se trouve dans le dép. de Białystok, où il existe parmi les petits agriculteurs un pourcentage considérable de l'ancienne petite noblesse polonaise dont le niveau des besoins reste toujours supérieur à celui des paysans. La répartition territoriale des logements ruraux suivant les catégories de grandeur est présentée dans les cartogrammes aux pages 12 et 14.

Dans le tabl. 4 à la page 16 est présentée la comparaison entre les conditions d'habitation dans la campagne en Pologne, en Allemagne et en Angleterre. En Angleterre, les conditions d'habitation sont, en comparaison avec les autres pays, excellentes; de cet idéal approchent, plus ou moins, les conditions dans les provinces nord-ouest de l'Allemagne; à mesure que l'on s'éloigne vers l'est, les conditions d'habitation sont de plus en plus défavorables. Les conditions d'habitation dans les provinces orientales de l'Allemagne—en Silésie et dans la Prusse Orientale—sont analogues à celles constatées dans les provinces occidentales de la Pologne. Tandis qu'en Rhénanie il y a 70% des logements composés de plus de trois pièces, il y en a en Saxe—45% et en Basse Silésie—20%; ce même pourcentage est constaté dans les départements de l'ouest en Pologne, tandis que dans les autres régions du pays les conditions d'habitation sont bien inférieures.

Nombre de ménages dans les logements. Les logements occupés par plusieurs ménages font 6,2% du total des logements à la campagne. Même dans les logements les plus petits, composés d'une pièce, ce pourcentage est de 4,8%, et il augmente pour les logements plus vastes: pour les logements à deux pièces il fait 7,0%, pour ceux à trois pièces—9,3%, pour ceux au-dessus de cinq pièces il fait environ 15%. Pour tous les groupes de grandeur, le pourcentage des logements occupés par plusieurs ménages est le plus bas dans les départements de l'ouest: 2,1% pour les logements composés d'une pièce, 2,7% pour ceux composés de deux pièces, 4,1% pour ceux composés de trois pièces. À cet égard, la situation dans les départements du sud et du centre est bien pire; pour le dép. de Kielce et de Lublin, ainsi que pour tous les départements de l'est les chiffres respectifs sont les plus élevés et présentent les pourcentages suivants: 6—9% des logements composés d'une pièce, 9—13% des logements à deux pièces et 13—22% des logements à trois pièces (voir le cartogramme à la page 17).

La confrontation de ces chiffres avec les données analogues pour l'Allemagne et l'Angleterre (tabl. 6, page 19) nous mène à la conclusion que la fréquence de l'habitation en commun de plusieurs ménages distincts est en Pologne (sauf les départements de l'ouest) bien plus grande que dans les deux pays mentionnés; ce fait paraît le plus frappant dans les cas, où il s'agit des logements les plus petits.

La densité du peuplement des logements. À ce point de vue, les logements ont été répartis en quatre groupes: 1) logements non surpeuplés—ayant tout au plus 2 personnes par pièce, 2) logements surpeuplés au moins de degré—ayant tout au plus 3 personnes par pièce, 3) logements surpeuplés au moyen degré—ayant tout au plus 4 personnes par pièce et 4) logements surpeuplés excessivement—ayant plus de 4 personnes par pièce. La répartition des logements de différente grandeur entre ces quatre catégories est présentée dans le tabl. 7 à la page 19. Il en résulte que parmi les logements composés d'une pièce il y en a 90% qui sont surpeuplés, et cela—pour la grande majorité des cas—excessivement. Les logements composés de deux pièces sont aussi pour la plupart surpeuplés, bien qu'au moindre degré: le pourcentage de la 4me catégorie (surpeuplement excessif) n'y fait que 12%, mais le nombre des logements non surpeuplés ne fait que 31% du total des logements composés de deux pièces. Parmi les logements composés de 3 pièces, la majorité n'est pas surpeuplée, bien qu'ici encore on constate le pourcentage considérable des logements surpeuplés, quoique non au degré excessif. Comme la plupart des logements ruraux sont justement les logements les plus petits, les conditions d'habitation, exposées ci-dessus, sont typiques pour toute la population rurale (voir tableau 8 et diagr., page 20). À la campagne le surpeuplement est la règle générale, et ce n'est que 15% de la population rurale qui habite les logements non surpeuplés. La gradation de ce surpeuplement est encore plus frappante: 20% de la population habite les logements surpeuplés au moindre degré, le même pourcentage se réfère à la population habitant les logements surpeuplés au degré moyen,

et plus de 45% du total de la population rurale habite les logements surpeuplés au degré excessif.

Le surpeuplement des logements dans la campagne polonaise n'est pas le résultat des dévastations causées par la guerre. En moyenne, chaque ménage dans la campagne se compose de 5 personnes, qui habitent, pour la plupart, une seule pièce ou deux tout au plus. C'est la norme moyenne, dont on constate en réalité les écarts en plus et en moins; toutefois, il est clair, que le surpeuplement est le résultat direct et inévitable du rôle dominant que jouent dans la campagne polonaise les petits logements composés d'une et de deux pièces.

Les différences entre la densité moyenne du peuplement des logements dans les différentes régions du pays résultent d'un côté—des différences dans le peuplement des logements de différente grandeur et de l'autre—des différences entre les régions particulières dans la répartition des logements d'après leur grandeur: les logements plus vastes sont moins surpeuplés, donc, là où ils sont plus nombreux—la densité moyenne du peuplement diminue. Les différences territoriales de densité du peuplement des logements dans la campagne sont présentées dans le cartogramme à la page 22. La densité moyenne du peuplement varie de 2,0 personnes par pièce dans le département de Pomorze à 4,3 personnes par pièce dans le département de Polesie. Donc, dans les départements de l'ouest les chiffres moyens de la densité du peuplement sont les moins élevés (Pomorze—2,0, Poznań—2,3 personnes par pièce). Dans les départements du centre, vu le pourcentage plus élevé des logements composés d'une pièce, la densité est plus considérable et varie de 3,0 personnes par pièce dans les régions situées au nord, à 4,0 personnes par pièce dans les régions situées au sud de ce territoire. Vu le rôle dominant des logements composés d'une pièce dans les départements de l'est, on y observe partout un surpeuplement excessif. Quant aux départements du sud, la densité du peuplement dans le dép. de Cracovie varie de 2,4 à 3,4 personnes par pièce; dans les autres départements la norme ne s'écarte presque pas de la moyenne de 3,8 personnes par pièce.

La confrontation de ces chiffres avec ceux relatifs à l'Allemagne et à l'Angleterre (v. tabl. 14 à la page 23) nous donne un tableau frappant des conditions d'habitation dans la campagne polonaise. En Angleterre c'est à peine 6,5% de la population rurale qui habite les logements surpeuplés, dans l'Allemagne—même là, où les conditions d'habitation ne sont pas bonnes, ce pourcentage n'atteint pas 20%; tandis qu'en Pologne, même dans les départements de l'ouest, ce pourcentage s'exprime par 60%, et dans le reste du territoire il atteint 90%, donc, presque la totalité de la population rurale. La densité du peuplement, dépassant 3 personnes par pièce, n'est constatée en Angleterre et en Allemagne que dans les cas exceptionnels; en Pologne, dans les départements de l'ouest—dans ces conditions existe $\frac{1}{3}$ de la population rurale, et dans les autres territoires du pays—la grande majorité—presque 70%—de la population rurale.

B. CONDITIONS D'HABITATION DANS LES VILLES

Grandeur des logements. Dans les villes, les logements les plus petits, composés d'une et de deux pièces, font aussi le groupe le plus nombreux, bien qu'ils n'y jouent pas un rôle aussi dominant que dans la campagne. Ce groupe de logements fait dans les villes $\frac{2}{3}$ du total des logements urbains: 68,2% dans les villes au-dessous de 20 000 habitants et 64,6% dans les villes au-dessus de 20 000 habitants. Les logements composés de 3—4 pièces font 24,7% dans les petites villes et 26,8% dans les villes plus grandes. Les logements composés de 5 pièces et davantage forment un groupe tout petit, leur pourcentage est de 7,0% dans la première catégorie et de 8,5% dans la seconde catégorie de villes.

C'est dans les départements du centre que la prédominance de petits logements est la plus frappante: les logements à 1—2 pièces y font de 70 à 80% du total des logements, tandis que les logements composés de 5 pièces et davantage y font à peine 2—3% dans les petites et 5%

dans les grandes villes. Dans les villes des départements du sud les conditions d'habitation sont un peu moins défavorables: les plus petits logements, composés de 1—2 pièces y font 60—70% dans les villes au-dessus de 20 000 habitants et 70—80% dans les villes au-dessous de 20 000 habitants. Dans les départements de l'ouest les conditions d'habitation sont relativement les meilleures. Dans les villes ayant moins de 20 000 habitants le pourcentage des logements les plus petits est de 41—49%, celui des logements composés de 3—4 pièces varie de 35 à 41%, celui des logements ayant 5 pièces et davantage est de 16—17%. Dans les villes plus grandes ces proportions sont encore plus avantageuses: les plus petits logements n'y font que $\frac{1}{3}$ -e ou même souvent $\frac{1}{4}$ -e du total des logements et la prépondérance y appartient aux logements moyens de 3—4 pièces; le pourcentage de grands logements y est à peu près le même que dans les petites villes.

Le dénombrement des logements dans les villes des départements de l'est a donné des résultats tout à fait inattendus: les logements moyens et grands y font le pourcentage plus élevé que dans les départements du centre et pas beaucoup inférieur à celui constaté dans les départements de l'ouest. Sous ce rapport, les conditions d'habitation dans le département de Białystok s'approchent de celles constatées dans les départements de l'est. La population des départements de l'est est celle, dont les conditions d'existence sont les plus primitives, donc, le résultat aussi inattendu du recensement des logements y est difficile à expliquer; peut-être, on pourrait l'attribuer à ce que le pays est très peu industrialisé, en conséquence de quoi le paupérisme dans les villes est moindre que dans les villes d'autres provinces de la Pologne, tandis que dans la campagne il est, au contraire, plus considérable qu'ailleurs. Toutefois, il est possible, que dans maints cas, les agents recenseurs ont compté comme un seul plusieurs petits logements distincts; cette supposition semble être affirmée par le fait, qu'il y a un pourcentage considérable de logements occupés par plusieurs ménages.

La répartition des logements suivant les catégories de grandeur est présentée dans les cartogrammes aux pages 25 et 27.

Parmi les cinq villes les plus importantes, c'est Łódź qui a les conditions d'habitation les plus déplorables. C'est l'agglomération la plus grande en Pologne de la population ouvrière; donc, les logements composés d'une pièce y font 60% et ceux formant le groupe des logements les plus petits (1—2 pièces) y font 80% du total des logements. À Varsovie les conditions d'habitation sont moins désavantageuses, mais même ici les logements les plus petits font 64% du total des logements. Les conditions presque identiques ont été constatées à Cracovie; à Łwów elles sont moins défavorables. Parmi les grandes villes de Pologne, Poznań possède les conditions d'habitation les plus avantageuses. Les logements composés d'une pièce y font à peine 11% et ceux formant le groupe de petits logements (1—2 pièces)—36% du total des logements. En général, on doit constater que les conditions d'habitation dans les villes les plus importantes ne s'écartent pas trop de celles observées dans les villes plus petites de la province envisagée.

Dans le tableau 17 aux pages 29 et 30 sont confrontées les données relatives à la grandeur des logements dans les villes de Pologne avec celles concernant la même question en Angleterre, en Allemagne et dans quelques autres pays. Il en résulte, que les conditions d'habitation dans les villes situées à l'ouest de la Pologne ne s'écartent pas trop de celles observées dans certaines villes d'Europe, situées plus à l'est (Allemagne Orientale, Stockholm, etc.). Par contre, toutes les autres villes de Pologne ont des conditions d'habitation qui sont loin d'atteindre le niveau observé dans les villes d'Europe occidentale. Cette expression frappante du „standard of life“ très bas caractérise aussi plusieurs autres villes situées à l'est de l'Europe (p. ex. Riga).

Nombre de ménages dans les logements. Vu la structure spéciale de la population urbaine et vu le nombre considérable des personnes qui y demeurent temporairement pour des buts quelconques (études, buts lucratifs, etc.), un certain pourcentage des logements occupés par plus d'un ménage est dans les villes une chose normale. Toutefois, lorsque ce pourcentage est plus élevé, il peut servir de mesure à la pénurie des logements dans telle ou autre ville. Le plus d'importance à la question d'une agglomération de plusieurs ménages dans les petits logements, où cette coexistence de plusieurs familles présente le plus d'inconvénients.

Dans les villes au-dessous de 20 000 habitants, les logements occupés par plus d'un ménage font 7,7% et dans les villes plus grandes—12,2% du total des logements. Pour le groupe de logements plus vastes ce pourcentage dépasse 15% dans les petites villes et atteint 30% dans les villes plus grandes. Pour le groupe de logements composés d'une seule pièce dans les grandes villes ce pourcentage est de 8%, pour deux pièces—10%, pour trois pièces—14%; dans les petites villes les chiffres respectifs s'expriment pour les deux premiers groupes par 6% et pour le troisième—par 9%. Un calcul approximatif nous mène à la conclusion que dans ces conditions demeurent dans les grandes villes 15% et dans les petites villes 10% des habitants. Les cas où le logement est occupé par plusieurs ménages de personnes solitaires sont excessivement rares; presque toujours ce sont les logements occupés par un ménage de famille et par plusieurs ménages de personnes solitaires ou bien les logements occupés par deux ou plusieurs ménages de famille; cette dernière combinaison, qui est la preuve éclatante de la pénurie excessive de logements, est constatée (dans les grandes villes pour lesquelles on dispose des données) pour 2,9% des logements composés d'une pièce, pour 4,8% des logements composés de deux pièces et pour 8,2% des logements composés de trois pièces.

Le cartogramme à la page 32 présente la répartition territoriale des logements au point de vue du nombre des ménages.

Quant aux villes les plus grandes, à Łódź les logements occupés par plusieurs ménages sont les moins nombreux; cela s'explique d'un côté—par l'absence dans cette ville, par excellence industrielle, des établissements d'études supérieures et de l'autre—par l'abondance de petits logements composés d'une pièce qui permettent même aux familles les plus pauvres de s'arranger sans prendre de sous-locataires. Par contre, à Varsovie les chiffres respectifs sont les plus élevés: il y a 20,1% des logements occupés par plusieurs ménages; 11,9% des logements composés d'une pièce, 17,5% des logements composés de deux pièces et 26,2% des logements composés de trois pièces.

La confrontation de ces données avec celles relatives à l'Allemagne et à l'Angleterre (tabl. 22 à la page 35) prouve encore une fois une infériorité frappante des conditions d'habitation en Pologne. Cette infériorité consiste surtout en ce, que dans les pays d'Europe occidentale les cas d'une coexistence de plusieurs ménages dans un logement n'ont lieu que dans les logements vastes, tandis qu'en Pologne ils sont très fréquents dans les logements petits. En Angleterre le pourcentage des logements composés de 3 pièces et au-dessous et occupés par plus d'un ménage ne dépasse pas 2%; en Allemagne les logements composés d'une pièce et habités par plus d'un ménage font à peine 1% en Pologne, sauf les départements de l'ouest, où les pourcentages sont analogues, les proportions respectives s'expriment: pour les petites villes par 6% pour les grandes villes par 8% et pour Varsovie par 12%.

La densité du peuplement des logements. Le surpeuplement est un phénomène qui se manifeste surtout dans les petits logements. Les logements composés d'une pièce sont surpeuplés le plus fréquemment (voir tableau 23 à la page 36) et, pour la plupart, au degré excessif (plus de 4 personnes dans une pièce). La moitié des logements composés de deux pièces démontre plus de deux personnes par pièce. Ce n'est que dans les logements composés de 3 pièces que le

surpeuplement n'est pas aussi fréquent; ceux qui ont plus de 3 pièces ont très rarement plus de deux personnes par pièce. Comme ces dernières catégories de logements sont habitées par un nombre de la population relativement restreint, il en résulte, que la grande majorité de la population urbaine vit dans des conditions d'habitation caractérisées par le surpeuplement: dans les petites villes c'est 60 % et dans les grandes villes c'est 55% du total de la population urbaine. Dans les logements surpeuplés au degré excessif (plus de 4 personnes par pièce) vit 22% de la population de petites villes et 17% de la population de grandes villes. Comme la plupart des locataires de petits logements se recrutent parmi la classe ouvrière, il est clair qu'au moins 75% de la population ouvrière demeurent dans des conditions d'habitation aussi défavorables et qu'au moins 30% de cette population habitent les logements surpeuplés au degré excessif (voir tabl. 24 et diagr. à la page 36).

Les différences entre les chiffres de la densité du peuplement dans les provinces particulières se manifestent nettement, aussi bien dans les grandes que dans les petites villes et dans les logements de toutes les catégories de grandeur. Les plus bas sont les chiffres constatés pour les départements de l'ouest et pour la Silésie de Cieszyn. Dans les départements du sud et du centre, les conditions d'habitation à ce point de vue sont presque analogues et bien pires que dans les départements de l'ouest; tandis que dans les départements de l'ouest il y a dans les petites villes—3,0 personnes dans les logements d'une pièce et dans les grandes villes—1,9—2,7 personnes, dans les départements du centre et du sud les chiffres respectifs sont: 3,9—4,3 dans la première catégorie et 3,3—4,0 dans la seconde catégorie de villes. Les plus élevées sont les normes constatées pour les départements de l'est, mais il est possible que ces chiffres soient peu sûrs, vu quelques inexactitudes dans la répartition des logements d'après le nombre de pièces. Il faut mentionner que la densité relativement petite du peuplement des logements dans les départements de l'ouest avait, entre autres, pour cause le fait, que le recensement a eu lieu à l'époque, où l'émigration intense de la population allemande n'était pas encore compensée par l'affluence de la population polonaise d'autres provinces; ceci se réfère surtout aux territoires situés au nord de cette province, où le pourcentage des Allemands était le plus élevé.

La densité du peuplement des logements dans les différentes villes de Pologne est présentée dans le cartogramme à la page 38.

Quant aux villes les plus grandes, les conditions les plus avantageuses sont à Poznań, où la norme s'exprime

par la moyenne de 1,4 personnes par pièce; à Cracovie cette moyenne est de 1,9 personnes par pièce; Varsovie et Łódź accusent le surpeuplement le plus considérable: à Varsovie la moyenne est de 2,0 personnes par pièce, à Łódź—2,3 personnes.

La comparaison des villes polonaises avec les villes allemandes et anglaises (voir tableau 30 aux pages 41 et 42) démontre des différences frappantes. Dans les logements surpeuplés vit en Angleterre 8—11% de la population urbaine (sauf Londres, où ce chiffre atteint 16%), en Allemagne—9—10% de la population; en Pologne, dans les territoires situés à l'ouest, dans ces conditions demeure 37% de la population de petites villes et 28% de celle de grandes villes; dans le reste de la Pologne les chiffres respectifs ont l'expression d'une calamité: dans les petites villes 64% et dans les grandes villes 58% des habitants demeurent dans les logements surpeuplés et le surpeuplement dépasse souvent la limite de 4 personnes par pièce: dans ces conditions de condensation vit dans les grandes villes 19% et dans les petites villes 25% de la population.

Situation des logements. Ici la question primordiale est celle des logements situés dans les conditions sanitaires défavorables: les sous-sols et les mansardes. Dans les villes au-dessus de 20 000 habitants ces logements font 9,5%; les sous-sols—3,7% et les mansardes—5,8%. Ce sont les logements petits, composés de 3 pièces tout au plus; il y habite environ 8,4% de la population urbaine. Ces logements sont surtout nombreux dans les départements du centre; ils sont moins nombreux dans les grandes que dans les petites villes; sous ce rapport, la situation à Varsovie et à Łódź est bien meilleure que dans les autres villes de cette province.

L'exercice d'un métier dans les logements. L'exercice d'un métier dans les logements vastes ne présente aucun inconvénient pour la santé des habitants, mais dans les petits logements, qui sont presque toujours surpeuplés, c'est un phénomène des plus nuisibles pour la santé. Les logements, où l'on exerce un métier, font parmi les logements composés d'une pièce 4,5% parmi ceux composés de deux pièces 9,7% et pour les catégories suivantes les pourcentages respectifs augmentent de plus en plus, suivant le nombre des personnes exerçant une profession distincte. L'exercice d'un métier dans un logement destiné en principe à l'habitation se fait observer le plus rarement dans les villes de départements de l'ouest et le plus souvent—dans celles de départements du centre (les centres de l'industrie populaire, textile et du vêtement, exercée à domicile: Pabjanice, Kielce, Radom, Chełm).

L. LANDAU

PRZEGŁĄDY TERYTORJALNE
RELIEVES TERRITORIAUX

Tabl. 1. MIESZKANIA WEDŁUG LICZBY IZB — LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE DE PIÈCES

Państwo		Na 100 mieszkań miało izb										Prze- cienna liczba izb na		Na 100 mieszkań miało izb										Prze- cienna liczba izb na	
Województwa		Pourcentage des logements composés de... pièces										miesz- kalna		Pourcentage des logements composés de... pièces										miesz- kalna	
Powiaty												miesz- kalna												miesz- kalna	
État												miesz- kalna												miesz- kalna	
Départements												miesz- kalna												miesz- kalna	
Arrondissements												miesz- kalna												miesz- kalna	
		W i e ś — C a m p a g n e												M i a s t a p o n i ż e j 20 000 m i e s z k a n c ó w V i l l e s a n d e s s u s d e 20 000 h a b i t a n t s											

POWIATY — ARRONDISSEMENTS
WOJ. WARSZAWSKIE — DÉP. DE WARSZAWA

Blonie	50,1	36,6	6,9	3,4	1,2	1,4	0,3	0,1	0,1	1,8	45,9	34,5	11,8	4,9	1,5	1,3	0,1	—	1,9	62,8	24,5	7,6	3,1	1,3	0,6	0,1	—	—	—	—	—	—	—	1,0
Ciechanów	51,1	35,0	7,8	3,9	0,9	0,9	0,3	0,1	0,1	1,7	47,4	31,8	12,9	5,2	1,8	0,8	0,1	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,0
Gostynin	49,6	41,4	5,9	2,1	0,3	0,5	0,2	—	—	1,7	38,0	37,3	14,1	6,3	2,1	2,1	0,1	0,0	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grójce	53,8	32,4	5,9	1,6	0,3	0,6	0,3	0,1	0,1	1,6	57,6	27,3	9,4	3,3	1,3	1,0	0,1	—	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kutno	52,7	37,8	5,2	2,2	0,7	0,8	0,5	0,1	0,1	1,7	50,1	29,6	11,5	4,9	1,9	1,9	0,1	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lipno	37,1	48,1	9,3	3,7	0,7	0,8	0,3	0,0	0,0	1,9	37,9	36,5	15,2	6,7	2,2	1,4	0,1	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Łowicz	56,8	38,3	3,0	1,1	0,2	0,4	0,1	0,1	0,1	1,5	49,5	28,6	12,8	4,9	2,1	1,9	0,2	0,0	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maków	43,2	38,8	14,0	3,2	0,2	0,4	0,1	0,1	0,1	1,8	49,8	33,7	10,6	3,8	1,2	0,7	0,2	—	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mińsk Mazow.	49,6	33,0	10,1	5,5	0,9	0,6	0,3	0,0	0,0	1,8	42,4	38,4	11,3	5,0	1,6	1,2	0,1	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mława	47,7	41,9	6,6	2,6	0,5	0,5	0,2	—	—	2,0	29,0	44,3	14,6	6,8	2,9	2,2	0,2	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,3
Nieszawa	31,9	49,4	9,5	7,1	0,9	0,9	0,3	0,1	0,1	1,7	37,0	37,7	15,6	6,0	2,1	1,5	0,1	—	2,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Płock	48,8	37,3	6,7	5,2	0,7	0,9	0,4	0,0	0,0	1,8	58,0	39,0	7,7	2,6	1,2	0,5	—	—	1,6	34,2	30,6	18,5	8,5	4,6	3,5	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—
Płońsk	50,7	34,0	7,2	6,2	0,7	0,9	0,2	0,1	0,1	1,8	52,6	39,4	11,3	3,5	1,3	0,9	0,1	—	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przasnysz	52,2	34,9	9,6	2,3	0,3	0,3	0,1	0,3	0,1	1,7	44,7	39,4	11,0	4,4	1,4	1,3	0,1	—	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Putusk	53,3	33,4	9,5	2,5	0,5	0,5	0,2	0,1	0,1	1,7	44,7	39,4	11,0	4,4	1,4	1,3	0,1	0,0	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Radzymin	47,2	42,5	6,8	2,2	0,5	0,6	0,1	0,1	0,1	1,7	39,6	45,0	17,6	4,5	1,5	0,7	0,1	0,0	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rawa	70,7	23,7	3,2	1,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	1,4	58,2	39,2	6,7	2,6	1,2	1,0	0,1	0,0	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rypin	41,7	44,8	8,9	3,1	0,6	0,6	0,2	0,1	0,0	1,8	33,0	38,1	18,0	7,5	1,9	1,4	0,1	—	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Świepe	47,5	39,3	7,8	4,0	0,6	0,7	0,1	0,0	0,0	1,7	42,8	35,3	13,8	5,2	2,0	0,8	0,1	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skieniewice	63,0	32,0	2,8	1,2	0,2	0,5	0,2	0,1	0,1	1,5	42,5	34,9	13,8	5,5	1,9	1,3	0,1	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sochaczew	53,3	37,6	5,5	2,4	0,4	0,5	0,2	0,1	0,1	1,6	56,5	31,6	8,1	2,3	0,6	0,8	0,1	—	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Warszawa	45,3	38,0	9,4	4,5	1,2	1,3	0,3	0,0	0,0	1,8	37,6	39,8	15,1	4,4	1,6	1,4	0,1	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Włocławek	39,7	44,4	7,5	5,9	0,9	1,0	0,5	0,1	0,1	1,9	46,9	34,1	10,4	5,5	2,0	1,9	0,1	0,1	1,9	45,2	29,1	13,6	6,9	3,0	2,1	0,1	—	—	—	—	—	—	—	2,0

Tabl. 1. MIESZKANIA WEDŁUG LICZBY IZB (c. d.) -- LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE DE PIÈCES (suite)

Powiaty Arrondissements	Na 100 mieszkań miało izb Pourcentage des logements composés de... pièces										Na 100 mieszkań miało izb Pourcentage des logements composés de... pièces										Na 100 mieszkań miało izb Pourcentage des logements composés de... pièces															
	1	2	3	4	5	6—9	10 iwię- cej	liczba miesz- kań	Prze- ciętna liczba izb na 1 mieszkań- ca	1	2	3	4	5	6—9	10 iwię- cej	liczba miesz- kań	Prze- ciętna liczba izb na 1 mieszkań- ca	1	2	3	4	5	6—9	10 iwię- cej	liczba miesz- kań	Prze- ciętna liczba izb na 1 mieszkań- ca	1	2	3	4	5	6—9	10 iwię- cej	liczba miesz- kań	Prze- ciętna liczba izb na 1 mieszkań- ca
W i e ś — C a m p a g n e										Miasta poniżej 20000 mieszkańców Villes au-dessous de 20000 habitants										Miasta powyżej 20000 mieszkańców Villes au-dessus de 20000 habitants																

Biała	49,0	40,0	8,3	1,7	0,5	0,3	0,1	0,1	1,7	31,2	35,4	22,5	7,3	2,1	1,4	0,1	—	—	2,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Białegocja	90,2	6,5	1,8	0,7	0,4	0,4	0,0	0,0	1,2	38,5	33,7	17,6	6,5	2,3	1,2	0,2	—	—	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chełm	68,1	25,5	4,2	1,4	0,3	0,3	0,1	0,1	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Garwolin	60,7	27,9	3,4	1,1	0,4	0,4	0,1	0,0	1,4	44,7	30,5	9,3	3,2	1,2	0,9	0,2	0,0	0,0	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hrubieszów	70,3	22,3	4,8	1,7	0,4	0,3	0,1	0,1	1,4	44,5	35,5	14,2	3,7	1,2	0,9	0,2	0,0	0,0	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Janów	73,4	21,5	3,1	0,9	0,3	0,4	0,1	0,0	1,4	55,5	30,7	9,4	2,6	1,0	0,7	0,1	—	—	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Konstantynów	45,0	43,3	8,6	1,9	0,5	0,2	0,0	0,0	1,7	36,7	42,2	14,2	4,6	1,5	0,7	0,1	—	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Krasnostaw	77,2	17,7	3,2	1,0	0,4	0,4	0,1	0,0	1,3	58,7	27,0	9,9	2,9	0,9	0,5	0,1	—	—	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lubartów	69,1	34,1	4,0	1,1	0,3	0,3	0,1	0,0	1,5	42,2	39,7	12,4	3,5	1,5	0,7	—	—	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lublin (m-w)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Lublin "	72,5	21,6	3,7	1,2	0,3	0,3	0,1	0,1	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Luków	56,5	34,8	6,2	1,7	0,3	0,3	0,1	0,1	1,6	44,8	37,1	11,7	4,0	1,3	1,0	0,1	—	—	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pulawy	64,4	27,5	5,4	1,3	0,4	0,5	0,2	0,3	1,5	50,3	30,6	11,6	4,4	1,7	1,3	—	0,1	—	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Radzyn	45,8	41,4	10,1	1,9	0,3	0,4	0,1	—	1,7	33,3	33,8	23,2	6,5	2,0	1,1	0,1	—	—	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Siedlce	41,4	41,8	12,3	3,5	0,4	0,4	0,1	0,1	1,8	47,5	35,6	11,1	3,7	1,0	0,6	0,2	0,3	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sokołów	39,6	42,9	13,3	3,3	0,4	0,3	0,2	0,0	1,8	49,9	33,2	12,4	2,4	1,1	0,8	0,1	0,1	1,8	32,4	33,8	18,6	8,2	3,3	3,4	0,1	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tomaszów	79,2	15,3	3,3	1,0	0,5	0,6	0,1	0,0	1,3	47,6	36,3	10,4	3,2	1,6	0,8	0,1	—	—	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Węgrów	38,0	47,0	11,1	3,0	0,4	0,4	0,1	—	1,8	54,2	31,8	9,5	2,8	1,0	0,6	0,1	—	—	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Włodawa	63,2	30,4	3,9	1,4	0,4	0,4	0,1	—	1,5	42,8	37,3	12,4	4,9	1,6	1,0	—	—	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Zamość	74,7	17,9	4,6	1,5	0,7	0,3	0,1	0,0	1,4	51,5	28,3	13,1	4,8	1,4	0,9	—	—	—	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Augustów	43,6	39,4	11,9	3,3	0,9	0,8	0,0	0,1	1,8	28,1	35,8	19,7	9,4	4,6	2,4	0,0	0,0	—	2,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Białowieża "	63,5	25,8	5,1	2,5	1,6	1,3	0,1	0,1	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Białystok	34,1	45,2	16,0	3,0	0,9	0,6	0,1	0,1	1,9	25,2	34,2	25,3	9,5	4,0	1,7	0,1	0,0	—	2,4	23,4	29,7	23,3	14,0	5,8	3,7	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Biełsk	42,1	31,9	19,6	4,1	1,5	0,5	0,1	0,2	1,9	23,5	31,2	27,8	10,4	4,4	2,6	0,1	0,0	—	2,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grodno	74,2	15,3	6,9	1,8	0,8	0,7	0,1	0,2	1,4	17,4	19,1	30,1	19,8	7,8	5,1	0,6	0,1	—	3,0	15,8	21,8	25,1	20,5	9,9	6,7	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolno	50,5	41,8	6,0	1,0	0,3	0,3	0,1	0,0	1,6	39,1	38,2	15,7	4,0	1,5	0,8	0,1	—	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lomża	43,5	36,9	15,0	3,4	0,7	0,3	0,1	0,0	1,8	34,8	34,3	19,1	7,4	3,3	0,9	0,2	—	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostrołęka	46,1	38,1	13,4	1,7	0,3	0,2	0,1	0,1	1,7	45,2	33,5	14,5	3,8	1,8	1,1	0,1	—	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Osirow	43,9	36,7	14,3	3,6	0,8	0,5	0,1	0,1	1,8	40,3	36,0	15,3	4,7	2,2	1,4	0,1	—	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sejny	61,8	27,2	8,5	1,3	0,5	0,4	0,2	0,1	1,5	29,4	28,3	22,8	12,1	4,3	2,9	—	0,2	—	2,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sokołka	41,2	45,1	10,2	1,9	0,6	0,5	0,1	0,4	1,8	25,8	33,4	21,9	10,8	4,1	3,8	0,2	—	—	2,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Suwałki	42,8	37,6	15,2	2,5	0,9	0,7	0,0	0,3	1,9	23,9	24,1	24,5	14,6	8,1	4,6	0,1	0,1	—	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szczuczyn	39,3	49,9	7,3	1,8	0,5	0,4	0,1	0,0	1,8	24,5	40,1	20,8	10,3	2,9	1,1	—	0,3	—	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						

d.) — LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE DE PIÈCES (suite)

[illegible]

ANŠKIE — DÉP. DE POZNAŃ

[illegible]

RSKIE — DÉP. DE POMORZE

[illegible]

WSKIE — DÉP. DE KRAKÓW

[illegible]

a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Kraków.

a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Kraków.

Tabl. 1. MIESZKANIA WEDŁUG LICZBY IZB (dok.) — LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE DE PIÈCES (fin)

Powiaty Arrondissements	Na 100 mieszkań miało izb Pourcentage des logements composés de... pièces										Miasta powyżej 20000 mieszkańców Villes au-dessus de 20000 habitants									
	1					2					1					2				
	1	2	3	4	5	6—9	10 i więcej et plus	11 i więcej et plus	12 i więcej et plus	13 i więcej et plus	1	2	3	4	5	6—9	10 i więcej et plus	11 i więcej et plus	12 i więcej et plus	13 i więcej et plus
Bolesław	42,0	50,2	5,2	0,9	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	30,9	41,0	12,3	4,3	1,4	1,0	0,1	—	—
Brzozów	54,5	40,9	2,7	1,0	0,4	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	1,5	26,7	44,2	17,3	6,5	3,2	1,9	0,2	—	—
Cieszanów	88,8	7,9	2,1	0,6	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	57,2	26,4	12,3	2,7	0,5	0,8	0,1	—	—
Dobromil	71,1	22,7	3,8	1,2	0,6	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	1,4	32,3	37,0	16,7	6,2	3,7	3,1	0,1	—	—
Grodziec	77,8	15,1	3,5	1,9	0,7	0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	1,4	47,4	35,7	9,6	4,0	1,5	1,5	0,3	—	—
Gródek Jagiell.	42,2	51,5	4,0	0,5	0,3	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	1,7	25,2	57,3	11,0	3,8	1,7	0,9	0,1	0,0	—
Jarosław	75,2	20,0	2,9	0,9	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	1,3	36,2	35,0	16,7	7,6	2,7	1,6	0,1	0,1	—
Jaworów	86,6	10,1	1,9	0,6	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	1,2	40,5	30,9	18,7	6,2	2,7	1,7	0,2	—	—
Kolbuszowa	85,2	11,3	2,0	0,8	0,3	0,3	0,3	0,1	—	—	1,8	24,4	43,2	16,3	8,6	3,8	3,1	0,5	0,1	—
Krosno	28,8	64,8	3,9	1,3	0,5	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	1,3	44,0	29,5	14,4	6,7	2,5	2,7	0,2	—	—
Lisko	89,7	14,6	2,4	1,0	0,6	0,6	0,1	0,0	—	—	1,8	59,6	28,0	7,7	2,9	0,3	1,5	—	—	—
Lwów (m.-v.)	40,1	47,4	8,7	2,3	0,8	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	1,4	33,9	34,5	16,9	8,0	3,2	2,8	0,7	0,0	—
Lancut	64,5	31,0	3,3	0,5	0,4	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	1,3	33,6	43,0	15,6	4,0	1,5	1,4	0,0	—	—
Mościska	71,6	25,1	2,2	0,5	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	1,6	48,7	31,7	12,1	5,1	1,0	1,3	0,1	—	—
Nisko	82,6	13,4	2,5	0,7	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	1,5	29,8	50,1	12,7	6,0	—	1,4	—	—	—
Przemysł	57,3	34,4	5,7	1,3	0,4	0,4	0,1	0,4	0,1	0,4	1,4	33,0	37,0	16,2	8,1	2,6	1,8	0,4	—	—
Przeworsk	67,6	28,2	2,6	0,8	0,4	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	1,1	51,3	32,4	11,0	3,0	1,4	0,8	0,1	—	—
Rawa Ruska	91,4	5,9	1,5	0,6	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	1,3	49,0	36,0	10,5	2,9	0,8	0,8	—	—	—
Rudki	71,4	22,5	1,6	0,8	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	1,2	50,0	32,5	11,3	3,8	1,4	1,0	—	—	—
Rzeszów	79,7	17,4	1,9	0,6	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	26,6	40,8	18,7	9,0	3,2	1,6	0,1	—	—
Sanok	53,6	40,5	4,5	1,7	0,3	0,3	0,3	0,0	0,1	0,1	1,6	24,2	41,3	17,6	9,3	3,9	3,5	0,2	—	—
Sokal	49,1	43,5	4,2	1,6	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	45,7	32,7	12,8	4,8	2,1	1,8	0,1	—	—
Stary Sambor	78,2	17,1	2,7	1,0	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	1,3	28,8	49,4	12,8	5,6	1,5	1,7	0,2	—	—
Suryżów	77,5	18,5	2,3	0,9	0,3	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	1,4	30,1	30,9	21,2	6,6	2,5	2,5	0,2	—	—
Tarnobrzeg	62,8	32,8	2,6	1,0	0,4	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	1,5	33,9	36,3	16,6	7,3	3,2	2,4	0,3	—	—
Żółkiew	63,5	31,1	3,6	1,0	0,5	0,3	0,0	0,0	0,2	0,2	1,4	48,5	33,1	10,2	4,8	2,0	1,4	—	0,0	—
Żółkiew	70,4	25,2	2,8	0,6	0,4	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	1,4	48,5	33,1	10,2	4,8	2,0	1,4	—	0,0	—

WOJ. LWOWSKIE — DÉP. DE LWÓW

WOJ. STANISŁAWOWSKIE — DÉP. DE STANISLAWÓW

Bohorożec	88,9	9,0	1,1	0,5	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	54,3	34,0	8,4	2,4	—	0,9	—	—	—
Dolina	78,0	16,3	2,8	1,6	0,7	0,2	0,5	0,1	—	—	1,3	25,4	47,2	17,0	5,7	2,3	2,1	0,1	0,2	—
Horodienka	73,7	24,5	1,0	0,4	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	56,3	31,4	8,6	2,3	1,0	0,4	0,0	—	—
Kalusz	81,4	15,0	2,5	0,7	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	32,3	42,7	16,0	5,9	2,0	1,1	—	—	—
Kolomyja	84,7	13,1	1,1	0,6	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosów	72,2	24,6	1,8	0,8	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	23,9	40,7	19,2	9,5	3,3	3,0	0,4	0,0	—
Nadwórna	81,7	14,1	2,3	1,0	0,4	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	1,3	48,5	32,8	11,1	5,0	1,1	1,3	0,1	0,1	—
Peczeniżyn	86,9	10,6	1,4	0,6	0,3	0,2	—	0,0	0,0	0,0	1,2	74,9	15,6	4,9	2,3	1,5	0,7	0,1	—	—
Rohatyn	61,9	34,0	2,7	0,8	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	49,9	35,4	11,2	2,3	0,8	0,4	—	—	—
Skoł	84,6	10,6	2,8	1,2	0,5	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	39,9	41,3	16,8	6,4	2,5	1,9	0,2	0,0	—
Stanisławów	80,3	15,3	2,8	0,9	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Styry	75,1	18,4	4,3	1,2	0,5	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Śniatyn	77,4	20,6	1,1	0,5	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	46,7	37,6	10,4	3,4	1,0	0,9	—	—	—
Timucz	88,5	9,2	1,2	0,6	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	53,2	28,0	11,2	4,4	1,4	1,4	0,4	0,0	—
Turka	88,4	7,4	1,8	1,2	0,8	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1	1,2	61,1	24,5	9,8	2,9	1,2	0,5	0,0	0,0	—
Żydaczów	66,5	28,4	3,2	1,0	0,4	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	1,4	34,9	39,7	16,5	5,6	1,6	1,3	0,4	—	—

WOJ. TARNOPOLSKIE — DÉP. DE TARNOPOL

Borszczów	49,7	46,4	2,0	1,0	0,4	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	1,6	45,8	34,4	12,5	4,4	1,4	1,4	0,1	—	—
Brody	76,6	18,6	3,0	1,1	0,4	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	26,1	39,5	21,1	8,3	3,0	1,8	0,2	—	—
Brzeżany	80,4	16,6	1,7	0,7	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	35,3	34,9	17,6	7,5	2,5	2,0	0,2	0,0	—
Buczacz	80,7	16,4	1,5	0,8	0,3	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	1,2	55,2	20,4	9,8	3,5	1,2	0,7	0,1	0,1	—
Czortków	61,9	33,4	2,8	1,1	0,4	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	27,7	40,6	17,8	8,2	2,9	2,3	0,3	0,2	—
Husiatyn	67,5	29,2	2,0	0,7	0,3	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	1,3	56,2	32,5	8,5	1,9	0,7	0,2	—	—	—
Kamionka Strum.	79,1	17,4	2,1	0,8	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	54,5	29,1	10,7	3,8	1,0	0,8	0,1	—	—
Podhajce	85,4	13,2	0,8	0,4	0,4	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	1,5	35,1	45,0	14,5	3,2	1,1	0,8	0,1	0,2	—
Przemysław	61,2	32,7	4,4	0,8	0,4	0,4	0,1	—	—	—	1,4	52,7	29,9	11,7	3,4	1,5	0,5	0,0	0,3	—
Radziechów	73,0	19,4	5,1	1,5	0,4	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	1,3	40,2	42,2	13,4	2,9	0,7	0,4	—	0,2	—
Skalat	81,0	18,4	1,4	0,4	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	1,2	35,7	40,1	19,7	3,6	0,4	0,4	0,1	—	—
Tarnopol	81,0	16,6	1,6	0,4	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	1,4	47,0	35,7	9,7	4,0	1,5	1,8	0,2	0,1	—
Trembowła	61,2	34,7	2,6	0,9	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	47,0	35,7	9,7	4,0	1,5	1,8	0,2	0,1	—
Zaleszczyki	59,7	37,7	1,5	0,6	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	1,4	38,1	38,4	13,9	6,3	1,6	1,4	0,3	0,1	—
Zbaraz	82,9	14,0	1,7	0,6	0,2	0,2	0,0	0,4	0,4	0,4	1,2	42,1	35,9	15,2	4,3	1,2	1,1	0,1	0,1	—
Zborów	87,3	10,2	1,4	0,8	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	71,0	23,0	4,7	0,9	0,1	0,2	—	0,1	—
Złoczów	84,2	13,0	1,5	0,6	0,3	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	1,2	37,1	33,1	17,7	7,2	2,3	2,3	0,1	0,2	—

ŚLĄSK CIESZYŃSKI — SILÉSIE DE CIESZYN

Bielsko (m.-v.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23,9	30,3	21,0	12,6	6,8	5,2	0,2	—	—	—
Bielsko	41,4	36,0	15,4	4,3	1,4	1,3	0,2	0,0	0,0	0,0	1,9	47,1	26,6	15,9	4,7	2,6	3,1	—	—	—
Cieszyn	45,3	35,0	13,2	4,4	1,1	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	1,8	26,4	31,7	19,6	12,1	5,9	3,8	0,5	0,0	—

a W powiecie Spisz-Orawa miast niema.

a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Spisz-Orawa.

Tabl. 2. PODZIAŁ LUDNOŚCI WEDŁUG WIELKOŚCI MIESZKAŃ

RÉPARTITION DE LA POPULATION D'APRÈS LA GRANDEUR DES LOGEMENTS

Państwo	Na 100 osób mieszkało w mieszkaniach liczących izb											État			
	Pourcentage des personnes habitant les logements composés de... pièces														
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4-5	6				
Województwa	i więcej et plus			Miasta poniżej 20 000 mieszkańców Villes au-dessous de 20 000 habitants			Miasta powyżej 20 000 mieszkańców Villes au-dessus de 20 000 habitants								
Powiaty	Wies — Campagne														
Polska ^a	55,1	31,3	7,9	5,7	29,8	33,6	18,0	14,0	4,6	29,9	28,2	19,5	16,9	5,5	Pologne ^a
WOJEWÓDZTWA — DÉPARTEMENTS															
M. st. Warszawa	—	—	8,8	6,6	38,5	36,9	14,5	8,2	—	31,3	25,5	20,4	15,9	6,9	V. de Varsovie
Warszawskie	43,4	41,2	—	—	38,1	36,1	14,4	9,5	1,9	40,1	29,6	15,2	11,9	3,2	Warszawa
Łódzkie	44,9	43,7	6,6	4,8	38,1	36,1	14,4	9,5	1,9	48,3	24,7	12,5	10,8	3,7	Łódź
Kieleckie	66,7	26,9	3,9	2,5	42,5	36,8	12,6	6,6	1,5	38,3	36,7	12,7	9,4	2,9	Kielce
Lubelskie	60,8	29,7	6,5	3,0	40,2	35,4	15,7	7,3	1,4	36,2	29,7	18,4	12,4	3,3	Lublin
Białostockie	44,9	35,3	14,3	5,5	22,7	31,4	24,3	17,8	3,8	16,6	25,1	24,7	26,6	7,0	Białystok
Nowogródzkie	77,7	15,3	3,8	3,2	20,8	19,9	25,5	27,8	6,0	—	—	—	—	—	Nowogródek
Okrag. adm. Wileński ^b	74,4	19,1	3,4	3,1	28,9	25,9	20,8	17,3	7,1	—	—	—	—	—	Dist. adm. de Wilno ^b
Poleskie	79,9	13,1	3,3	3,7	34,2	19,9	17,7	22,1	6,1	12,0	20,4	28,3	31,9	7,4	Polesie
Wojnyńskie	69,1	22,4	4,4	4,1	16,2	27,1	22,5	24,7	9,5	11,2	21,0	27,8	29,9	8,4	Woiłyń
Poznańskie	12,3	40,4	25,9	21,4	14,2	27,7	22,4	23,9	11,8	6,1	18,3	35,6	30,8	10,4	Poznań
Pomorskie	11,7	30,4	29,9	28,0	10,3	24,5	26,5	26,6	12,1	2,1	18,3	35,6	31,3	12,7	Pomorze
Krakowskie	40,6	49,3	6,9	3,2	22,1	45,2	17,5	11,5	3,7	26,0	33,9	21,1	16,8	4,1	Kraków
Łwowskie	64,0	29,6	3,9	2,5	34,7	38,1	15,4	9,4	2,4	21,2	33,3	23,1	19,3	4,5	Łwów
Stanisławowski	75,4	20,2	2,4	2,0	38,5	38,7	14,1	7,0	1,7	20,4	36,5	23,3	16,6	3,2	Stanisławów
Tarnopolskie	70,9	24,9	2,4	1,8	40,2	35,6	14,9	7,5	1,8	26,0	39,8	23,0	9,7	1,5	Tarnopol
Śląsk Cieszyński	33,5	38,3	18,5	9,7	19,3	30,2	21,7	21,8	7,0	—	—	—	—	—	Silésie de Cieszyn
POWIATY — ARRONDISSEMENTS															
WOJ. WARSZAWSKIE — DÉP. DE WARSZAWA															
Blonie	44,7	40,7	7,5	7,1	40,3	37,5	12,7	7,5	2,0	56,5	27,6	—	5,6	0,9	Blonie
Ciechanów	44,4	37,9	9,8	7,9	39,5	34,7	15,2	9,2	1,4	—	—	—	—	—	Ciechanów
Gostynin	42,8	46,1	7,3	3,8	31,8	38,9	16,0	10,1	3,2	—	—	—	—	—	Gostynin
Grojec	53,5	36,1	6,8	3,6	52,3	29,3	11,4	5,5	1,5	—	—	—	—	—	Grojec
Kutno	46,7	42,1	6,1	5,1	44,4	31,4	13,2	8,3	2,7	—	—	—	—	—	Kutno
Lipno	30,3	51,1	11,6	7,0	30,8	38,0	17,7	11,6	1,9	—	—	—	—	—	Lipno
Kowicz	50,6	43,4	3,4	2,6	43,8	30,3	14,3	8,7	2,9	—	—	—	—	—	Kowicz
Maków	36,8	41,3	17,0	4,9	43,3	35,9	12,6	6,8	1,4	—	—	—	—	—	Maków
Mińsk Mazowiecki	44,8	45,6	11,4	9,1	37,8	40,1	12,9	7,6	1,6	—	—	—	—	—	Mińsk Mazowiecki
Mława	41,4	45,6	8,0	5,0	29,8	39,2	18,3	10,4	2,3	—	—	—	—	—	Mława
Nieszawa	25,1	50,7	11,3	12,9	22,7	45,3	16,9	11,6	3,5	—	—	—	—	—	Nieszawa
Płock	43,1	39,1	8,3	9,5	52,2	32,1	10,0	5,2	0,5	28,4	30,3	20,3	15,8	5,2	Płock
Płońsk	44,6	36,3	8,5	10,6	48,2	31,6	13,2	5,6	1,4	—	—	—	—	—	Płońsk
Przasnysz	46,3	37,8	11,7	4,2	38,6	42,1	13,5	5,1	0,7	—	—	—	—	—	Przasnysz
Pultusk	47,6	36,1	11,4	4,9	42,4	35,4	12,9	7,5	1,8	—	—	—	—	—	Pultusk
Radzymin	42,1	46,1	7,9	3,0	25,6	45,5	20,9	7,0	1,0	—	—	—	—	—	Radzymin
Rawa	66,8	26,5	3,9	2,8	53,1	32,5	8,1	5,0	1,3	—	—	—	—	—	Rawa
Rypin	35,1	47,8	11,0	6,1	26,8	37,9	29,2	12,3	2,8	—	—	—	—	—	Rypin
Sierpc	40,2	42,7	9,7	7,4	35,2	38,0	16,1	9,6	1,1	—	—	—	—	—	Sierpc
Skiernewice	57,9	35,9	3,5	2,7	36,3	36,8	15,9	8,9	2,1	—	—	—	—	—	Skiernewice
Sochaczew	48,1	49,6	6,7	4,6	52,0	34,1	9,1	3,4	1,4	—	—	—	—	—	Sochaczew
Warszawa	39,3	41,0	10,6	9,1	32,2	41,6	16,8	7,3	2,1	38,6	—	—	—	—	Warszawa
Włocławek	33,2	46,2	9,0	11,6	40,1	36,4	12,1	10,0	1,4	—	30,3	15,2	12,7	3,2	Włocławek
WOJ. ŁÓDZKIE — DÉP. DE ŁÓDŹ															
Brzeziny	44,7	43,5	7,1	4,7	33,8	43,5	14,3	7,5	0,9	38,4	35,1	14,3	9,4	2,8	Brzeziny
Kalisz	38,3	49,8	7,2	4,7	30,9	43,2	14,3	10,2	1,4	33,4	31,9	15,6	13,9	5,2	Kalisz
Koło	32,0	48,1	9,5	10,4	34,4	35,0	17,0	11,2	2,4	—	—	—	—	—	Koło
Konin	39,8	52,5	9,4	7,3	34,5	35,0	14,5	12,9	3,1	—	—	—	—	—	Konin
Łask	46,1	41,9	7,0	5,0	42,1	37,2	13,3	6,2	1,2	45,5	29,6	13,1	8,9	2,9	Łask
Łęczyca	41,7	45,8	6,7	—	39,7	34,6	15,1	8,9	1,7	—	—	—	—	—	Łęczyca
Łódź (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52,0	21,8	11,8	10,7	3,7	Łódź (V.)
Łódź	35,4	47,7	9,9	7,0	39,6	37,9	13,4	7,2	1,9	46,3	32,6	9,9	9,1	2,1	Łódź
Piotrków	53,0	30,6	5,7	3,3	44,0	32,5	14,3	—	—	32,5	34,7	16,7	12,3	3,8	Piotrków
Radomsko	63,7	30,6	3,3	2,4	40,3	33,9	14,5	9,6	1,7	—	—	—	—	—	Radomsko
Sieradz	49,8	43,2	4,2	2,8	40,3	33,9	14,5	9,6	1,7	—	—	—	—	—	Sieradz
Ślupca	32,2	50,2	10,4	7,2	32,9	36,5	15,6	12,5	2,5	—	—	—	—	—	Ślupca
Turek	38,6	52,1	5,8	3,5	41,8	34,0	13,2	9,3	1,7	—	—	—	—	—	Turek
Wieluń	50,3	41,0	5,6	3,1	37,4	39,2	12,9	9,0	1,5	—	—	—	—	—	Wieluń
WOJ. KIELECKIE — DÉP. DE KIELCE															
Bedzin	45,4	42,6	7,8	4,2	28,3	50,5	13,5	6,4	1,3	35,0	43,2	11,3	8,0	2,5	Bedzin
Częstochowa	60,5	32,9	4,1	2,5	40,7	42,3	11,1	5,3	0,6	43,4	30,5	13,6	9,7	2,8	Częstochowa
Ilza	73,5	22,9	2,8	1,7	44,2	38,7	12,9	3,9	0,3	—	—	—	—	—	Ilza
Jędrzejów	72,5	22,9	2,6	2,0	45,2	34,1	13,0	6,2	0,3	—	—	—	—	—	Jędrzejów
Kielce	74,9	19,2	2,8	3,1	47,6	36,0	11,3	4,0	1,1	38,8	30,5	15,6	11,9	3,2	Kielce
Końskie	65,2	29,4	3,0	2,4	37,4	37,9	15,1	8,0	1,6	—	—	—	—	—	Końskie
Kozienice	67,7	26,6	4,0	1,7	51,9	30,5	10,8	5,4	1,4	—	—	—	—	—	Kozienice
Miechów	55,0	37,3	5,1	2,6	38,0	37,8	14,4	8,1	1,7	—	—	—	—	—	Miechów
Olkusz	61,5	30,5	5,3	2,7	33,1	39,9	13,5	10,2	3,3	—	—	—	—	—	Olkusz
Opatów	72,8	22,5	2,6	2,1	48,2	33,3	12,2	5,3	1,0	—	—	—	—	—	Opatów
Opoczno	76,9	17,7	2,8	2,6	51,6	28,8	11,3	6,4	1,9	—	—	—	—	—	Opoczno
Pińczów	60,9	31,9	4,4	2,8	42,5	36,2	12,3	7,8	1,2	—	—	—	—	—	Pińczów
Radom	73,4	21,7	3,2	1,7	46,9	34,9	7,3	8,9	2,0	41,5	29,6	13,6	11,3	4,0	Radom
Sanidmierz	71,2	22,7	3,6	2,5	42,5	33,5	13,9	7,6	2,5	—	—	—	—	—	Sanidmierz
Stąpica	76,2	18,8	2,9	2,1	48,1	33,8	10,9	6,0	1,2	—	—	—	—	—	Stąpica
Włoszczowa	76,6	19,7	1,9	1,8	51,4	34,8	8,2	4,6	1,0	—	—	—	—	—	Włoszczowa

^a Bez miasta Wilna, powiatów Osmiana, Święciany i Wilno-Troki oraz Górnego Śląska. ^b Bez miasta Wilna oraz powiatów Osmiana, Święciany i Wilno-Troki.

^a Non compris la ville de Wilno, les arrondissements Osmiana, Święciany et Wilno-Troki et la Haute-Silésie. ^b Non compris la ville de Wilno et les arrondissements Osmiana, Święciany et Wilno-Troki.

Tabl. 2. PODZIAŁ LUDNOŚCI WEDŁUG WIELKOŚCI MIESZKAŃ (c. d.)
 RÉPARTITION DE LA POPULATION D'APRÈS LA GRANDEUR DES LOGEMENTS (suite)

Na 100 osób mieszkało w mieszkaniach liczących izb												
Pourcentage des personnes habitant les logements composés de... pièces												
Powiaty												
	1	2	3	4	6		1	2	3	4—5	6	
				i więcej] et plus						i więcej] et plus		
Wies — Campagne	Miasta poniżej 20 000 mieszkańców Villes au-dessous de 20 000 habitants						Miasta powyżej 20 000 mieszkańców Villes au-dessus de 20 000 habitants					

WOJ. LUBELSKIE — DÉP. DE LUBLIN

Biała	44,7	41,9	10,0	3,4	25,4	34,6	26,2	11,6	2,2	—	—	—	Biała
Biłgoraj	88,8	7,2	2,1	1,9	31,3	36,8	19,2	10,7	2,0	—	—	—	Biłgoraj
Chelm	64,3	27,7	5,0	3,0	—	—	—	—	—	31,9	34,0	21,5	Chelm
Garwolin	62,8	30,9	3,9	2,4	49,8	33,1	10,2	5,5	1,4	—	—	—	Garwolin
Hrubieszów	67,4	23,8	5,8	3,0	38,4	37,1	17,0	6,2	1,3	—	—	—	Hrubieszów
Janów	70,8	23,4	3,9	1,9	50,5	33,5	10,7	4,1	1,2	—	—	—	Janów
Konstantynów	40,1	45,6	10,1	4,2	31,0	42,7	16,6	8,5	1,2	—	—	—	Konstantynów
Krasystaw	74,4	19,2	3,8	2,6	54,1	29,3	11,1	4,8	0,7	—	—	—	Krasystaw
Labartów	55,9	37,1	4,8	2,2	37,1	42,0	14,0	6,1	0,8	—	—	—	Labartów
Lublin (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40,7	27,2	16,7	Lublin (v.)
Lublin ^a	69,4	23,6	4,5	2,5	—	—	—	—	—	—	—	12,1	Lublin ^a
Luków	52,4	37,3	7,3	3,0	39,4	38,9	13,5	6,8	1,4	—	—	—	Luków
Pulawy	61,1	30,0	6,1	2,8	45,4	33,1	12,3	7,6	1,6	—	—	—	Pulawy
Radzyń	41,0	43,2	12,1	3,7	27,6	34,2	20,1	10,3	1,8	—	—	—	Radzyń
Siedlce	37,0	43,0	14,4	5,6	41,5	38,4	13,7	5,6	0,8	25,4	34,2	21,3	Siedlce
Sokołów	34,8	44,6	15,2	5,4	44,1	35,5	15,0	4,0	1,4	—	—	—	Sokołów
Tomaszów	76,7	16,9	3,8	2,6	41,3	39,7	11,4	6,4	1,2	—	—	—	Tomaszów
Węgrów	32,6	49,2	13,2	5,0	50,1	33,6	10,3	4,8	1,2	—	—	—	Węgrów
Włodawa	59,0	33,0	5,0	3,0	36,8	38,6	14,7	8,4	1,5	—	—	—	Włodawa
Zamość	71,7	19,7	5,3	3,3	45,1	29,7	15,8	8,1	1,3	—	—	—	Zamość

WOJ. BIAŁOSTOCKIE — DÉP. DE BIAŁYSTOK

Augustów	38,8	41,4	13,8	6,0	22,0	38,8	20,3	15,8	3,1	—	—	—	Augustów
Białowieża ^b	59,0	28,3	5,9	6,8	—	—	—	—	—	—	—	—	Białowieża ^b
Białystok	30,1	46,7	17,8	5,4	20,8	33,8	26,8	16,0	2,6	17,4	27,2	24,7	Białystok
Bielsk	38,0	32,6	21,3	8,1	19,7	29,7	29,2	17,6	3,8	—	—	—	Bielsk
Grodno	71,1	16,7	7,7	4,5	14,8	17,1	29,2	31,5	7,4	11,6	19,1	24,8	Grodno
Kolno	46,0	44,4	7,0	2,0	32,3	41,0	18,5	13,7	1,0	—	—	—	Kolno
Lomża	38,6	38,2	17,2	6,0	28,7	34,7	21,6	15,2	1,3	21,6	27,0	24,3	Lomża
Ostrołęka	41,5	40,1	15,8	2,6	38,6	34,8	17,9	7,4	1,3	—	—	—	Ostrołęka
Ostrow	38,7	38,7	16,5	6,1	34,2	36,9	17,9	9,0	2,0	—	—	—	Ostrow
Sejny	37,5	29,3	10,0	3,2	21,6	28,1	24,6	22,4	3,3	—	—	—	Sejny
Sokołka	37,2	47,1	11,7	4,0	22,0	32,6	26,0	26,4	5,6	—	—	—	Sokołka
Suwałki	37,8	39,5	8,7	5,0	17,5	23,3	26,0	22,1	6,8	—	—	—	Suwałki
Szczuczyn	33,9	53,0	17,7	4,4	20,3	40,2	22,1	15,9	1,5	—	—	—	Szczuczyn
Wolkowsk	74,4	15,4	5,4	4,8	18,5	21,3	26,2	28,0	6,0	—	—	—	Wolkowsk
Wysokie Mazowieckie	25,5	33,4	28,9	12,2	19,5	30,0	27,2	14,3	3,0	—	—	—	Wysokie Mazowieckie

WOJ. NOWOGRODZKIE — DÉP. DE NOWOGRODEK

Baranowicze	77,4	16,8	3,2	2,6	16,8	18,0	19,8	37,0	8,4	—	—	—	Baranowicze
Lida	78,7	13,7	3,8	3,8	28,0	21,0	25,4	21,6	4,0	—	—	—	Lida
Nieśwież	73,3	19,1	3,7	3,9	15,9	21,2	26,8	29,9	6,2	—	—	—	Nieśwież
Nowogródek	79,6	14,2	3,5	2,7	15,3	16,3	24,0	36,1	7,4	—	—	—	Nowogródek
Stomim	82,6	10,3	4,0	3,1	18,8	23,3	26,9	25,7	5,3	—	—	—	Stomim
Stolpce	64,1	25,4	6,7	3,8	15,7	16,8	36,3	24,1	7,1	—	—	—	Stolpce
Wolozyn	82,6	13,0	2,5	1,9	45,4	16,9	16,5	17,8	3,4	—	—	—	Wolozyn

OKRĄG ADM. WILEŃSKI — DISTR. ADM. DE WILNO ^c

Brasław ^d	72,7	17,5	5,6	4,2	—	—	—	—	—	—	—	—	Brasław ^d
Dunilowicze	78,6	16,9	2,4	2,1	36,8	23,2	15,1	16,7	8,2	—	—	—	Dunilowicze
Dziwna	77,4	16,9	2,9	2,8	27,4	23,3	24,7	17,7	6,9	—	—	—	Dziwna
Wilejka	67,3	24,9	4,1	3,7	27,6	32,5	16,1	16,7	7,1	—	—	—	Wilejka

WOJ. POLESKIE — DÉP. DE POLESIE

Brześć n/Bugiem	75,4	14,7	5,9	4,0	16,1	27,2	25,7	26,3	4,7	19,6	25,8	28,9	21,5	4,2	Brześć n/Bugiem
Drohiczyń	78,9	12,5	3,7	4,9	48,9	16,5	10,0	18,4	6,2	—	—	—	—	—	Drohiczyń
Kamień Koszyński ^e	90,2	5,6	2,1	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kamień Koszyński ^e
Kobryń	80,4	10,6	4,4	4,6	26,6	16,4	21,5	29,5	6,0	—	—	—	—	—	Kobryń
Kossów	85,9	9,3	2,2	2,6	18,4	22,7	31,8	17,2	5,3	—	—	—	—	—	Kossów
Luniniec	76,7	15,5	3,3	4,5	44,0	20,2	13,6	17,2	5,0	—	—	—	—	—	Luniniec
Pińsk	84,8	10,2	2,4	2,6	70,0	13,4	7,4	7,7	1,5	2,7	13,8	27,7	44,5	11,3	Pińsk
Prużana	82,7	11,6	2,6	3,1	27,8	14,9	19,4	27,7	10,2	—	—	—	—	—	Prużana
Sarny	75,0	18,3	2,8	3,9	20,1	26,1	20,6	26,5	6,7	—	—	—	—	—	Sarny

WOJ. WOLYŃSKIE — DÉP. DE WOLYŃ

Dubno	72,8	19,2	4,3	3,7	17,1	34,9	21,2	20,4	6,4	—	—	—	—	—	Dubno
Horochów	72,6	20,1	4,1	3,2	14,1	43,0	22,2	18,7	2,0	—	—	—	—	—	Horochów
Kowel	79,9	12,8	3,8	3,5	17,2	25,2	23,6	24,3	9,7	8,7	21,6	30,8	27,0	11,9	Kowel
Krzemieniec	61,6	32,2	3,3	2,9	12,7	32,3	21,3	27,2	10,1	—	—	—	—	—	Krzemieniec
Luboml	82,9	11,3	3,2	2,6	8,7	22,9	36,3	18,2	4,9	—	—	—	—	—	Luboml
Luck	67,2	22,4	5,5	4,9	35,0	20,2	15,8	18,2	10,8	14,2	22,4	29,6	27,2	6,6	Luck
Ostrog	62,0	29,3	3,9	3,9	4,7	14,6	28,6	39,6	12,5	—	—	—	—	—	Ostrog
Równe	62,2	26,6	5,2	6,0	12,4	21,1	21,2	31,2	14,1	10,9	19,6	28,6	33,8	7,1	Równe
Włodzimierz	78,1	15,0	3,8	3,1	25,7	28,8	24,7	15,9	4,9	—	—	—	—	—	Włodzimierz

^a W powiecie Lublin miast niema. ^b W powiecie Białowieża miast niema. ^c Bez miasta Wilna i powiatów: Oszmiana, Świąciany i Wilno-Troki. ^d W powiecie Brasław miast niema. ^e W powiecie Kamień Koszyrski miast niema.

^a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Lublin. ^b Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Białowieża. ^c Non compris la ville de Wilno et les arrondissements: Oszmiana, Świąciany et Wilno-Troki. ^d Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Brasław. ^e Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Kamień Koszyrski.

Tabl. 2. PODZIAŁ LUDNOŚCI WEDŁUG WIELKOŚCI MIESZKAŃ (c. d.)
RÉPARTITION DE LA POPULATION D'APRÈS LA GRANDEUR DES LOGEMENTS (suite)

Powiaty	Na 100 osób mieszkało w mieszkaniach liczących izb										Arrondissements
	Pourcentage des personnes habitant les logements composés de... pièces										
	1	2	3	4	1	2	3	4—5	6		
				i więcej et plus					i więcej et plus		
	Wieś — Campagne										
	Miasta poniżej 20 000 mieszkańców Villes au-dessous de 20 000 habitants					Miasta powyżej 20 000 mieszkańców Villes au-dessus de 20 000 habitants					
Bydgoszcz (m.)	8,2	29,3	27,9	34,6	5,7	30,1	28,8	26,1	9,3	2,2	
Chodzież	10,6	39,6	26,6	32,2	6,8	29,8	27,2	25,9	10,3	—	
Czarnków	12,2	39,5	24,3	24,0	12,6	21,8	21,5	27,1	17,0	—	
Gniezno	8,8	35,3	23,1	32,8	20,8	20,5	20,1	26,0	12,6	12,0	
Gostyń	11,8	44,0	32,0	12,2	19,9	26,8	22,5	21,1	9,7	—	
Grodzisk	8,8	43,6	30,7	16,9	14,8	29,8	23,3	21,9	10,2	—	
Inowrocław	9,3	44,8	19,5	26,4	15,9	31,9	17,4	22,9	11,9	31,4	
Jarocin	13,0	45,3	26,4	15,3	12,2	27,4	27,4	23,6	9,4	—	
Kępno	16,7	46,3	23,7	13,3	12,0	27,2	19,1	25,8	15,9	—	
Kościan	9,2	39,5	34,0	17,3	18,1	31,2	20,3	19,6	10,8	—	
Koźmin	22,7	38,7	24,5	14,1	18,7	25,2	20,0	24,5	11,6	—	
Krotoszyn	13,2	45,7	26,1	15,0	16,1	26,9	22,3	22,3	12,4	—	
Leszno	12,7	33,0	30,6	23,7	8,7	26,9	22,3	30,0	13,2	—	
Miechów	14,4	32,0	26,5	27,1	15,0	26,4	19,7	25,3	13,6	—	
Mogilno	11,1	38,1	22,4	28,4	18,9	32,4	17,8	19,2	11,7	—	
Nowy Tomysł	9,0	38,1	33,4	19,5	9,3	21,8	27,4	28,0	13,5	—	
Oborniki	10,6	35,5	24,7	29,2	12,9	25,9	20,0	26,7	14,5	—	
Odolanów	17,8	42,9	27,8	12,4	16,4	35,1	24,6	16,8	7,1	—	
Ostrów	17,4	45,0	24,9	12,7	13,3	24,9	22,5	27,9	11,4	—	
Ostrzeszów	18,6	45,4	25,2	10,8	18,0	31,4	19,0	19,4	10,4	—	
Pleszew	14,9	47,4	18,8	18,9	17,8	27,1	19,0	24,1	12,0	—	
Poznań (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Poznań-wschód	11,4	46,7	21,3	20,6	16,7	31,7	23,8	19,7	8,1	6,4	
Poznań-zachód	8,8	47,5	25,4	18,3	13,9	43,0	21,1	16,8	5,2	—	
Rawicz	16,8	38,8	29,0	15,4	11,5	24,7	23,2	26,4	14,2	—	
Strzelno	9,1	48,9	18,1	23,9	18,8	30,1	18,6	22,4	10,1	—	
Szamotuły	11,9	45,8	25,5	16,8	13,1	33,5	20,9	21,9	10,6	—	
Szubin	8,9	38,3	23,5	29,3	11,4	29,6	21,2	24,4	13,4	—	
Śmigiel	10,9	32,9	37,6	18,6	19,4	24,5	23,0	21,2	11,9	—	
Śrem	11,0	40,8	30,1	18,1	16,5	26,6	21,7	23,1	12,1	—	
Środa	13,3	40,1	27,5	19,1	19,5	32,4	17,1	19,9	11,1	—	
Wągrowiec	15,3	34,3	22,4	28,0	15,8	26,3	23,7	23,9	10,3	—	
Wilkowo	17,8	41,2	19,9	21,4	17,3	30,6	19,8	20,9	11,4	—	
Wolsztyn	9,0	38,6	31,1	21,3	14,2	23,3	24,6	24,4	13,5	—	
Września	12,6	45,0	20,5	21,9	16,8	29,1	20,3	21,8	12,0	—	
Wyrzysk	10,9	34,4	23,9	30,8	7,6	22,7	26,8	28,5	14,4	—	
Znin	12,4	36,6	23,0	28,0	15,4	29,9	19,3	24,2	11,2	—	

WOJ. POMORSKIE — *DÉP. DE POMORZE*

Brodnica	13,3	31,3	28,7	26,7	18,8	23,1	22,4	20,9	14,8	—	Brodnica
Chełmno	9,4	36,7	30,2	23,7	12,3	29,3	19,3	25,8	13,3	—	Chełmno
Chojnice	19,6	32,4	32,9	24,1	8,5	17,4	21,7	35,4	17,0	—	Chojnice
Działdowo	19,3	25,6	25,9	29,2	6,0	24,1	25,5	32,5	11,0	—	Działdowo
Gniew	16,8	33,4	26,3	23,5	17,4	17,9	25,3	25,6	13,8	—	Gniew
Grudziądz (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Grudziądz (v.)
Grudziądz	12,8	30,9	28,0	28,3	12,8	16,1	31,0	31,0	9,1	1,9	Grudziądz
Kartuzy	10,7	33,2	32,7	23,4	2,6	22,6	34,9	30,8	9,1	—	Kartuzy
Kosciierzyna	12,3	28,6	29,6	29,5	12,7	23,3	23,8	28,1	12,1	—	Kosciierzyna
Lubawa	18,8	31,5	26,9	22,8	14,1	19,6	21,2	28,1	17,0	—	Lubawa
Puck	10,0	25,6	34,6	22,8	12,5	26,2	28,6	21,6	11,1	—	Puck
Sępólno	8,9	25,3	24,0	41,8	5,9	20,2	29,2	33,6	11,1	—	Sępólno
Starogard	12,3	23,8	29,0	34,9	12,6	30,6	22,7	22,7	11,4	—	Starogard
Świecie	6,1	29,4	31,5	33,0	12,3	26,2	23,4	23,7	14,4	—	Świecie
Tezew	24,1	30,3	22,7	22,9	5,7	18,2	39,2	28,6	8,3	—	Tezew
Toruń (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Toruń (v.)
Toruń	11,0	33,1	29,4	26,5	10,7	36,9	24,8	21,1	6,5	2,4	Toruń
Tuchola	6,6	30,9	30,4	32,1	5,5	22,2	24,4	30,6	17,3	—	Tuchola
Wąbrzeźno	11,1	27,2	30,6	31,1	9,2	28,9	26,3	24,8	10,8	—	Wąbrzeźno
Wejherowo	8,6	31,7	33,2	26,5	3,7	21,3	34,9	26,7	13,4	—	Wejherowo

WOJ. KRAKOWSKIE — *DÉP. DE KRAKÓW*

Biała	24,1	48,6	20,4	6,9	19,5	42,5	19,0	15,9	3,1	—	Biała
Bochnia	49,5	41,7	6,6	2,2	24,1	45,3	17,1	10,9	2,6	—	Bochnia
Brzesko	48,7	43,7	4,7	2,9	25,6	42,7	16,7	11,2	3,8	—	Brzesko
Chrzanów	46,1	41,7	7,6	4,6	28,4	48,8	14,4	6,5	1,9	—	Chrzanów
Dąbrowa	69,4	25,4	3,3	1,9	33,4	39,6	17,3	7,2	2,5	—	Dąbrowa
Gorlice	32,1	61,9	3,5	2,5	20,9	50,7	15,2	10,6	2,6	—	Gorlice
Grybów	34,7	58,4	4,0	2,9	16,2	57,3	15,3	9,1	2,1	—	Grybów
Jasło	63,5	31,2	2,8	2,5	12,5	37,3	28,2	17,7	4,3	—	Jasło
Kraków (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kraków (v.)
Kraków ^a	51,7	37,3	6,5	4,5	15,9	47,3	19,8	13,6	3,4	27,4	Kraków
Limanowa	20,0	71,8	5,3	2,9	16,9	41,1	21,6	16,2	4,2	—	Limanowa
Mielec	57,0	33,3	6,5	3,2	8,4	53,8	20,0	16,2	4,0	—	Mielec
Myslenice	13,8	74,4	8,2	2,9	13,6	52,0	17,7	10,9	5,8	—	Myslenice
Nowy Sącz	18,4	71,1	7,2	3,3	13,6	52,0	17,7	10,9	5,8	—	Nowy Sącz
Nowy Targ	29,1	59,8	7,5	3,6	20,2	45,4	14,2	11,6	8,6	19,3	Nowy Targ
Oświęcim	25,3	59,2	13,4	5,1	36,4	36,3	16,3	8,4	2,6	38,2	Oświęcim
Pilzno	74,7	20,9	1,9	2,5	32,6	41,4	13,2	10,3	2,5	24,1	Pilzno

^a W powiecie Kraków miast niema. ^a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Kraków.

Tabl. 2. PODZIAŁ LUDNOŚCI WEDŁUG WIELKOŚCI MIESZKAŃ (dok.)
 RÉPARTITION DE LA POPULATION D'APRÈS LA GRANDEUR DES LOGEMENTS (fin)

Powiaty	Na 100 osób mieszkało w mieszkaniach Pourcentage des personnes habitant les logements composés de ... pièces											liczących izb Arrondissements
	1	2	3	4	Mł. — Campagne					6		
					1	2	3	4—5	i więcej et plus			
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												
Mł. — Campagne												

Tabl. 3. PODZIAŁ MIESZKAŃ WEDŁUG LICZBY GOSPODARSTW —

Państwo		N a i o o m i e s z k a n y c h												ogółem — <i>au total</i>		wzrost — <i>à r plus</i>			
		ogółem — <i>au total</i>						wzrost — <i>à r plus</i>											
		b y l o z a m i e s z k a n y c h						p r z e z . . . g o s p o d a r s t w —											
Powiaty		1	2	3 i więcej <i>et plus</i>	1	2	3 i więcej <i>et plus</i>	1	2	3 i więcej <i>et plus</i>	1	2	3 i więcej <i>et plus</i>	Miasta poniżej 20000 mieszkańców —					
W i e ś — C a m p a n e																			
Polska ^a		93,8	5,5	0,7	95,2	4,4	0,4	93,0	6,4	0,6	90,7	8,0	1,3	92,3	6,5	1,2	94,3	4,9	0,8
W O J E W Ó D Z T W A —																			
M. st. Warszawa		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Warszawskie		93,6	5,8	0,6	94,6	5,0	0,4	93,4	6,0	0,6	91,1	7,7	1,2	94,1	5,3	0,6	94,0	5,4	0,6
Łódzkie		95,3	4,3	0,4	96,0	3,7	0,3	95,3	4,4	0,3	92,9	6,4	0,7	95,9	3,8	0,3	95,6	4,1	0,3
Kieleckie		92,1	7,1	0,8	93,4	6,0	0,6	89,7	9,2	1,1	87,0	10,8	2,2	92,7	6,2	1,1	93,3	5,8	0,9
Lubelskie		89,4	9,4	1,2	91,2	8,0	0,8	87,5	11,1	1,4	83,1	14,4	2,5	89,5	9,3	1,2	92,3	6,9	0,8
Białostockie		91,8	7,3	0,9	93,0	6,2	0,8	91,6	7,6	0,8	90,2	8,7	1,1	89,9	8,5	1,2	93,2	5,9	0,8
Nowogrodzkie		92,2	6,7	1,1	93,7	5,6	0,7	89,4	9,3	1,3	83,3	13,7	3,0	75,7	18,1	6,2	86,1	11,1	2,8
Okr. adm. Wileński ^b		91,1	7,5	1,4	93,1	6,1	0,8	87,3	10,4	2,3	77,8	17,3	4,9	78,8	17,9	3,3	86,8	11,7	1,5
Poleskie		91,1	7,4	1,5	92,5	6,4	1,1	88,3	9,6	2,1	80,9	15,0	4,1	83,6	14,0	2,4	92,1	7,3	0,6
Wołyńskie		93,4	5,7	0,9	95,7	4,0	0,3	91,2	7,8	0,9	81,9	14,7	3,4	80,2	15,4	4,4	93,0	5,8	1,2
Poznańskie		95,7	3,9	0,4	97,7	2,0	0,3	96,9	2,9	0,2	95,0	4,6	0,4	97,5	2,1	0,4	98,7	1,2	0,1
Pomorskie		96,8	2,8	0,4	98,2	1,6	0,2	98,0	1,9	0,1	97,1	2,7	0,2	96,7	2,7	0,6	98,5	1,4	0,1
Krakowskie		95,0	4,6	0,4	97,1	2,2	0,2	94,7	5,0	0,3	86,1	12,0	1,9	93,3	5,5	1,2	93,9	5,0	1,1
Lwowskie		96,4	3,3	0,3	97,7	2,2	0,1	95,2	4,5	0,3	89,6	9,1	1,3	92,1	6,4	1,5	93,2	5,1	1,7
Stanisławowskie		95,6	4,1	0,3	97,3	2,6	0,1	89,7	9,8	0,5	88,3	9,5	2,2	92,6	6,6	0,8	96,2	3,5	0,3
Tarnopolskie		95,7	4,1	0,2	97,5	2,5	0,0	91,5	8,3	0,2	88,8	9,3	1,9	92,5	6,7	0,8	95,7	3,9	0,4
Śląsk Cieszyński		92,1	7,2	0,7	95,3	4,4	0,3	91,5	7,9	0,6	86,5	12,1	1,4	89,1	8,9	2,0	94,1	4,9	1,0
P O W I A T Y —																			
W O J . W A R S Z A W S K I E —																			
Blonie		92,8	6,5	0,7	94,5	5,0	0,5	91,2	8,0	0,8	92,2	6,9	0,9	93,8	5,7	0,5	94,0	5,5	0,5
Ciechanów		92,9	6,5	0,6	93,5	6,0	0,5	92,9	6,7	0,4	90,5	8,4	1,1	93,2	6,2	0,6	92,7	6,7	0,6
Gostyń		94,4	5,3	0,3	95,1	4,7	0,2	94,0	5,6	0,4	93,7	5,7	0,6	95,3	4,4	0,3	94,4	5,3	0,3
Grójec		95,1	4,5	0,4	95,6	4,1	0,3	94,6	4,9	0,5	94,0	5,4	0,6	94,3	5,2	0,5	94,2	5,3	0,5
Kutno		93,7	5,7	0,6	94,0	5,6	0,4	93,6	5,9	0,5	92,7	5,7	1,6	92,7	6,5	0,8	92,3	6,9	0,8
Lipno		95,5	4,2	0,3	94,9	4,8	0,3	96,2	3,6	0,2	96,2	3,4	0,4	96,0	3,6	0,4	95,5	4,3	0,2
Łowicz		94,7	4,7	0,6	96,0	3,7	0,3	93,4	5,9	0,7	91,6	7,0	1,4	92,2	7,2	0,6	92,2	7,4	0,4
Maków		92,2	7,0	0,8	93,2	6,2	0,6	91,8	7,4	0,8	91,4	7,9	0,7	94,1	5,0	0,9	94,2	5,1	0,7
Mińsk Mazowiecki		85,0	13,4	1,6	90,4	9,0	0,6	82,1	16,5	1,4	77,4	19,5	3,1	94,3	5,3	0,4	94,3	5,3	0,4
Mława		95,4	4,4	0,2	95,5	4,4	0,1	95,5	4,2	0,3	93,9	5,4	0,7	95,3	4,4	0,3	95,8	4,0	0,2
Nieszawa		95,9	3,8	0,3	97,8	2,1	0,1	96,2	3,5	0,3	92,4	7,1	0,5	96,9	2,9	0,2	97,9	2,1	0,7
Płock		95,9	3,9	0,2	95,5	4,3	0,2	96,4	3,5	0,1	95,5	4,2	0,5	95,6	3,9	0,5	95,4	3,9	1,6
Płońsk		92,6	6,8	0,6	94,1	5,6	0,3	91,8	7,4	0,8	90,3	8,7	1,0	91,0	7,4	1,6	90,2	8,2	1,6
Przasnysz		91,6	7,5	0,9	93,6	5,9	0,5	91,3	7,2	1,0	85,4	13,1	1,5	92,8	6,3	0,9	92,5	6,5	1,0
Pułtusk		92,8	6,5	0,7	94,3	5,2	0,5	92,1	7,2	0,7	88,8	9,7	1,5	94,4	5,0	0,6	93,9	5,4	0,7
Radzymin		92,6	6,7	0,7	94,2	5,3	0,5	91,8	7,5	0,7	89,2	9,6	1,2	89,4	8,2	2,4	93,7	5,4	0,9
Rawa		93,4	6,1	0,5	93,5	6,0	0,5	93,8	5,7	0,5	90,9	8,6	0,5	93,3	6,1	0,6	93,9	5,5	0,6
Rypin		94,9	4,7	0,4	95,4	4,4	0,2	94,9	4,2	0,1	95,2	5,3	0,7	94,2	5,3	0,5	93,3	6,3	0,4
Sierpe		95,4	4,4	0,2	95,2	4,6	0,2	95,7	4,2	0,1	95,2	4,6	0,2	94,5	4,9	0,6	94,3	5,0	0,7
Skiermiewice		94,8	4,8	0,4	95,8	3,9	0,3	93,3	6,3	0,4	92,6	6,6	0,8	94,1	5,2	0,7	94,3	5,3	0,4
Sochaczew		92,4	6,3	1,3	93,9	5,6	0,5	91,8	7,1	1,1	88,6	6,7	1,6	87,6	10,2	2,2	86,9	10,6	2,5
Warszawa		92,8	6,2	1,0	94,3	5,1	0,6	92,7	6,4	0,9	90,3	8,1	1,6	95,2	4,4	0,4	95,9	3,8	0,3
Włocławek		95,4	4,2	0,4	96,7	3,1	0,2	95,4	4,4	0,2	93,5	5,7	0,8	94,9	4,4	0,7	95,0	4,4	0,6
W O J . Ł Ó D Z K I E —																			
Brzeziny		95,8	3,9	0,3	95,6	4,2	0,2	96,5	3,4	0,1	95,1	4,6	0,3	95,6	4,1	0,3	96,0	3,8	0,2
Kalisz		95,4	4,2	0,4	96,8	3,0	0,2	95,1	4,6	0,3	92,4	6,8	0,8	96,4	3,5	0,1	95,7	3,9	0,4
Kolo		94,1	5,3	0,6	95,1	4,5	0,4	94,0	5,4	0,6	93,1	6,0	0,9	95,3	4,3	0,4	94,3	5,0	0,7
Konin		93,5	5,8	0,7	95,5	4,0	0,5	93,7	5,7	0,6	88,4	10,5	1,1	95,3	4,2	0,5	95,6	3,9	0,5
Łask		94,7	4,7	0,6	96,7	3,0	0,3	93,8	5,8	0,4	89,9	8,7	1,4	97,3	2,7	—	98,2	1,8	—
Łęczyca		95,8	3,8	0,4	96,1	3,6	0,3	95,9	3,8	0,3	95,4	4,1	0,5	93,5	5,7	0,8	93,2	6,1	0,7
Łódź (m.)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Łódź		96,7	3,1	0,2	97,4	2,5	0,1	97,3	2,6	0,1	94,8	4,6	0,6	97,1	2,8	0,1	96,6	3,2	0,2
Piotrków		95,1	4,5	0,4	95,2	4,5	0,3	95,3	4,4	0,3	94,1	5,3	0,6	—	—	—	—	—	—
Radomsko		94,5	5,1	0,4	94,9	4,8	0,3	94,1	5,4	0,5	90,5	8,2	1,3	96,5	3,2	0,3	97,2	2,6	0,2
Sieradz		95,1	4,6	0,3	95,8	4,0	0,2	94,8	5,0	0,2	92,3	6,6	1,1	96,3	3,5	0,2	95,7	4,2	0,1
Ślupca		95,8	3,9	0,3	96,6	3,3	0,1	96,5	3,4	0,1	92,7	6,8	0,5	96,5	3,3	0,2	95,9	3,8	0,3
Turek		96,3	3,4	0,3	96,6	3,2	0,2	96,6	3,2	0,2	93,7	5,9	0,4	96,3	3,4	0,3	95,6	4,1	0,3
Wieluń		96,4	3,4	0,2	97,0	2,9	0,1	96,0	3,8	0,2	94,6	4,9	0,5	96,1	3,6	0,3	95,1	4,5	0,4
W O J . K I E L E C K I E —																			
Będzin		88,4	9,4	2,2	88,8	9,0	2,2	87,4	10,3	2,3	89,9	8,7	1,4	86,1	10,4	3,5	84,0	11,0	5,0
Częstochowa		93,5	6,0	0,5	94,2	5,4	0,4	92,6	6,9	0,5	90,1	8,8	1,1	97,1	2,7	0,2	97,4	2,5	0,1
Żyła		88,2	10,6	1,2	90,3	8,9	0,8	81,9	16,1	2,0	83,0	13,7	3,3	87,9	10,7	1,4	88,6	10,0	1,4
Jędrzejów		95,1	4,5	0,4	95,9	3,8	0,3	93,7	5,8	0,5	88,2	10,4	1,4	93,2	5,9	0,9	91,7	7,1	1,2
Kielce		90,6	8,2	1,2	93,2	6,4	0,4	84,4	13,9	1,7	76,6	16,3	7,1	94,9	4,8	0,3	94,8	5,0	0,2
Końskie		90,5	8,5	1,0	92,9	6,6	0,5	85,8	12,5	1,7	79,9	16,0	4,1	94,3	5,1	0,6	94,4	5,2	0,4
Kozienice		91,3	8,0	0,7	92,2	7,3	0,5	89,3	9,8	0,9	87,8	10,8	1,4						

^a Bez miasta Wilna, powiatów Osmiana, Święciany i Wilno-Troki oraz Górnego Śląska.
^b Bez miasta Wilna oraz powiatów Osmiana, Święciany i Wilno-Troki.

Etat	Départements	Arrondissements
Pologne ^a	Ville de Varsovie Warszawa Łódź Kielce Lublin Białystok Nowogródsk Distr. adm. de Włocławek Polesie Wołyń Poznań Pomorze Kraków Lwów Stanisławów Tarnopol Silésie de Cieszyn	

Blonie
Ciechanów
Gostynin
Grójec
Kutno
Lipno
Łowicz
Maków
Mińsk Mazowiecki
Mława
Nieszawa
Płock
Płońsk
Przasnysz
Pułtusk
Radzymin
Rawa
Rypin
Sierpc
Skiermiewice
Sochaczew
Warszawa
Włocławek

Brzeziny
Kalisz
Kolo
Konin
Łask
Łęczyca
Łódź (V)
Łódź
Piotrków
Radomsko
Sieradz
Ślupca
Turk
Wieluń

Będzin
Czystochłowa
Iłża
Jędrzejów
Kielce
Końskie
Kozienice
Miechów
Olkusz
Opatów
Opoczno
Pińczów
Radom
Sandomierz
Stąpica
Włoszczowa

Tabl. 3. PODZIAŁ MIESZKAŃ WEDŁUG LICZBY GOSPODARSTW (c. d.) —

N a r o d o w i e s z k a n i a													--				
ogółem — <i>au total</i>			1-izbowych — <i>à 1 pièce</i>			2-izbowych — <i>à 2 pièces</i>			3-izbowych — <i>à 3 pièces</i>			ogółem — <i>au total</i>			1-izbowych — <i>à 1 pièce</i>		
b y ł o z a m i e s z k a n y c h p r z e z . . . g o s p o d a r s t w																	
1			2			3			1			2			3		
<i>et plus</i>			<i>et plus</i>			<i>et plus</i>			<i>et plus</i>			<i>et plus</i>			<i>et plus</i>		
W i e ś — C a m p a n e																	
Miasta poniżej 20000 mieszkańców —																	

WOJ. LUBELSKIE —																		
Biała	90,5	8,3	1,2	92,9	6,5	0,6	89,4	9,4	1,2	86,8	10,7	2,5	91,7	7,5	0,8	94,0	5,4	0,6
Białgoraj	93,4	6,0	0,6	94,7	5,0	0,3	85,5	12,6	1,9	76,5	17,0	5,6	88,1	10,3	1,6	93,8	5,3	0,9
Chełm	86,3	11,7	2,0	87,8	10,6	1,6	85,0	12,9	2,1	78,4	17,8	3,8	—	—	—	—	—	—
Garwolin	92,0	7,3	0,7	94,0	5,6	0,4	89,0	10,1	0,9	82,1	14,7	3,2	90,6	8,3	1,1	92,8	6,5	0,7
Hrubieszów	87,4	11,0	1,6	89,8	9,2	1,0	84,1	13,9	2,0	75,2	20,1	4,7	92,4	6,5	1,1	94,2	5,1	0,7
Janów	89,7	9,4	0,9	91,6	7,8	0,6	85,5	13,4	1,1	81,5	16,6	1,9	87,1	11,2	1,7	88,9	9,6	1,5
Konstantynów	90,2	8,8	1,0	93,2	6,5	0,3	90,2	8,8	1,0	81,1	16,7	2,2	90,3	8,9	0,8	93,8	5,7	0,5
Krasystaw	86,7	11,7	1,6	88,4	10,6	1,0	82,9	14,7	2,4	78,1	16,4	5,5	90,7	8,2	1,1	92,3	6,7	1,0
Lubartów	89,2	9,7	1,1	90,6	8,7	0,7	88,1	10,3	1,6	81,7	15,9	2,4	—	—	—	90,5	8,9	0,6
Lublin (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lublin ^a	88,6	9,9	1,5	91,8	7,3	0,9	80,4	17,2	2,4	81,9	14,5	3,6	—	—	—	—	—	—
Luków	91,2	8,1	0,7	93,0	6,5	0,5	90,2	9,1	0,7	84,3	13,5	2,2	91,7	7,5	0,8	93,4	5,9	0,7
Putawy	88,0	10,7	1,3	89,8	9,3	0,9	85,8	12,6	1,6	81,9	15,7	2,4	92,5	6,6	0,9	94,5	4,8	0,7
Raław	89,7	9,3	1,0	93,9	5,7	0,4	89,7	9,6	0,7	77,9	19,5	2,6	90,1	9,0	0,9	94,0	5,7	0,3
Steflice	92,5	6,8	0,7	94,5	5,1	0,4	92,9	6,6	0,5	88,0	10,5	1,5	88,6	10,8	0,6	93,1	6,9	—
Sokołów	94,5	5,1	0,4	95,2	4,6	0,2	93,9	5,5	0,6	94,4	5,2	0,4	93,3	5,9	0,8	94,1	5,2	0,7
Tomaszów	88,2	10,4	1,4	90,0	9,0	1,0	82,9	14,5	2,6	76,9	19,4	3,7	88,2	10,3	1,5	91,7	7,4	0,9
Węgrów	91,7	7,5	0,8	93,9	5,6	0,5	91,0	8,3	0,7	89,4	9,5	1,1	91,0	7,9	1,1	93,3	6,1	0,6
Włodawa	84,7	12,9	2,4	86,6	11,5	1,9	83,5	14,3	2,2	73,6	21,3	5,1	80,0	16,8	3,2	88,1	10,8	1,1
Zamość	86,3	12,4	1,3	88,7	10,4	0,9	79,7	18,0	2,3	77,7	19,7	2,6	89,4	9,4	1,2	92,1	7,1	0,8

WOJ. BIAŁOSTOCKIE —																		
Augustów	95,0	4,6	0,4	96,3	3,4	0,3	95,0	4,7	0,3	93,5	6,2	0,3	92,6	6,0	1,4	93,1	5,2	1,7
Białowieża ^b	90,2	8,2	1,6	94,3	5,1	0,6	86,0	11,8	2,2	82,3	15,9	1,8	—	—	—	—	—	—
Białystok	93,3	6,0	0,7	95,6	3,9	0,5	93,0	6,4	0,6	91,1	7,8	1,1	92,2	6,9	0,9	93,2	6,0	0,8
Bielsk	91,1	7,7	1,2	93,0	6,2	0,8	90,7	8,2	1,1	90,7	8,3	1,0	90,0	8,8	1,2	93,7	5,7	0,6
Grodno	90,2	8,1	1,7	91,6	7,2	1,2	87,6	10,1	2,3	87,6	9,8	2,6	81,5	15,9	2,6	86,7	11,9	1,4
Kolno	89,9	9,3	0,8	92,2	7,2	0,6	88,3	11,0	0,7	84,8	13,4	1,8	90,7	8,3	1,0	92,4	7,1	0,5
Łomża	91,3	7,8	0,9	93,2	6,4	0,4	91,0	8,2	0,8	87,9	10,7	1,4	94,9	4,5	0,6	95,6	3,7	0,7
Ostrołęka	91,0	8,1	0,9	92,9	6,6	0,5	90,4	8,6	1,0	86,5	12,0	1,5	91,1	7,5	1,4	92,3	6,6	1,1
Ostrow	92,6	6,7	0,7	93,8	5,8	0,4	92,3	7,1	0,6	90,0	8,5	1,5	91,7	7,2	1,1	92,5	6,4	1,1
Sępy	86,8	10,4	2,8	83,3	12,6	4,1	94,2	5,3	0,5	88,3	10,9	0,8	87,3	8,8	3,4	92,6	7,4	—
Sokołka	94,1	5,4	0,5	95,5	4,2	0,3	95,0	4,7	0,3	90,4	8,7	0,9	89,7	9,3	1,5	96,1	3,2	—
Suwałki	92,2	7,3	0,5	93,2	6,4	0,4	91,6	7,8	0,6	92,9	6,7	0,4	92,6	6,3	1,1	95,9	2,7	1,4
Szczuczyn	90,1	8,5	1,4	91,7	7,3	1,0	86,7	11,5	1,8	88,4	10,7	0,9	94,5	5,0	0,5	94,2	5,3	0,5
Wolkowsk	90,1	8,5	1,4	91,7	7,3	1,0	86,7	11,5	1,8	88,4	10,7	0,9	94,5	5,0	0,5	94,2	5,3	0,5
Wysokie Mazowieckie	93,7	5,7	0,6	95,9	3,8	0,3	93,4	6,0	0,6	93,5	6,4	0,1	91,1	7,2	1,6	93,5	9,0	2,1

WOJ. NOWOGRÓDZKIE —																		
Baranowice	89,1	9,1	1,8	90,1	8,5	1,4	87,8	10,4	1,8	78,0	17,4	4,6	65,0	23,1	11,9	79,1	15,4	5,5
Lida	92,8	6,1	1,1	94,6	4,8	0,6	88,3	10,3	1,4	83,3	13,4	3,3	70,5	15,4	5,1	87,2	10,4	2,6
Nieśwież	93,7	5,4	0,9	95,6	4,1	0,3	92,6	6,5	0,9	82,6	14,3	3,1	73,0	20,3	6,7	87,0	9,2	3,6
Nowogródek	90,5	8,2	1,3	91,7	7,3	1,0	86,5	11,6	1,9	83,3	14,2	2,5	69,6	19,8	10,6	84,9	11,6	3,5
Stolnie	92,1	6,5	1,4	93,0	5,9	1,1	90,3	8,2	1,5	87,2	10,8	2,0	86,2	11,7	2,1	92,9	6,2	0,9
Stolpce	93,2	5,9	0,9	95,6	4,0	0,4	91,9	7,3	0,8	83,1	13,5	3,4	75,3	19,7	5,0	85,6	11,6	2,8
Wolżyn	92,9	6,4	0,7	94,2	5,4	0,4	87,6	11,1	1,3	82,9	15,2	1,9	73,4	22,6	4,0	80,8	17,2	2,0

OKR. ADM. WILEŃSKI ^e —																		
Brasław ^d	88,4	9,6	2,0	91,1	7,9	1,0	83,2	13,8	3,0	79,3	16,1	4,6	—	—	—	—	—	—
Duniłowice	91,8	6,9	1,3	93,0	6,1	0,9	88,9	9,0	2,1	77,4	16,0	6,6	69,8	26,3	3,9	79,8	18,9	1,3
Dziśna	90,1	8,4	1,5	92,2	7,0	0,8	84,6	12,6	2,8	76,8	18,3	4,9	79,4	17,8	2,8	87,7	10,7	1,6
Wilejka	93,2	5,5	1,3	95,8	3,6	0,6	90,3	7,9	1,8	77,8	18,0	4,2	81,9	14,2	3,9	89,6	8,9	1,5

WOJ. POLESKIE —																		
Brześć n/B.	84,3	12,9	2,8	86,0	11,9	2,1	80,1	15,9	4,0	80,0	16,3	3,7	75,3	22,1	2,6	85,6	14,4	—
Drohiczyn	86,6	10,6	2,8	88,7	9,2	2,1	85,2	11,3	3,5	72,0	23,0	5,0	82,1	15,9	2,0	92,3	7,0	0,7
Kamień Koszyński ^e	92,6	6,6	0,8	93,8	5,7	0,5	84,6	13,9	1,5	75,3	19,7	5,0	—	—	—	—	—	—
Kobryń	84,4	12,3	3,3	86,9	10,8	2,3	76,2	17,8	6,0	68,9	22,0	9,1	78,2	18,0	3,8	84,5	14,0	1,5
Kosów	86,1	11,0	2,9	86,9	10,6	2,5	83,1	13,6	3,3	75,9	18,5	5,6	78,5	19,2	2,3	85,4	13,4	1,2
Luniniec	94,4	4,8	0,8	96,2	3,5	0,3	91,0	7,5	1,5	85,7	11,6	2,7	87,3	10,4	2,3	94,6	4,9	0,5
Pinsk	93,8	5,4	0,8	94,8	4,8	0,4	89,1	9,4	1,5	86,8	9,8	3,4	88,7	10,4	0,9	94,0	5,7	0,3
Prużana	90,5	7,8	1,7	91,4	7,2	1,4	91,2	6,8	2,0	79,4	16,8	3,8	77,2	19,0	3,8	89,1	10,3	0,6
Sarny	96,1	3,4	0,5	97,4	2,4	0,2	94,4	5,0	0,6	87,2	10,0	2,8	88,8	10,0	1,2	95,1	4,5	0,4

WOJ. WOLYŃSKIE —																		
Dubno	94,6	4,8	0,6	96,9	2,9	0,2	91,4	8,0	0,6	84,1	13,9	2,0	82,7	13,5	3,8	92,7	5,3	2,0
Horochów	92,0	7,1	0,9	94,2	5,4	0,4	88,4	10,2	1,4	77,1	19,7	3,2	82,7	15,1	2,2	93,2	6,8	—
Kowel	93,0	6,1	0,9	95,0	4,5	0,5	88,0	10,3	1,7	79,7	16,8	3,5	69,9	22,6	7,5	89,1	8,7	2,2
Krzemieniec	95,8	3,9	0,3	97,2	2,7	0,1	95,2	4,5	0,3	85,8	12,6	1,6	83,6	12,8	3,5	94,4	5,0	0,6
Luboml	90,3	8,3	1,4	92,1	7,0	0,9	83,6	14,3	2,1	77,8	17,3	4,9	68,2	25,2	6,6	88,4	9,8	1,7
Luck	92,5	6,3	1,2	95,8	3,9	0,3	88,7	10,0	1,3	78,9	15,8	5,3	74,2	18,4	7,4	94,0	4,5	1,5
Ostrog	95,7	3,8	0,5	97,4	2,5	0,1	94,6	4,9	0,5	86,5	11,3	2,2	86,5	15,8	5,0	91,6	6,3	2,1
Równe	92,9	6,1	1,0	95,9	3,8	0,3	91,4	7,8	0,8	83,3	13,4	3,3	83,3	13,4	3,3	90,0	6,3	0,5
Włodzimierz	91,8	7,2	1,0	94,2	5,4	0,4	84,8	13,6	1,9	77,0	17,0	6,0	77,0	14,5	4,0	90,6	8,2	1,2

a W powiecie Lublin miast niema. b W powiecie Białowieża miast niema. c Bez miasta Włna i powiatów: Oszmiana, Świątiany i Włno-Troki. d W powiecie Brasław miast niema. e W powiecie Kamień Koszyński miast niema.

RÉPARTITION DES LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE DE MÉNAGES (suite)

P o u r	1 0 0			l o g e m e n t s			h a b i t é s			p a r . . .			m é n a g e s			Arondissements		
	2-izbowych—à 2 pièces			3-izbowych—à 3 pièces			ogółem — au total			1-izbowych—à 1 pièce			2-izbowych—à 2 pièces			3-izbowych—à 3 pièces		
	n o m b r e	d e	l o g e m e n t s	h a b i t é s			p a r . . .			m é n a g e s			Arondissements			3-izbowych—à 3 pièces		
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
Villes au-dessus de 20 000 habitants															Miasa powyżej 20000 mieszkańców — Villes au-dessus de 20000 habitants			
DÉP. DE LUBLIN																		
94,3	5,4	0,3	87,6	10,9	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Biała	—	—	—
85,1	13,2	1,7	85,0	13,1	1,9	—	88,6	—	—	—	—	—	—	—	Biłgoraj	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Chełm	—	—	—
90,1	8,3	1,6	86,6	12,1	1,3	—	9,4	2,0	—	—	—	—	—	—	Garwolin	—	—	—
92,5	6,7	0,8	90,7	8,2	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Hrubieszów	—	—	—
85,0	13,0	2,0	86,6	11,9	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Janów	—	—	—
91,4	7,8	0,8	83,0	16,0	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Konstantynów	—	—	—
88,6	10,5	0,9	91,1	7,7	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Krasnystaw	—	—	—
84,8	12,6	2,6	87,1	11,1	1,8	—	85,8	11,9	2,3	89,5	9,2	1,3	87,4	10,8	Lubartów	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lublin (v.)	—	—	—
92,1	7,3	0,6	89,3	9,6	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lublin a	—	—	—
91,8	7,3	0,9	93,8	5,1	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łuków	—	—	—
90,4	8,8	0,8	86,9	11,7	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Puławy	—	—	—
83,8	15,4	0,8	85,3	12,0	2,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Radzyń	—	—	—
93,3	6,2	0,5	95,6	3,9	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Siedlce	—	—	—
87,1	11,1	1,8	84,1	14,5	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sokolów	—	—	—
77,1	8,5	1,8	89,7	10,7	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tomaszów	—	—	—
89,2	10,1	0,7	86,8	11,4	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Węgrów	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Włodawa	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zamość	—	—	—
DÉP. DE BIAŁYSTOK																		
93,1	6,1	0,8	93,2	5,2	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Augustów	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Białowieża b	—	—	—
93,8	5,7	0,5	93,4	6,2	0,4	—	88,6	—	—	—	—	—	—	—	Białystok	—	—	—
91,1	8,0	0,9	90,1	8,8	1,1	—	9,5	1,9	—	92,4	6,5	1,1	92,1	6,9	Bielsk	—	—	—
88,2	11,1	0,7	83,4	14,9	1,7	—	16,3	4,5	—	89,7	8,8	1,5	86,0	12,1	Grodno	—	—	—
91,9	7,3	0,8	86,9	11,9	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolno	—	—	—
94,8	4,3	0,9	96,6	3,4	—	—	8,4	1,4	—	93,3	5,7	1,0	92,3	7,0	Lomża	—	—	—
92,4	7,0	0,6	86,9	9,4	3,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ostrołęka	—	—	—
92,3	6,8	0,9	90,4	8,4	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ostrów	—	—	—
89,1	7,7	3,2	88,1	8,7	3,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sejny	—	—	—
94,5	5,2	0,3	93,0	11,8	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sokółka	—	—	—
94,2	4,7	1,1	93,0	6,3	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Suwałki	—	—	—
95,0	4,7	0,3	95,1	4,4	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Szczuczyn	—	—	—
82,6	13,7	3,7	75,7	19,4	4,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wolkowysk	—	—	—
94,0	4,8	1,2	87,1	10,6	2,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wysokie Maz.	—	—	—
DÉP. DE NOWOGRODEK																		
78,4	16,6	5,0	66,9	23,7	9,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Baranowicze	—	—	—
82,8	13,8	3,4	78,2	17,3	4,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lida	—	—	—
80,9	16,0	3,1	73,1	21,3	5,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nieśwież	—	—	—
81,3	13,0	5,7	76,6	15,4	8,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nowogrodek	—	—	—
89,8	8,5	1,7	84,6	14,2	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stonim	—	—	—
79,4	16,2	4,4	78,0	19,3	2,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stolpe	—	—	—
80,2	18,5	1,3	63,0	31,9	5,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wolżyn	—	—	—
DISTR. ADM. DE WILNO e																		
69,8	29,3	0,9	65,3	31,9	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brasław d	—	—	—
84,0	14,2	1,8	79,4	18,9	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Duniłowicze	—	—	—
82,4	14,2	3,4	79,2	17,3	3,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dziśna	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wilejka	—	—	—
DÉP. DE POLESIE																		
82,5	15,4	2,1	74,9	24,1	1,0	—	70,2	21,1	8,7	81,8	12,6	5,6	78,8	16,9	Brześć n/B.	—	—	—
74,3	24,3	1,4	80,8	17,6	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Drohiczyn	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kamień Koszyrski e	—	—	—
86,7	11,2	2,1	86,4	17,0	2,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kobryń	—	—	—
84,3	14,3	1,4	78,6	20,1	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kossów	—	—	—
89,8	8,9	1,3	80,9	15,7	3,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Laminiec	—	—	—
85,6	14,4	—	62,7	35,6	1,7	—	73,9	20,7	5,4	92,7	6,2	1,1	90,5	8,6	Pinsk	—	—	—
89,0	18,5	1,5	77,5	19,7	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prużana	—	—	—
94,4	5,3	0,3	86,9	12,8	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sarny	—	—	—
DÉP. DE WOŁYŃ																		
91,4	8,0	0,6	80,5	17,4	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dubno	—	—	—
90,0	9,2	0,8	78,8	16,7	4,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Horochów	—	—	—
85,7	13,5	0,8	61,4	32,0	6,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kowel	—	—	—
92,2	6,9	0,9	86,5	11,8	1,7	—	72,5	18,5	9,0	87,0	7,8	5,2	86,4	10,7	Krzemieniec	—	—	—
79,7	18,2	2,1	70,7	26,2	3,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Luboml	—	—	—
79,2	19,2	1,6	62,2	30,3	7,5	—	79,6	14,8	5,6	94,3	5,1	0,6	88,6	9,8	Luck	—	—	—
92,6	6,7	0,7	85,4	13,1	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ostróg	—	—	—
93,6	5,8	0,6	86,0	12,5	1,5	—	69,4	21,6	9,0	90,6	6,9	2,5	82,7	14,0	Równe	—	—	—
87,4	10,7	1,9	76,8	19,9	3,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Włodzimierz	—	—	—

a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Lublin. b Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Białowieża. c Non compris la ville de Wilno et les arrondissements: Oszmiana, Świętobory et Wilno-Troki. d Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Brasław. e Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Kamień Koszyrski.

RÉPARTITION DES LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE DE MÉNAGES (suite)

P o u r I o o l o g e m e n t s																	
2-izbowych — à 2 pièces			3-izbowych — à 3 pièces			ogółem — au total			1-izbowych — à 1 pièce			2-izbowych — à 2 pièces			3-izbowych — à 3 pièces		
n o m b r e d e l o g e m e n t s h a b i t é s p a r . . . m é n a g e s																	
1	2	3 i więcej et plus	1	2	3 i więcej et plus	1	2	3 i więcej et plus	1	2	3 i więcej et plus	1	2	3 i więcej et plus			
Villes au-dessous de 20 000 habitants						Miesta powyżej 20 000 mieszkańców — Villes au-dessus de 20 000 habitants											

Arrondissements														
-----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DÉP. DE POZNAN

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
99,1	0,8	0,1	97,9	2,1	—	95,5	3,6	0,9	98,4	1,2	0,4
99,0	0,9	0,1	98,4	1,5	0,1	—	—	—	—	—	—
99,8	0,2	—	98,2	1,3	0,5	—	—	—	—	—	—
100,0	—	—	100,0	—	—	96,8	2,9	0,3	98,3	1,7	—
97,8	1,9	0,3	96,4	3,2	0,4	—	—	—	—	—	—
98,6	1,3	0,1	98,2	1,8	—	—	—	—	—	—	—
98,6	1,4	—	100,0	—	—	96,8	2,8	0,4	99,4	0,6	—
99,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
99,1	0,9	—	97,8	2,0	0,2	—	—	—	—	—	—
98,4	1,6	—	98,6	0,7	0,7	—	—	—	—	—	—
98,9	0,9	—	98,8	1,0	0,2	—	—	—	—	—	—
98,2	1,7	0,1	95,0	4,7	0,3	—	—	—	—	—	—
98,7	1,3	—	97,7	2,2	0,1	—	—	—	—	—	—
99,4	0,4	—	98,1	1,8	0,1	—	—	—	—	—	—
98,7	1,3	—	98,1	1,6	0,3	—	—	—	—	—	—
97,8	2,2	—	98,6	1,4	—	—	—	—	—	—	—
98,4	1,6	—	97,8	3,8	0,3	—	—	—	—	—	—
96,9	2,9	0,2	98,0	2,0	—	—	—	—	—	—	—
95,8	3,6	0,6	98,8	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—
97,7	2,1	0,2	93,0	6,0	0,3	—	—	—	—	—	—
99,4	0,6	—	97,5	2,1	0,4	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	90,1	7,2	2,7	95,7	3,5	0,8
99,2	0,6	0,2	98,3	1,7	—	—	—	—	—	—	—
100,0	—	—	97,4	2,6	—	—	—	—	—	—	—
98,7	1,1	0,2	98,2	1,4	0,4	—	—	—	—	—	—
100,0	—	—	98,4	1,6	—	—	—	—	—	—	—
97,9	1,8	0,3	98,5	1,2	0,3	—	—	—	—	—	—
99,0	0,9	0,1	98,3	1,7	—	—	—	—	—	—	—
99,1	0,6	0,3	98,5	1,5	—	—	—	—	—	—	—
98,1	1,7	0,2	97,5	2,2	0,3	—	—	—	—	—	—
97,1	2,8	0,1	98,5	1,5	—	—	—	—	—	—	—
97,8	2,2	—	97,9	2,1	—	—	—	—	—	—	—
97,4	2,2	0,4	98,8	1,2	—	—	—	—	—	—	—
97,9	2,1	—	97,9	2,1	—	—	—	—	—	—	—
98,1	1,7	0,2	97,8	2,2	—	—	—	—	—	—	—
99,8	0,2	—	99,2	0,7	0,1	—	—	—	—	—	—
97,6	2,4	—	97,3	2,7	—	—	—	—	—	—	—

DÉP. DE POMORZE

97,9	1,8	0,3	98,5	1,5	—	—	—	—	—	—	—
98,6	1,3	0,1	97,3	2,5	0,2	—	—	—	—	—	—
97,8	2,0	0,2	98,4	1,6	—	—	—	—	—	—	—
95,8	4,2	—	97,3	2,7	—	—	—	—	—	—	—
96,8	3,2	—	96,0	3,0	1,0	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	95,3	3,6	1,1	97,1	2,0	0,9
97,5	2,5	—	98,5	1,5	—	—	—	—	—	—	—
98,5	1,5	—	97,0	3,0	—	—	—	—	—	—	—
98,5	1,5	—	98,2	1,8	—	—	—	—	—	—	—
96,5	2,7	0,8	96,9	2,8	0,3	—	—	—	—	—	—
96,1	3,4	0,5	94,1	5,3	0,6	—	—	—	—	—	—
98,3	1,5	0,2	98,2	1,8	—	—	—	—	—	—	—
97,4	2,2	0,4	96,3	2,9	0,8	—	—	—	—	—	—
98,5	1,2	0,3	98,0	1,8	0,2	—	—	—	—	—	—
97,6	2,0	0,4	95,8	3,0	1,2	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	95,2	3,9	0,9	97,3	2,7	—
98,8	1,0	0,2	97,1	2,2	0,7	—	—	—	—	—	—
98,3	1,7	—	96,8	3,2	0,8	—	—	—	—	—	—
99,3	0,7	—	99,1	0,8	0,1	—	—	—	—	—	—
98,7	1,3	—	97,5	2,5	—	—	—	—	—	—	—

DÉP. DE KRAKÓW

88,5	9,9	1,0	81,6	14,7	3,7	—	—	—	—	—	—
94,0	5,6	0,4	93,3	6,2	0,5	—	—	—	—	—	—
98,0	2,0	—	95,8	4,2	—	—	—	—	—	—	—
91,4	6,5	2,1	90,4	7,6	2,0	—	—	—	—	—	—
98,1	1,9	—	98,4	1,6	—	—	—	—	—	—	—
94,2	5,5	0,3	95,7	3,5	0,8	—	—	—	—	—	—
95,9	4,1	—	96,9	3,1	—	—	—	—	—	—	—
97,4	2,5	0,1	94,9	4,9	0,2	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	85,6	11,1	3,3	86,8	10,2	3,0
93,3	6,7	—	93,0	5,6	1,4	—	—	—	—	—	—
94,6	5,1	0,3	91,8	6,2	2,0	—	—	—	—	—	—
94,8	4,4	0,8	94,7	3,9	1,4	—	—	—	—	—	—
95,0	4,6	0,4	94,6	5,2	0,2	—	—	—	—	—	—
95,1	4,7	0,2	91,3	6,3	2,4	—	—	—	—	—	—
96,7	3,0	0,3	93,8	4,6	1,6	—	—	—	—	—	—
95,7	3,6	0,7	96,7	3,3	—	—	—	—	—	—	—
91,6	8,4	—	90,9	9,1	—	—	—	—	—	—	—

a II n'y a pas de villes dans l'arr. de Kraków.

dok.) —

N a i o o m i e s z k a n y c h													g o s p o d a r s t w o		
ogółem — au total			m i e s z k a n y c h — a t p i e t			m i e s z k a n y c h — a t p i e t			ogółem — au total			m i e s z k a n y c h — a t p i e t			
b y l o z a m i e s z k a n y c h p r z e z . . .													g o s p o d a r s t w o		
W i e s i — C a m p a g n e													M i a s t a p o n i ż e j z o o c a m i e s z k a n y c h		
I		2	3 i więcej et plus		I		2	3 i więcej et plus		I		2	3 i więcej et plus		

RÉPARTITION DES LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE DE MÉNAGES (fin)

P o u r l o g e m e n t s	2-izbowych — à 2 pièces			3-izbowych — à 3 pièces			ogółem — au total			1-izbowych — à 1 pièce			2-izbowych — à 2 pièces			3-izbowych — à 3 pièces			Arrondissements	
	n o m b r e d e l o g e m e n t s			h a b i t é s p a r . . . m é n a g e s			1			2			1			2				
1	2	3 [wiecej] et plus	1	2	3 [wiecej] et plus	1	2	3 [wiecej] et plus	1	2	3 [wiecej] et plus	1	2	3 [wiecej] et plus	1	2	3 [wiecej] et plus			
Villes au-dessus de 20 000 habitants																			Miasta powyżej 20000 mieszkańców — Villes au-dessus de 20000 habitants	
DÉP. DE LWÓW																			Ropczyce Spisz-Orawa Tarnów Wadowice Wieliczka Żywiec	
94,0	5,5	0,5	91,4	8,1	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bóbrka		
96,8	3,0	0,2	95,8	2,8	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brzozów		
95,3	4,7	—	90,4	7,5	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Cieszanów		
98,5	1,5	—	96,5	2,0	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dobromil		
84,3	9,3	6,4	89,0	7,4	3,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Drohobycz		
95,5	4,4	0,1	94,1	5,0	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Grodziec Jagielloński		
94,8	5,0	0,2	94,2	5,5	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jarosław		
95,0	4,9	0,1	93,1	6,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jaworów		
94,6	4,7	0,7	91,3	7,5	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolbuszowa		
91,9	7,0	1,1	89,8	8,0	2,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Krosno		
89,8	9,7	0,5	86,7	13,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lisko		
DÉP. DE STANISŁAWÓW																			Lwów (V.) Lwów Łańcut Mościska Nisko Przemysł Przeworsk Rawa Ruska Rudki Rzeszów Sambor Sanok Sokal Staryż-Sambor Strzyżów Tarnobrzeg Żółkiew	
93,0	7,0	—	96,1	3,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lwów		
90,2	8,9	0,9	90,9	6,6	2,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łańcut		
98,2	1,8	—	96,9	2,8	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Mościska		
74,7	23,8	1,5	76,5	18,7	4,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nisko		
99,5	0,5	—	94,3	1,9	3,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Przemysł		
94,1	5,7	0,2	90,1	8,8	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Przeworsk		
92,6	6,7	0,7	89,1	10,0	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rawa Ruska		
93,6	6,3	0,1	91,7	6,1	2,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rudki		
94,9	5,0	0,1	93,2	6,4	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rzeszów		
96,3	3,2	0,5	94,3	5,4	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sambor		
93,6	5,9	0,5	93,6	5,3	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sanok		
83,3	15,2	1,5	83,2	13,7	3,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sokal		
95,7	4,2	0,1	95,4	4,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Staryż-Sambor		
98,7	1,3	—	98,0	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Strzyżów		
91,5	8,0	0,5	90,3	8,1	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tarnobrzeg		
92,0	7,2	0,8	90,7	8,0	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Żółkiew		
DÉP. DE STANISŁAWÓW																			Bohorodczany Dołina Horodenka Kalusz Kolomyja Kosów Nadwórna Peczenizyn Rohatyn Skołe Stanisławów Styż Śniatyn Tlumacz Turka Żydaczów	
91,4	8,6	—	93,5	6,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bohorodczany		
95,3	4,3	0,4	89,5	9,1	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dołina		
95,3	4,0	0,7	92,5	7,0	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Horodenka		
93,3	6,4	0,3	93,5	5,6	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kalusz		
85,6	13,7	0,7	77,9	19,3	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolomyja		
84,7	14,2	1,1	86,0	11,8	2,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kosów		
94,3	5,2	0,5	98,5	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nadwórna		
95,7	4,2	0,1	94,6	4,0	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Peczenizyn		
95,7	4,1	0,2	95,4	4,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rohatyn		
93,4	5,9	0,7	89,6	9,3	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Skołe		
DÉP. DE TARNOPOL																			Borszczów Brody Brzeżany Buczacz Czortków Husiatyn Kamionka Strumilowa Podhajce Przemysław Radziechów Skalat Tarnopol Trembowla Zaleszczyki Zbaraz Zborów Złoczów	
96,6	3,4	0,0	90,5	9,0	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stanisławów		
92,1	6,9	1,0	83,9	14,8	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Styż		
79,4	19,1	1,5	78,6	18,2	3,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Śniatyn		
89,4	9,7	0,9	86,2	12,8	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tlumacz		
DÉP. DE TARNOPOL																				Borszczów Brody Brzeżany Buczacz Czortków Husiatyn Kamionka Strumilowa Podhajce Przemysław Radziechów Skalat Tarnopol Trembowla Zaleszczyki Zbaraz Zborów Złoczów
91,6	8,0	0,4	87,4	11,8	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bohorodczany		
96,1	3,4	0,5	93,4	6,2	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brody		
92,3	7,5	0,2	87,2	11,1	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brzeżany		
90,8	8,1	1,1	85,4	13,5	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Buczacz		
89,0	10,0	1,0	90,0	9,3	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Czortków		
95,0	4,2	0,8	94,3	4,7	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Husiatyn		
95,5	4,0	0,5	93,9	5,8	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kamionka Strumilowa		
96,6	3,2	0,2	95,5	3,6	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Podhajce		
95,8	4,1	0,1	92,4	6,9	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Przemysław		
92,3	7,4	0,3	88,3	9,8	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Radziechów		
94,4	5,3	0,3	94,3	5,0	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Skalat		
90,4	8,9	0,7	70,1	26,3	3,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tarnopol		
96,0	3,8	0,2	96,8	3,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Trembowla		
93,5	6,4	0,1	84,6	14,7	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zaleszczyki		
90,7	8,1	1,2	58,1	38,5	3,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zbaraz		
91,6	8,3	0,1	87,1	12,3	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zborów		
SILÉSIE DE CIESZYN																			Bielsko (V.) Bielsko Cieszyn	
91,1	7,2	1,7	88,9	9,5	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bielsko (V.)		
97,1	2,9	—	109,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bielsko		
90,8	8,0	1,2	87,5	11,1	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Cieszyn		

Tabl. 4. ZALUDNIENIE MIESZKAŃ — *PEUPEMENT DES LOGEMENTS*

Państwo Województwa Powiaty		Na 1 izbę przypadło osób — <i>Nombre de personnes par pièce</i>																	É t a t Départements Arrondissements			
		prze- ciętne en moyen- ne	w mieszkaniach liczących izb <i>dans les logements composés</i> <i>de ... pièces</i>					prze- ciętne en moyen- ne	w mieszkaniach liczących izb <i>dans les logements composés</i> <i>de ... pièces</i>					prze- ciętne en moyen- ne	w mieszkaniach liczących izb <i>dans les logements composés</i> <i>de ... pièces</i>							
		1	2	3	4	5	6-9	1	2	3	4	5	6-9	1	2	3	4	5	6-9			
Polska ^a		3,4	5,0	2,9	2,1	1,7	1,3	1,0	2,1	3,9	2,3	1,7	1,4	1,2	0,9	1,9	3,7	2,3	1,7	1,3	1,1	1,0
WOJEWÓDZTWA — DÉPARTEMENTS																						
M. st. Warszawa		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Warszawskie		3,2	4,9	3,0	2,2	1,8	1,3	1,0	2,4	3,9	2,4	1,7	1,4	1,2	1,0	2,0	3,7	2,4	1,8	1,4	1,2	1,0
Łódzkie		3,4	4,8	3,1	2,2	1,8	1,4	1,0	2,4	3,9	2,4	1,8	1,5	1,2	1,0	2,1	3,6	2,2	1,6	1,3	1,2	0,9
Kieleckie		4,0	5,2	3,0	2,1	1,6	1,2	1,0	2,8	4,3	2,6	1,9	1,6	1,3	1,0	2,4	4,0	2,5	1,8	1,4	1,2	0,9
Lubelskie		3,7	5,0	2,9	2,1	1,7	1,3	1,0	2,6	4,3	2,6	1,9	1,5	1,2	1,0	2,3	4,0	3,0	1,8	1,5	1,3	1,0
Białostockie		3,1	5,0	2,8	2,0	1,7	1,4	1,0	2,0	3,9	2,3	1,7	1,4	1,2	1,0	1,7	3,4	2,1	1,6	1,3	1,2	1,1
Nowogródzkie		4,2	5,3	3,0	2,1	1,7	1,4	1,1	2,1	4,5	2,5	1,9	1,6	1,5	1,3	—	—	—	—	—	—	—
Okr. adm. Wileński		4,2	5,2	3,1	2,2	1,7	1,5	1,1	2,2	4,6	2,6	1,8	1,5	1,3	1,1	—	—	—	—	—	—	
Poleskie		4,3	5,3	3,2	2,1	1,7	1,4	1,2	2,3	4,5	2,5	1,8	1,6	1,4	1,2	1,9	3,9	2,3	1,8	1,6	1,5	1,3
Wojnyńskie		4,0	5,3	3,0	2,2	1,8	1,5	1,3	2,0	4,5	2,5	1,9	1,7	1,5	1,3	2,0	3,8	2,3	1,9	1,8	1,7	1,5
Poznańskie		2,3	4,3	2,8	2,1	1,7	1,3	1,0	1,5	3,0	2,1	1,5	1,2	1,0	0,8	1,4	2,7	1,9	1,5	1,2	1,0	0,9
Pomorskie		2,0	4,1	2,5	1,9	1,6	1,4	1,0	1,4	3,0	2,0	1,5	1,2	1,0	0,8	1,2	1,9	1,6	1,4	1,1	1,0	0,8
Krakowskie		3,1	4,7	2,8	2,1	1,6	1,3	1,1	2,2	3,9	2,5	1,8	1,4	1,2	0,9	2,0	3,5	2,3	1,7	1,3	1,1	1,0
Lwowskie		3,7	5,1	2,8	2,0	1,6	1,3	1,1	2,4	4,2	2,5	1,8	1,4	1,2	1,0	1,8	3,3	2,2	1,6	1,3	1,1	0,9
Stanisławowskie		3,8	4,6	2,8	1,9	1,5	1,3	1,0	2,5	4,2	2,5	1,8	1,4	1,2	0,9	1,8	3,6	2,3	1,7	1,4	1,2	1,0
Tarnopolskie		3,7	4,7	2,6	1,9	1,6	1,3	1,0	2,5	4,2	2,5	1,8	1,4	1,2	1,0	1,9	3,6	2,3	1,7	1,4	1,2	1,0
Śląsk Cieszyński		2,6	3,8	2,6	2,1	1,6	1,3	1,0	1,6	3,1	2,1	1,5	1,2	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—
WOJ. WARSZAWSKIE — DÉP. DE WARSZAWA																						
Błonie		3,1	4,8	3,0	2,0	1,5	1,1	0,9	2,4	3,9	2,4	1,6	1,3	1,2	0,9	2,5	3,5	2,2	1,6	1,3	—	0,7
Ciechanów		3,2	4,7	2,9	2,3	1,8	1,4	0,9	2,3	3,7	2,4	1,8	1,5	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—
Giżyńsk		3,4	4,8	3,1	2,3	1,8	1,4	0,9	2,3	3,9	2,4	1,8	1,4	1,1	1,1	—	—	—	—	—	—	—
Grojec		3,6	5,1	3,1	2,2	1,8	1,3	1,0	2,9	4,4	2,6	1,9	1,4	1,1	1,0	—	—	—	—	—	—	—
Kutno		3,5	5,1	3,2	2,2	1,8	1,1	0,8	2,4	4,0	2,4	1,7	1,3	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—
Lipno		3,0	4,5	2,9	2,3	1,8	1,4	1,0	2,3	3,8	2,4	1,8	1,5	1,3	0,8	—	—	—	—	—	—	—
Łowicz		3,6	4,9	3,1	2,1	1,8	1,3	1,1	2,3	3,9	2,3	1,6	1,3	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Maków		3,1	4,7	3,0	2,3	1,8	1,3	0,9	2,6	4,0	2,5	1,8	1,5	1,5	1,1	—	—	—	—	—	—	—
Mińsk Mazowiecki		3,4	5,4	3,1	2,2	1,8	1,3	1,3	2,4	4,0	2,3	1,7	1,2	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Mława		3,1	4,5	2,8	2,1	1,7	1,3	0,9	2,2	3,6	2,3	1,8	1,4	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—
Nieszaża		2,9	4,6	3,0	2,3	2,1	1,5	1,1	2,0	3,4	2,2	1,7	1,3	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Płock		3,2	4,9	2,9	2,3	1,9	1,3	0,9	2,9	4,2	2,5	2,0	1,5	1,4	0,7	1,9	3,7	2,2	1,6	1,3	1,2	1,0
Płońsk		3,3	5,1	3,1	2,3	2,0	1,5	0,9	2,7	4,2	2,4	1,8	1,4	1,0	1,2	—	—	—	—	—	—	—
Przasnysz		3,2	4,7	2,9	2,2	1,9	1,5	0,7	2,5	3,9	2,4	1,8	1,5	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Pułtusk		3,4	5,0	3,0	2,3	1,9	1,3	0,9	2,6	4,0	2,5	1,8	1,5	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—
Radzymin		3,3	4,9	3,0	2,1	1,6	1,1	0,9	2,3	4,0	2,4	1,9	1,4	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Rawa		4,0	5,2	3,1	2,2	1,7	1,2	1,0	2,9	4,3	2,5	1,9	1,6	1,2	0,8	—	—	—	—	—	—	—
Rypin		3,2	4,8	3,0	2,3	1,9	1,5	0,9	2,1	3,7	2,3	1,7	1,5	1,3	1,2	—	—	—	—	—	—	—
Rypin		3,2	4,8	3,0	2,3	1,9	1,5	0,9	2,1	3,7	2,3	1,7	1,5	1,3	1,2	—	—	—	—	—	—	—
Sierpe		3,1	4,5	2,9	2,2	1,9	1,4	1,0	2,3	3,7	2,4	1,7	1,5	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Skieniewice		3,8	5,1	3,1	2,3	1,8	1,5	0,9	2,2	3,6	2,2	1,6	1,2	1,1	1,0	—	—	—	—	—	—	—
Sochaczew		3,4	4,9	2,9	2,2	1,8	1,3	1,0	2,9	4,3	2,5	1,8	1,4	1,3	1,1	—	—	—	—	—	—	—
Warszawa		2,8	4,4	2,7	1,9	1,6	1,2	0,9	2,2	3,8	2,3	1,6	1,4	1,0	1,0	—	—	—	—	—	—	—
Włocławek		3,1	4,9	3,0	2,4	2,0	1,7	1,1	2,6	4,1	2,6	1,9	1,7	1,2	1,0	2,2	3,7	2,3	1,6	1,4	1,2	1,0
WOJ. ŁÓDZKIE — DÉP. DE ŁÓDŹ																						
Brzeziny		3,2	4,6	2,9	2,1	1,7	1,3	1,0	2,4	3,8	2,5	1,8	1,4	1,1	0,9	2,2	3,6	2,3	1,6	1,3	1,0	0,8
Kalisz		3,4	4,7	3,2	2,3	1,8	1,4	1,0	2,4	3,7	2,5	1,8	1,5	1,4	1,0	2,1	3,7	2,4	1,7	1,3	1,1	0,9
Kolo		3,0	4,4	3,0	2,3	2,0	1,4	1,1	2,3	3,9	2,3	1,8	1,4	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Konin		3,2	4,4	3,1	2,4	2,0	1,6	1,2	2,3	3,8	2,3	1,8	1,4	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—
Łask		3,4	4,8	3,1	2,2	1,8	1,5	1,1	2,6	4,2	2,5	1,9	1,3	1,3	1,0	2,2	3,5	2,1	1,6	1,3	1,1	0,9
Łęczyca		3,4	4,7	3,2	2,3	1,9	1,4	1,1	2,4	3,9	2,4	1,8	1,5	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Łódź (m.)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Łódź (w.)		2,9	4,3	2,8	2,0	1,7	1,3	1,0	2,3	3,7	2,2	1,7	1,3	1,2	0,8	2,3	3,6	2,3	1,6	1,3	1,1	1,0
Piotrków		3,5	4,9	3,0	2,2	1,7	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—	2,3	3,6	2,2	1,5	1,2	1,1	0,9
Radomsko		3,9	5,2	3,1	2,1	1,6	1,2	0,9	2,7	4,3	2,6	1,9	1,5	1,2	1,0	2,1	3,9	2,4	1,7	1,3	1,1	0,9
Sieradz</																						

Tabl. 4. ZAŁUDNIENIE MIESZKAŃ (c. d.) – *PEUPELEMENT DES LOGEMENTS (suite)*

Na 1 izbę przypadło osób — <i>Nombre de personnes par pièce</i>																				
Powiaty <i>W i e ś — C a m p u s n e</i>	prze- ciężne <i>en</i> moyen- ne					prze- ciężne <i>en</i> moyen- ne					prze- ciężne <i>en</i> moyen- ne					prze- ciężne <i>en</i> moyen- ne				
	w mieszkaniach liczących izb <i>dans les logements composés</i>					w mieszkaniach liczących izb <i>dans les logements composés</i>					w mieszkaniach liczących izb <i>dans les logements composés</i>					w mieszkaniach liczących izb <i>dans les logements composés</i>				
	1	2	3	4	5	6—9	1	2	3	4	5	6—9	1	2	3	4	5	6—9		
											</									

[illegible][illegible][illegible]

Brasław ^d	3,9	5,0	3,0	2,1	1,7	1,5	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brasław ^d
Duniłowicze	4,2	5,1	3,1	2,2	1,6	1,4	1,0	2,5	4,9	3,0	2,1	1,7	1,5	1,2	—	—	—	—	Duniłowicze
Dziśna	4,3	5,3	3,1	2,2	1,8	1,6	1,1	2,1	4,5	2,4	1,8	1,5	1,3	1,0	—	—	—	—	Dziśna
Wilejka	4,1	5,4	3,2	2,3	1,8	1,5	1,2	2,2	4,6	2,6	1,8	1,5	1,3	1,1	—	—	—	—	Wilejka
Woł.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Woł.
Poleskie — Dęp.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Poleskie — Dęp.
DE POLESIE	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	DE POLESIE
Brześć n/Bugiem	3,9	5,0	2,8	2,0	1,7	1,4	1,2	2,1	4,3	2,5	1,9	1,7	1,6	1,3	2,1	3,9	2,4	1,9	Brześć n/Bugiem
Drohiczyn	4,2	5,2	3,1	2,1	1,8	1,5	1,1	2,8	5,4	2,9	2,0	1,7	1,5	1,3	—	—	—	—	Drohiczyn
Kamień Koszyrski ^e	4,8	5,4	3,1	2,1	1,7	1,4	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kamień Koszyrski ^e
Kobryń	4,3	5,2	3,1	2,3	1,8	1,5	1,4	2,1	4,6	2,4	1,7	1,7	1,4	1,2	—	—	—	—	Kobryń
Kossów	4,6	5,4	3,2	2,3	1,8	1,4	1,2	1,9	4,4	2,4	1,8	1,4	1,2	1,1	—	—	—	—	Kossów
Luniniec	4,4	5,7	3,3	2,2	1,7	1,4	1,1	2,6	5,1	2,6	1,9	1,6	1,5	1,3	—	—	—	—	Luniniec
Pinsk	4,5	5,4	3,2	2,1	1,6	1,4	1,2	3,5	5,1	2,7	2,0	1,8	1,5	1,3	1,6	3,4	2,0	1,7	Pinsk
Prużana	4,1	4,9	2,8	2,1	1,7	1,5	1,3	2,0	4,5	2,5	1,8	1,4	1,4	1,2	—	—	—	—	Prużana
Sarny	4,2	5,5	3,2	2,0	1,6	1,3	1,1	2,9	4,7	2,4	1,7	1,6	1,4	1,1	—	—	—	—	Sarny

Dubno	4,2	5,4	3,1	2,2	1,9	1,5	1,3	2,3	4,3	2,6	2,0	1,8	1,6	1,5	—	—	—	—	—	Dubno
Horochów	4,1	5,2	3,0	2,2	1,9	1,5	1,1	2,3	3,8	2,6	2,1	1,8	1,6	1,8	—	—	—	—	—	Horochów
Kowel	4,2	5,2	3,0	2,2	1,7	1,4	1,3	2,3	4,9	2,6	1,9	1,9	1,8	1,7	1,9	3,9	2,3	1,9	1,8	Kowel
Krzemieniec	3,7	5,1	2,7	2,0	1,7	1,2	1,0	1,9	4,1	2,4	1,8	1,6	1,4	1,3	—	—	—	—	—	Krzemieniec
Lutboml	4,4	5,1	3,0	2,1	1,8	1,7	1,3	2,2	4,7	2,7	2,1	1,9	1,6	1,5	—	—	—	—	—	Lutboml
Łuck	4,1	5,4	3,2	2,4	1,9	1,5	1,4	2,8	4,9	3,0	2,3	2,1	2,0	1,7	2,1	3,6	2,4	1,9	1,8	Łuck
Ostróg	3,7	5,2	2,9	2,0	1,6	1,3	1,2	2,0	4,2	2,2	1,7	1,6	1,5	1,3	—	—	—	—	—	Ostróg
Równe	3,8	5,4	3,0	2,2	1,8	1,5	1,3	1,8	4,7	2,2	1,7	1,6	1,3	1,2	2,0	3,9	2,3	1,9	1,8	Równe
Włodzimierz	4,2	5,1	3,0	2,3	1,9	1,5	1,4	2,4	4,6	2,5	2,0	1,7	1,5	1,5	—	—	—	—	—	Włodzimierz

a W powiecie Lublin miast niema. *b* W powiecie Białowicza miast niema. *c* Bez miasta Wilna i powiatów: Oszmiana, Świeżany i Wilno-Troki. *d* W powiecie Bratsław miast niema. *e* W powiecie Kamień Koszyrski miast niema.

a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Lublin. *b* Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Białowicza. *c* Non compris la ville de Wilna et les arrondissements: Oszmiana et Wilno-Troki. *d* Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Bratsław. *e* Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Kamień Koszyrski.

Tabl. 4. ZAŁUDNIENIE MIESZKAŃ (c. d.) — PEUPLEMENT DES LOGEMENTS (suite)

Na 1 izbę przypadało osób — Nombre de personnes par pièce																		
Powiaty	prze- ciężnie en						prze- ciężnie en						prze- ciężnie en					
	w mieszkaniach liczących izb dans les logements composés						w mieszkaniach liczących izb dans les logements composés						w mieszkaniach liczących izb dans les logements composés					
	1	2	3	4	5	6—9	1	2	3	4	5	6—9	1	2	3	4	5	6—9
W i e ś — C a m p a g n e																		
Miasta poniżej 20 000 mieszkańców Villes antérieures de 20 000 habitants													Miasta powyżej 20 000 mieszkańców Villes antérieures de 20 000 habitants					
Bydgoszcz (m.)	—	4,5	2,6	1,9	1,6	—	—	—	—	—	—	—	1,2	2,0	1,7	1,4	1,1	0,8
Chodzież	1,9	4,1	2,5	1,9	1,5	1,0	1,3	2,6	1,9	1,4	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—
Czarnków	1,8	3,7	2,5	1,9	1,6	0,9	1,4	2,5	2,0	1,5	1,2	0,7	—	—	—	—	—	—
Gniezno	2,0	3,7	2,5	1,9	1,7	1,2	1,2	2,7	1,8	1,3	1,0	0,9	—	—	—	—	—	—
Gostyń	2,1	4,3	2,9	2,2	1,7	1,4	1,6	3,4	2,1	1,6	1,3	1,2	0,9	—	—	—	—	0,9
Grodzisk	2,5	4,3	3,0	2,3	1,8	0,9	1,6	3,2	2,1	1,6	1,3	1,2	0,8	—	—	—	—	—
Inowrocław	2,4	4,1	2,9	2,2	1,8	1,3	1,6	2,9	2,1	1,5	1,2	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Jarocin	2,2	4,5	3,0	2,1	1,7	1,3	1,6	3,4	2,4	1,7	1,3	1,1	0,8	1,6	3,1	2,2	1,6	1,1
Kępno	2,6	4,6	3,0	2,3	1,8	1,4	1,6	3,0	2,2	1,7	1,3	1,1	0,9	—	—	—	—	0,9
Kościan	2,5	4,0	2,8	2,2	1,7	1,3	1,5	2,6	2,1	1,5	1,1	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Koźmin	2,5	4,4	2,9	2,2	1,7	1,3	1,7	3,1	2,1	1,6	1,3	1,2	0,9	—	—	—	—	—
Krotoszyn	2,8	5,0	3,1	2,4	1,8	1,4	1,6	2,9	2,1	1,7	1,3	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Leszno	2,6	4,6	3,1	2,4	1,8	1,4	1,5	3,0	2,0	1,5	1,1	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Miełdzychód	2,0	4,0	2,6	1,9	1,5	1,3	1,3	2,6	1,9	1,4	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Mogilno	2,0	4,0	2,5	2,0	1,6	1,3	1,3	2,8	1,8	1,4	1,1	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Nowy Tomysł	2,3	4,4	2,9	2,2	1,8	1,5	1,7	3,3	2,4	1,6	1,2	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Oborniki	2,0	3,6	2,4	1,9	1,5	1,3	1,3	2,7	1,9	1,4	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Odolanów	2,1	4,4	2,9	2,2	1,8	1,4	1,4	3,0	2,1	1,5	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Ostrow	2,5	4,4	2,9	2,2	1,8	1,3	1,7	2,9	2,2	1,7	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Ostrowszów	2,5	4,3	2,9	2,2	1,6	1,2	1,5	3,1	2,2	1,5	1,3	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Pleszew	2,7	4,1	3,0	2,3	1,8	1,3	1,7	3,3	2,4	1,7	1,3	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Poznań (m.)	2,6	4,7	3,1	2,3	1,9	1,4	1,6	3,1	2,1	1,7	1,3	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Poznań (w.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poznań—wschód	2,2	3,9	2,7	2,1	1,7	1,3	1,6	3,2	2,1	1,5	1,2	1,1	0,8	1,4	2,7	2,1	1,6	1,1
Poznań—zachód	2,3	3,9	2,8	2,1	1,7	1,3	1,8	3,2	2,3	1,7	1,3	1,2	0,7	—	—	—	—	0,9
Rawicz	2,3	3,7	2,7	2,1	1,6	1,3	1,3	3,2	1,8	1,3	1,1	0,9	0,8	—	—	—	—	—
Szarnobród	2,4	4,1	3,0	2,2	1,8	1,5	1,6	3,2	2,3	1,6	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Szarnobród	2,3	4,3	2,8	2,2	1,7	1,3	1,5	3,1	2,2	1,5	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Szubin	2,1	4,6	2,8	2,0	1,6	1,3	1,3	3,1	2,1	1,5	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Śmigiel	2,3	4,0	2,7	2,2	1,8	1,4	1,6	2,8	2,1	1,6	1,3	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Środa	2,4	4,3	2,9	2,3	1,9	1,4	1,6	2,9	2,2	1,6	1,2	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Wągrowiec	2,5	4,6	3,0	2,3	1,9	1,4	1,7	3,2	2,4	1,7	1,4	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Wilkowo	2,3	5,1	3,9	2,2	1,7	1,4	1,7	3,5	2,3	1,6	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Wolsztyn	2,5	4,7	3,0	2,3	1,8	1,3	1,6	3,0	2,4	1,6	1,3	0,9	0,8	—	—	—	—	—
Września	2,0	3,5	2,9	2,2	1,6	1,2	1,4	2,7	1,8	1,4	1,2	0,9	0,8	—	—	—	—	—
Wyrzysk	2,4	4,2	2,9	2,2	1,8	1,3	1,6	3,1	2,2	1,6	1,3	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Znin	2,0	4,6	2,7	1,9	1,6	1,3	1,3	3,0	1,9	1,5	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
	2,3	4,3	2,9	2,2	1,8	1,4	1,6	3,6	2,3	1,6	1,4	1,1	0,8	—	—	—	—	—

WOJ. KRAKOWSKIE — DÉP. DE KRAKÓW																		
Brodnica	2,1	4,1	2,6	2,0	1,7	1,3	1,5	3,2	2,1	1,5	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Chelmino	2,0	4,0	2,6	1,9	1,6	1,3	1,3	3,1	1,9	1,5	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Chojnice	2,1	4,4	2,5	2,1	1,7	1,4	1,4	2,7	2,1	1,6	1,3	1,0	0,7	—	—	—	—	—
Działdowo	2,2	4,3	2,7	2,0	1,7	1,4	1,5	3,5	2,1	1,5	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Gniew	2,0	3,9	2,3	1,9	1,6	1,3	1,3	2,9	1,7	1,3	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Grudziądz (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grudziądz (w.)	1,9	4,0	2,5	1,8	1,6	1,3	1,4	3,1	1,9	1,5	1,3	1,1	0,8	1,2	2,0	1,6	1,4	0,8
Kartuszy	2,3	4,4	2,8	2,2	1,8	1,4	1,4	2,7	2,1	1,6	1,3	1,0	0,7	—	—	—	—	—
Kosierzyzna	2,1	4,1	2,6	2,0	1,7	1,4	1,5	3,5	2,1	1,5	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Lubawa	2,3	4,1	2,7	2,1	1,8	1,4	1,4	3,3	2,0	1,5	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Puck	2,0	4,8	2,6	1,9	1,6	1,4	1,5	3,0	1,9	1,5	1,2	1,2	1,0	—	—	—	—	—
Sępólno	1,9	4,5	2,5	1,9	1,7	1,4	1,3	3,8	1,7	1,4	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Starogard	1,8	4,0	2,2	1,8	1,6	1,4	1,6	3,4	2,1	1,6	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Świecie	1,8	3,5	2,3	1,8	1,5	1,3	1,4	2,8	2,0	1,4	1,1	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Tezew	2,0	4,1	2,5	1,7	1,4	1,1	1,4	3,0	1,7	1,4	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Toruń (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toruń (w.)	1,0	4,0	2,5	1,8	1,5	1,3	1,2	3,0	2,2	1,6	1,2	1,0	0,7	1,2	1,9	1,7	1,4	0,8
Tuchola	2,0	4,0	2,5	2,0	1,7	1,5	1,4	2,7	1,9	1,4	1,1	0,8	0,8	—	—	—	—	—
Wąbrzeźno	1,9	3,9	2,4	1,8	1,6	1,3	1,4	3,0	2,0	1,5	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Wejherowo	2,0	4,3	2,6	2,0	1,7	1,4	1,5	2,3	1,8	1,5	1,1	1,0	0,8	—	—	—	—	—

WOJ. POMORSKIE — DÉP. DE POMORZE																		
Brodnica	2,1	4,1	2,6	2,0	1,7	1,3	1,5	3,2	2,1	1,5	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Chelmino	2,0	4,0	2,6	1,9	1,6	1,3	1,3	3,1	1,9	1,5	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Chojnice	2,1	4,4	2,5	2,1	1,7	1,4	1,4	2,7	2,1	1,6	1,3	1,0	0,7	—	—	—	—	—
Działdowo	2,2	4,3	2,7	2,0	1,7	1,4	1,5	3,5	2,1	1,5	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Gniew	2,0	3,9	2,3	1,9	1,6	1,3	1,3	2,9	1,7	1,3	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Grudziądz (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grudziądz (w.)	1,9	4,0	2,5	1,8	1,6	1,3	1,4	3,1	1,9	1,5	1,3	1,1	0,8	1,2	2,0	1,6	1,4	0,8
Kartuszy	2,3	4,4	2,8	2,2	1,8	1,4	1,4	2,7	2,1	1,6	1,3	1,0	0,7	—	—	—	—	—
Kosierzyzna	2,1	4,1	2,6	2,0	1,7	1,4	1,5	3,5	2,1	1,5	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Lubawa	2,3	4,1	2,7	2,1	1,8	1,4	1,4	3,3	2,0	1,5	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Puck	2,0	4,8	2,6	1,9	1,6	1,4	1,5	3,0	1,9	1,5	1,2	1,2	1,0	—	—	—	—	—
Sępólno	1,9	4,5	2,5	1,9	1,7	1,4	1,3	3,8	1,7	1,4	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Starogard	1,8	4,0	2,2	1,8	1,6	1,4	1,6	3,4	2,1	1,6	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Świecie	1,8	3,5	2,3	1,8	1,5	1,3	1,4	2,8	2,0	1,4	1,1	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Tezew	2,0	4,1	2,5	1,7	1,4	1,1	1,4	3,0	1,7	1,4	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Toruń (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toruń (w.)	1,0	4,0	2,5	1,8	1,5	1,3	1,2	3,0	2,2	1,6	1,2	1,0	0,7	1,2	1,9	1,7	1,4	0,8
Tuchola	2,0	4,0	2,5	2,0	1,7	1,5	1,4	2,7	1,9	1,4	1,1	0,8	0,8	—	—	—	—	—
Wąbrzeźno	1,9	3,9	2,4	1,8	1,6	1,3	1,4	3,0	2,0	1,5	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Wejherowo	2,0	4,3	2,6	2,0	1,7	1,4	1,5	2,3	1,8	1,5	1,1	1,0	0,8	—	—	—	—	—

Arrondissements																		
Bydgoszcz (v.)	—	4,5	2,6	1,9	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chodzież	1,8	3,7	2,5	1,9	1,6	0,9	1,4	2,5	2,0	1,5	1,2	1,0	0,7	—	—	—	—	—
Czarnków	2,0	3,7	2,5	1,9	1,7	1,2	1,2	2,7	1,8	1,3	1,0	0,9	0,7	—	—	—	—	—
Gniezno	2,1	4,3	2,9	2,2	1,7	1,4	1,6	3,4	2,1	1,6	1,3	1,2	0,9	—				

WOJ. POMORSKIE — DÉP. DE POMORZE

Brodnica	2,1	4,1	2,6	2,0	1,7	1,3	1,5	3,2	2,1	1,5	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Chełmno	2,0	4,0	2,6	1,9	1,6	1,3	1,3	2,4	1,9	1,3	1,0	0,9	0,7	—	—	—	—	—
Chojnice	2,1	4,4	2,5	2,1	1,7	1,4	1,2	2,6	1,8	1,4	1,1	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Działdowo	2,2	4,3	2,7	2,0	1,7	1,4	1,4	3,1	2,0	1,3	1,2	1,1	0,9	—	—	—	—	—
Gniew	2,0	3,9	2,3	1,9	1,6	1,3	1,3	2,9	1,7	1,3	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Grudziądz (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,2	2,0	1,6	1,4	1,1
Grudziądz (w.)	1,9	4,0	2,5	1,8	1,6	1,3	1,4	3,1	1,9	1,5	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	0,8
Kartuzy	2,3	4,1	2,6	2,2	1,8	1,4	1,4	2,7	2,1	1,6	1,3	1,0	0,7	—	—	—	—	—
Koszęca	2,1	4,1	2,6	2,0	1,7	1,4	1,5	3,5	2,0	1,5	1,3	1,1	0,8	—	—	—	—	—
Łubawa	2,3	4,1	2,7	2,1	1,8	1,4	1,4	3,3	2,0	1,5	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Puck	2,0	4,8	2,6	1,9	1,6	1,3	1,5	3,0	1,9	1,5	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Sępólno	1,9	4,5	2,5	1,9	1,7	1,4	1,3	2,8	1,7	1,4	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Starogard	1,8	4,0	2,2	1,8	1,6	1,4	1,6	3,4	2,1	1,6	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Świecie	1,8	3,5	2,3	1,8	1,5	1,3	1,4	2,8	2,0	1,4	1,1	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Tezew	2,0	4,1	2,5	1,7	1,4	1,1	1,4	3,0	1,7	1,4	1,2	1,0	0,9	—	—	—	—	—
Toruń (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,2	1,9	1,7	1,4	1,1
Toruń (w.)	1,0	4,0	2,5	1,8	1,5	1,3	1,6	3,0	2,2	1,6	1,2	1,0	0,7	—	—	—	—	0,8
Tuchola	2,0	4,0	2,5	2,0	1,7	1,5	1,2	2,7	1,9	1,4	1,1	0,8	0,8	—	—	—	—	—
Wąbrzeźno	1,9	3,9	2,4	1,8	1,6	1,3	1,4	3,0	2,0	1,5	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—
Wejherowo	2,0	4,3	2,6	2,0	1,7	1,4	1,3	2,3	1,8	1,5	1,2	1,0	0,8	—	—	—	—	—

WOJ. KRAKOWSKIE — DÉP. DE KRAKÓW

Biała	2,9	4,4	2,9	2,5	2,1	1,7	1,3	2,0	3,5	2,3	1,7	1,3	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
-------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Tabl. 4. ZALUDNIENIE MIESZKAŃ (dok.) — *PEUPLEMENT DES LOGEMENTS (fin)*

Na 1 izbę przypadło osób — <i>Nombre de personnes par pièce</i>																									Arrondissements	
Powiaty	prze- ciężnie en moyen- ne	w mieszkaniach liczących izb dans les logements composés de . . . pièces					prze- ciężnie en moyen- ne	w mieszkaniach liczących izb dans les logements composés de . . . pièces					prze- ciężnie en moyen- ne	w mieszkaniach liczących izb dans les logements composés de . . . pièces					Miasta powyżej 20 000 mieszkańców Villes au-dessus de 20 000 habitants							
		1	2	3	4	5		6—9	1	2	3	4		5	6—9	1	2	3		4	5	6—9				
W i e ś — <i>C a m p a g n e</i>																										
Miasta poniżej 20 000 mieszkańców Villes au-dessous de 20 000 habitants																										
Ropczyce	4,2	4,9	3,0	1,9	1,6	1,4	1,0	2,3	4,0	2,4	1,8	1,4	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ropczyce
Spisz-Orawa ^a	2,4	4,4	2,3	1,6	1,3	1,0	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Spisz-Orawa ^a
Tarnów	3,7	4,8	2,9	2,1	1,5	1,3	1,1	2,4	3,7	2,5	1,8	1,3	1,4	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tarnów
Wadowice	2,6	4,0	2,7	2,0	1,7	1,2	1,1	1,9	3,6	2,3	1,7	1,4	1,2	0,9	2,1	3,5	2,4	1,8	1,4	1,2	0,9	—	—	—	—	Wadowice
Wieliczka	3,0	4,4	2,9	2,2	1,7	1,4	1,3	2,0	3,1	2,5	1,8	1,5	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wieliczka
Żywiec	3,1	4,7	2,8	2,0	1,4	1,2	0,9	2,2	3,8	2,6	1,8	1,3	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Żywiec
WOJ. LWOWSKIE — <i>DEP. DE LWÓW</i>																										
Bóbrka	3,3	5,0	2,9	2,1	1,5	1,2	1,0	2,6	4,5	2,6	1,0	1,3	1,1	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bóbrka
Brzozów	3,4	4,8	2,7	1,9	1,6	1,4	1,2	2,2	3,8	2,5	1,0	1,5	1,4	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brzozów
Cieszanów	4,8	5,5	3,0	1,9	1,6	1,3	1,2	2,9	4,6	2,4	1,8	1,6	1,4	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Cieszanów
Dobromil	4,0	5,4	3,0	2,0	1,6	1,3	1,0	2,3	4,4	2,6	1,8	1,4	1,1	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dobromil
Drohobycz	3,9	5,1	2,9	2,1	1,7	1,3	1,1	2,6	4,1	2,7	1,9	1,4	1,2	1,0	2,1	3,7	2,4	1,7	1,4	1,1	0,9	—	—	—	—	Drohobycz
Gródek Jagiell.	3,2	5,1	2,8	2,0	1,5	1,1	1,0	2,5	4,4	2,5	1,7	1,4	1,4	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gródek Jagiell.
Jarosław	4,1	5,2	3,0	2,1	1,6	1,2	1,1	2,2	3,8	2,4	1,7	1,4	1,4	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jarosław
Jaworów	4,7	5,5	3,0	2,0	1,6	1,3	1,2	2,9	4,2	2,3	1,8	1,3	1,3	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jaworów
Kolbuszowa	4,2	5,0	2,9	1,9	1,4	1,0	0,8	2,3	4,0	2,5	1,8	1,4	1,1	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolbuszowa
Krosno	2,8	4,6	2,6	1,9	1,7	1,3	1,1	2,0	3,3	2,4	1,8	1,4	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Krosno
Lisko	4,6	5,8	3,0	2,2	1,7	1,6	1,2	2,5	4,6	2,6	1,9	1,5	1,4	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lisko
Lwów (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,7	3,2	2,1	1,6	1,2	1,1	0,9	—	—	—	—	Lwów (v.)
Lwów	2,8	4,5	2,6	2,0	1,5	1,2	1,1	2,9	4,3	2,5	1,6	1,5	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lwów
Łańcut	3,4	4,7	2,6	1,9	1,6	1,2	1,1	2,2	4,1	2,4	1,8	1,5	1,4	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łańcut
Mościska	4,1	5,4	2,9	2,0	1,4	1,3	1,0	2,4	4,1	2,5	1,8	1,4	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Mościska
Nisko	4,3	5,2	2,9	2,1	1,5	1,2	1,1	2,9	4,6	2,9	1,9	1,8	1,3	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nisko
Piżmyśl	3,4	5,0	2,8	2,0	1,5	1,3	1,1	2,2	3,8	2,2	1,6	1,5	1,3	0,9	1,9	3,3	2,2	1,7	1,3	1,1	0,9	—	—	—	—	Piżmyśl
Przeworsk	3,8	5,0	2,8	2,1	1,6	1,1	1,0	2,3	4,2	2,6	1,9	1,5	1,4	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Przeworsk
Rawa Ruska	4,7	5,2	2,9	2,0	1,4	1,3	1,2	2,8	4,3	2,5	1,9	1,6	1,4	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rawa Ruska
Rudki	4,0	5,1	2,9	2,0	1,7	1,2	0,9	2,8	4,5	2,6	1,9	1,3	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rudki
Rzeszów	4,0	4,7	2,9	1,9	1,5	1,4	1,0	2,8	4,7	2,6	1,8	1,3	1,2	0,8	2,1	3,7	2,4	1,8	1,4	1,2	0,9	—	—	—	—	Rzeszów
Sanbor	3,5	5,0	2,8	2,0	1,6	1,4	1,1	2,1	3,8	2,4	1,7	1,3	1,1	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sanbor
Sanok	3,3	5,3	2,8	2,0	1,6	1,4	1,1	2,0	3,5	2,4	1,8	1,5	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sanok
Sokal	4,1	5,2	2,9	1,9	1,6	1,2	1,1	2,7	4,4	2,7	2,0	1,6	1,4	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sokal
Stary Sanbor	4,2	5,3	2,9	2,1	1,6	1,3	1,1	2,3	4,1	2,4	1,8	1,4	1,1	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stary Sanbor
Strzyżów	3,6	4,9	2,8	1,9	1,6	1,3	1,2	2,1	3,7	2,2	1,8	1,4	1,3	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Strzyżów
Tarnobrzeg	3,4	4,7	2,6	1,8	1,4	1,2	1,0	2,2	3,8	2,4	1,9	1,5	1,2	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tarnobrzeg
Zółkiew	3,9	5,1	3,0	2,1	1,6	1,5	0,9	2,5	4,1	2,5	1,7	1,5	1,2	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zółkiew
WOJ. STANISŁAWOWSKIE — <i>DÉP. DE STANISLAWÓW</i>																										
Bohorodczany	4,0	4,4	2,8	2,0	1,5	1,5	1,0	2,9	4,3	2,7	1,8	1,3	—	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bohorodczany
Dołina	3,8	4,7	2,9	2,0	1,6	1,1	0,9	2,3	4,1	2,5	1,8	1,5	1,2	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dołina
Horodenka	3,5	4,3	2,5	1,8	1,3	1,1	1,0	2,8	4,1	2,5	1,7	1,3	1,0	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Horodenka
Kalusz	3,9	4,7	2,8	1,9	1,4	1,5	0,9	2,3	4,0	2,5	1,7	1,4	1,3	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kalusz
Kołomyja	3,8	4,4	2,8	1,8	1,4	1,1	1,0	—	—	—	—	—	—	—	2,1	3,8	2,4	1,8	1,4	1,2	1,0	—	—	—	—	Kołomyja
Kosów	3,3	4,1	2,6	1,8	1,4	1,1	0,9	2,0	4,0	2,3	1,7	1,4	1,2	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kosów
Nadwórna	3,6	4,3	2,8	2,0	1,6	1,2	1,0	2,7	4,3	2,6	1,8	1,5	1,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nadwórna
Peczenizyn	3,7	4,2	2,5	1,7	1,3	1,1	0,8	3,1	4,2	2,5	1,7	1,3	1,0	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Peczenizyn
Rohatyn	3,5	4,2	2,8	1,9	1,5	1,2	1,1	2,7	4,0	2,4	1,8	1,4	1,1	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rohatyn
Skole	4,2	5,1	2,9	1,9	1,5	1,2	1,0	2,1	3,7	2,4	1,6	1,4	1,1	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Skole
Stanisławów	3,8	4,6	2,8	1,8	1,5	1,4	1,0	2,5	3,8	2,3	1,7	1,5	1,2	0,9	1,8	3,2	2,2	1,6	1,4	1,2	1,0	—	—	—	—	Stanisławów
Stryj	4,0	5,1	3,1	2,2	1,8	1,4																				

Tabl. 5. MAŁE MIESZKANIA WEDŁUG LICZBY MIESZKAŃCÓW —

N a i o o m i e s z k a n i a																
1-izbowych — à 1 pièce				2-izbowych — à 2 pièces				1-izbowych — à 1 pièce				2-izbowych — à 2 pièces				
I c z y ł o n a i z b e o s ó b																
1—2	3	4	więcej niż 4 et plus	2 i mniej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus	1—2	3	4	więcej niż 4 et plus	2 i mniej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus	
Miasta poniżej 20 000 mieszkańców —																
Polska ^a	11,7	14,1	17,9	56,3	31,0	33,8	23,5	11,7	27,2	18,3	17,4	37,1	48,9	29,5	15,6	6,0

WOJEWÓDZTWA —																
M. st. Warszawa	14,2	14,8	17,5	53,5	27,3	33,5	25,7	13,5	26,6	19,5	18,5	35,4	48,5	30,2	15,5	5,8
Warszawskie	14,8	14,6	17,5	53,1	23,8	34,2	27,7	14,3	27,3	19,1	18,5	35,1	46,8	30,3	17,1	5,8
Łódzkie	9,3	12,1	16,6	62,0	24,8	34,4	26,9	13,9	20,6	17,4	18,6	43,4	38,9	32,6	20,3	8,5
Kieleckie	9,1	12,4	17,4	61,1	28,6	36,0	23,8	11,6	21,0	17,9	19,0	42,1	42,4	32,4	18,0	7,2
Lubelskie	12,5	14,3	17,8	55,4	31,3	35,4	23,0	10,3	28,9	18,5	17,3	35,3	51,1	28,7	14,9	5,3
Białostockie	8,9	12,5	17,5	61,1	26,6	33,9	24,9	14,6	20,5	18,1	17,5	43,9	46,6	30,8	15,3	7,3
Nowogrodzkie	9,8	13,2	17,4	59,6	26,4	32,1	24,4	17,1	18,5	16,6	18,1	46,8	43,7	31,0	15,4	9,9
Okr. adm. Wileński ^b	9,1	13,2	17,2	60,5	26,7	30,7	23,8	18,8	15,0	14,7	16,9	53,4	46,4	30,2	15,1	8,3
Poleskie	7,9	12,9	17,6	61,6	28,6	34,0	23,7	13,7	20,1	17,4	17,1	45,4	47,6	30,5	15,6	6,3
Wojnyńskie	27,6	16,0	15,0	41,4	34,7	30,0	22,3	13,0	50,3	16,8	12,1	20,8	47,6	24,7	11,4	3,5
Poznańskie	30,7	17,1	14,1	38,1	46,5	26,4	17,5	9,6	52,3	16,4	11,1	20,2	65,5	21,4	9,5	3,6
Pomorskie	15,8	16,4	18,0	49,8	33,6	34,7	22,2	9,5	31,3	18,5	15,0	35,2	45,4	28,7	17,9	8,0
Krakowskie	10,0	13,2	17,6	59,2	32,9	34,7	22,7	9,7	24,0	18,4	17,3	40,3	44,6	31,4	17,1	6,9
Lwowskie	13,6	17,7	20,4	48,3	34,8	34,2	21,0	10,0	22,3	19,7	19,0	39,0	46,7	31,4	15,5	6,4
Stanisławowskie	11,6	16,3	20,4	51,7	38,6	34,9	19,3	7,2	21,6	18,5	18,8	41,1	47,5	32,4	15,4	4,7
Tarnopolskie	28,6	21,1	18,8	31,5	38,4	34,8	19,6	7,2	44,5	20,4	15,2	19,9	63,1	24,2	9,5	3,2

POWIATY —
WOJ. WARSZAWSKIE —

Blonie	12,8	16,2	18,6	52,4	26,4	33,6	26,4	13,6	24,6	19,1	20,5	35,8	46,6	30,8	17,0	5,6
Ciechanów	15,7	16,0	18,4	49,9	28,4	34,2	25,2	12,2	30,7	21,2	17,2	30,9	44,8	33,5	16,9	4,8
Gostynin	15,6	15,3	17,8	51,3	24,3	32,6	28,0	15,1	29,9	17,8	15,9	36,4	46,7	29,8	16,9	6,6
Grójec	10,7	13,2	17,1	59,0	21,8	34,1	29,2	14,9	17,6	17,5	21,0	43,9	40,4	33,1	19,4	7,1
Kutno	13,0	12,9	17,4	56,7	22,7	31,0	28,7	17,6	23,9	20,5	18,2	37,4	48,1	31,4	14,3	6,2
Łipno	21,5	15,3	17,5	45,7	30,7	31,7	23,7	13,9	31,7	14,7	17,1	36,1	49,0	27,7	16,5	6,8
Łowicz	12,5	13,7	18,8	55,0	19,9	39,6	27,8	12,7	25,3	19,7	20,8	34,2	50,3	31,2	13,4	5,1
Maków	14,5	15,7	17,5	52,3	27,7	34,6	25,2	12,5	25,4	19,5	18,6	36,5	46,6	29,0	17,5	6,0
Mińsk Mazowiecki	7,0	10,3	17,8	64,9	21,6	27,6	25,6	25,2	25,4	19,3	19,9	35,4	49,9	30,8	15,9	3,4
Mława	19,2	17,0	17,7	46,1	32,5	34,0	23,4	10,1	32,9	21,4	16,6	29,1	52,0	27,9	14,8	3,4
Nieszawa	18,7	17,1	16,8	47,4	28,9	39,4	25,1	15,6	41,1	18,4	15,2	25,3	56,7	26,5	13,4	3,4
Płock	14,1	15,3	16,5	54,1	28,8	32,3	26,2	12,7	23,2	17,4	18,9	40,5	43,5	31,2	15,8	7,5
Plotnik	12,0	13,2	16,3	58,5	23,8	34,5	27,3	16,4	22,9	18,3	18,6	40,2	50,4	29,1	15,2	5,3
Przasnysz	15,7	17,0	17,9	49,4	31,4	34,2	23,8	10,6	29,0	20,2	15,7	35,1	50,0	29,9	14,8	5,3
Pułtusk	12,5	14,3	16,3	56,9	25,3	34,4	26,3	14,0	25,2	19,2	18,3	37,3	44,8	31,8	16,4	6,3
Radzymin	12,8	14,7	17,8	54,7	25,9	35,2	26,5	12,4	27,8	19,2	16,7	41,8	42,6	33,3	16,8	7,1
Rawa	9,0	12,5	17,1	50,9	22,4	36,9	26,9	13,8	21,2	18,3	18,7	34,2	45,5	26,7	13,7	5,1
Rypin	17,7	15,3	16,1	46,7	27,7	32,0	25,3	15,0	34,6	17,0	16,4	32,0	48,6	29,7	14,3	6,3
Sierpc	19,7	16,3	17,3	46,7	30,3	33,3	24,4	12,0	33,2	20,5	16,1	30,2	48,6	30,8	13,7	5,1
Skiernewice	9,8	12,8	17,4	60,0	20,1	37,8	29,2	12,9	19,1	22,3	18,2	27,4	55,4	29,7	12,2	2,7
Sochaczew	11,8	15,2	18,8	54,2	29,2	33,8	23,6	13,4	19,1	19,6	20,3	41,0	43,2	34,5	13,1	9,2
Warszawa	20,2	18,2	18,0	43,6	36,4	32,8	21,1	9,7	27,5	21,9	18,4	32,2	51,3	30,0	14,2	4,5
Włocławek	15,2	14,2	16,4	54,2	26,9	31,5	26,3	15,3	25,2	18,6	19,0	37,2	42,7	31,8	18,3	7,2

WOJ. ŁÓDZKIE —

Brzeziny	16,0	15,9	18,9	49,2	29,0	36,6	25,1	9,3	27,4	19,6	19,9	33,1	43,6	32,4	18,7	5,3
Kalisz	18,2	15,0	16,9	49,9	22,0	31,2	28,2	18,6	33,1	17,2	16,5	33,2	43,5	35,1	14,3	7,1
Kolo	19,1	17,8	19,5	43,6	26,0	32,8	26,1	15,1	26,0	20,2	18,8	51,5	33,1	29,5	27,1	10,3
Konin	18,6	18,2	19,2	44,0	23,6	32,5	29,7	14,7	28,9	20,1	18,5	32,5	49,4	34,0	21,6	12,2
Łask	13,9	15,3	18,3	52,5	23,7	35,8	26,8	13,7	24,0	19,5	17,9	38,6	43,2	29,8	19,4	7,6
Łęczyca	16,7	14,8	17,1	51,4	21,3	33,5	29,4	15,8	25,9	19,3	21,4	33,4	48,6	30,3	15,6	5,5
Łódź (m)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Łódź	21,8	17,1	17,3	43,8	31,1	35,4	24,2	9,3	31,1	19,9	19,1	29,9	54,0	29,3	14,0	2,7
Piotrków	13,5	14,1	17,7	54,7	23,9	35,4	28,0	12,7	19,8	17,7	19,2	43,3	38,4	33,8	20,0	7,8
Radomsko	9,0	12,2	17,2	61,0	23,4	35,8	27,3	13,5	26,8	19,1	17,6	36,5	47,3	28,8	18,0	5,9
Sieradz	11,7	13,8	17,5	57,0	19,9	34,9	29,4	15,8	26,8	18,5	16,7	31,4	46,2	29,7	17,9	6,2
Ślupca	20,5	17,0	17,4	45,1	26,9	32,9	25,5	14,7	33,4	18,5	16,7	31,4	46,2	29,7	17,9	6,2
Turk	16,8	15,2	17,8	50,2	20,1	34,2	29,7	16,0	26,1	18,2	19,1	36,6	44,1	30,7	17,4	7,8
Wieluń	13,0	12,1	15,7	59,2	22,1	35,0	28,8	14,1	27,7	18,8	16,3	37,2	41,8	31,4	19,7	7,1

WOJ. KIELECKIE —

Będzin	15,9	16,6	18,2	49,3	34,0	36,1	21,7	8,2	20,5	20,5	23,5	35,5	45,0	36,0	17,7	1,3
Częstochowa	11,4	12,3	15,7	60,6	22,5	33,3	28,4	15,8	22,7	16,2	16,3	44,8	32,6	32,2	25,1	10,1
Łża	6,8	10,0	16,1	67,1	20,9	32,5	28,4	18,2	14,7	16,9	16,9	51,5	33,1	29,5	27,1	10,3
Jędrzejów	7,6	10,5	15,6	66,3	20,0	34,5	29,1	16,4	18,0	14,5	19,6	47,9	34,0	32,2	21,6	12,2
Kielce	6,2	10,5	16,0	67,3	22,5	33,3	28,0	16,2	20,0	17,4	17,2	45,4	38,2	31,8	22,8	7,2
Konskie	7,8	12,0	18,1	61,2	26,7	35,9	25,3	12,1	20,1	17,4	19,4	43,1	42,5	32,1	18,9	6,5
Kozienice	8,4	11,6	16,4	63,6	22,1	35,7	27,8	14,4	21,6	17,8	20,2	40,4	46,7	28,1	16,6	8,6
Miechów	8,1	12,8	16,1	63,0	20,8	33,6	29,8	15,8	27,9	17,6	17,3	37,2	37,3	31,6	21,7	9,4
Olkusz	11,1	13,1	16,3	59,5	25,8	34,4	26,6	13,2	27,1	17,9	17,1	37,9	43,8	32,2	16,5	7,5
Opatów	8,2	11,3	16,2	64,3	23,3	33,5	27,2	16,0	19,1	17,0	17,7	46,2	34,0	32,5	23,0	10,5
Opoczno	8,0	11,9	17,7	62,4	22,3	37,0	26,4	14,3	21,6	18,5	18,5	38,9	41,9	34,6	19,6	3,9
Pińczów	10,4	13,1	17,4	59,1	22,8	33,0	29,2	15,0	20,1	16,8	18,6	44,5	38,9	31,2	20,5	9,4
Radom	8,0	11,5	17,5	63,0	21,7	35,6	28,6	14,1	15,4	17,1	18,7	48,8	35,7	36,6	21,1	6,6
Sandomierz	9,3	11,6	15,1	64,0	25,6	32,3	26,7	15,4	23,6	17,5	16,2	42,7	40,6	33,3	18,3	7,8
Stąporków	9,5	11,8	17,1	61,6	26,5	32,7	26,3	14,5	19,3	15,6	20,2	44,9	37,3	33,1	20,4	9,2
Włoszczowa	7,2	10,0	15,4	66,5	20,1	33,6	30,2	16,1	17,4	17,8	18,6	46,2	30,5	31,4	25,2	12,9

PETITS LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE D'HABITANTS

P o u r t o o l o g e m e n t s															État						
3-izbowych — à 3 pièces					1-izbowych — à 1 pièce					2-izbowych — à 2 pièces					3-izbowych — à 3 pièces					Départements Arrondissements	
² i untej et moins	2-3	3-4	więcej niż 4 et plus	1-2	3	4	więcej niż 4 et plus	² i untej et moins	2-3	3-4	więcej niż 4 et plus	² i untej et moins	2-3	3-4	więcej niż 4 et plus						
Villes au-dessous de 20 000 habitants																	Miasia powyżej 20 000 mieszkańców — Villes au-dessus de 20 000 habitants				
73,2	22,2	4,2	0,4	30,9	20,7	18,6	29,8	52,6	29,7	13,5	4,2	75,8	20,2	3,6	0,4	Pologne ^a					
DEPARTEMENTS																					
—	—	—	—	28,7	20,7	19,3	31,3	48,6	31,7	14,7	5,0	70,7	23,1	5,3	0,7	Ville de Varsovie					
71,8	23,9	4,0	0,3	31,3	21,2	17,8	29,7	55,2	28,8	12,3	3,7	78,3	19,2	2,3	0,2	Warszawa					
70,4	24,7	4,7	0,2	30,1	21,8	19,6	28,5	52,5	30,9	13,3	3,3	77,8	19,4	2,7	0,1	Łódź					
63,0	30,5	6,0	0,5	23,7	19,5	20,1	36,7	43,5	34,1	17,0	5,4	71,3	24,7	3,7	0,3	Kielce					
67,5	26,7	5,2	0,6	25,7	19,5	18,9	35,9	46,9	32,5	15,3	5,3	69,8	25,0	4,8	0,4	Lublin					
74,5	21,9	3,3	0,3	36,5	22,6	16,4	24,5	61,7	26,4	9,5	2,4	80,6	17,1	2,1	0,2	Białystok					
68,8	24,1	6,4	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nowogródek					
70,8	23,8	5,0	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Disur. adm. de Wilno ^b					
70,4	24,1	4,7	0,8	34,7	18,8	14,4	32,1	55,4	27,1	12,0	5,5	71,1	23,8	4,3	0,8	Polesie					
68,4	24,8	5,9	0,9	31,9	20,8	16,8	30,5	52,2	28,6	13,6	5,6	67,8	25,5	5,8	0,9	Wolyn					
80,0	17,0	2,8	0,2	56,6	17,5	10,5	15,4	64,5	22,7	10,0	2,8	82,4	15,5	2,0	0,1	Poznań					
82,5	14,8	2,6	0,1	78,8	8,7	5,9	6,6	77,0	16,4	5,5	1,1	85,3	13,2	1,5	0,0	Pomorze					
68,2	24,7	6,5	0,6	35,9	20,5	16,3	27,3	50,5	29,2	14,7	5,6	74,3	21,1	4,3	0,3	Kraków					
69,3	25,3	4,9	0,5	40,1	20,9	16,5	22,5	57,1	27,8	11,6	3,5	79,4	17,4	3,0	0,2	Łwów					
71,7	23,4	4,5	0,4	30,3	21,3	16,9	31,5	53,1	29,3	13,5	4,1	75,9	20,5	3,3	0,3	Stanisławów					
73,8	22,6	3,4	0,2	34,3	20,4	17,6	27,7	53,9	29,8	13,1	3,2	73,3	22,9	3,1	0,1	Tarnopol					
81,8	15,5	2,5	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stłesie de Cieszyn					
ARRONDISSEMENTS																					
DÉP. DE WARSZAWA																					
77,7	18,0	3,9	0,4	31,8	23,6	18,6	26,0	55,8	29,8	11,1	3,3	78,3	19,5	2,2	—	Blonie					
69,9	25,1	4,4	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ciechanów					
70,8	24,4	4,3	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gostynin					
63,5	29,1	7,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Grójec					
72,6	24,8	2,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Katno					
70,5	25,3	4,2	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lipno					
75,9	21,2	2,7	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łowicz					
72,8	24,8	3,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Maków					
63,9	31,9	4,2	—	33,3	19,0	16,8	30,9	57,3	27,3	12,2	3,2	78,3	18,8	2,6	0,3	Mińsk Mazowiecki					
70,4	24,2	5,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nieszawa					
67,4	27,2	4,4	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Płock					
64,1	27,3	7,3	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prażnysz					
59,5	35,3	4,6	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pułtusk					
71,6	24,2	4,0	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Radzymin					
73,1	22,8	3,5	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rawa					
70,3	18,5	2,0	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rypin					
65,1	30,2	4,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sierpc					
77,8	19,4	2,7	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Skiernewice					
66,4	27,3	5,5	0,8	29,8	20,3	17,6	32,3	53,6	29,2	12,9	4,3	78,3	19,4	2,1	0,2	Sochaczew					
DÉP. DE ŁÓDŹ																					
70,7	26,0	3,3	—	30,4	21,2	19,0	29,4	53,6	28,9	14,2	3,3	80,3	17,8	1,0	—	Brzeziny					
69,2	24,3	6,5	—	31,6	20,8	16,9	30,7	47,8	30,7	17,2	4,3	73,4	21,9	4,1	0,6	Kalisz					
74,3	21,0	4,6	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolno					
70,9	24,0	4,9	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Konin					
63,5	32,2	4,3	—	32,2	23,0	19,8	25,0	57,9	29,2	10,9	2,0	81,4	17,0	1,6	—	Lask					
72,3	23,5	3,9	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łęczyca					
—	—	—	—	30,1	21,9	19,8	28,2	52,7	31,4	12,7	3,2	78,0	19,3	2,6	0,1	Łódź (v)					
73,0	23,5	3,3	0,2	28,9	22,3	20,5	28,3	55,9	29,0	12,9	2,2	83,4	15,0	1,6	—	Piotrków					
—	—	—	—	27,7	19,6	18,3	34,4	49,5	31,0	14,6	4,9	74,2	21,6	3,9	0,3	Radomsko					
64,6	20,2	6,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sieradz					
72,3	23,1	4,5	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stupca					
66,7	27,5	5,2	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Turek					
65,5	28,4	5,8	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wieluń					
70,3	24,1	5,4	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
DÉP. DE KIELCE																					
67,5	29,4	2,9	0,2	24,3	19,9	21,2	34,6	43,7	35,4	16,3	4,6	72,6	23,5	3,7	0,2	Będzin					
59,8	36,2	4,0	—	25,4	19,6	19,2	35,8	46,4	32,1	16,9	4,6	74,3	23,6	2,0	0,1	Częstochowa					
52,7	34,8	11,6	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ilza					
53,6	37,7	7,1	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jędrzejów					
55,9	39,8	4,3	—	22,9	18,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kielce					
66,1	27,9	5,6	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Konskie					
69,7	22,7	6,1	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kozienice					
62,3	29,6	7,8	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Miechów					
77,0	20,7	1,7	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Olkusz					
58,5	31,8	8,6	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Opatów					
70,6	25,5	3,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Opoczno					
36,8	35,6	6,9	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pińczów					
43,3	43,2	10,8	2,7	20,2	18,5	20,1	41,2	37,8	33,9	19,7	8,6	67,8	27,0	4,8	0,4	Radom					
65,8	28,7	5,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sandomierz					
63,0	30,1	6,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stąpka					
63,2	31,6	5,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Włoszczowa					

^a Non compris la ville de Wilno, les arrondissements: Oszmiana, Święciany, Wilno-Troki et la Haute Silésie.

^b Non compris la ville de Wilno et les arrondissements: Oszmiana, Święciany et Wilno-Troki.

Tabl. 5. MAŁE MIESZKANIA WEDŁUG LICZBY MIESZKAŃCÓW (c. d.) —

Powiaty	N a i o o m i e s z k a n i a											
	1-izbowych — <i>à 1 pièce</i>				2-izbowych — <i>à 2 pièces</i>				1-izbowych — <i>à 1 pièce</i>			
	l i c z y ł o				l i c z y ł o				l i c z y ł o			
	1—2	3	4	więcej niż 4 <i>et plus</i>	1—2	3	4	więcej niż 4 <i>et plus</i>	1—2	3	4	więcej niż 4 <i>et plus</i>
W i e ś — C a m p a g n e												
Miasta poniżej 20 000 mieszkańców —												
WOJ. LUBELSKIE —												
Biała	14,3	16,8	21,9	47,0	38,4	37,3	17,8	6,5	30,9	19,0	17,8	32,3
Bilgoraj	7,7	10,9	17,1	64,3	27,0	34,4	23,8	14,8	32,1	19,5	18,1	57,0
Chełm	8,7	13,0	18,0	60,3	25,9	34,7	24,8	14,6	25,1	18,0	18,4	30,3
Garwolin	9,1	12,3	17,9	60,7	23,9	35,5	27,7	12,9	18,6	17,0	19,9	38,5
Hrubieszów	7,8	12,5	18,1	61,6	29,4	34,8	22,1	13,7	24,7	18,1	20,0	44,5
Janów	6,9	10,6	15,7	66,8	22,4	34,7	28,9	14,0	16,1	17,1	19,3	47,5
Konstantynów	14,9	15,6	19,9	49,6	33,7	38,5	20,2	7,6	23,6	20,5	18,5	35,8
Krasnostaw	6,2	10,6	16,2	67,0	23,3	34,5	27,1	15,1	16,9	14,4	17,8	37,4
Lubartów	10,1	13,4	17,5	59,0	25,0	38,2	25,0	11,8	18,5	18,0	17,3	50,9
Lublin (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lublin ^a	6,9	10,2	16,1	66,8	22,3	32,5	28,0	17,2	—	—	—	—
Łuków	10,9	13,0	17,7	58,4	27,9	36,9	23,6	11,6	21,5	17,8	19,6	41,1
Putawy	9,1	11,9	16,4	62,6	25,4	33,7	26,2	14,7	26,7	14,9	17,9	40,5
Radym	12,9	15,0	20,0	52,1	32,7	39,1	21,2	7,0	22,1	22,6	21,6	33,7
Siedce	15,3	17,0	18,6	49,1	37,0	37,0	20,9	6,9	23,4	20,6	15,0	41,0
Sokolów	17,8	16,5	18,6	47,1	39,4	38,2	19,1	6,3	21,3	17,4	20,5	40,8
Tomaszów	7,4	11,0	16,9	48,0	27,8	28,4	27,1	16,7	17,7	18,4	18,2	45,7
Węgrów	15,1	16,8	19,2	48,9	30,6	37,8	22,5	9,1	19,2	16,6	19,8	45,2
Włodawa	10,3	16,1	20,2	53,4	30,2	37,4	21,2	11,2	14,6	19,4	19,8	46,2
Zamość	6,4	10,3	16,1	67,2	23,1	32,3	25,9	18,7	21,7	17,2	17,9	43,2
WOJ. BIAŁOSTOCKIE —												
Augustów	14,0	13,8	17,8	54,4	29,0	35,1	25,2	10,7	35,8	19,5	16,6	28,1
Białowieża ^b	12,1	13,7	17,1	57,1	28,5	34,9	21,7	14,9	—	—	—	—
Białystok	15,4	14,1	18,3	52,2	32,2	36,9	21,8	9,1	30,2	18,2	17,3	34,3
Bielsk	16,4	18,3	20,1	45,2	43,3	35,3	15,0	6,4	25,4	18,4	19,0	50,4
Grodno	8,3	13,2	17,0	61,5	30,4	33,3	23,7	12,6	18,8	15,0	18,3	37,2
Kolno	10,5	13,7	17,1	58,7	27,6	37,3	24,8	10,3	29,5	18,6	14,8	46,2
Łomża	12,4	13,8	17,5	56,3	27,4	35,8	26,4	10,4	20,8	18,4	15,9	37,1
Ostrołęka	11,8	15,0	16,7	56,5	30,3	34,4	24,0	11,3	24,1	19,7	15,9	35,9
Oświatów	13,3	14,8	19,1	52,8	28,8	35,9	25,0	10,3	26,6	18,7	20,2	34,5
Sejny	12,2	13,1	15,3	59,2	26,8	33,4	26,5	13,3	49,4	20,4	14,8	47,3
Sokołka	13,2	14,0	17,6	55,2	31,9	36,0	22,7	9,4	24,0	16,6	15,4	44,0
Suwałki	12,8	13,3	15,6	58,3	24,7	33,8	27,1	14,4	47,4	19,2	19,1	17,6
Szczuczyn	14,0	14,3	17,5	54,2	25,1	34,5	27,6	12,8	34,1	17,7	19,1	29,1
Włokowyk	9,9	13,1	18,1	58,9	32,0	34,2	21,6	12,2	22,9	18,7	18,4	40,0
Wysokie Mazow.	15,3	16,7	17,6	50,4	37,7	34,2	19,5	8,6	34,2	19,5	14,3	32,0
WOJ. NOWOGÓRZDZKIE —												
Baranowicze	8,5	13,2	17,7	60,6	28,7	35,5	22,2	13,6	20,5	20,1	16,4	43,0
Lida	9,4	12,4	17,9	60,3	27,8	33,3	24,1	14,8	19,6	19,5	17,9	43,0
Nieśwież	7,3	11,9	17,8	63,0	25,8	36,1	26,2	11,9	18,4	16,4	17,8	47,4
Nowogródek	8,4	12,4	16,8	62,4	23,6	33,9	25,7	16,8	24,9	21,3	19,6	34,2
Sionin	10,6	13,1	17,6	58,7	33,2	32,3	22,9	11,6	29,8	18,3	15,7	36,2
Stolpe	7,0	10,8	14,8	67,4	23,6	34,5	26,2	15,7	18,3	17,5	18,2	46,0
Wolozyn	9,0	13,2	18,1	59,7	25,1	31,5	25,9	17,5	10,3	13,2	15,0	61,5
OKRĄG ADM. WILEŃSKI ^c —												
Brasław ^d	10,9	14,3	18,6	56,2	30,1	32,3	22,0	15,6	—	—	—	—
Dunowiec	10,4	13,7	18,1	57,8	27,7	33,8	22,2	16,3	12,5	17,5	18,4	51,6
Dziwna	9,6	13,2	17,2	60,9	27,9	30,4	24,0	17,7	19,2	17,7	19,3	43,8
Wilejka	8,6	12,1	16,2	63,1	22,7	32,6	27,0	17,7	20,9	13,7	15,5	49,9
WOJ. POLESKIE —												
Brześć n/B.	11,5	16,2	19,2	53,1	36,5	31,0	18,9	13,6	23,3	18,6	15,0	43,1
Drohiczyn	11,9	14,0	16,9	57,2	30,9	27,8	22,0	19,3	10,0	11,9	16,3	61,8
Kamień Koszyński ^e	8,2	12,5	17,6	61,7	28,8	30,1	24,3	16,8	—	—	—	—
Kobryn	11,2	13,3	18,0	57,5	29,2	28,4	20,3	20,2	20,2	17,5	18,4	43,9
Kossów	9,0	13,4	17,1	60,5	26,5	29,2	25,3	19,0	20,5	19,0	15,8	50,2
Luniniec	6,7	10,6	14,9	67,7	22,4	20,3	26,6	21,7	13,1	13,0	16,9	57,0
Pinsk	9,1	13,7	17,9	59,4	24,4	30,6	24,5	20,5	19,1	16,2	16,5	52,2
Prużana	12,8	14,5	18,5	54,2	33,5	33,8	21,5	11,6	10,9	16,3	16,8	47,0
Sarny	6,6	12,6	16,8	64,0	22,4	32,9	24,9	19,8	16,9	15,9	16,9	50,3
WOJ. WOLYŃSKIE —												
Dubno	7,2	12,0	16,3	64,5	25,2	32,9	25,4	16,5	25,0	18,8	18,2	38,0
Horochów	8,1	12,8	18,6	60,5	26,5	35,5	24,2	13,8	28,4	16,7	16,7	33,9
Kowel	9,2	13,8	18,4	58,6	29,0	34,0	22,1	14,9	16,9	15,2	14,1	33,8
Krzemieniec	8,3	13,4	18,1	60,2	34,0	36,8	21,4	7,8	25,9	16,8	18,6	38,7
Luboml	9,6	12,1	18,2	57,9	29,3	33,9	21,3	15,5	16,4	19,7	8,2	48,5
Łuck	5,7	12,1	16,5	65,7	23,6	31,9	26,1	18,4	11,9	15,1	16,8	55,7
Ostróg	7,7	13,0	18,7	60,6	30,6	35,7	23,9	9,8	23,1	20,3	17,5	39,1
Równe	7,1	12,4	17,3	63,2	27,3	33,0	24,6	15,1	18,0	17,4	15,8	48,8
Włodzimierz	8,9	14,4	19,3	57,4	30,7	31,9	21,3	16,1	18,4	16,8	17,0	47,8
WOJ. WOLYŃSKIE —												
Dubno	7,2	12,0	16,3	64,5	25,2	32,9	25,4	16,5	25,0	18,8	18,2	38,0
Horochów	8,1	12,8	18,6	60,5	26,5	35,5	24,2	13,8	28,4	16,7	16,7	33,9
Kowel	9,2	13,8	18,4	58,6	29,0	34,0	22,1	14,9	16,9	15,2	14,1	33,8
Krzemieniec	8,3	13,4	18,1	60,2	34,0	36,8	21,4	7,8	25,9	16,8	18,6	38,7
Luboml	9,6	12,1	18,2	57,9	29,3	33,9	21,3	15,5	16,4	19,7	8,2	48,5
Łuck	5,7	12,1	16,5	65,7	23,6	31,9	26,1	18,4	11,9	15,1	16,8	55,7
Ostróg	7,7	13,0	18,7	60,6	30,6	35,7	23,9	9,8	23,1	20,3	17,5	39,1
Równe	7,1	12,4	17,3	63,2	27,3	33,0	24,6	15,1	18,0	17,4	15,8	48,8
Włodzimierz	8,9	14,4	19,3	57,4	30,7	31,9	21,3	16,1	18,4	16,8	17,0	47,8

^a W powiecie Lublin miast niema. ^b W powiecie Białowieża miast niema. ^c Bez miasta Włusa i powiatów: Oszmiana, Świętąclany i Włhno-Troki. ^d W powiecie Brasław miast niema. ^e W powiecie Kamień Koszyński miast niema.

PETITS LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE D'HABITANTS (suite)

P o u r l o o g e m e n t s																
3-izbowych — à 3 pièces				1-izbowych — à 1 pièce				2-izbowych — à 2 pièces				3-izbowych — à 3 pièces				
Arrondissements																
2 i mnej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus	1—2	3	4	więcej niż 4 et plus	2 i mnej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus	2 i mnej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus	
Villes au-dessous de 20000 habitants																
Miasta powyżej 20 000 mieszkańców — Villes au-dessus de 20 000 habitants																
DÉP. DE LUBLIN																
72,1	24,2	3,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Biała
70,4	24,7	4,4	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Białgoraj
68,7	25,8	4,9	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Chełm
69,9	25,4	4,3	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Garwolin
68,4	26,3	4,8	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Hrubieszów
62,9	28,6	7,4	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Janów
67,4	26,9	5,2	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Konstantynów
63,1	28,6	7,7	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Krasnystaw
63,2	30,2	6,2	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lubartów
—	—	—	—	24,8	19,7	19,3	36,2	47,5	31,6	15,3	5,6	70,7	24,1	4,7	0,5	Lublin (V.)
69,5	25,7	4,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lublin ^a
79,6	17,6	2,3	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łuków
72,1	24,5	3,2	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Putawy
64,0	30,7	5,3	—	30,6	19,8	17,1	32,5	46,4	33,5	15,0	5,1	68,2	26,7	4,8	0,3	Radzyń
62,1	33,0	4,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Siedlce
69,7	25,5	4,1	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sokolów
70,8	25,0	4,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tomaszów
60,3	27,2	9,6	2,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Węgrów
60,0	32,1	7,2	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Włodawa
Zamość																
DÉP. DE BIAŁYSTOK																
77,2	20,4	2,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Augustów
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Białowieża ^b
76,7	21,4	1,7	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,1	Białystok
75,2	21,4	3,3	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bielsk
71,7	22,9	4,8	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,2	Grodno
62,7	31,6	5,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolno
72,3	24,7	3,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,3	Lomża
57,0	35,2	6,7	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ostrołęka
71,0	23,6	4,6	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ostrów
86,5	12,7	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sejny
73,7	22,7	3,3	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sokolka
85,1	13,7	1,0	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Suwałki
79,8	17,8	2,3	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Szczuczyn
70,1	24,5	4,6	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wolkowysk
63,0	30,6	5,6	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wysokie Mazow.
DÉP. DE NOWOGRODEK																
69,6	22,2	6,5	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Baranowicze
73,4	21,2	5,2	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lida
60,5	28,6	9,0	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nieswież
68,5	26,4	4,4	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nowogródek
73,4	21,9	4,4	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stonim
70,3	23,7	5,7	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stolpce
54,8	30,4	11,9	2,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wolozyn
DISTR. ADM. DE WILNO																
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brasław ^d
59,7	32,0	6,9	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Duniłowicze
71,7	23,7	4,2	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dziśna
72,6	20,8	6,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wilejka
DÉP. DE POLESIE																
64,8	30,2	5,0	—	34,2	18,0	14,6	33,2	50,9	28,6	13,7	6,8	66,4	26,6	5,6	1,4	Brześć n/B.
62,4	28,8	6,4	2,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Drohiczyń
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kamień Koszyński ^e
72,8	22,6	4,2	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kobryń
73,6	24,2	2,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kossów
67,0	25,7	5,3	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Luniniec
59,3	35,6	5,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pińsk
70,0	24,4	5,0	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prużana
75,1	19,5	5,3	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Satny
DÉP. DE WOLYN																
64,2	26,5	7,5	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dubno
54,5	35,9	8,3	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Horochów
57,8	31,0	11,2	—	29,1	22,1	18,0	30,8	53,7	28,1	14,1	4,1	67,9	27,2	4,8	0,1	Kowel
73,1	22,2	4,0	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Krzemieniec
57,6	31,7	8,5	2,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Luboml
46,7	35,7	15,5	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łuck
76,9	18,8	4,2	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ostróg
74,6	20,9	3,9	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Równe
62,5	30,0	6,2	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Włodzimierz

^a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Lublin. ^b Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Białowieża. ^c Non compris la

Tabl. 5. MAŁE MIESZKANIA WEDŁUG LICZBY MIESZKAŃCÓW (c. d.) —

N a r o d o w i e s z k a n i a											
1-izbowych — à 1 piece				2-izbowych — à 2 pieces				1-izbowych — à 1 piece			
l i c z y ł o n a i z b e o s ó b —											
1—2	3	4	wiecej niż 4 et plus	2 i miej et moins	2—3	3—4	wiecej niż 4 et plus	1—2	3	4	wiecej niż 4 et plus
W i e ś — C a m p a g n e											
Miasta poniżej 20 000 mieszkańców —											
WOJ. POZNAŃSKIE —											
Bydgoszcz (m.) . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Białogórz	25,6	13,4	17,2	43,8	43,6	29,9	10,9	15,6	59,7	13,3	12,8
Chodzież	31,8	14,0	13,7	40,5	48,7	26,4	16,1	8,8	61,0	10,5	8,3
Czarnków	37,6	17,4	14,8	30,2	45,2	29,5	17,6	7,7	56,5	17,0	12,0
Gniezno	31,9	13,3	12,6	42,2	32,6	29,4	24,2	13,8	39,2	22,5	15,7
Gostyń	25,4	17,3	14,9	42,4	32,0	30,7	26,6	15,3	45,8	17,6	14,0
Grodzisk	29,1	16,9	15,5	38,5	32,0	28,6	26,0	13,4	50,7	17,3	12,9
Inowrocław	24,6	14,6	14,3	46,5	31,2	27,6	24,6	16,6	42,3	19,2	12,8
Jarocin	22,3	15,2	15,0	47,5	27,6	30,9	25,6	15,9	46,5	18,7	13,9
Kępno	31,0	16,6	14,7	37,7	32,5	33,0	23,0	11,5	60,5	13,9	12,3
Kościan	24,7	13,5	16,6	45,2	31,5	32,8	23,3	12,4	51,4	13,8	9,9
Koźmin	19,7	12,8	12,6	54,9	24,3	30,1	27,1	18,5	50,9	19,5	11,6
Krotoszyn	23,0	15,5	14,6	46,9	26,6	30,9	24,9	17,6	50,6	16,6	13,3
Leszno	30,3	16,8	15,5	37,4	41,9	30,3	18,7	9,1	57,4	15,9	9,1
Miechów	32,2	16,8	13,9	37,1	44,2	29,3	17,4	9,1	56,3	15,9	9,1
Mogilno	27,8	13,0	15,3	43,9	33,3	27,8	25,1	13,8	45,0	17,3	12,5
Nowy Tomiśl	37,9	19,6	12,7	20,8	48,3	27,3	16,9	7,5	55,5	19,4	11,0
Oborniki	27,7	15,2	14,2	42,0	36,5	29,6	21,9	12,0	48,3	17,7	13,7
Odolanów	23,9	17,4	15,4	43,3	30,6	32,6	24,7	12,1	49,2	20,3	11,9
Ostrów	25,1	15,7	18,5	40,7	32,9	30,1	24,3	12,7	44,0	21,7	13,4
Ostrzeszów	28,6	16,6	16,1	38,7	28,0	30,8	25,1	16,1	45,2	16,0	12,7
Pleszew	19,3	13,9	15,9	50,9	25,5	32,0	26,4	16,1	50,7	17,5	9,0
Poznań (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poznań-wschód	31,1	16,0	16,7	36,2	36,6	30,7	21,7	11,0	48,1	12,6	14,9
Poznań-zachód	34,8	17,1	13,3	34,8	31,5	29,5	22,2	13,8	46,3	19,5	11,0
Rawicz	37,6	17,0	13,5	31,9	37,1	31,2	20,3	11,4	64,4	13,7	8,6
Strzelno	29,1	16,4	14,1	40,4	30,2	29,5	24,7	15,6	43,7	17,0	15,5
Szamotuły	24,8	19,0	16,3	39,9	36,1	28,6	22,2	13,1	50,9	14,9	11,7
Szubin	25,6	13,9	13,2	47,3	35,0	29,5	21,5	14,0	50,0	16,3	11,7
Śmigiel	32,1	15,9	12,9	39,1	39,4	29,5	20,6	10,5	52,9	19,0	10,2
Śrem	27,3	15,7	17,2	39,8	32,2	31,0	24,3	12,5	51,7	15,4	12,9
Środa	21,8	14,9	16,0	47,3	39,0	30,7	23,9	14,5	43,5	17,7	14,2
Wągrowiec	16,7	14,0	15,5	53,8	28,7	28,7	24,7	17,9	38,9	18,7	14,8
Wilkowo	22,6	16,7	13,2	47,5	28,0	31,6	23,9	16,5	53,5	15,4	11,2
Wolsztyn	49,1	16,6	13,6	29,7	47,3	29,5	17,0	6,2	59,0	15,9	9,4
Wreszta	27,0	18,6	15,4	39,0	33,1	28,4	24,3	14,2	48,5	16,2	11,6
Wyrzysk	21,3	16,5	15,0	47,2	41,2	28,3	19,8	10,7	49,1	17,3	12,2
Znin	25,4	17,0	15,3	42,3	31,2	31,9	22,7	14,2	42,1	14,1	11,3
WOJ. POMORSKIE —											
Brodnica	32,1	17,1	13,4	37,4	44,1	27,6	17,6	10,7	47,0	17,6	12,0
Chełmno	33,4	15,0	14,3	37,3	44,1	26,6	19,0	10,3	65,5	13,9	7,3
Chojnice	26,6	16,3	14,3	42,8	46,6	25,3	17,5	10,6	60,1	14,8	8,7
Działdowo	26,1	15,6	16,0	42,3	39,3	29,0	19,9	11,8	44,8	23,9	8,9
Gniew	33,9	18,4	13,6	34,1	54,0	24,9	15,0	6,1	55,1	17,6	9,1
Grudziądz (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grudziądz	31,2	17,5	14,5	36,8	46,9	25,7	17,0	10,4	55,1	12,7	8,2
Kartuszy	25,3	16,3	15,9	42,5	36,8	27,5	22,5	13,2	55,9	17,6	11,8
Kościerzyna	31,3	15,9	13,6	39,2	43,9	25,4	20,1	10,6	40,8	15,8	15,4
Lubawa	29,4	19,2	14,7	36,7	40,8	28,1	20,0	11,1	47,6	13,3	13,9
Puck	23,4	14,3	11,4	50,9	43,9	28,4	18,7	9,0	52,8	18,5	5,6
Sępólno	22,6	16,0	14,8	46,6	40,8	28,0	16,4	8,8	59,2	14,5	7,9
Starogard	32,8	16,0	14,8	36,4	57,0	25,4	12,2	5,4	44,0	16,5	14,1
Świecie	41,7	16,4	14,3	27,6	53,7	23,3	14,3	6,7	55,4	19,0	8,9
Tczew	29,9	16,4	14,6	39,1	46,5	27,4	17,3	8,8	59,7	15,6	14,2
Toruń (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toruń	31,0	18,5	13,0	37,5	45,8	27,0	17,0	10,2	49,7	17,3	13,7
Tuchola	31,2	18,3	13,6	36,9	47,6	27,6	16,0	8,8	51,9	25,9	11,1
Wąbrzeźno	34,9	17,5	12,2	35,4	49,7	25,7	17,4	7,2	53,2	16,7	9,9
Wejherowo	28,7	19,5	12,3	39,5	45,0	25,0	18,1	11,9	62,1	14,5	11,3
WOJ. KRAKOWSKIE —											
Biała	18,5	18,7	19,1	43,7	30,7	33,0	23,3	13,0	37,5	21,4	14,4
Bochnia	15,9	17,0	17,7	49,4	32,0	34,1	24,2	9,7	34,9	18,3	14,7
Brzesko	17,1	16,8	18,4	47,7	36,4	34,3	21,4	7,9	31,2	20,0	15,0
Chrośnow	16,5	15,6	17,6	50,3	32,6	34,3	23,1	10,0	26,1	18,0	15,8
Dąbrowa	18,0	17,1	18,0	49,5	33,5	32,5	22,8	11,2	30,5	20,0	12,9
Gorlice	16,4	14,6	17,0	52,0	36,3	35,1	20,4	8,2	31,5	16,3	13,5
Grybów	11,1	13,1	15,6	60,2	25,7	34,0	27,5	12,8	35,7	15,1	16,1
Jasło	13,1	13,6	16,9	56,4	31,3	33,7	24,9	10,1	34,4	19,6	15,1
Kraków (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraków a	17,0	18,1	18,9	46,0	33,8	34,9	21,9	9,4	44,1	8,6	16,1
Limanowa	16,7	16,8	19,7	46,8	28,1	35,4	25,0	11,5	30,5	20,4	15,4
Mielec	15,7	15,7	17,6	51,0	34,6	34,7	20,9	9,8	30,5	20,4	15,4
Myslenice	19,9	17,8	19,0	43,3	36,0	37,2	20,5	6,3	33,2	24,2	20,0
Nowy Sącz	14,6	15,1	18,6	51,7	27,9	33,5	25,6	13,0	22,7	21,0	17,8
Nowy Targ	24,0	18,9	18,2	38,9	41,8	33,8	17,8	6,6	31,6	20,2	13,9
Oświęcim	23,8	20,6	18,8	36,8	34,2	35,5	21,2	9,1	26,2	13,6	13,8
Pilzno	11,4	14,5	17,2	56,9	24,5	34,8	25,9	14,8	30,0	17,4	15,7
Podgórze	22,6	19,1	18,6	39,7	36,6	34,9	21,2	7,3	31,2	26,9	15,0

PETITS LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE D'HABITANTS (suite)

<i>P o u r l o o l o g e m e n t s</i>																																																															
3-izbowych — à 3 pièces						1-izbowych — à 1 pièce					2-izbowych — à 2 pièces					3-izbowych — à 3 pièces																																															
2		2—3		3—4		wiecej niż 4 et plus		1—2		3		4		wiecej niż 4 et plus		2		2—3		3—4		wiecej niż 4 et plus		2		2—3		3—4		wiecej niż 4 et plus																																	
i mnej et moins																																																															
<i>Villes au-dessous de 20 000 habitants</i>																																<i>Miasta powyżej 20 000 mieszkańców — Villes au-dessus de 20 000 habitants</i>																															

Arrondissements

DÉP. DE POZNAŃ

82,9	15,3	1,8	—	75,1	10,5	5,6	8,8	74,2	17,5	6,8	1,5	87,6	11,4	1,0	0,0	Bydgoszcz (v.)
80,7	18,0	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bydgoszcz
88,8	9,0	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Chodzież
73,6	23,6	1,4	1,4	52,3	16,5	13,0	18,2	57,0	26,6	12,9	3,5	81,4	16,8	1,7	0,1	Czarnków
80,9	15,9	3,0	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gniezno
79,5	17,8	2,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gostyń
73,3	24,1	1,7	0,9	45,6	20,5	14,5	19,4	56,4	27,6	12,1	3,9	78,0	19,2	2,5	0,3	Grodzisk
72,7	23,5	3,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Inowrocław
89,0	16,3	2,4	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jarocin
77,8	20,6	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kępno
73,6	19,6	6,2	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kościan
79,3	18,0	2,5	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Koźmin
84,0	14,8	1,1	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Krotoszyn
82,6	14,8	2,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Leszno
77,7	18,0	4,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łęczyca
83,2	15,1	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Mielno
83,4	14,8	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Mogilno
76,9	18,2	4,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nowy Tomysl
82,2	15,2	2,2	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Oborniki
73,0	19,3	7,4	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Oleśnica
72,7	23,1	3,9	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ostrowo
—	—	—	—	56,0	18,7	10,1	15,2	61,5	24,3	10,9	3,3	79,7	17,6	2,6	0,1	Ostrzeszów
89,0	17,5	2,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pleszew
79,2	16,9	3,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Poznań (v.)
85,2	12,4	2,3	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Poznań—est
77,5	18,3	3,9	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Poznań—ouest
77,8	19,1	3,0	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rańsko
82,5	14,9	2,0	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Strzelno
79,2	16,7	3,4	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Szumy
78,7	17,5	3,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Śmigiel
73,9	21,0	4,9	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Środa
75,3	20,3	3,8	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wągrowiec
74,4	19,6	4,8	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wolsztyn
83,5	14,4	1,9	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Września
75,4	19,4	5,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wyrzysk
82,7	15,2	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Znin
74,5	21,3	3,6	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

DÉP. DE POMORZE

80,0	17,1	2,7	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brodnica
84,7	12,6	2,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Chelmino
82,4	14,6	3,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Chojnice
88,2	9,1	2,3	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Działdowo
87,3	11,2	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gniew
81,2	15,8	3,0	—	75,4	10,5	7,2	6,9	79,5	15,5	4,1	0,9	86,6	12,1	1,3	0,0	Grudziądz (v.)
77,0	18,6	4,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Grudziądz
83,1	13,7	2,7	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kartuzy
80,9	14,8	4,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kościerzyna
81,0	16,6	1,2	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łubawa
89,2	12,2	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Puck
79,0	17,1	3,5	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sępólno
86,0	11,2	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Świecie
84,1	14,3	1,5	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tczew
78,2	17,6	4,2	—	81,1	7,5	5,0	6,4	74,7	17,2	6,9	1,2	84,0	14,3	1,7	—	Toruń (v.)
84,2	12,2	3,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Toruń
80,7	16,1	3,0	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tuchola
83,7	14,2	2,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wąbrzeźno
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Wejherowo

DÉP. DE KRAKÓW

73,4	21,1	4,2	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Biała
70,9	24,2	3,9	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bochnia
71,7	24,1	4,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brzesko
61,4	30,3	7,2	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Chrzanów
72,6	24,2	3,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dąbrowa
69,6	24,1	5,1	1,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gorlice
64,3	24,8	9,3	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Grzybów
59,7	28,0	21,1	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	IASŁO
—	—	—	—	35,5	20,5	16,7	27,3	51,3	29,1	14,5	5,1	75,3	20,3	4,1	0,3	Kraków (v.)
62,0	28,2	8,4	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kraków a
62,3	26,0	10,3	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Limanowa
68,3	26,8	4,2	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Mielec
74,6	21,0	4,2	0,2	38,5	18,6	14,2	28,7	49,4	28,3	15,6	6,7	72,9	22,9	3,6	0,6	Myslenice
73,5	21,1	5,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nowy Sącz
63,0	28,4	8,1	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nowy Targ
79,0	18,2	5,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Oświęcim
67,5	31,2	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pilzno
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Podgórze

Tabl. 5. MAŁE MIESZKANIA WEDŁUG LICZBY MIESZKAŃCÓW (lok.) —

Powiaty	N a r o d m i e s z k a n i e																			
	1-izbowych — à 1 pièce					2-izbowych — à 2 pièces					1-izbowych — à 1 pièce					2-izbowych — à 2 pièces				
											I c z y ł o n a i z b y o s ó b									
	1—2	3	4	więcej niż 4 et plus	2 i mniej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus	1—2	3	4	więcej niż 4 et plus	2 i mniej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus				
Miasta poniżej 20 000 mieszkańców —																				
Ropeczyce	12,2	14,8	17,7	55,3	29,1	33,0	24,1	13,8	30,2	17,0	14,7	38,1	46,6	29,0	17,0	7,4				
Spisz-Orawa ^a	19,2	16,2	18,2	46,4	52,6	32,9	12,0	2,5	—	—	—	—	—	—	—	—				
Tarnów	13,5	15,5	18,1	52,9	27,8	35,7	25,3	11,2	35,4	13,3	18,5	32,8	52,1	23,3	14,4	10,2				
Wadowice	23,5	19,9	19,9	36,7	37,5	35,8	19,2	7,5	35,4	19,3	15,4	29,9	51,7	27,3	13,6	7,2				
Wieliczka	19,5	19,1	17,5	43,9	29,0	35,0	24,5	10,6	43,2	23,3	11,9	21,6	46,4	26,0	18,7	8,2				
Żywiec	13,9	17,0	18,4	50,7	34,8	34,6	21,3	9,3	32,3	19,2	16,4	32,1	42,3	29,9	18,5	9,2				
WOJ. LWOWSKIE —																				
Bobarka	11,2	13,5	18,0	57,3	27,0	35,9	25,4	11,7	19,2	16,0	18,3	46,5	37,5	34,0	21,3	7,2				
Brzozów	12,1	15,8	18,4	53,7	35,1	34,4	21,0	8,6	34,1	15,2	14,8	35,0	45,2	30,4	18,2	6,2				
Cieszanów	6,0	9,4	15,9	68,7	29,8	31,1	24,8	14,3	15,5	15,9	18,1	50,5	44,3	32,9	17,1	5,2				
Dobromil	8,0	10,8	15,6	65,6	26,1	32,9	26,4	14,6	20,2	18,3	17,9	43,6	43,0	30,1	15,6	11,2				
Drohobycz	9,2	13,2	18,3	59,3	32,0	31,6	24,4	12,0	24,9	19,7	17,5	37,9	39,5	32,5	19,6	8,2				
Grodzkie Jagielloński	9,5	12,4	17,6	60,5	30,8	37,0	24,0	8,2	19,0	19,6	16,0	45,4	42,1	34,4	19,6	5,2				
Jarosław	9,1	12,9	17,1	60,9	28,0	33,9	25,0	13,1	32,1	18,8	15,4	33,7	48,0	30,0	16,1	5,2				
Jaworów	6,3	10,1	16,4	67,2	25,6	33,9	26,5	14,0	19,2	20,3	20,7	39,8	50,9	31,0	13,8	4,2				
Kolbuszowa	11,3	13,4	18,0	57,3	29,9	33,4	25,6	11,1	28,2	21,1	15,5	35,2	46,8	28,6	17,5	7,2				
Krosno	16,4	16,0	17,9	49,7	40,4	34,4	18,2	7,0	41,1	21,4	12,9	24,6	47,6	29,2	15,3	9,2				
Lisko	5,6	9,6	14,2	70,6	25,3	33,1	25,8	15,8	21,4	15,4	15,7	47,5	43,4	31,4	16,2	9,2				
Lwów (m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Lwów	17,8	17,7	18,4	46,1	39,5	34,2	19,3	7,0	19,2	20,7	20,0	40,1	40,9	36,0	18,3	4,8				
Łancut	15,2	16,2	18,9	49,7	39,4	33,6	19,5	7,5	27,0	17,7	17,6	37,7	46,8	32,6	15,0	5,0				
Mościska	6,9	11,2	16,7	65,2	28,7	35,0	25,7	10,6	25,3	17,2	16,8	40,7	45,2	32,4	15,7	10,7				
Nisko	10,0	11,7	16,8	61,5	30,5	33,8	23,1	12,6	18,7	14,2	18,8	48,3	35,1	29,1	23,3	12,5				
Piżmyśl	11,3	13,8	17,8	57,1	33,8	34,8	23,3	8,1	28,0	22,4	16,8	32,8	57,0	25,2	14,3	2,9				
Przeworsk	12,0	14,6	17,3	56,1	33,9	32,2	22,9	11,0	25,9	17,6	16,5	40,0	40,0	36,0	16,9	7,1				
Rawa Rуска	7,8	12,9	17,6	61,7	39,7	31,7	22,8	14,8	20,0	17,8	18,5	43,7	42,4	33,0	18,2	6,4				
Rudki	8,6	12,5	17,9	61,0	29,0	36,4	24,6	10,0	21,1	16,8	16,7	45,2	40,1	35,1	17,9	6,9				
Rzeszów	12,5	16,2	19,5	51,8	28,9	34,9	25,0	11,2	16,9	16,8	15,2	51,1	49,2	30,7	21,2	7,9				
Sanbor	9,9	14,3	17,9	57,9	30,6	35,9	23,8	9,7	28,2	21,7	17,3	32,8	50,1	30,5	14,4	5,0				
Sanok	10,2	11,3	18,4	63,9	32,0	35,3	23,9	8,8	39,6	15,6	17,0	27,8	49,5	30,3	15,5	4,7				
Sokal	7,6	12,0	18,4	62,0	30,3	34,6	23,5	11,6	20,6	17,9	17,9	43,6	40,6	32,4	16,3	10,7				
Stary Sanbor	7,9	11,9	16,8	63,4	28,3	37,3	23,3	11,1	23,0	16,9	20,2	39,9	48,5	29,7	15,1	6,7				
Strzyżów	13,2	13,6	18,5	54,7	39,3	36,8	22,3	10,6	35,6	16,1	15,5	32,8	54,3	28,2	14,8	2,7				
Tarnobrzeg	13,3	16,3	19,9	50,5	39,0	34,4	18,9	6,8	32,7	19,7	14,6	33,0	48,2	27,2	17,9	6,7				
Żółkiew	8,5	13,2	19,3	59,0	26,5	36,5	25,4	11,6	22,1	20,4	17,9	39,6	46,7	29,1	16,2	8,0				
WOJ. STANISŁAWOWSKIE —																				
Bohorodczany	14,5	19,0	22,2	44,3	33,7	35,6	21,1	9,6	19,2	16,5	24,6	39,7	38,7	36,0	18,8	6,5				
Dolina	12,1	16,9	19,7	51,3	31,7	32,5	21,5	14,3	21,7	22,2	19,4	36,7	46,6	29,1	17,4	6,9				
Horodenka	15,7	19,2	21,9	43,2	41,8	36,1	16,5	5,6	21,9	19,2	20,4	38,5	42,6	34,1	17,3	6,0				
Kasusz	11,7	17,1	20,9	50,3	32,9	35,9	21,9	9,3	22,4	20,4	21,5	35,7	45,7	29,0	17,5	7,8				
Kołomyja	14,0	19,3	21,4	44,4	35,0	34,5	21,3	9,2	27,9	21,5	18,0	32,6	50,5	28,4	15,8	5,6				
Kosów	22,8	20,9	14,5	41,8	41,4	32,1	17,9	8,6	28,0	20,9	15,7	35,4	51,5	39,3	12,6	5,6				
Nadwórna	16,7	20,3	20,9	42,1	45,2	30,9	21,2	12,1	18,5	19,1	21,1	41,3	37,9	34,3	20,3	7,5				
Peczenyżn	11,3	16,8	19,1	39,6	31,4	36,5	15,7	8,2	22,5	19,6	17,6	40,3	45,7	29,5	13,4	11,4				
Rohatyn	11,3	16,8	20,2	51,7	31,4	36,5	23,2	8,9	23,4	19,6	19,7	37,3	46,6	32,0	16,2	5,2				
Skole	9,6	14,4	17,8	58,2	33,9	32,8	19,8	13,5	30,7	16,8	29,9	31,6	49,2	28,6	16,4	5,8				
Stanisławów	12,0	17,5	20,7	49,8	36,4	31,5	21,7	10,4	26,5	23,0	18,6	31,9	50,4	31,4	13,4	4,8				
Stryl	8,2	12,6	19,6	59,6	27,2	30,4	26,4	16,0	32,0	19,9	16,8	31,3	53,7	39,3	12,5	3,5				
Śniatyn	18,1	20,5	22,3	39,1	42,9	36,4	15,7	5,0	29,7	22,7	19,4	28,2	55,6	30,3	10,6	3,5				
Źłumacz	11,3	17,1	21,1	50,5	30,9	33,3	22,0	13,8	17,5	17,2	17,9	47,4	47,0	31,2	15,2	6,6				
Turka	9,4	12,9	15,2	62,5	26,1	29,2	22,1	12,0	9,5	12,9	15,2	62,4	26,1	29,2	22,1	22,6				
Żydaczów	9,6	15,5	18,9	56,0	27,1	36,1	24,8	12,0	21,3	20,2	18,2	40,3	43,2	35,5	16,1	5,2				
WOJ. TARNOPOLSKIE —																				
Borszczów	20,9	21,4	21,5	36,2	51,9	32,9	12,4	2,8	26,1	23,8	19,0	31,1	54,5	27,4	14,3	3,8				
Brody	9,2	13,7	19,9	57,2	33,2	33,1	22,3	11,4	38,8	21,6	15,9	23,7	59,6	28,0	10,7	1,7				
Brzeżany	8,5	13,8	18,9	58,8	25,1	34,2	24,9	15,8	20,0	16,7	19,2	44,1	45,8	32,6	17,1	4,5				
Buczacz	12,1	18,0	21,2	48,7	33,9	36,2	21,0	8,9	16,5	17,9	19,0	46,6	46,3	33,9	15,0	4,8				
Czortków	15,6	18,0	22,2	44,2	49,4	36,1	18,5	5,0	33,8	22,8	16,5	26,9	47,5	33,4	14,1	5,0				
Husiatyn	15,1	19,6	21,8	43,5	41,8	36,6	16,7	4,0	22,9	19,8	20,1	37,2	49,7	34,3	12,9	3,1				
Kamionka Strumiłowa	8,0	13,0	19,0	60,0	39,4	38,0	21,7	9,9	18,5	17,4	18,2	45,9	42,1	32,3	19,5	6,1				
Podhajce	12,9	17,7	21,8	47,6	31,2	38,1	22,8	7,9	29,8	23,0	16,0	31,2	47,7	34,7	12,3	4,6				
Przemysły	10,5	15,4	18,6	55,5	28,3	36,1	23,3	9,												

PETITS LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE D'HABITANTS (fm)

P	o	u	r	l	o	l	o	g	e	m	e	n	t	s	3-izbowych — à 3 pièces				1-izbowych — à 1 pièce				2-izbowych — à 2 pièces				3-izbowych — à 3 pièces				Arrondissements																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
															² i mnej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus	1—2	3	4	więcej niż 4 et plus	² i mnej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus	² i mnej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus		² i mnej et moins	2—3	3—4	więcej niż 4 et plus																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
Villes au-dessous de 20 000 habitants																						Miasta powyżej 20 000 mieszkańców — Villes au-dessus de 20 000 habitants																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
68,4	26,8	3,8	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

DÉP. DE LWÓW

68,4	26,8	3,8	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bóbrka
62,5	30,5	6,3	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brzozów
71,3	25,5	2,7	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Cieszanów
68,1	26,6	5,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dobromil
67,5	25,7	5,7	1,1	33,1	19,2	16,6	31,1	47,7	30,9	15,8	5,0	76,2	21,3	2,2	0,3	Drohobycz
72,1	23,8	3,7	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gródek Jagielloński
73,3	21,6	4,4	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jarosław
71,6	22,9	4,7	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jaworów
68,4	20,1	5,1	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolbuszowa
69,1	24,0	6,2	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Krosno
63,8	29,6	6,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lisko
—	—	—	—	41,7	21,4	16,4	20,5	59,3	27,3	10,5	2,9	81,1	16,2	2,6	0,1	Lwów (v.)
80,4	19,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Lwów
65,3	27,5	6,9	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Łańcut
73,5	22,4	3,4	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Mościska
62,7	27,6	8,9	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nisko
77,3	18,9	1,9	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Przemysł
63,6	20,8	5,5	1,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Przeworsk
63,5	30,0	5,9	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rawa Łuska
68,0	25,4	6,1	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rudki
66,1	26,3	7,6	—	35,5	17,3	16,2	31,0	49,7	28,3	15,5	6,5	71,4	23,5	4,7	0,4	Rzeszów
74,1	22,3	3,6	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sambor
72,3	24,6	2,5	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sanok
63,1	28,1	8,0	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sokal
70,2	26,6	3,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stary Sambor
69,6	29,4	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Strzyżów
66,3	27,9	5,4	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tarnobrzeg
73,5	23,0	2,9	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Żółkiew

DÉP. DE STANISŁAWÓW

69,6	21,7	8,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bohorodczany
70,0	23,8	5,6	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Dołina
74,2	20,4	5,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Horodenka
73,6	22,7	3,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Katusz
72,5	22,6	4,5	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolomyja
74,8	21,9	3,1	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kosów
72,3	25,5	1,5	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nadwórna
74,3	22,7	3,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pereżniżyn
71,1	23,5	4,7	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Rohatyn
74,1	23,6	2,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Skole
73,5	22,9	3,6	—	40,0	22,6	15,3	22,1	55,5	29,1	11,8	3,6	78,0	19,2	2,6	0,2	Stanisławów
77,4	19,6	2,7	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Stryj
74,4	21,6	3,7	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Śniatyn
73,4	21,6	3,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tłumacz
50,9	30,8	15,1	3,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Turka
69,6	25,6	4,3	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Żydaczów

DÉP. DE TARNOPOL

73,3	22,4	3,5	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Borszczów
84,0	15,1	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brody
70,8	26,9	2,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Brzeżany
77,4	18,6	4,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Buczacz
78,9	18,6	2,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Czortków
79,3	17,6	2,6	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Husiatyn
70,1	25,5	4,0	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kamionka Strumłowa
71,4	26,8	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kozłowa
73,6	21,8	4,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Podhajce
59,7	32,2	7,6	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Przemysław
73,2	24,3	2,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Radziechów
79,2	16,5	4,3	—	34,3	20,4	17,6	27,7	53,9	29,8	13,1	3,2	73,9	22,9	3,1	0,1	Skalat
60,7	32,1	6,3	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Tarnopol
78,4	18,4	3,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Trembowła
79,9	18,2	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zaleszczyki
53,9	30,8	14,5	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zbaraz
72,2	24,5	2,8	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zborów
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Złoczów

SILÉSIE DE CIESZYN

86,9	12,4	0,5	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bielsko (v.)
83,6	16,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bielsko
76,5	18,7	4,7	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Cieszyn

^a Il n'y a pas de villes dans l'arr. de Spisz-Orawa.

Tabl. 6. MIESZKANIA WEDŁUG LICZBY I RODZAJU
LOGEMENTS D'APRÈS LE NOMBRE ET L'ESPÈCE DE

Miasta	N a i o o m i e s z k a n i e															
	ogółem — <i>au-total</i>								i-izbowych — <i>à 1 pièce</i>							
	b y l o z a j e t y c h p r z e				z a j e t y c h p r z e				z a j e t y c h p r z e				z a j e t y c h p r z e			
	1 gospodarstwo <i>1 ménage</i>		2 gospodarstwa <i>2 ménages</i>		1 gospodarstwo <i>1 ménage</i>		2 gospodarstwa <i>2 ménages</i>		1 gospodarstwo <i>1 ménage</i>		2 gospodarstwa <i>2 ménages</i>		1 gospodarstwo <i>1 ménage</i>		2 gospodarstwa <i>2 ménages</i>	
	osoby sa- motne d'une person- ne soli- taire	ro- dzinne de per- sonnes de famille	osoby samo- tne de per- sonnes solitaires	1 rodzinne, 1 osoby samotne de famille et d'une personne solitaire	ro- dzinne de famille	1 gospodarstwo rodzinnie, 2 osób samotnych de famille, de per- sonnes solitaires	2 gospodarstwo rodzinnie, 1 osoby samotne de famille, de per- sonnes solitaires	3 i więcej gospo- darstw w innych kombi- nacjach et plus de ménages autrement combinés	osoby sa- motne d'une person- ne soli- taire	ro- dzinne de famille	osoby samo- tne de per- sonnes solitaires	1 rodzinne, 1 osoby samotne de famille, de per- sonnes solitaires	ro- dzinne de famille	1 gospodarstwo rodzinnie, 2 osób samotnych de famille, de per- sonnes solitaires	2 gospodarstwo rodzinnie, 1 osoby samotne de famille, de per- sonnes solitaires	3 i więcej gospo- darstw w innych kombi- nacjach et plus de ménages autrement combinés
Polska a	5,9	81,9	0,8	4,1	4,8	0,8	0,5	1,2	10,7	81,1	1,2	3,2	2,6	0,4	0,2	0,6
Warszawa	5,5	74,5	1,1	6,4	7,6	1,4	1,2	2,3	9,5	78,6	1,7	4,9	3,4	0,7	0,4	0,8
Płock	6,9	84,7	0,5	3,0	4,0	0,2	0,3	0,4	12,3	82,0	0,7	2,3	2,0	0,2	0,1	0,4
Włocławek	5,9	86,6	0,6	2,6	3,7	0,2	0,1	0,3	9,7	85,1	0,8	1,5	2,6	0,1	0,1	0,1
Żyrardów	7,7	82,1	1,1	3,7	4,6	0,2	0,2	0,4	10,1	79,7	1,2	4,0	4,4	0,2	0,1	0,3
Kalisz	6,7	86,9	0,5	1,9	3,3	0,3	0,1	0,3	11,5	84,0	0,7	1,3	2,2	0,1	0,1	0,1
Łódź	6,9	87,3	0,5	2,5	2,3	0,2	0,1	0,2	9,7	85,8	0,7	2,1	1,4	0,1	0,1	0,1
Pabjanice	7,7	89,7	0,4	0,9	1,2	0,0	0,0	0,1	11,4	86,0	0,5	0,8	1,1	0,1	0,0	0,1
Piotrków	5,6	87,8	0,4	2,2	3,3	0,3	0,1	0,3	9,3	85,6	0,6	1,9	2,2	0,2	—	0,2
Tomaszów	6,3	89,9	0,4	1,3	1,8	0,1	0,1	0,1	10,0	86,5	0,5	1,3	1,4	0,1	0,0	0,2
Zgierz	6,7	89,3	0,4	1,5	1,7	0,1	0,1	0,2	8,8	85,9	0,4	2,0	2,1	0,2	0,0	0,0
Bedzin	4,1	81,0	0,2	1,7	2,4	0,2	0,2	0,2	8,8	85,9	0,4	2,0	2,1	0,2	0,0	0,3
Częstochowa	5,5	86,4	0,6	3,5	3,0	0,4	0,2	0,4	8,1	83,6	0,9	4,0	2,5	0,3	0,2	0,3
Dąbrowa Górnicza	4,5	83,5	0,4	4,7	4,9	0,8	0,2	0,8	7,9	80,1	0,7	5,5	4,7	0,7	0,5	0,6
Kielce	4,1	84,6	0,7	3,7	4,8	0,7	0,4	1,0	6,4	83,4	1,0	3,2	4,7	0,5	0,2	0,6
Radom	3,6	83,4	0,6	4,0	6,5	0,8	0,4	0,7	5,2	84,7	0,8	3,1	5,2	0,5	0,2	0,3
Sosnowiec	5,0	86,9	0,7	3,4	2,9	0,5	0,2	0,4	8,9	82,2	0,9	3,9	2,7	0,6	0,3	0,5
Zawiercie	4,0	87,2	0,5	3,5	3,9	0,4	0,2	0,3	5,3	84,0	0,6	4,5	4,4	0,6	0,2	0,4
Chełm	4,2	84,4	0,7	2,5	6,3	0,4	0,4	0,4	7,6	84,4	0,8	2,3	3,3	0,5	0,5	0,6
Lublin	4,8	81,0	0,8	4,5	6,6	0,6	0,5	1,1	7,2	82,3	1,0	3,5	4,6	0,4	0,4	0,6
Siedlce	4,8	82,9	0,5	3,8	6,2	0,5	0,4	1,2	7,9	81,6	1,1	2,4	3,4	0,2	0,2	0,2
Białystok	4,9	83,8	0,7	4,3	4,5	0,6	0,3	0,9	10,9	81,6	1,1	2,4	3,4	0,2	0,2	0,2
Grodno	3,3	75,9	1,0	6,8	8,5	1,2	1,0	2,3	9,8	79,2	1,4	2,9	2,2	0,4	0,1	0,5
Łomża	4,5	85,7	0,8	3,1	4,5	0,4	0,4	0,6	10,3	83,0	2,4	3,5	2,9	0,5	0,1	0,9
Brześć n/B.	5,4	64,7	1,5	5,5	14,2	1,4	1,6	5,7	16,4	65,4	3,8	1,7	3,2	0,2	0,2	0,6
Pińsk	1,5	72,4	0,4	5,9	14,4	0,7	1,5	3,2	7,8	84,9	2,2	1,1	2,8	—	—	4,4
Kowel	2,1	70,4	0,5	3,5	14,5	0,8	1,3	6,9	8,5	78,5	2,0	1,7	4,1	0,4	0,6	4,6
Łuck	4,5	75,1	1,2	4,2	16,2	0,9	1,6	3,8	14,7	81,9	1,3	1,8	3,8	—	—	—
Rowne	2,4	67,1	0,5	1,9	1,2	0,4	0,0	6,4	8,7	81,9	1,4	1,8	2,4	0,7	0,1	—
Bydgoszcz	8,9	86,7	0,5	1,1	1,5	0,4	0,0	0,1	52,2	46,2	0,7	0,4	0,8	0,3	—	—
Gniezno	8,4	88,4	0,2	1,1	1,7	0,1	0,0	0,2	22,4	77,0	0,2	0,3	0,3	0,3	—	—
Inowrocław	7,0	89,8	0,2	1,1	1,5	0,2	0,0	0,2	22,4	77,0	—	0,3	0,6	—	—	—
Poznań	5,6	84,6	0,6	3,8	2,8	1,1	0,3	1,2	29,5	66,2	1,7	1,3	0,3	0,3	—	0,4
Grudziądz	9,3	85,9	0,6	2,2	0,9	0,4	0,1	0,6	58,0	39,3	2,5	—	—	—	—	1,0
Toruń	9,2	86,0	0,6	2,3	1,0	0,4	0,1	0,4	13,1	73,8	2,7	4,7	2,7	0,9	—	1,6
Kraków	6,7	78,9	1,5	5,5	4,1	1,2	0,5	1,6	13,1	73,8	2,7	1,3	2,1	0,3	—	0,7
Nowy Sącz	6,0	88,9	0,4	1,9	2,2	0,2	0,1	0,3	15,6	79,0	0,9	1,3	2,2	0,3	—	0,8
Tarnów	5,7	80,4	0,5	2,0	4,1	0,3	0,2	0,8	11,9	81,5	0,9	1,1	2,2	0,3	—	0,2
Drohobycz	4,3	90,3	0,4	1,2	3,2	0,1	0,1	0,4	10,1	85,4	0,8	2,2	2,2	0,2	—	0,2
Łwów	6,9	80,7	1,1	4,3	4,4	1,0	0,2	1,2	15,5	75,2	2,0	3,4	1,9	0,7	—	1,1
Przemysł	6,4	87,5	0,5	1,9	3,0	0,2	0,2	0,3	13,9	82,5	0,8	1,0	1,3	0,1	—	0,3
Rzeszów	6,0	88,6	0,6	1,6	2,5	0,2	0,1	0,4	8,8	88,2	0,8	1,7	1,7	0,2	—	0,4
Kolomyja	4,3	90,1	0,2	1,2	3,7	0,2	0,1	0,2	14,3	80,7	0,4	1,2	1,2	0,0	—	0,2
Stanisławów	5,1	89,5	0,5	3,3	4,1	0,3	0,3	0,4	9,2	85,2	0,8	1,8	1,8	0,2	—	0,2
Stryj	4,4	86,4	0,3	2,0	3,3	0,1	0,1	0,3	11,0	83,5	0,5	1,7	3,0	0,1	—	0,1
Tarnopol	4,8	86,4	0,7	3,1	3,9	0,3	0,3	0,5	—	—	1,2	2,0	1,8	0,1	—	0,3

a Bez miasta Włna i miast w powiatach: Oszmiana, Świeciany, Włno-Troki oraz miast Górno Słaska.

GOSPODARSTW W MIASTACH POWYŻEJ 20 000 MIESZKAŃCÓW
MÉNAGES DANS LES VILLES AU-DESSUS DE 20 000 HABITANTS

P o n r r o o l o g e m e n t s		3-izbowych — a 3 pièces		P o n r r o o l o g e m e n t s		2-izbowych — a 2 pièces		n o m b r e d e l o g e m e n t s o c c u p é s p a r	
1 gospodarstwo 1 ménage		2 gospodarstwa 2 ménages		3 i więcej gospo- darstw 3 et plus ménages		1 gospodarstwo 1 ménage		2 gospodarstwa 2 ménages	
osoby sami d'une person- ne soli- taire	ro- dzinne de per- sonne solitaire	osoby sami d'une person- ne soli- taire	ro- dzinne de per- sonne solitaire	osoby sami d'une person- ne soli- taire	ro- dzinne de per- sonne solitaire	osoby sami d'une person- ne soli- taire	ro- dzinne de per- sonne solitaire	osoby sami d'une person- ne soli- taire	ro- dzinne de per- sonne solitaire
4,2	86,1	0,5	3,3	4,2	0,6	0,4	0,7	2,7	83,4
3,7	78,8	0,9	6,1	7,0	1,2	0,9	1,4	2,5	71,3
5,8	88,6	0,4	1,5	3,4	0,1	0,1	0,1	3,2	89,4
3,8	89,9	0,4	1,8	3,6	0,1	0,2	0,2	2,0	89,8
3,9	85,8	1,1	2,8	5,4	0,2	0,4	0,4	2,7	86,1
4,5	89,5	0,5	1,7	3,4	0,1	0,0	0,3	2,1	91,9
3,3	91,9	0,3	1,9	2,2	0,2	0,1	0,1	2,3	91,1
4,8	93,0	0,2	0,7	1,1	—	0,1	0,1	2,6	94,6
3,8	90,3	0,2	1,6	3,5	0,2	0,1	0,3	3,3	89,5
4,0	92,4	0,1	1,3	1,9	0,1	0,1	0,1	3,4	93,6
4,2	92,0	0,3	1,3	2,0	—	0,1	0,1	2,5	94,4
2,1	94,7	0,1	0,9	1,9	0,2	0,1	0,0	1,1	94,0
3,4	89,2	0,2	2,6	3,4	0,5	0,2	0,5	2,9	91,2
2,7	84,0	0,2	4,8	5,7	0,9	0,6	1,1	2,4	89,1
2,6	89,1	0,4	2,7	3,6	0,5	0,3	0,6	2,1	88,1
2,4	85,0	0,4	3,2	7,4	0,5	0,5	0,6	2,2	86,3
2,3	90,2	0,2	2,9	3,5	0,5	0,2	0,2	1,8	95,3
2,7	89,4	0,4	2,5	4,4	0,2	0,1	0,3	2,2	91,8
2,4	87,2	0,7	2,8	5,9	0,4	0,2	0,4	1,6	83,7
3,3	84,1	0,5	3,9	6,4	0,4	0,4	1,0	2,6	81,1
2,3	88,3	0,2	3,0	5,1	0,3	0,4	0,4	1,6	84,7
3,9	88,1	0,7	3,3	2,9	0,5	0,1	0,5	1,8	88,3
4,2	81,8	1,4	5,1	5,7	0,4	0,5	0,9	2,1	81,4
3,1	89,2	0,5	2,2	4,2	0,2	0,3	0,3	2,2	89,3
2,5	76,3	1,3	4,3	11,2	0,9	1,1	2,4	0,8	83,5
3,1	84,1	0,7	3,8	4,2	0,1	0,4	0,4	0,5	76,2
2,3	84,1	0,5	3,0	7,2	0,7	0,5	1,7	0,6	80,8
4,1	84,5	0,3	2,9	6,6	0,4	0,7	0,5	0,6	79,6
1,8	80,8	2,3	3,0	8,7	1,0	0,5	1,9	0,9	91,2
12,9	86,1	0,3	0,3	0,4	—	0,0	0,0	5,9	91,2
5,6	93,1	—	0,3	1,0	—	—	—	3,7	93,6
5,0	93,3	0,2	0,5	1,6	0,3	0,1	0,5	2,5	88,7
4,5	90,8	0,7	1,5	1,6	—	—	—	6,2	90,0
15,7	82,8	0,5	0,5	0,3	0,0	—	0,2	5,3	92,0
14,1	84,4	0,4	0,7	0,2	0,1	—	0,1	2,8	93,9
4,4	82,8	0,9	5,0	3,7	1,3	0,4	0,2	1,6	93,9
3,9	91,6	0,3	1,5	2,0	0,2	0,3	0,6	1,9	90,1
3,5	90,3	0,3	1,4	3,6	0,3	0,0	0,2	1,5	93,0
2,8	92,5	0,1	0,9	3,4	0,8	0,1	0,2	3,1	83,7
5,3	84,7	0,9	3,7	3,6	0,2	0,2	0,8	2,6	90,2
4,1	91,8	0,3	1,3	2,1	0,1	0,1	0,2	2,1	91,8
4,0	91,4	0,4	1,3	2,5	0,1	0,1	0,2	2,0	91,2
3,0	92,1	0,2	0,9	3,5	0,2	0,0	0,1	2,5	89,8
3,5	90,6	0,4	1,9	2,8	0,2	0,2	0,4	2,1	91,6
3,4	92,8	0,3	1,1	2,2	0,1	0,0	0,1	0,9	87,3
2,5	90,6	0,5	2,4	3,4	0,1	0,2	0,3	0,9	87,3

^a Non compris la ville de Wilno et les villes situées dans les arrondissements: Oszmiana, Świeża, Wilno-Troki, ainsi qu'en Haute Silésie.

Tabl. 7. MIESZKANIA WEDŁUG POŁOŻENIA W MIASTACH POWYŻEJ 20 000 MIESZKAŃCÓW

N a i o o m i e s z k a n i e										
o g ó ł e m — a u t o t a l										
b y ł o p o ł o ż e n i e										
I -izbowych — à r p i c e										
M i a s t a										
na parterze au rez-da- chaussée	na I piętrze au I étage	na II piętrze au II étage	na III piętrze i wyżej au III étage et plus haut	w suiter- nach i piwnicach dans le sous-sol	na poddaszu mansardés	na różnych kondygnacjach i położeniach à des étages différents et situ- ation inconnue	na parterze i piętrach à des étages différents	w suiter- nach i piwnicach dans le sous-sol	na poddaszu mansardés	
Polska ^a	42,0	23,3	14,0	10,6	3,7	5,8	0,6	82,2	6,7	11,1
Warszawa	27,9	21,6	17,1	23,7	3,5	5,3	0,9	83,0	6,7	10,3
Płock	45,6	20,4	8,1	1,1	7,7	16,5	0,6	62,2	14,1	23,7
Włocławek	59,5	17,4	3,6	0,3	2,5	16,2	0,5	71,8	4,4	23,8
Żyrdów	46,5	41,2	7,5	0,5	0,0	3,8	0,5	94,9	0,0	5,1
Kalisz	33,6	23,6	14,0	5,9	14,0	8,6	0,3	58,1	25,6	16,3
Łódź	30,4	28,1	19,1	14,4	0,9	6,9	0,2	88,3	1,1	10,6
Pabjanice	47,5	23,3	7,3	1,0	0,0	20,5	0,4	64,4	0,0	35,6
Piotrków	54,2	21,1	7,1	0,6	5,0	11,8	0,2	71,0	11,1	17,9
Tomaszów Rawski	59,5	20,8	4,9	0,1	0,3	14,4	0,3	71,6	0,3	28,1
Zgierz	56,0	20,5	3,2	0,0	0,0	19,2	0,2	67,3	0,0	32,7
Będzin	39,3	27,3	12,0	3,2	7,6	10,1	0,5	67,8	15,5	16,7
Częstochowa	53,8	27,3	8,8	0,5	5,4	3,8	0,4	84,9	9,3	5,8
Dąbrowa Górnicza	58,8	28,2	3,6	0,1	0,6	8,2	0,5	84,4	1,1	14,5
Kielce	70,9	15,0	3,3	0,2	3,7	5,8	0,2	85,2	6,8	8,0
Radom	56,2	21,8	7,8	0,6	1,6	11,8	0,2	77,6	2,9	19,5
Sosnowiec	44,0	30,7	12,0	2,1	3,0	7,7	0,5	80,8	5,6	13,6
Zawiercie	62,5	22,6	4,0	0,0	0,6	9,8	0,5	84,1	0,8	15,1
Chełm	65,2	12,0	3,4	—	10,9	7,6	0,9	72,0	17,2	10,8
Lublin	41,4	23,3	12,1	4,7	11,2	7,1	0,2	69,5	20,8	9,7
Siedlce	62,6	20,3	7,7	0,7	0,7	7,6	0,4	86,9	1,4	11,7
Białystok	61,5	13,7	4,0	0,6	0,8	19,1	0,3	56,8	1,2	42,0
Grodno	71,0	15,8	2,1	0,1	3,8	6,5	0,7	82,0	8,5	9,5
Łomża	48,1	18,0	6,6	0,6	10,5	15,9	0,3	49,7	19,4	30,9
Brześć n/Bugiem	81,9	9,6	0,5	—	0,5	4,3	3,2	93,3	1,3	5,4
Pińsk	93,9	1,9	0,1	—	0,4	2,8	0,9	85,9	1,7	12,4
Kowel	95,8	1,7	0,1	0,0	1,9	0,1	0,4	96,3	3,5	0,2
Łuck	80,0	8,4	1,7	0,1	5,9	1,5	2,4	89,1	7,9	3,0
Równe	76,9	10,2	0,7	0,1	7,9	2,0	2,2	89,1	9,6	1,3
Bydgoszcz	45,6	27,8	15,2	3,9	2,2	4,0	1,3	75,2	3,1	21,7
Gniezno	35,3	27,4	15,6	5,0	8,4	7,3	1,0	61,8	18,1	20,1
Inowrocław	41,1	33,2	15,6	1,9	1,1	4,4	2,7	88,0	1,5	10,5
Poznań	25,5	23,9	22,1	21,1	4,0	2,3	1,1	82,6	8,3	9,1
Grudziądz	32,5	29,6	21,2	9,8	2,6	3,0	1,3	85,8	3,3	10,9
Toruń	38,3	28,7	15,4	9,3	1,9	4,1	2,3	82,1	2,1	15,8
Kraków	43,3	26,4	17,9	5,0	4,9	2,2	0,3	84,9	10,9	4,2
Nowy Sącz	75,5	17,6	2,0	—	3,0	1,5	0,4	90,6	5,9	3,5
Tarnów	68,6	18,4	7,0	0,5	3,6	1,5	0,6	90,9	7,0	2,1
Drohobycz	84,9	7,9	2,1	0,0	2,8	1,7	0,8	92,6	4,0	3,4
Lwów	36,8	29,2	21,5	4,5	6,9	0,8	0,3	79,7	18,9	1,4
Przemysł	58,4	20,9	11,2	1,1	6,8	1,4	0,2	84,2	13,5	2,3
Rzeszów	57,5	24,3	7,0	0,1	9,4	1,2	0,5	75,6	21,9	2,5
Kolomyja	91,5	6,6	0,5	—	0,4	0,8	0,2	98,3	0,9	0,8
Stanisławów	67,9	18,0	7,3	1,3	3,4	0,9	0,3	87,9	9,8	2,3
Stryj	81,8	15,6	0,6	—	0,9	0,6	0,5	95,6	2,8	1,6
Tarnopol	76,8	14,3	3,1	0,0	4,8	0,7	0,3	89,7	9,0	1,3

^a Bez miasta Wilna i miast w powiatach: Oszmiana, Świcieiany, Wilno-Troki oraz miast Górnego Śląska.

LOGEMENTS D'APRÈS LEUR SITUATION DANS LES VILLES AU-DESSUS DE 20 000 HABITANTS

Villes	P o u r l o g e m e n t s									
	2-izbowych — à 2 pièces			3-izbowych — à 3 pièces			4i5-izbowych—à 4 et à 5 pièces			6-izbowych i większych à 6 pièces et plus
	n o	m b r e	e	d e	c e n t	x	s i t u e	é s		
	na parterze i piętach à des étages différents	w suterenach i piwnicach dans le sous-sol	na poddaszu mansardes	na parterze i piętach à des étages différents	w suterenach i piwnicach dans le sous-sol	na poddaszu mansardes	na parterze i piętach à des étages différents	w suterenach i piwnicach dans le sous-sol	na poddaszu mansardes	na parterze i piętach à des étages différents
Pologne ^a	92,4	3,2	4,4	96,7	1,3	2,0	98,6	0,6	0,8	99,4
Warszawa	92,8	2,8	4,4	98,4	0,7	0,9	99,6	0,1	0,3	99,5
Płock	73,9	8,5	17,6	85,3	1,5	13,2	95,7	0,1	—	98,9
Włocławek	82,7	1,5	15,8	94,2	0,4	5,4	98,3	—	4,2	98,9
Żyrardów	98,3	0,0	1,7	97,5	0,3	2,2	99,6	0,0	1,7	97,3
Kalisz	83,9	10,4	5,7	97,1	1,9	1,0	98,2	1,5	0,4	97,1
Łódź	96,7	0,8	2,5	99,2	0,2	0,6	99,6	0,1	0,3	98,8
Pabjanice	94,7	0,1	5,2	98,3	0,0	1,7	98,6	0,0	1,4	99,8
Piotrków	86,3	2,1	11,6	93,7	0,6	5,7	98,3	0,3	1,4	97,6
Tomaszów Rawski	95,0	0,4	4,6	97,5	0,1	2,4	99,4	0,4	0,2	99,2
Zgierz	86,0	0,0	6,0	98,2	0,0	1,8	98,6	0,0	1,4	97,9
Będzin	95,3	4,5	9,5	95,4	2,0	2,3	96,6	2,3	1,1	100,0
Częstochowa	94,2	2,3	2,4	97,6	0,7	2,2	99,4	0,4	0,4	97,0
Dąbrowa Górnicza	92,0	1,7	6,3	97,8	0,7	1,5	98,0	—	0,6	97,7
Kielce	93,3	1,7	7,5	97,8	0,1	2,1	99,5	0,5	0,5	97,6
Radom	95,1	0,6	4,3	97,5	0,5	2,0	99,2	—	0,3	100,0
Sosnowiec	81,6	11,3	7,1	91,0	—	0,9	99,2	0,3	0,5	98,4
Zawiercie	87,6	4,8	7,6	96,5	3,7	5,3	97,4	0,3	2,3	100,0
Lublin	91,9	0,6	7,5	94,3	0,6	2,9	98,9	0,2	0,9	99,8
Siedlce	81,2	0,7	18,1	87,4	0,8	5,5	98,3	—	1,7	99,5
Białystok	70,8	5,9	6,8	89,0	3,0	11,8	93,8	0,5	5,7	98,6
Grodno	95,9	13,2	16,0	85,2	4,8	8,0	94,2	1,3	4,5	97,9
Łomża	95,4	0,3	4,3	95,6	0,3	4,1	95,1	1,7	3,2	99,0
Brześć n/Bugiem	97,5	0,4	3,7	97,3	0,3	2,4	97,5	0,4	4,2	98,9
Pińsk	90,3	2,5	—	93,1	1,5	0,1	98,9	0,1	—	99,0
Kowel	85,8	11,7	2,5	89,2	8,1	2,7	94,0	2,7	0,5	98,6
Łuck	81,2	10,7	6,1	90,8	2,7	3,6	97,4	4,4	1,6	98,5
Równe	90,9	3,0	8,1	93,7	5,4	1,9	96,3	1,6	1,0	99,0
Bydgoszcz	93,7	1,2	5,1	95,4	1,4	3,8	98,0	2,5	1,2	99,2
Gniezno	90,2	6,7	3,1	95,2	3,5	1,3	98,0	0,6	0,4	99,4
Inowrocław	90,0	4,4	5,6	95,0	2,3	2,7	96,6	1,3	1,0	99,2
Poznań	89,0	3,0	8,0	94,3	0,5	3,5	97,5	0,1	1,2	99,2
Grodziądz	94,8	3,4	1,8	98,9	0,5	0,6	99,7	0,1	0,2	99,9
Kraków	96,1	2,6	1,3	98,0	1,6	0,4	99,9	0,9	0,2	99,2
Nowy Sącz	93,2	3,1	1,7	97,3	1,4	1,3	99,9	0,1	—	99,3
Drohobycz	94,4	3,7	1,6	98,9	0,8	0,5	99,6	0,6	0,2	99,2
Lwów	92,7	5,0	0,6	97,2	2,0	0,8	98,7	0,7	0,6	98,5
Przemysł	92,2	6,2	1,1	98,0	1,3	0,7	99,7	0,3	—	100,0
Rzeszów	98,9	0,3	0,8	99,2	0,3	0,5	99,9	0,1	—	95,6
Kolomyja	96,0	3,0	1,0	98,5	0,9	0,6	100,0	0,4	0,1	100,0
Stanisławów	99,2	0,4	0,4	99,7	0,1	0,2	99,8	—	—	100,0
Strzyż	95,1	4,3	0,6	98,7	1,1	0,2	99,8	—	—	100,0

^a Non compris la ville de Wilno et les villes situées dans les arrondissements: Oszmiana, Śwityczany, Wilno-Troki et en Haute Silésie.

Tabl. 8. MIESZKANIA SŁUŻĄCE JEDNOCZEŚNIE DLA CELÓW MIESZKALNYCH I ZAROBKOWYCH
W MIASTACH POWYŻEJ 20 000 MIESZKAŃCÓW
LOGEMENTS SERVANT SIMULTANÉMENT À L'HABITATION ET À L'EXERCICE D'UN MÉTIER
DANS LES VILLES AU-DESSUS DE 20 000 HABITANTS

Na 100 mieszkań liczących . . . izb Pour 100 logements composés de . . . pièces						Na 100 mieszkań jednocześnie mieszkalnych i zarobkowych Pour 100 logements servant à l'habitation et à l'exercice d'un métier					
1	2	3	4	5	6 i więcej) et plus	2-izbowych à 2 pièces		3-izbowych — à 3 pièces		miano 2 izby mieszkalne	
było jednocześnie mieszkalnych i zarobkowych						nie miało izby wy- łącznie mieszkalnej		nie miało izby wy- łącznie mieszkalnej		miano 2 izby mieszkalne	
nombre de ceux servant en même temps à l'habitation et à l'exercice d'un métier						ceux n'ayant pas une pièce ser- vant exclusi- vement à l'habita- tion		ceux n'ayant pas une pièce ser- vant exclusi- vement à l'habita- tion		ceux ayant une pièce servant exclusi- vement à l'habita- tion	
Polska ^a	4,5	9,7	13,0	15,4	20,3	33,7	19,3	80,7	8,3	8,5	83,2
Warszawa	5,2	12,5	15,1	17,4	21,5	34,3	14,2	85,8	8,0	9,0	83,0
Płock	0,4	5,1	7,3	8,0	8,4	15,1	3,5	96,5	2,6	6,7	90,7
Włocławek	1,6	8,3	17,3	17,2	17,4	19,5	8,8	91,2	7,6	7,6	84,8
Zyrardów	1,8	8,2	18,5	21,2	22,9	32,5	36,1	63,9	10,5	10,5	79,0
Kalisz	3,6	10,4	15,6	21,0	22,1	36,0	26,4	73,6	7,7	4,3	83,0
Łódź	4,4	18,5	26,3	24,0	27,6	32,0	14,2	85,8	5,2	11,2	88,6
Pabjanice	10,9	27,6	45,4	51,1	60,8	56,7	17,8	82,2	3,3	12,2	84,5
Piotrków	4,0	7,8	14,9	15,5	20,0	35,6	13,0	87,0	5,0	7,1	89,5
Tomaszów Rawski	4,3	11,1	27,0	29,7	36,8	40,0	29,3	70,7	7,0	3,5	89,5
Zębet	0,3	7,8	29,8	27,6	34,5	43,7	1,6	98,4	—	9,0	91,0
Będzin	6,4	14,7	23,4	30,8	31,0	45,7	17,8	82,2	7,7	7,7	84,6
Częstochowa	3,4	11,1	24,1	24,8	27,5	41,3	23,8	76,2	7,1	8,1	84,8
Dąbrowa Górnicza	1,5	3,9	22,1	20,8	27,7	33,5	24,4	75,6	4,4	4,4	91,2
Kielce	9,7	20,3	24,6	24,2	26,0	42,4	53,4	46,6	45,0	6,8	48,2
Radom	7,7	19,8	23,7	28,0	31,6	43,5	23,7	76,3	8,6	11,2	89,2
Sosnowiec	1,8	4,5	18,5	19,8	21,4	35,3	17,9	82,1	5,8	4,9	89,3
Zawiercie	2,4	10,5	34,7	33,6	30,6	41,9	28,9	71,1	4,2	5,3	90,5
Chełm	9,7	14,0	15,3	24,8	37,0	49,1	49,3	50,7	15,3	9,9	74,8
Lublin	7,0	11,1	13,2	15,1	21,6	32,9	26,5	70,1	7,7	10,3	82,0
Siedlce	5,4	9,5	17,4	17,7	22,3	29,2	26,5	73,5	11,4	8,5	80,1
Białystok	2,6	4,6	9,4	15,4	18,6	26,3	30,4	69,6	17,7	5,7	76,6
Grodno	2,8	5,3	9,9	15,1	16,8	22,3	38,7	81,6	14,0	4,0	82,0
Łomża	4,6	8,8	14,5	15,1	28,0	36,6	23,2	76,8	6,0	3,4	90,6
Brześć n/Bugiem	4,3	9,5	13,8	25,0	38,4	48,0	14,3	85,7	7,8	1,8	83,2
Pińsk	5,0	2,8	8,8	15,4	19,4	30,1	27,8	72,2	8,0	9,7	97,3
Łuck	1,9	3,7	13,4	9,4	19,5	15,7	15,1	84,9	5,4	7,4	87,2
Równe	5,0	11,0	14,2	27,0	26,0	40,6	10,0	90,0	2,7	4,7	92,6
Bydgoszcz	3,8	6,4	9,9	16,4	26,0	40,6	30,6	69,4	11,7	5,3	83,0
Gniezno	2,9	4,1	3,6	10,1	17,0	34,8	27,3	72,7	17,8	4,0	78,2
Inowrocław	1,1	2,5	6,1	14,2	12,7	33,7	47,6	52,4	16,2	7,3	76,5
Poznań	1,7	2,0	3,5	8,2	11,9	24,1	32,6	67,4	12,2	7,3	80,5
Grudziądz	1,6	1,8	2,5	7,4	15,7	27,8	73,5	29,5	27,8	6,0	65,3
Toruń	2,1	2,2	3,2	7,8	15,0	30,4	20,5	79,5	15,3	7,1	77,6
Kraków	6,6	10,4	11,0	12,5	19,4	36,6	16,2	83,8	3,8	7,4	88,8
Nowy Sącz	2,2	6,2	12,4	12,0	20,0	32,5	20,2	79,8	8,4	6,3	85,3
Tarnów	3,9	6,3	12,0	13,7	18,2	45,1	23,2	76,8	1,9	5,7	90,6
Drohobycz	3,0	4,5	11,0	12,2	25,1	52,0	33,2	66,3	16,9	9,9	73,2
Lwów	2,0	4,2	6,0	7,7	12,3	36,3	37,0	63,0	15,2	4,4	73,2
Przemysł	4,3	7,0	11,3	13,8	22,8	44,2	33,2	64,3	4,4	8,9	75,8
Rzeszów	4,9	6,0	9,8	14,7	23,4	51,1	16,8	83,2	4,9	6,3	86,7
Kolomyja	4,9	6,9	10,7	11,2	17,4	35,9	19,5	80,5	9,2	6,6	88,8
Stanisławów	4,5	6,7	8,2	9,3	15,0	41,3	17,6	82,4	2,3	5,3	84,2
Stryj	2,4	3,7	12,2	19,6	35,4	52,3	9,7	90,3	1,4	6,1	92,4
Tarnopol	2,1	5,1	11,1	18,6	41,2	50,7					92,5
Pologne ^a											
Warszawa											
Płock											
Włocławek											
Zyrardów											
Kalisz											
Łódź											
Pabjanice											
Piotrków											
Tomaszów Rawski											
Zębet											
Będzin											
Częstochowa											
Dąbrowa Górnicza											
Kielce											
Radom											
Sosnowiec											
Zawiercie											
Chełm											
Lublin											
Siedlce											
Białystok											
Grodno											
Łomża											
Brześć n/Bugiem											
Pińsk											
Łuck											
Równe											
Bydgoszcz											
Gniezno											
Inowrocław											
Poznań											
Grudziądz											
Toruń											
Kraków											
Nowy Sącz											
Tarnów											
Drohobycz											
Lwów											
Przemysł											
Rzeszów											
Kolomyja											
Stanisławów											
Stryj											
Tarnopol											

^a Bez miasta Wilna i miast w powiatach: Oszmiana, Świeciany, Wilno-Troki oraz miast Górnośląska.

^a Non compris la ville de Wilno et les villes situées dans les arrondissements Oszmiana, Świeciany, Wilno-Troki et en Haute-Silésie.

357629

Wydawnictwa Głównego Urzędu Statystycznego

I. Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej

Wychodzi od r. 1922.	Złotych
Podaje dane statystyczne, dotyczące wszelkich dziedzin życia państwowego, gospodarczego i społecznego.	
Rok wydania	
" VI — 1928	14,00 i 15,00
" VII — 1929	14,00 i 15,00
" VIII — 1930	15,00 i 16,00

II. Mały Rocznik Statystyczny

Rok I. 1930.	wyczerpany
" II. 1931, wydanie polskie, francuskie i angielskie po 2,00	

III. Kwartalnik Statystyczny

Wychodzi od r. 1924.	
Podaje artykuły i dane liczbowe, obejmujące poszczególne zagadnienia życia gospodarczego i społeczn.	
Tom VI. Rok 1929. Całość	56,00
" VII. " 1930. "	56,00
" VIII. " 1931. (bez zeszytu 1)	42,00
" IX. " 1932. "	
Prenumerata roczna w kraju	28,00
" półroczna "	16,00
" roczna zagranicą	32,00

IV. Wiadomości Statystyczne

Wychodzą od 1923 r.; 1923-1930 dwa razy na miesiąc, od roku 1931 trzy razy na miesiąc.	
Każdy zeszyt zawiera aktualne informacje z zakresu statystyki gospodarczej, komunikacyjnej i skarbowej.	
Rok wydania	
" VII. 1929. Całość	16,00
" VIII. 1930. "	16,00
" IX. 1931. "	16,00
" X. 1932. "	
Zeszyt oddzielny	1,00
Prenumerata roczna w kraju	16,00
" zagranicą	20,00
Zeszyty specjalne:	
Rok wydania 1931. Produkcja przemysłowa r. 1929 zesz. I, II, r. 1930 zesz. III po	1,00
Rok wydania 1932 zesz. I. Statystyka samorządowa	1,00
" " " II. Statystyka kredytowa	0,60
" " " III. Statystyka spółek akcyjn.	0,60
" " " IV. Statystyka sądownictwa, więziennictwa i przestępczości.	0,60
" " " V. Zdrowotność publiczna	0,60
" " " VI. Statystyka skarbowa	0,60
" " " VII. Statystyka oświaty i kultury	1,00
Prenumerata za komplet 7 zeszytów wydanych w r. 1932 w kraju	4,00
zagranicą	6,00

V. Statystyka Pracy — Kwartalnik

Wychodzi od r. 1922.	
Rocznik VIII. Rok 1929	14,00
" IX. " 1930	14,00
" X. " 1931	14,00
" XI. " 1932	
Zeszyt oddzielny	4,00
Prenumerata roczna w kraju	14,00
" zagranicą	16,00

VI. Handel Zagraniczny

Wychodzi od r. 1922.	
1929	5,00
1929—30	8,00
1931, część I (ob. Statystyka Polski, seria A)	5,00

b) Miesięcznik

Wychodzi od r. 1927.	Złotych
Rok 1930. Całość	32,00
" 1931. "	32,00
" 1932. "	
Zeszyt oddzielny	3,00
Prenumerata roczna w kraju	32,00
" zagranicą	36,00

VII. Statystyka Cen

Rok I. 1929. Miesięcznik. Całość	16,00
" II. 1930. Kwartalnik. "	12,00
" III. 1931. "	12,00
" IV. 1932. Zeszyt oddzielny	3,20
Prenumerata roczna w kraju	12,00
" zagranicą	16,00

VIII. Statystyka Polski

Tom VIII. Statystyka wyborów do Sejmu i Senatu w r. 1922	15,00
" IX. Zesz. 1 — 2. Statystyka kryminalna w r. 1924/25, zesz. po zł. 12.—	24,00
" X. Statystyka wyborów do Sejmu i Senatu w r. 1928	10,00
Wyniki I spisu powszechnego z dnia 30.IX 1921 r.	
Tom XI—XXXVI:	

Gospodarstwa wiejskie (tomy XI—XIII):

Tom XI. zesz. 2 woj. centralne	8,00
" " " 3 " wschodnie	4,00
" " " 4 " zachodnie	6,00
" " " 5 " południowe	8,00
" XII. zesz. 2 Grunty wspólne	5,00
" XIII. Nieruchomości i budynki:	
Zeszyt 1. Analiza	6,00
Zeszyt 2. Tablice	wyczerpany

Mieszkania, ludność, stosunki zawodowe (tomy XIV—XXXI). Całość

Oddzielne województwo od zł. 8,00 do zł.	280,00
Tablice państwowe (tom XXXI)	26,00
Tom XXXIII z. 1. Pierwszy powszechny spis Rzp. Polskiej z dn. 30.IX 1921 r. Formularze i instrukcje spisowe	30,00
Tom XXXV. Gospodarstwa domowe (tablice)	1,60
" XXXVI. Zeszyt 2. Miejsce urodzenia, czas pobytu (tablice)	8,00
Tom XXXVII. Statystyka finansów komunalnych 1925/26	10,00
Tom XXXVIII. Statystyka finansów sądów 1926	16,00
" XXXIX. Zesz. 3. Statystyka finansów komunalnych. Wydatki i dochody samorządu powiatowego i wojewódzkiego w 1927/28	3,00
Tom XL. Zesz. 1. Budżety rodzin robotniczych	10,00
Tom XLI. Zesz. 1. Statystyka finansów komunalnych. Wydatki i dochody gmin wiejskich w 1927/28	2,00

Seria A, tom 25, część I, Rocznik Handlu Zagranicznego Rzp. Polskiej i W. m. Gdańska	4,00
Seria B, zesz. 1. Statystyka rolnicza w r. 1930/31	5,00
" " 2. Okręgi zbożowe Polski	

IX. Rocznik Statystyki Miast Polski

Rok 1928	3,00
" 1930	4,00

X. Rzeczpospolita Polska—Atlas Statystyczny

Rok 1930	20,00
--------------------	-------

XI. Skorowidz Miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej

Całość tomów 15 (każdy obejmuje oddzielne województwo)	67,00
Cena oddzielnego tomu od zł. 2,40 do zł.	10,00